

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR. PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR. C. J. BRENKMAN, *Arts te 's Gravenhage, Voorzitter*; MR. M. D. K. S. VAN LIER, *Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur*; MR. H. B. DE BRUEYS TACK, *Ambtenaar O.M. te Alkmaar*; DR. PH. A. COPPENS, *Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam*; MEJ. E. H. HENGEVELD, *Arts te Zwolle*; MR. G. VAN ITALLIE, *Substituut-Griffier te Dordrecht*; N. KEULEMANS, *Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum*; MR. J. MOOLENBURGH, *Kantonrechter te Middelburg*; MR. J. J. PLUGGE, *Rechter te Utrecht*; A. H. v. d. VELDE, *Apotheker, Inspecteur v. Volksgezondheid in Alg. Dienst te 's Gravenhage*; G. E. WINDEMÜLLER, *Arts te Vaassen*; H. J. A. TER WEE, *Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester*.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen
uit dit blad is niet alleen
geoorloofd doch wordt zelfs
dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p.
bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 -
Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Je zoudt het niet gelooven

Het is al jaren geleden, maar ik herinner het me alsof het gisteren gebeurd was. Hij zat tegenover me en scheen naar den eisch gedisponeerd tot het verhalen van sterke stukjes. Ze lieten inderdaad niet lang op zich wachten.

„Vreemd,” begon hij, „inderdaad heel vreemd. Je zoudt het niet gelooven, maar ik heb het nu zelf meegemaakt.”

„U zelf?” vroeg ik.

„Ik niet. M'n broer. De arme kerel had het dan leelijk te pakken. Pijn in z'n rug en z'n lenden, geen gebrek. Met zijn veertig jaar schreeuwde hij het huis bij elkaar. De dokter trok een leelijk gezicht. Een drankje, rusten, Vichywater drinken . . . dan weet je 't wel zoowat, hè. Nieren-akeligheid. Verleden week Maandag zou hij worden opgenomen.”

„Wel, wel.”

Moet je luisteren. Komt me daar een paar dagen voordat hij naar 't Diaconessenhuis zal gaan de groentenboer en hoort zijn keramen al op de stoep.”

„Daar kan meneer gauw af zijn,” zegt ie, nadat het meisje hem verteld heeft, wat er gaande is.

't Kind gaat naar binnen en even later staat de groenboer in de huiskamer. Hij kende m'n broer niet eens, maar dat volkje is nogal vrij van manieren. Een oogenblik kijkt hij m'n broer aan, legt dan pardoos zijn hand op de pijnlijke plek en zegt: „Daar zit het, hè?”

Ja, daar zat het. En leelijk ook.

„Maandag gaat m'n man in ob-

servatie,” zegt m'n schoonzuster.

„Zoo,” zegt hij, „heb je zoo'n haast om gesneden te worden?”

„Wel?”

„Meneer,” zegt hij, „laat mij je nu een raad geven, die misschien al wel honderd menschen heeft geholpen. Nou neem je drie broodsuikerklontjes en doopt die alle drie in de Haarlemmerolie. Twee gaan er in een flanellen lap op je lenden en een op je borst. En Maandag spreken we mekaar weer.”

Hij vertrok en, om kort te gaan, toen hij zich 's Maandags aanmeldde, liep mijn broer dank zij zijn suikerklontjes als een kievit door het huis. Van pijn geen sprake meer en hij is tot den dag van heden tierig gebleven als een visch in het water.

Hij zweeg even en zei nog eens:

„Je zoudt het niet gelooven.”

„Nee,” zeide ik, „inderdaad niet.”

„Hoe bedoel je?”

„Wat ik zeg. Ik geloof het inderdaad niet.”

„Maar man, het zijn feiten!”

„Best mogelijk. Maar als je me vraagt, te gelooven, dat een groentenboer tot een diagnosebekwaam is — dat 's één — en dat een blijkbaar nogal ernstige nier-aandoening in een of twee dagen gecureerd kan worden met drie klontjes suiker — dat 's twee — dan antwoord ik: Néén, die twee dingen gelóóf ik niet.”

„Ja,” zei hij toen wat korzelig, „het geloof kan ik je niet schenken.”

Mededeelingen van het Bestuur

In verband met de aanvang van het nieuwe vereenigingsjaar verzoekt ondergeteekende den leden en abonnés hun contributie en abonnementsgeld te willen storten op een der girorekeningen der Vereeniging.

Deze zijn: Postgiro 32237.
Gemeentegiro Amsterdam K-1672.

NIEUWE LEDEN:

- A. D. BRUIN, *Arts te Zegveld.*
- J. EBELS, *Apotheker, Inspecteur v. d. Volksgezondheid te Leeuwarden.*
- J. ELZAS, *Arts te Kamerik.*
- W. v. d. GIESEN, *Arts te Woerden.*
- Groene Kruis te Nijverdal.
- F. SCHRIJVER, *Arts te Woerden.*
- H. W. J. M. TRINES, *Apotheker, Inspecteur v. d. Volksgezondheid te Breda.*
- J. C. VERHOEVEN, *Arts te Noordwijk-Binnen.*
- Wit-Gele Kruis te Maartensdijk.
- H. J. A. TER WEE, *Secr.*

De twee juffrouwen zaten op een bankje en ik zette mij naast haar. Te uwer geruststelling: het waren twee juffrouwen, die de attractieve jaren reeds eenige decennia achter den rug hadden. Van juffrouwen op leeftijd kan men veel leeren. Onder meer kunnen zij zeer bevredigend bijdragen tot iemands inzicht in de humor des levens.

Ze bleken elkander te onderhouden op het interessante chapter van wurmen.

„Je sou et niet gelooven, maar een voet als een paardenpoot, juffrouw. Donker van kleur en builen, o, om akelig van te worre. Al z'n schoenen moesten versneden worden en geen enkel likke-

Je zoudt het niet gelooven... (vervolg)
 potje wou helpen. Als ie een dokter zag kreeg ie al de schrik te pakken... Nou, en zoo kwam ie dan bij die man in de buurt van Den Haag terecht.

„Dokter,” zegt ie, „ik lij helsche pijn!”

„Dat wil ik graag geloove,” zegt die andere. „Ze hebbe je met z'n alle leelijk verknoeid.”

Hij staat op en wandelt zijn tuin in. M'n buurman hinkt 'em achterna. Ze gaan elk op een tuinstoel zitten en hij laat 'em zijn schoen en zijn sok uittrekken. Hij bekijkt het been zoo eventjes en steekt een sigaar op.

„Nou,” zegt ie toen, „se hebbe je nou al zooveel laten lijn, dat er nog wel wat bijkan!” En meteen tipt ie wat gloeiende sigarenasch op een van de wonden... en nou sou je het niet gelooven, maar meteen kruipen er uit dat brandgat drie zulleke wurmen...”

De spreekster hield haar handen goed dertig duim van elkaar en herhaalde:

„Je sou het niet geloove!”

Gisteren las ik een artikel over Guatemala en over de Indianen, die de hoogvlakten daar bewonen. Dat zijn luitjes van een zeer, zeer primitieve beschaving, die bij het minste of geringste bovennatuurlijke invloeden meenen waar te nemen.

Die Guatemalaansche Indianen gelooven bijvoorbeeld, dat je de koorts kunt verdrijven door een bosje hout in de buurt van een warme bron te begraven, of dat je gezond en sterk wordt, als je af en toe je insmeert met de ingewanden van een daar inheemsche reuzenhagedis. Verder gelooven ze...

Ja, maar wat drommel, zijn wij nu Guatemalaansche Indianen of zijn we nuchtere Hollanders? Leven we nu nog altijd in een betooverde wereld, of hebben we langzamerhand ons volle verstand gekregen? Aanvaarden we nu werkelijk ieder, letterlijk ieder sprookje of beschikken we over een zekere mate van redelijk inzicht?

Dat geloof, dat belachelijke, neen, dat verwenschte geloof aan die honderd en één verhalen van wondergenezingen, wondergeneesmidde-

len, wonderdokters, wat hebben ze al een kwaad gedaan! Hoe hebben de laatste maanden de rechtzaalrubrieken in onze couranten weer vol gestaan met de treurige getuigenissen van onvoorwaardelijk geloof aan allerlei logenpraat. Want als uit al die verslagen één ding gebleken is, dan is het wel de uitgesproken kwade trouw, die het merendeel der kwakzalvers, wonderdokters en hoe men ze moge noemen beweegt om contact met de lijdende menschheid te krijgen.

Ik heb een magnetiseur gekend, die het inderdaad verstond, nerveuze menschen tot rust te brengen. Deze man kreeg eens bezoek van een dame, die hem verzocht, haar van galsteen af te helpen. Hij antwoordde haar: Als U galsteen heeft, kan ik maar één ding voor U doen en dat is, U aanraden, U daarvoor door een medicus te laten behandelen en door niemand anders! Zie, dat was er een van de goede soort en toen hij mij het geval vertelde, voegde hij er aan toe: Als ik haar had verteld, dat ze een kikker had ingeslikt en dat ik die er uit moest magnetiseeren had ze me ongetwijfeld geloofd. Och ja, deze man was nu eens te goeder trouw en behoefde het overigens niet uit winstbejag te doen. Maar 't is met hem en zijngelijken als met de gouden tientjes: je hebt ze nog wel, maar je ziet ze zoo weinig. Negen en negentig percent van wat onbevoegd de geneeskunde beoefent doet dat rechtuit gesproken om winstbejag. En dan is geen wonderverhaal leugenachtig genoeg, of de meneer met het witte boordje zoogood als de juffrouw op het bankje slikt het wel voor zoete koek.

Wie verklaart ons dit? De leugen ter aanprijzing van iets... o, die konden we opperbest. Als ik lees, dat die of die sigaret de beste voor mijn gezondheid is of dat elken dag één glaasje mijn tijdelijk welzijn zeer bevordert, nu ja, dan lach ik daar een beetje om, want op die twee verklaringen — en op honderden andere testimonia van dat slag is zoowel in letterlijken zin als in abstractie nog wel wat af te dingen, maar het advertentie-jargon is ons langzamerhand wel vertrouwd geworden.

INHOUD

	Blz.
Je zoudt het niet gelooven...	1
Mededeelingen van het Bestuur	1
Luntersche Wonderdokter ge- verbaliseerd	3
Kruidenhandelaar werd Kwak- zalver	3
De Kruiden in het Oude Egypte	4
Bruine Suiker tegen Suikerziekte	4
Kwakzalver klaagt zijn Opvolger aan	5
Ver. Staten van Amerika.	5
Rechtszaken	6
Feuilleton: ... Na de maaltijd ...	6
Naamlijst II	8

Doch nu komt er iemand bij U met een verhaal over een beweerde genezing, zóó tastbaar onjuist of overdreven, dat de steenen er van zweeten, en ge luistert toe, en ge toont belangstelling en ge informeert — voor 't geval — naar het adres en ge zegt niet, wat ge nu juist op grond van ervaring en kennis zeggen moest, n.l.: Ik geloof u niet!

En als ge dan tot de betere klasse in de maatschappij behoort, probeert ge het ook eens met een meneer, die u, keurig en tiré, met zijn hocus pocus van glazen bollen, slingerapparaten of „methoden” begoochelt en als ge in eenvoudiger omstandigheden leeft klopt te eeniger tijd het wijfje uit Veenendaal of het boertje van weet ik waar aan uw deur en vertelt u — en dat zal wel waar zijn, — dat er dien dag nog twintig of dertig klantjes wachten. En dan vliegt ge er in, zooals zoovelen vóór U, omdat ge niet wilt begrijpen, dat zonder het wonderverhaal en het wondergeloof de kwakzalverij het niet zou kunnen houden, omdat ge niet begrijpt, dat de zorg voor uw gezondheid den kwakzalver koud laat en dat hij maar één zorg heeft: er zelf niet in te vliegen.

O, wie verlost ons van het bijgeloof in onze in dit opzicht nog altijd zoo betooverde wereld?

DERKS.

Luntersche Wonderdokter Geverbaliseerd

HEEFT HIJ ADVIES GEGEVEN?

De politie heeft proces-verbaal opgemaakt tegen den z.g. Edeschen horlogemaker, Johan Althusius, die inmiddels na zijn verhuizing van Ede naar Lunteren den bijnaam van den Lunterschen wonderdokter heeft gekregen.

Een Zeistenaar wilde den horlogemaker-kruiddokter bezoeken. Hij kwam in Ede, doch wist niet dat Althusius was verhuisd. Aan wien vraagt men in zoo'n geval den weg? Natuurlijk aan een politieagent. Dat deed de Zeistenaar ook.

— Kunt u mij zeggen, waar dokter Althusius woont? vroeg hij en de agent gaf hem op beminlijke wijze antwoord en verwees den man naar Lunteren, dat 5 K.M. van Ede is gelegen, zoodat de Zeistenaar, die op de fiets was, daar eerst over ongeveer 20 minuten zou kunnen zijn. Maar de politie-man deed meer. Hij begaf zich met bekwamen spoed naar het bureau om zijn chef, commissaris Hulsman hiervan in kennis te stellen. Deze belde onmiddellijk de Luntersche politie op en gaf opdracht een oogje in het zeil te houden en op den juisten tijd in te grijpen.

Aan beide einden van de Achterstraat, waar de „kruiddokter” in perceel 25a woont, werd een post geplaatst en al spoedig werd de Zeistenaar gesignaleerd, die na eenig vragen bij den horlogemaker aanbelde en even later binnengelaten werd. Eenigen tijd later kwam hij het huis weer uit en stapte op de fiets om weer naar Zeist terug te keeren. Maar een paar honderd meter verder dacht hij aan het rijwielplaatje, dat hij nog aan zijn fiets bevestigen moest en stapte af.

Op dat oogenblik kwam de hoofdagent T. Klaassen schijnbaar toevallig naderbij en knoopte een praatje met hem aan. Wederom bleek de Zeistenaar geenerlei argwaan te koesteren en vertelde honderd uit over zijn zieke vrouw, den „dokter” Althusius, diens brochures en kruiden, waarvoor ook de inmiddels naderbij gekomen rijksveldwachter H. Hofman veel aandacht had. Zelfs toonde de Zeistenaar den politiemannen zijn bezit aan kruiden, dat prompt in beslag genomen werd. Met den Zeistenaar werd nu de kruiddokter opgezocht. Hij verklaarde geen enkel advies verstrekt te

hebben, doch slechts kruiden te hebben verkocht, die door den bezoeker verlangd waren. En als stuk van overtuiging toonde hij een bestelkaart, ondertekend door den Zeistenaar.

Het is dan ook zeer de vraag of tegen het simpele afgeven der kruiden iets gedaan kan worden; de politie heeft daarvan in ieder geval wel proces-verbaal opgemaakt, zoodat de kantonrechter daarover kan beslissen.

Maar meer succes heeft ditmaal misschien het proces-verbaal wegens het verstrekken van geneeskundige adviezen. Immers, de kruiddokter heeft volgens zijn verklaring tijdens het bezoek geen advies gegeven, maar de Zeistenaar heeft toch om kruiden gevraagd, die in de brochure van den horlogemaker aanbevolen werden voor de bepaalde ziekte waaraan zijn echtgenoot lijdende is.

Deze brochures worden bij duizenden gedrukt bij een Edesche drukkerij en door standwerkers op de markten in het gansche land verkocht, vroeger voor 25 cent. tegenwoordig voor 10 cent.

De Zeistenaar had op de markt te Utrecht zoo'n exemplaar gekocht en ging af op hetgeen daarin vermeld stond. Dit zou dus als een advies kunnen worden opgevat.

De Courant - N. v. d. Dag, 19/10/38

Zie verder pag. 8

KRUIDENHANDELAAR WERD KWAKZALVER

VIJF „PATIENTEN” ALS GETUIGEN

„Ik had medelijden met den patiënt en gaf hem kruiden”. Dit zeide een Amsterdamsche kruidenhandelaar, die wegens kwakzalverij voor de rechtbank verschenen was.

„En u nam een gulden aan, nietwaar?” zoo vroeg hem de president. „Zeker.”

„Dit had u dan niet moeten doen als u zooveel medelijden had.....”

Deze kruidenhandelaar heeft al lang geleden de achterdocht van de politie gaande gemaakt. Zij geloofde niet dat de man, die aan de Oostenburgergracht een kruidenwinkel exploiteert, zich beperkte tot het verkoopen van kruiden. De politie ondervroeg de „patiënten” bij het verlaten van den winkel en het bleek dat de man ook wengen gaf, zoodat hij zich dus schuldig

zou maken aan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Vijftig gulden boete heeft kortgeleden de kantonrechter hem opgelegd. Thans, in hooger beroep, vroeg de officier van Justitie f 150 boete subs. 50 dagen hechtenis.

— Dan zal ik moeten zitten, riep de verdachte uit, want ik verdien niet genoeg om boete te betalen.

— Dan gaat u maar gerust zitten, luidde het bescheid van den officier.

Vijf „patiënten” waren als getuige gedagvaard. Vier hunner hadden geklaagd over rheumatische pijnen. Bij den dokter vonden zij geen baat en daarom gingen zij naar het kruidenhuis.

„Hebt u er baat bij gevonden?” vroeg de president aan een dame die enkele keeren voor een gulden kruiden had gekocht.

„Dat kan ik zoo direct niet zeggen...” Allen kregen ongeveer hetzelfde re-

cept. Zij moesten de kruiden zetten als thee. En dan drinken. Tegen een der getuigen heeft verdachte gezegd:

— Houdt u het dieet dat de dokter u gegeven heeft maar vol. Voor het overige gebruikt u deze kruiden.

De officier achtte bewezen dat verdachte de geneeskunst onbevoegd heeft uitgeoefend. De cliënten zijn meestal gekomen op aanbeveling van anderen.

„Hij meet zich zelfs de luxe aan om als een onderlegd medisch man te zeggen: houdt u het dieet maar aan!” „Als ik veroordeeld word,” aldus verdachte, „moeten alle winkels gesloten worden waar kruiden worden verkocht. Ik ben geen bedrieger. Als er menschen komen die genezing zoeken voor tuberculose of kanker, zeg ik dat ik voor hen geen kruiden heb. Als zij vragen om zenuwkruiden, welnu dan géef ik hun zenuwkruiden.....”

Telegraaf.

De Kruiden in het Oude Egypte

PIONIERS VAN DE GENEESKUNDE

Dat er „niets nieuws onder de zon” is, is overbekend. Dit lied is reeds in alle toonaarden gezongen en daar het voor alle gebieden des levens geldt twijfelt niemand aan de juistheid ervan. „Er is niets nieuws onder de zon” geldt dan ook voor de geneeskunde in het algemeen en voor de kruiden-geneeskunde in het bijzonder.

Het zoeken van kruiden en het prepareren ervan voor geneeskundige doeleinden werd vooral veel beoefend in het Oude Egypte. De wetenschap — en dat was een voordeel — was toentertijd nog één, de verdeling en onderverdeling van tegenwoordig was de dragers van de toenmalige beschaving onbekend.

De wetenschap werd vooral beoefend door de priesters en we kunnen niet anders zeggen dan dat ze zich van deze veelomvat-

tende taak uitnemend hebben gekweten.

Ze zijn ware pioniers der beschaving geweest, ze hebben de grondslag gelegd voor de geneeskunde, zonder te vermoeden dat deze tak der wetenschap — mede dank zij hun werk — zoo'n grote toekomst zou hebben.

Er waren veel hoven van buitenlandsche — niet-Egyptische — koningen die de Egyptenaren „engageerden” zouden we bijna zeggen, om van hun kennis te profiteren.

Ze werden hoogelijk gewaardeerd, welke waardeering echter niet zoo ver ging dat ze ook behoorlijk behandeld werden als ze de plank eens missloegen. Dan bleven ernstige straffen — lijfstraffen meestal — niet uit, en zoo heeft menig man der wetenschap zijn edelmoedig en menschielievend streven met den dood

moeten bekoopen.

Dat er velen onder hen waren die met minder mooie bedoelingen zich als „geneesheer” opwierpen en zodoende de goede naam en faam van hun collega's in gevaar brachten is bekend. Ook op dit gebied is onze 20ste eeuw welhaast een copy van die waarin de Egyptenaren leefden.

Ook staat het vast dat vele geneesheeren het machtige wapen van het bijgeloof en dat van de suggestie met buitengewone handigheid hanteerden. Dit droeg veel bij tot het welslagen van hun werk en het verlichtte die arbeid in niet onbelangrijke mate.

Een speciaal onderdeel van het kruiden zoeken was het opsporen van kruiden tegen ontstekingen. Infectie was in die tijden aan de orde van den dag hetgeen geen bevreemding wekt als we bedenken dat aan hygiëne weinig of geen aandacht besteed werd (de voorstelling ervan was allen anders dan heden ten dage. *Red.*)

Bruine Suiker tegen Suikerziekte

De 64-jarige kwakzalfster uit IJmuiden, die tot de ontdekking was gekomen, dat men suikerziekte wel bestrijden kon met bruine suiker en anders met zitbaden, stond 8 Dec. in hooger beroep terecht voor de rechtbank te Haarlem, nadat zij eenigen tijd geleden in een geruchtmakende zitting van het kantongerecht was veroordeeld tot viermaal veertien dagen hechtenis wegens het onbevoegd en buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunst. Deze ernstige zaak had thans echter een geheel ander verloop, daar de officier van Justitie, mr. Sikkel, in zijn requisitoir voor hem overwegende bezwaren had tegen de wijze waarop de dagvaarding was gesteld, zoodat hij ontslag van rechtsvervolging moest vragen. (Zie Mndbl. no. 10, 1938).

Weer was er de rij van getuigen uit Veenendaal, waar verdachte rechtstreeks of via een haar behulpzame dienstbode kruiden en pillen en drankjes verstrekke, raad gaf en zich bij een familie meer speciaal bemoeide met een ernstig geval van suikerziekte. Toen de ruim zeventigjarige patiënte nagenoeg op sterven lag, begaven de dienstbode en twee familieleden van

de zieke zich per auto naar IJmuiden, waar zij tegen middernacht bij de kwakzalfster aanklopten om hulp. Deze was niet best te spreken geweest, dat men haar zoo laat lastig viel, maar de helpende hand oftewel de dienstbode uit Veenendaal wist tot het heiligdom door te dringen en zoo kon men met kruiden en pillen naar de zieke moeder weer keeren. Te voren had de dochter, die in verwachting was, te hooren gekregen: „Jij mag ook wel eens baden nemen, anders bestaat de mogelijkheid, dat je een blind kindje krijgt,” een mededeeling, die haar begrijpelijkerwijs erg van streek had gebracht.

Verdachte ontkende *alles*.

— Ik was kwaad, dat ze midden in den nacht bij me durfden te komen, Ik kwam met een emmer water.....

Daarna kwam de hulp in de kwakzalverij voor het hekje.

President: Bent u in Veenendaal de vertegenwoordigster van deze dame? De getuige, die een wat achterlijken indruk maakt en volgens den verdediger, mr Kokosky, niet heelemaal verstandelijk normaal wordt geacht, ontkende hulp te hebben verleend in de gevallen, die in de dagvaarding zijn omschreven. Vroeger had zij wel samengewerkt met verdachte. Op elke vraag van den president antwoordde zij: Ik kan het niet zeggen, of: Ik kan

het mij heusch niet meer herinneren. Eindelijk wordt zij met een: „Ik zou maar gauw gaan zitten, voordat u in de kast komt” naar haar plaats gestuurd. Tenslotte zei de president tot verdachte: „U ontkent alles, maar het is toch wel gek, dat al die getuigen zoo tegen u samenspannen. De marechaussee heeft anders verklaard, dat zij met de grootste moeite de getuigen tot spreken kon brengen, zoo waren de menschen in Veenendaal op uw hand.....”

„Ik acht het ten laste gelegde bewezen en de feiten in hooge mate ernstig,” aldus de officier van Justitie. „Het is eigenlijk geen overtreding meer te noemen, doch bijna een misdaad. En ik vind, dat de kantonrechter haar eigenlijk te licht heeft gestraft. Iets anders is echter, of op deze wijze een veroordeeling zal kunnen volgen. Hoezeer het spreker ook spijt, hij zal ontslag van rechtsvervolging moeten vragen.” De verdediger, mr Kokosky, sluit zich aan bij de bezwaren van den officier tegen deze dagvaarding. Hij had nog nooit zoo'n slechte dagvaarding gezien. Er staat niet eens in de dagvaarding, dat zij het beroep als geneeskundige heeft uitgeoefend..... Conclusie: vrijpraak of ontslag van rechtsvervolging subs. een meer clemente straf.

Telegraaf.

(Zie verder pag. 6)

Het baden in ezinnenmelk was alleen een voorrecht van dochters van rijke Pharao's.

De beschermheilige van de kruidenzoekers en artsenijmengers was Thouth, de god der wijsheid, die we altijd afgebeeld vinden met een Ibis of sperwerkop.

De Ibis was namelijk een aan den ooievaar verwante vogel, die zich in de omstreken van de Nijl ophield en die bij de oude Egyptenaren heilig was.

Dat juist deze vogel aangewezen werd om het symbool der kruidenzoekers en artsenijmengers te zijn, wordt verklaard uit het feit dat de Egyptenaren, als ze aan de Nijl naar kruiden zochten, onophoudelijk deze vogel zagen. Het toepassen van de kruidenwetenschap was een belangrijk onderdeel van het mummifiëren waarin de Egyptenaren uitblonken.

Zoo zien we dat wij 20e eeuwse Westelingen nog veel kunnen leeren als ons de spiegel van de vroegere beschavingen voorgehouden wordt. We hopen dat ook diegenen die zich op het gebied der medische wetenschap van gangster-methoden bedienen zich hieraan zullen spiegelen en dat het in de toekomst door een nauwkeuriger omschreven wetgeving niet meer kan voorkomen dat dit soort lieden, gebruik makend van de geringe ontwikkeling en de goedgelovigheid van hun slachtoffers, zich ten koste van de gemeenschap verrijken.

C. DE GROOT

VER. STATEN VAN AMERIKA

Door een osteopaat, lid van het Amerikaansche Congres, werd een wetsvoorstel neergelegd om zijne collega's, de osteopathen, te doen gelijkstellen met de geneesheeren, voor wat het behandelen, op staatskosten, van ziekten en verwondingen der ambtenaren aangaat.

In de Congrescommissie werd dit voorstel gunstig onthaald, mits de uitvoering beperkt blijve tot de Staten, die de osteopathie hebben toegelaten. Het woord is dus aan de artsen om met alle mogelijke middelen te trachten zulks te verhinderen, schrijft „The Journal of the American medical Association” (30-4-1938).

Kwakzalver klaagt zijn Opvolger aan

Een merkwaardige zaak diende onlangs voor de civiele kamer van de rechtbank te Rotterdam. Merkwaardig is deze zaak te noemen vanuit het gezichtspunt der bestrijding van de kwakzalverij.

Slechts enkele keeren is men in staat een indruk te krijgen over de „omzet” van zulk een affaire. Men zal zich mogelijk herinneren welke bedragen er gemoeid waren bij de zaak tegen den leider van het Instituut Jonkers, die zijn filiaalhouders voor ongeveer honderdduizend gulden te kort deed.

De thans bedoelde kwestie is er een, waarbij een kwakzalver zijn opvolger, die indertijd de zaak van hem overnam, een proces aandoet wegens het niet op tijd nakomen van diens financiële verplichtingen.

Het geheel geeft ons een aardige kijk op den omvang van zulke kwakzalverspraktijken.

In het courantenverslag komt een duidelijke beschrijving van een en ander voor. De lezer zal dit gedeelte hieronder aantreffen.

Commentaar onzerzijds is na kennisname ervan wel niet meer noodig. In het verslag, dat overgenomen is uit de N. Rott. Ct. wordt niet volledig de naam genoemd van den betreffenden vorigen eigenaar-kwakzalver. Men zal echter weinig moeite hebben er Hemmes uit te herkennen.

Men leze:

T. is bij H. in dienst gekomen als spoeljongen en hij heeft zich opgewerkt tot manusje van alles en ook tot vertrouwde van mevr. H., een vrouw met een gouden hart, die als zij nog leefde, zeker zou hebben geprotesteerd tegen wat zich hier afspeelt. De acte betreffende den verkoop van het pand is voor een notaris verleden, die ook ten aanzien van de andere overeenkomsten van advies gediend heeft.

H. is vroeger waterstoker geweest. Hij is in kennis gekomen met een zekeren Laus, die het beroep van uroloog uitoefende. Samen met dezen Laus begon H. een kwakzalverspraktijk aan de Claes de Vrieselaan. Toen Laus is overleden liet hij de zaak aan H. na.

Ongeveer twintig jaar geleden begon men het den kwakzalvers lastig te maken en dadelijk heeft H. zich toen de

diensten van een geneeskundige geassumeerd en de eerste dokter, die bij H. in dienst trad was een bejaard man. Het onderzoek der patienten heeft niet plaats op de wijze, zooals mr Fijn van Draat dit geschilderd heeft. De dokter heeft er geen bemoeienis mee. Hij zit er voor niets bij en leest zijn krantje. De eerste dokter is na zijn overlijden opgevolgd door een tweede en toen de zaak inmiddels naar Hillegersberg was verplaatst, vestigde deze dokter zich daar als apotheekhoudend geneesheer. In 1928 heeft het instituut weer een nieuwen geneeskundige gekregen, die tot 1936 aan de inrichting verbonden bleef. Jarenlang is H. niet anders geweest dan een kwakzalver en nooit heeft hij iets anders gedaan dan het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, al werden zijn handelingen gedekt door een geneeskundige. H. heeft ontzaglijk veel geld verdiend en toen hij rijk genoeg was, kreeg hij lust zich geheel te wijden aan zijn liefhebberij van reizen. Het is echter een slecht financier en dat is de reden, waarom er van de door T. betaalde som van f 100.000 niet veel meer over is.

Toen H. aan zijn lust tot reizen wilde voldoen, heeft hij aan T. die in zijn dienst was, voorgesteld zijn opvolger te worden. Aangezien T. niet over contenten beschikte, moesten er overeenkomsten worden gemaakt met betalingsregeling. Pleitster heeft bij het opmaken van de overeenkomsten haar medewerking verleend en zij meende dit te kunnen doen omdat de wijze, waarop de practijk werd uitgeoefend, niet buiten de wet viel. Bij deze overeenkomsten werd H. royaal betaald voor hetgeen hij overdeed en T. had nu eenmaal niets te verliezen. Voor zaak en huis moest f 100.000 worden betaald en voor den voorraad geneesmiddelen f 19.000. Bedongen was een maandelijksche aflossing van f 1000 en vergoeding van 5 pct. rente van het nog niet afgeloste bedrag. Bij het opmaken van de overeenkomst had mevr. H. er op aangedrongen, dat er voor gezorgd zou worden, dat T. nooit door een der kinderen H. van zijn plaats kon worden gedrongen. Daarom is een bepaling opgenomen, dat H. geen andere practijk zou beginnen op straffe van f 10.000.

Pleitster wijst er op, dat de kwakzalverij onafscheidenlijk verbonden is aan het pand te Hillegersberg en zon-

Kwakz. klaagt Opvolger aan (verv.)
der die kwakzalverij zou het voor T. nooit de waarde van f 50.000 hebben gehad.

Pleitster zette vervolgens uiteen, hoe in 1930 de moeilijkheden begonnen met het medisch tuchtcollege over het medewerken van geneeskundigen aan niet-wettige praktijken, met als gevolg, dat in 1936 het samenwerken met een geneeskundige voor het instituut onmogelijk werd gemaakt, doordat de bij deze inrichting in dienst zijnde geneesheer voor een jaar werd geschorst. Na dezen dokter is er nog een andere geweest, doch deze heeft zich op een waarschuwing van het Medisch tuchtcollege teruggetrokken. Ook andere geneesheeren bleken niet bereid te zijn, zoodat T. er met dit deel van het bedrijf is moeten uitscheiden, toen geen dokter meer bereid gevonden werd tot het dekken van de praktijk. Door deze ontwikkeling der dingen is T. met zijn betalingen achterop geraakt. Hij is toen naar H. gslapt, die hem uitstel voor een jaar verleende, met de bedoeling hem in de gelegenheid te stellen een reserve te kweken en na dat jaar zouden de terugbetalingen tot f 500 per maand worden teruggebracht. Die regeling is T. gedurende geruimen tijd nagekomen.

In April 1937 was de jongste dochter van H. die de financieele zaken behandelt, ziek geworden en vervangen door de oudste dochter Suze, die zich als kwakzalfster heeft gevestigd en de

slecht loopende zaak van C. en De K. heeft overgenomen. Zij vestigde zich te Bilthoven en oefende tevens praktijk uit in Wilnis en Woerden. (Mevr. de Graaf-Hemmes, bij ons bekend. Red. Mndbl.).

Pleitster voerde aan, dat T. geen vordering in reconventie zou hebben ingesteld, wanneer men redelijk met hem had willen praten, maar het heeft er nu allen schijn van, dat men hem uit de zaak wil hebben, om Suze er in te zetten. Daarom immers de onredelijke eisch van onmiddellijke betaling van de resterende som van f 50.750. Bij den gedwongen eisch in reconventie heeft gedaagde zich moeten beroepen op de ongeoorloofde oorzaak in overeenkomst. Bovendien blijkt achteraf, dat H. zijn dochter in de uitoefening van haar praktijk heeft bijgestaan. Uit genomen steekproeven is komen vast te staan, dat de samenstelling van geneesmiddelen volkomen gelijk is aan die, van welke het geheim der samenstelling bij overeenkomst aan T. is verkocht. Voor minstens vier gevallen staat dit vast, zoodat in ieder geval de gevraagde som zeker met vier maal f 10.000 zou moeten worden vermindert.

Na re- en dupliek heeft de rechtbank de uitspraak bepaald op 27 Januari.

Men kan hier overigens uit opmaken, dat het werk van het Medische Tuchtcollege niet zonder gevolgen is in dergelijke zaken. C.

RECHTSZAKEN KWAKZALFSTER VER- OORDEELD

Veertig dagen hechtenis. Dat is de straf, die de 64-jarige vrouwelijke kwakzalfster te IJmuiden zal hebben te ondergaan voor het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Na het vonnis van den kantonrechter te Haarlem op 22 Dec., 4 × 14 dagen hechtenis, was zij in hooger beroep gekomen en hoewel de officier van Justitie de gepleegde overtredingen bewezen achtte, moest hij vrijspraak vragen op grond van de volgens hem gebrekkige dagvaarding.

De rechtbank dacht er echter anders over en veroordeelde deze vrouw, die vooral in Veenendaal talrijke patiënten had die aan suikerziekte leden en o.a. bruine suiker als genesmiddel kregen toegediend, tot bovengemelde straf.

Men zal zich herinneren, dat bij de behandeling van deze zaak is gebleken, op welke gevaarlijke wijze verdachte met het leven harer medemenschen omsprong. Een bejaarde vrouw te Veenendaal, die geruimen tijd onder haar behandeling was geweest, kon nog juist bijtijds door een medicus van den dood worden gered. De officier van Justitie verklaarde dan ook, dat de overtredingen aan misdaad grensden. De vrouw deelde evenwel 14 dagen tevoren mee, dat zij haar praktijk thans niet meer uitoefent.

Telegraaf.

FEUILLETON

...Na de maaltijd...

door MELIS STOKE

Reeds om half tien kon ik met goed fatsoen van de Willings weg komen. Zoo komt er altijd een gelukje bij een ongeluk. Want ongelukkiger ding dan een maaltijd bij de Willings kunt ge u niet voorstellen. Ik rammelde compleet van de honger, en bovendien had ik een beetje hoofdpijn van de ergernis.

Stel u voor hoe de tafel gedekt is: bloemen in het midden, borden, glazen, kortom alles wat op een tafel behoort te staan, en dan voorts nog een batterij van fleschjes en potjes naast de couverts van gastheer en gastvrouw:

fleschjes met vreemdgekleurde vloeistoffen, potjes met pillen en poeders, en nog een groote blauwe doos met kalkachtige inhoud.

Zonder dit alles kunnen de Willings het bij hun maaltijden niet stellen. Dat zijn de geneesmiddelen die hen door allerlei eigenaardige adviseurs als on-ontbeerlijk aanpraten, voor hun „zeer bijzonder” geval. Het luguberste is dat de conversatie aan tafel voortdurend draait om die geneesmiddelen. Ze worden beschreven, en hun werking wordt toegelicht, zoodat ik precies weet dat Willing bang is voor het uitvallen van zijn haar en dat Mevrouw Willing 's avonds, als ze in bed ligt, van die griezelige hartkloppingen heeft en overdag zulk een zwaar gevoel in haar beenen...

Gedurende al die verhalen pas-

seert een soort maaltijd waarvan de samenstelling allervreemdst is. Die samenstelling houdt ook al verband met de adviezen van een wonderman die dit huis schijnt te besturen. Om kwart over negen 's avonds werd hij aangediend.

„Mijnheer Breed is er...” kwam het dienstmeisje zeggen.

Door de open suitedeuren kon ik even een glimp van die wondermensch opvangen.

Mevrouw Willing had geen rustig moment meer, en ik begreep dat ik beter deed heen te gaan. Terwijl Willing me uitliet, fluissterde hij bij de deur nog: „Die Breed is een soort Raspoetin... Marie doet blindelings wat hij zegt...”

Op straat bespeurde ik dat eigenaardig gevoel van honger dat een onvoldoende maaltijd, samenge-

KRUIDENDOKTER VOOR DE RECHTBANK

Boete geëischt

Voor de rechtbank te Zutphen had zich 23 Dec. te verantwoorden J. ten O., *natuurkundige te Almelo, verdacht van het feit dat hij onder de gemeente Gorssel ten huize „De Haemstede” omstreeks December 1937 en in de eerste maanden van 1938 onwettig het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend.* Verdachte had verschillende personen, die zich als patiënt ten huize van verdachte vervoegden, raad gegeven en kruiden voorgeschreven. De patiënten lieten voor het consult doorgaans een gulden achter als belooning, welk geld door verdachte niet werd geweigerd.

Het was in de gemeente Gorssel reeds lang bekend, dat in het statige huis met den grooten tuin aan den rijksstraatweg vele patiënten genezing zochten voor hun ziekten en kwalen. Op bepaalde tijden kwamen dezen zelfs per autobus naar Gorssel. Enkele dagen per week kwamen er bij verd. ± 200 patiënten.

Verd. gaf de feiten toe, doch zeide, voor hetzelfde feit twee jaar geleden te zijn vrijgesproken. Vele patiënten uit Brummen verklaarden, voor de een of andere kwaal bij verd. te zijn geweest en kruiden te hebben ontvangen. De officier van Justitie was van meening, dat verd. een strafbaar feit heeft gepleegd. Spr. vroeg bevestiging van het vonnis van den kantonrechter, nl. 3×30 gld. boete of 3×10 d. hechtenis.

Mr C. E. Stolk, raadsman van verdachte, zeide, dat verdachte voor hetzelfde feit in 1936 is vrijgesproken. Toen heeft spr. ook aangetoond dat van een overtreding van art. 436 geen sprake was. Deze verdachte, die gediplomeerd kruidkundige is (!? Dit moeten wij hier achterzetten. Red. Mndbl.), heeft voldoende kennis van kruiden en haar toepassing bij ziekte. Hij is geen kwakzalver. *Telegraaf.*

OPLICHTER VERKOCHT DURE ROZENKRANSEN

Slachtoffers onder katholieken

De afdeling „Handelsinlichtingen” van het hoofdbureau van politie te Amsterdam is dezer dagen op het spoor gekomen van een zwendelaar, die zijn slachtoffers zocht onder katholieke mensen, die hij, speculerend op hun goedgezindheid, goedkope rozenkransen en minderwaardige beeldjes verkocht.

De man had vroeger eens een loterij op touw gezet, waarvoor hij spoedig met den strafrechter in aanraking was gekomen. De loterij kon hij later wel is waar niet meer voortzetten, doch hij liet zijn klanten niet meer los. Met een *deemoedig gezicht verscheen hij bij de mensen, aan wie hij vroeger lootjes had verkocht, vertelde dan dat hij de loterij niet meer mocht voortzetten, maar dat hij zich moreel verplicht voelde den prijswinnaars de prijzen te schenken, die op de loten waren gevallen.*

Zoo vertelde hij aan een dame, dat op haar lot een mooie rozenkrans was gevallen. Wanneer zij nu „alleen maar” de onkosten ad 75 cent betaalde zou haar de rozenkrans worden toegezonden. Tijdens dit gesprek, waarbij ook de vader van de dame tegenwoordig was, bemerkte de oplichter, dat de man lijdende was aan reumatiek.

Hij praatte eens even vriendelijk met den ouden heer en beweerde wel een middel te kennen, dat hem spoedig van zijn reumatische pijnen zou afhelpen. Dit middel was een gewijde rozenkrans, die f 1.25 kostte. De rozenkrans bezat geneeskraft en wanneer de patiënt nu maar twee gebeden opzegde en daarbij den rozenkrans gebruikte, zou hij spoedig genezen zijn.

De oude heer liet zich door den oplichter bepraten, betaalde het gevraagde bedrag en kreeg eenige dagen later een rozenkrans toegestuurd, dien de man, zooals later bleek, voor één kwartje had gekocht. Het bedrag werd gelukkig spoedig ontdekt, zoodat tegen den bedrieger aangifte werd gedaan bij de politie.

Toen hierop de man eens aan den tand werd gevoeld, beweerde hij twee soorten van rozenkransen te verkoopen. Rozenkransen met geneeskraft voor f 1.25 en rozenkransen zonder geneeskraft voor f 0.75. Het waren natuurlijk dezelfde rozenkransen, die hijzelf voor een paar dubbeltjes had gekocht. De politie heeft aan deze zwendelpraktijken van den oplichter spoedig een einde kunnen maken. *Telegraaf.*

steld uit een niet te identificeren ingrediënten, achterlaat, en automatisch wendden mijn schreden zich naar „De Kroon”.

Even automatisch als mijn gang daarheen was mijn bestelling van een halve biefstuk met gebakken aardappelen en een glaasje bier. Het is ongebruikelijk dadelijk na tafel zulk een bestelling te doen, maar nu ik door het onverwacht optreden van mijnheer Breed de kans kreeg liet ik me die niet ontgaan.

En terwijl ik smakelijk zat te eten bedacht ik hoe dwaas die Willings met hun spaarzame geld omgaan. Ze legden zich allerlei ontberingen op om de rekeningen van dien Breed te kunnen betalen. Ze gaven handen vol geld uit aan de geneesmiddelen die hij hen voorschreef en waarvan de sa-

menstelling hen, naar ik uit de gesprekken had vastgesteld, volkomen onbekend was.

En al dat geld moest op andere dingen uitgespaard worden.

Ik schudde bedroefd het hoofd en nam mij voor er Willing nog eens ernstig over te spreken. Het korte oogenblik dat ik dien Breed had gezien had mij een onaangename sensatie gegeven: hij was groot en zwaar en had iets sluis in zijn oogen... Ik vertrouwde dat zware en matte gevoel van Marie Willing niet, en die hartkloppingen en haar opgewonden verhalen over wonderman....

Op dat oogenblik werd mijn aandacht getrokken door iemand die aan een tafeltje aan de overzijde had plaatsgenomen... Ik vergiste me niet: het was de wondermensch Breed...

Van achter een courant hield ik hem in de gaten... Men bracht hem een glas bier en een biefstuk met gebakken aardappelen...

En opeens werd ik mij de krankzinnige situatie bewust: daar zat Breed en verzadigde zich voor het geld van de Willings, die nu met rammelende magen en loome beenen en hartkloppingen naar bed gingen... Hij at hun maaltijd op... En opeens wist ik wat me te doen stond... Ik behoefde geen lang en overtuigend betoog tot Willing te houden... Ik was al in de telefooncel en riep: „Kom hier kerel... dadelijk... in De Kroon... het is voor een zeer gewichtige zaak... maar haast je... neem een taxi... je zult er geld mee sparen... dus kom onmiddellijk...!”

Cachets-Mijnhardt
(z.g.n. *Mijnhardtjes*)

Uit de Mededeelingen van het RIPTO

Door de N.V. Pharmaceutische Fabriek A. Mijnhardt worden onder bovenaangehaalden naam cachets in den handel gebracht, die dienen moeten om pijn te verdrijven en den duur van verschillende ongesteldheden belangrijk te verkorten.

Een bijgevoegd reclamegeschrift vermeldt: „Dag in, dag uit is ons laboratorium onder leiding van Apotheker Mijnhardt bezig geweest om dat voortreffelijke te bereiken, wat we in deze kleine hartvormige cachet kunnen bieden”.

Deze reclame komt ons min of meer overdreven voor, want volgens de beschrijving van de uitkomsten van het onderzoek bestaan de cachets slechts uit een aantal stoffen, die in deze en soortgelijke verhoudingen dagelijks alom worden en werden gebruikt. Ze bevatten: acetylsalicylzuur, phenacetine en coffeïne.

Kruidendokter Veroordeeld

De kantonrechter mr. Roessingh te Wageningen heeft 2 Dec. schriftelijk vonnis gewezen tegen den kruidendokter Joh. F. Althusius uit Lunteren en dezen, wegens het zonder noodzaak uitoefenen der geneeskunde, veroordeeld tot een geldboete van één honderd gulden, bij niet betalen te vervangen door één maand hechtenis.

De ambtenaar van het O.M. requireerde twee weken geleden tegen den verdachte een boete van f 250, subs. 50 dagen hechtenis.

Den verdachte was ten laste gelegd geneeskundige raad en bijstand te hebben verleend aan een inwoner van Putten, wien hij voor bepaalde kwalen het gebruik van een speciaal pakket gemengde kruiden had aangeraden. De kantonrechter overwoog in zijn vonnis o.m., dat er een groot gevaar schuilt in het verstrekken van geneeskrachtige kruiden door ondeskundigen, ook al zijn die ongevaarlijk, omdat daardoor het juiste moment voor het inroepen van de hulp van een dokter voorbijgaat. — Naar wij vernemen, zal de verdachte tegen dit vonnis hooger beroep aantekenen. *Telegraaf*

NAAMLIJST - II
VAN DE LEDEN DER
Vereeniging
tegen de Kwakzalverij
op 1 Januari 1939 - Totaal 739 leden
(Eerste gedeelte, zie No. 12, '38)

- Giessendam**
Groene Kruis.
M. Schlemper, arts.
- Giessen-Nieuwkerk**
H. K. Kettenborg, arts.
- Giethoorn**
R. A. Prins, arts.
- Goedereede**
P. C. W. Jongebreur, arts.
- Goes**
H. Snoek, arts.
- Gorinchem**
Dr M. A. van Andel, arts.
Firma J. R. Ophorst, apotheker.
Afd. Gorinchem v. d. Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.
- Gouda**
Dep. Gouda Ned. Mij t. b. d. Pharmacie.
J. Haddérus Oostingh, tandarts.
G. A. W. J. O. Paris, apotheker.
- Gouderak**
Dr F. Beekenkamp, arts.
- 's Gravendeel**
Groene Kruis.
- Groningen**
Dr L. M. v. d. Berg, apotheker.
Dr L. Bouman.
H. Cazemier, apotheker.
Dept. Groningen, Ned. Mij t. b. d. Pharmacie.
P. Diephuis, apotheker.
R. G. C. Oldeman, apotheker.
Pharm. Stud. Vereen, Pharmaciae Sacrum.
J. J. Rietema Polman, arts.
B. W. L. Siemens, arts.
Mej. A. Sissing, apotheker.
J. J. Venema, apotheker.

- Grootegast**
P. Bolt, arts.
- Grijpskerk**
Groene Kruis.
- Gulpen**
Groene Kruis.
- Den Haag**
Prof. Mr P. J. H. Aalberse, oud-Minister.
Afd. Den Haag, Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.
Dr L. Arisz, arts.
W. H. Bal.
H. Beekhuis, arts.
Firma F. L. E. en E. van Beest, apoth.
Dr A. M. Blok, arts.
Dr J. Blomberg Jr, apotheker.
G. C. Bolten, arts.
Dr C. J. Brenkman, arts.
Dep. den Haag der Ned. Mij t. b. d. Pharmacie.
Firma Destrée en Buschkens, importeurs.
Dr A. W. M. v. Deventer, arts.
J. Doorschodt.
I. Hanks Drielsma, arts.
N. Faber, arts.
Dr E. W. Goteling Vinnis, arts.
's Gravenhaagsche Diaconessen Inr. Het Groene Kruis.
Dr J. de Groot Sr, arts.
Dr A. Hendriks, arts.
Dr J. J. Hofman, apotheker.
A. J. van Huffel Jr, apotheker.
Dr H. M. Hijmans, arts.
Dr M. Hijmans.
Prof. Dr L. van Itallie.
Dr C. L. de Jongh, arts.
Dr N. M. Josephus Jitta, voorzitter Centr. Gezondheidsraad.
C. E. Keilholz, arts.
J. de Konink, arts.
J. A. G. Krijger, arts.
Mej. A. E. van Laaren, apotheker.
W. van der Linden, apotheker.
Dr P. Th. Luyckx, apotheker.
Dr M. M. de Monchy, arts.
Ned. Genootsch. tot bevord. der voetverzorging.
A. C. Nanning, apotheker.
Mej. C. Offerhaus, apotheker.
Dr J. Th. Peters, arts.

- Dr J. L. A. Peutz, arts.
Mej. C. M. v. d. Pijl, arts.
W. C. Rensen, arts.
G. de Reus, arts.
Mevr. Wed. N. v. Riel-Breebaard, apoth.
A. H. Schirm, apotheker.
M. J. N. Schuurisma, Inspecteur van Volksgezondheid.
Dr A. Sikkel, arts.
Dr Wilha Smidt, arts.
Mej. L. van Straaten.
J. A. v. Tooren, apotheker.
W. D. Valkis, apotheker.
Mej. C. E. J. H. Veen, arts.
A. H. v/d Velde, apotheker, Hoofd-Inspecteur v/d Volksgezondheid.
R.K. Vereen. van Slechthoorenden.
Mej. J. H. Visser, apotheker.
D. de Vos, arts.
Mevr. A. E. J. de Vries-Bruins, arts, lid der 2e Kamer.
L. H. Vrijman.
G. H. van der Wal, apotheker.
Dr H. v. Wely, arts.
Mej. J. Th. Werker, apotheker.
- Haaksbergen**
J. M. Scaf, arts.
- Haarlem**
Afd. Haarlem der Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.
Mej. Dr C. G. v. Arkel, apoth. Lector.
H. Bartels, apotheker.
S. Boonzaayer, arts.
C. Hage, arts.
J. G. Hage, arts.
E. W. Henssen, apotheker.
Mej. A. C. Honig, apoth.
Mevr. C. M. Hoog-Guldensteeden Ege-ling.
Dr L. C. Kersbergen, arts.
I. Koster, apotheker.
Mr M. D. K. S. van Lier, Rechter.
Dr W. E. Merens.
Dr Sluyterman, arts.
A. H. de Vries, arts.
- Hardenberg**
J. Fraser, arts.
- Hardinxveld**
Groene Kruis.
- Harlingen**
Mevr. C. Suir-Verwaal, apoth.

Hattum

Dr M. Sypkens Smit, arts.

Heeg

Groene Kruis.

Heemskerk

Witte Kruis.

Heemstede

Mej. C. E. Schotsman, apoth.

Dr J. F. Selhorst, arts.

Witte Kruis.

Heenvliet

D. G. Bier, arts.

Heer Hugo Waard

Witte Kruis.

Heerlen

J. H. M. A. Cremers, apotheker.

Dr E. Hollmann, apotheker.

Heinenoord

Afd. Z.-H. Eilanden, Ned. Mij t. b. d.

Geneeskunst.

Den Helder

Afd. den Helder der Ned. Mij t. b. d.

Geneeskunst.

Dr A. W. C. G. Kamerling, arts.

W. H. Kingma, apotheker.

G. v. d. Nieuwenhuizen, Off. v. Gez.

K. M.

A. J. F. Thorbecke, arts.

M. G. Vroom, arts.

Witte Kruis.

Helmond

J. van Riet, apotheker.

Hem (gem. Venhuizen)

M. de Heer Kloots, arts.

Hengelo (O.)

P. J. M. Haanappel, arts.

J. M. Sytsema, arts.

's Hertogenbosch

H. v. Baer, apotheker.

H. Gerzons, apotheker.

Afd. 's Hertogenbosch Ned. Mij t. b. d.

Geneeskunst.

Dr K. L. E. Lamers, arts.

Heukelum

L. Hoejenbos, arts.

Heythuizen

J. D. Smits, arts.

Hilversum

Afd. Gooi en Eemland Ned. Mij t. b. d.

Geneeskunst.

Dep. N.-Holland Ned. Mij t. b. d.

Pharmacie.

Mevr. Feenstra-ten Seldam, apoth.

Mevr. G. H. Frima-Nijhoff, apoth.

H. J. Guljé, arts.

N. Keulemans, apotheker.

D. Kok, apotheker.

Noordholl. Vereen. het Witte Kruis.

Prof. P. van der Wielen.

Hoek van Holland

Groene Kruis.

J. N. Teer, arts.

Hoensbroek

J. Martens, apotheker.

Hoofddorp

Dr H. D. Nanninga, arts.

Hoogezand

Mevr. M. Beukema-Goudsmit, apoth.

Hoogblokland

W. B. v. Herwijnen.

Hoogkerk

Groene Kruis.

A. Polman, arts.

Hoorn

Afd. West-Friesland der Ned. Mij t. b. d.

Geneeskunst.

Dr P. F. J. Baesjou.

Huizum (Fr.)

Dr W. Sinninghe Damsté, arts.

Hulst

J. A. van Lierop, arts.

Zr. Vernimmen.

St. Jacobi Parochie

T. Wassenaar, arts.

Kamerik

J. Elsas, arts.

Kampen

Witte Kruis.

Kerkrade

Jos Schönefeld, apotheker.

Klundert

J. H. Wilmlink, dierenarts.

Koewacht

Ant. Annyas, arts.

Kollum (Fr.)

Dr H. de Jager.

Kornhorn

J. Collet, arts.

Kortgene

L. G. Gelderman, arts.

Groene Kruis.

Krimpen a/d Ijssel

A. Blom, arts.

Krommenie

Witte Kruis.

Kwadijk

Het Witte Kruis.

Laag Keppel

R. P. Belinfante, arts.

Laag-Soeren

E. G. van Heusden, arts.

Lage Zwaluwe

D. Dooremans, arts.

Landsmeer

Afd. Purmerend der Ned. Mij t. b. d.

Geneeskunst.

Langbroek

Dr G. J. van den Bovenkamp, arts.

Langeraar

J. H. Post Uiterweer, arts.

Laren (N.-H.)

Mej. J. A. Stheeman, apoth.

Leeuwarden

S. G. Cath, apotheker.

Dr S. W. van Dantzig, apotheker.

J. Ebels, Insp. v. d. Volksgezondheid.

Dep. Friesland der Ned. Mij t. b. d.

Pharmacie.

Dr K. Dijkstra, apotheker.

Groene Kruis.

Leeuwen bij Tiel

Dr A. W. van Haagen.

Leiden

Afd. Leiden der Ned. Mij t. bev. der

Geneeskunst.

J. P. A. Brand, tandarts.

A. J. Donk, apotheker.

D. J. v. Driesum Jr.

Mej. J. E. M. ten Dijk, apotheker.

Gem. Geneesk. en Gezondh. dienst.

Prof. P. H. G. v. Gilse.

Mej. A. Harmsma.

P. Jasperse, arts.

Jac. J. de Jong, arts.

D. C. Kok, apotheker.

Prof. Dr W. A. Kuenen.

Leidsche Tandheelk. Vereen.

Dr P. Nijst, chirurg.

Dr C. Pieck, oogarts.

Dr T. Potjewijd, apotheker.

R. D. G. Ph. Simons, arts.

Mevr. Dr A. A. M. Starck-Loeber.

Mej. Dr A. Steenhauer, apoth.

Prof. Dr W. F. Suermondt.

Leimuiden

D. Stapensea, arts.

Linschoten

B. van As, arts.

Lippenhuizen (Fr.)

S. van Zuiden, arts.

Lisse

A. J. Duymaer v. Twist, Arts.

Loenen a/d Vecht

Dr M. A. de Jongh, arts.

Loosduinen

H. A. N. Vechtman, arts.

Lunteren

S. A. Appel, arts.

Groene Kruis.

Maartensdijk

Wit-Gele Kruis

Maastricht

J. M. H. Beckers, apotheker.

J. Hollman, arts.

Dr B. C. J. van der Meer, arts.

Dr Ch. Mendes de Leon, arts.

J. H. C. Nievergeld, apotheker.

Th. van der Stok, arts.

Dr E. J. A. H. Verzijl, apotheker.

Makkinga

Groene Kruis.

Markeloo

J. S. B. Wanrooy, arts.

Marken

J. H. Wagenaar, arts.

Medemblik

Witte Kruis.

Meerkerk

Dr C. Spijkerboer, arts.

Meppel

Firma Brocades en Stheeman.

Middelburg

Dep. Zeeland der Ned. Mij t. b. d.

Pharmacie.

W. Feikema, arts.

Groene Kruis.

Mevr. de Wed. J. C. v. d. Harst-Peters.

Dr C. F. Koch, chirurg.

Mr J. Moolenburgh, Kantonrechter.

Midwolda

Afd. Oldambt Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.

Midwoud

Witte Kruis.

Molenaarsgraaf
P. L. Burggraaf.

Montfoort
F. Verheyden, arts.

Munnekeburen (Fr.)
G. J. Fortuin, arts.

Musselkanaal
Groene Kruis.

Mijdrecht
C. L. van den Berg, arts.

Naarden
Dr H. J. van Giffen, Directeur N.M.P. Laboratorium.
L. L. Posthuma, arts.

Nieuw-Beijerland
M. P. Doorenbos, arts.

Nieuwenhoorn
Afd. Voorne en Putten, Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.

NieuwoIda
G. Gerritsma, arts.

Nieuwpoort (Z.-H.)
W. N. v. Stralen, arts.

Nieuwe Tonge
P. J. de Man, arts.

Nieuveveen
B. Nout, arts.

Nieuw Vennep
W. G. Schreuder.

Nieuw-Weerdinge
Groene Kruis.

Noordeloos
Groene Kruis.
A. A. Weenink, arts.

Noordwijk
Dr Coenraads Nederveen, arts.
J. C. Verhoeven, arts.

Numansdorp
C. Flohil, arts.
H. Hartman, arts.

Nijkerkerveen
Groene Kruis.

Nijmegen
J. J. W. v. Beek, tandarts.
R. van Gelder, arts.

Nijverdal
Groene Kruis.
K. J. Schaafsma, arts.
Dr H. Smit, arts.

Oegstgeest
Mej. J. Doedens, apotheker.
Dr H. Varekamp, arts.

Oene
Groene Kruis.

Oldeboorn (Fr.)
J. H. C. Snijder, arts.

Oldekerk
Groene Kruis.

Oostburg
I. Buskop, arts.
C. Foudraïne, apotheker.

Oosterbeek
Dr W. van Rijn, apotheker.
Mevr. J. de Wit-Louwaars, apoth.

Oost en West Souburg
J. C. Huysman, arts.

Ooster-Nijkerk
G. A. Dekker.

Oosterwolde (Fr.)
M. J. Stoel, arts.

Oosterzee
E. R. v. Schothorst, arts.

Oostzaan
T. Thorbecke, arts.
Witte Kruis.

Opperdoes
Witte Kruis.

Oss
Groene Kruis.
N.V. „Organon”

Oud-Beijerland
D. F. Groenewoud.

Oude Wetering
A. v. d. Bijl

Oud-Karspel
Witte Kruis.
J. de Wit.

Purmerend
Apotheek fa B. H. Jurgens.
K. Zijp, apotheker.

Puttershoek
Groene Kruis.

Pijnaacker
W. v. d. Horst, arts.

Raamsdonksveer
B. Knaap, arts.

Rhoon
Groene Kruis.

Rockanje
Groene Kruis.

Roermond
F. A. Haan, apotheker.
J. J. E. H. Oor.
J. Wiggelendam, arts.

Roodeschool
G. B. Luteyn, arts.

Roosendaal
Th. A. M. van den Bergh, apotheker.

Rotterdam
Afd. Rotterdam der Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.
J. Beker, apotheker.
Jac. Beker, apotheker.
Dr W. A. v. Bronkhorst, apotheker.
J. Brunt, arts.
Mevr. G. v. Buuren-v. Asselt, apoth.
J. A. Buurman, arts.
M. Cohen, apotheker.
Dr Ph. A. Coppens, apotheker.
H. E. Ekker, tandarts.
P. S. Exler, apotheker.
C. Groenewegen, arts.
C. de Groot, arts.
Dr P. de Haan, arts.
W. A. Hoek, arts.
P. Huizinga, apotheker
Dr M. Kingma Boltjes, chirurg.
K. Kuiken, arts.
Dr J. J. van Leeuwen, arts.
Levensverz. Mij. R. V. S.
Dr R. Maathuis, arts.
E. L. Nauta, arts.
Dr E. C. Tuinzing.
D. Veen, arts.
A. Verdam, apotheker.
J. H. M. Vos, apotheker.

F. de Waard, apotheker.
Dr J. H. Zaayer, arts.

Rozenburg
H. van Kreeel, arts.
Groene Kruis.

Rijen (N.-Br.)
A. A. van Glabbeek, arts.

Rijssen
Groene Kruis.

Rijswijk
P. Greup, arts.
Dr B. J. de Haan, arts.
Dr S. v. d. Schaaf, apotheker.
G. Verdoes Kleyn, arts.

Sassenheim
Dr P. le Grand.

Schaesberg
A. H. Claessens, apotheker.

Schalkwijk
W. J. M. Janssen, arts.

Scheveningen
J. E. Brouwer, arts.
J. van Buuren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr C. Oorthuys.
J. A. Speltie, apotheker.

Schiedam
C. I. Jansen, apotheker.
W. Lomars, apotheker.

Schipluiden
Groene Kruis.

Schoorl
S. G. L. F. Baron v. Fridagh,
Burgemeester.

Witte Kruis.

Sittard
H. J. G. Boelens, apotheker.
Het Limburgsche Groene Kruis.

Sliedrecht
Groene Kruis.
D. Zijp, arts.

Sloten (N.H.)
N. A. Bolt, arts.

Sneek
Afd. Friesland's Zuidwesthoek, Ned. Mij. t. b. d. Geneeskunst.
Mej. M. G. Haytink, apotheker.
A. J. van der Sluis, apotheker.

Soestdijk
J. Baart de la Faille, arts.

Soesterberg
Jhr L. Schorer.

Staphorst
A. Beiboer, arts.
F. L. Berghauser Pont, arts.

Steenwijk
M. J. Vlezenbeek, apotheker.

Stompeteren (N.-H.)
Witte Kruis.

Streefkerk
Groene Kruis.

Tegelen
Afd. Noord-Limburg Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.

Ten Boer
W. R. van der Meer, arts.
Afd. Hunzingo, Fivelingo en Westerkwartier der Ned. Mij t. b. d. Gen.k.

Ter Aar

Groene Kruis.
A. Quartel, arts.

Ternaard

Groene Kruis.

Terneuzen

Afd. Zeeuwsch Vlaanderen Oostel. deel
Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.

Tholen

P. J. Duinker, arts.

Tiel

Afd. Tiel en Omstr. Ned. Mij t. b. d.
Geneeskunst.

Tilburg

M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apotheker.
P. W. J. Heydens, apotheker.
Dep. Noord-Brabant Ned. Mij t. b. d.
Pharmacie.

Tubbergen

Dr G. Huf, arts.

Utrecht

Afd. Utrecht, Ned. Mij t. b. d. Geneeskunst.

Dr J. H. G. Carstens.
Gem. Geneesk. Dienst.
Groene Kruis - Centr. Bureau.
W. G. de Haas, arts.
Mej. Ir A. J. H. Kam, scheikundige.
Dr E. H. B. van Lier, arts.
Pharmaceutisch Laboratorium.
Redactie Maandblad tot studie van
med. beroepsbelangen.
Ned. Ver. het Groene Kruis.
Mr J. J. Plugge, Rechter.
Mej. M. E. Stas, scheikundige centr.
Laboratorium.

Dr A. W. Verhoef, arts.
Dr R. E. Wierenga, Directeur van den
Gem. G. en G. D.

Vaassen

Groene Kruis.
G. E. Windemüller, arts.

Valkenswaard

Frans v. Best.

Veendam

W. Boer, notaris.
J. A. Fijnvandraat, apotheker.
Dr Th. Tjabbes, arts.

Veenendaal-de Klomp

C. Engel, arts.
J. H. Kets, arts.
J. P. Vergouwen, arts.
G. H. de Waard, arts.

Velp (bij Arnhem)

J. G. Kijlstra, arts.
Dr A. v. d. Willigen Sr, arts.

Velsen-Noord

Mej. R. Pothoff, apoth.

Venhuizen

Dep. West-Friesland, Ned. Mij t. b. d.
Geneeskunst.

Venlo

A. Schrijnen, apotheker.

Vianen

H. J. Thorbecke, rustend arts.

Vlaardingen

J. Backer, apotheker.
G. A. H. v. d. Corput, apotheker.

Vlissingen

A. P. Smitt, arts.
A. Staverman, arts.

Voorburg

Guill. Beck.

Wageningen

Afd. Wageningen der Ned. Mij t. b. d.
Geneeskunst.
J. H. Auer, arts.
D. E. Jansen, apotheker.

Wamel

L. A. v. Hoeke, arts.

Warffum

M. A. J. Jansma, arts.

Warmenhuizen

G. J. W. E. v. Hesteren, arts.

Wassenaar

Dr N. W. Bouman, arts.
Floris Hers, arts.

Weert

E. Hupperetz, apotheker.

Wehl (Gelderl.)

Th. A. Blom, arts.

Wervershoof (N.-H.)

Witte Kruis.

Wierden

Groene Kruis.

Wildervank

Dr D. Huizinga.

Winschoten

Fokko Beek, apotheker.

Winterswijk

H. G. Enklaar, officier v. gezondheid.
Th. A. Jagerink, arts.
C. v. Schothorst, arts.

Woerden

W. v. d. Giesen, arts.
W. G. Haye Jr, apotheker.
Jac. v. d. Ree, arts.
F. Schrijver, arts.

Wormer

A. Berkel, arts.

Wouw

H. Voerman, arts.

Wijhe

K. Ittmann, arts.

IJzendijke

H. C. Rozemeyer, arts.

Zaandam

W. H. Beekhuis, arts.
D. K. Boom, arts.
Dr C. v. Dam, arts.
Mevr. H. J. W. Eskens-Krabbé, apoth.
J. W. de Goeje, arts.
A. M. Pelt, arts.
H. M. Romijn, apotheker.
Firma Dr Willmar Schwabe.

Zaandijk

Dr J. J. van der Horst, arts.

Zalt-Bommel

J. A. v. Haaften, tandarts.

Zandvoort

J. J. L. A. Wijnne, apotheker.

Zegveld

A. D. Bruin, arts.

Zeist

H. Blanken, arts.
Dep. Utrecht, Ned. Mij t. b. d. Pharmacie.
N. A. Kortland, arts.
J. A. van der Vliet, arts.
D. van Zanten, apotheker.

Zevenbergen

L. van der Linde, arts.

Zevenhuizen (Z.-H.)

W. H. Verduyn den Boer, arts.
Dr H. J. de Wit, arts.

Zierikzee

Groene Kruis.

Zoeterwoude

Wijbo Kortmann.

Zuid-Beijerland

P. W. van Waasbergen, arts.

Zuidlaren

L. Hamminga, arts.

Zuidwolde

S. G. Vegter, arts.

Zutphen

Afd. Zutphen Ned. Mij tot bev. der
Geneeskunst.

G. Fuhri Snethlage, arts.
Dr. H. Jonker, chirurg.
Dr H. W. van Lier, arts.
Dr J. Oudenampsen, apotheker.
E. Tielenius Kruythoff, arts.

Zwolle

Afd. Zwolle der Ned. Mij t.b.d. Gen.k.
Dep. Overijssel Ned. Mij tot bev. der
Pharmacie.

Mej. E. H. Hengeveld, arts.
Overijsselsche Vereeniging tot bestr.
der Tuberculose.
A. Sollewijn Gelpke, arts.
Dr G. J. van Thienen, arts.
J. J. Tijl, uitgever.

Zwijndrecht

G. M. A. J. Krijger, arts.

NED.O.INDIË**Bandoeng**

N.-I. Assistent-Apoth. Bond.
R. C. J. ten Seldam, arts.

Buitenzorg

Dr Thung Soey Hay.

Malang

A. Bruins, apotheker.

Pankalan Brandan

Mevr. L. M. de Zoeten-Padt.

Pontianak

Lie Giok Tjoan, arts.

Soerabaja

Bond van Apothekers in Ned.-Indië.

Tandjong-Prick

Dr W. F. de Priester, arts.

Tjepoe

Dr E. Smits.

ZUID-AFRIKA**Bloemfontein**

Mr H. de Munnik.

Nijlstroom

Gerrit Bakker, apotheker.

BELGIË**Antwerpen**

P. F. J. Moonen, apotheker.

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
 APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS

OPGELOCHT 1840

**N.V. ORGANON
OSS**

strijdt mede tegen het
 misbruik van genees-
 middelen, doordat zij
 uitsluitend bij medici
 propaganda maakt
 voor haar preparaten.

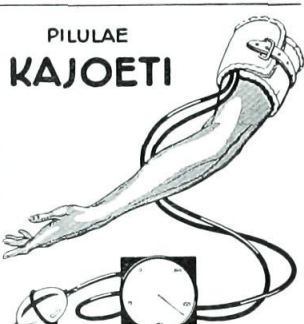
**ZIEKENVERVOER
ONDERNEMING
HOLLAND**

11220
 ROTTERDAM
 GLASHAVEN 37

TONICUM „KATWIJK“
 TONICUM „KATWIJK“ ALCOHOLVRIJ

 KATWIJK

N.V. SOC. VOOR CHEM. INDUSTRIE „KATWIJK“
 TE KATWIJK AAN ZEE

<p>PILULAE JOD- OVI</p> 	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL. FERRO-SO-VER-WEY PIL. ARSEN-FERROWEY-COMP PIL. ARSEN-FERROWEY PIL. FERROWEY-COMP</p> 	<p>PILULAE KAJOETI</p>

CALMOBROM liq.
CALMOBROM bouillonblokjes
CALMOBROM tabletten

Voortreffelijk Nervinum en Sedativum in 3 verschillende
 samenstellingen en vormen

 Voor Artsen Literatuur op aanvraag
 N.V. Pharmaceutisch Chemische Industrie
Amsterdam „Phia“
 Brouwersgracht 115 — Amsterdam C
 Telef. 42131 — 42331

U.A. **N. VERWEY & Co. — TIEL**

Apotheek gevestigd in 1741, tevens
 fabriekmatig bereidend sinds 1818
Apotheker: J. J. VERMET
 Postgto 98061 — telefoon 79 — telegram: vermet

UITSLUITEND
 IN
 APOTHEKEN

FABRIKAAT
 REPORT
 VERBODEN

*In dit Blad worden uitsluitend annonces op-
 genomen, die door de Vereeniging Tegen
 Kwakzalverij zijn goedgekeurd*

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
 Postbus 65 — Gevestigd 1889
 Etiketten-, Papierwaren- en Cartonnagefabriek
**UW ADRES VOOR
 VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN**
 Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

 *De dokter zei:
 Borstvoeding en daarna
 Molenaar's Kindermeel*

Voor 2 à 3 cents per dag
 Uw kind kerngezond.

ASCAL-CALQUINAL-HEPREX
 zijn GENEESmiddelen

Fabrikanten: N.V. AMSTERDAMSCH E CHININEFABRIEK

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen
uit dit blad is niet alleen
geoorloofd doch wordt zelfs
dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p.
bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 -
Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Mevrouw A. geeft advies in alle zaken

Het is een ieder bekend, dat het met den verkoop van „geneesmiddelen” in vele opzichten nog wonderlijk toegaat ten onzent. U weet het nietwaar, zekere soort winkels verkoopen middelen tegen allerhande kwalen. Ten einde conflicten met den strafrechter te ontgaan in verband met verstrekken van medische adviezen, waarbij dus van onbevoegd uitoefenen der geneeskunst sprake zou kunnen zijn, maakt men het den aspirant koopers, i.c. den patiënten — en dus zichzelf — gemakkelijk. Een groot bord wordt in de etalage gezet met erop gedrukt in de eene kolom een aantal kwalen, in een kolom ernaast de voor elke ziekte „geschikte” medicijn.

Men hoeft eenzijdig dus na lezing van dit geval niet over zijn ziekte te spreken daarbinnen, anderzijds is het voor den verkooper overbodig op eenigerlei wijze te trachten uit te maken aan welke kwaal zijn cliënt lijdende is. Voor den kooper gaat 't dus zeer discreet toe, voor den verkooper erg veilig! Het verkoopen op deze wijze is in onze groote steden eerder gebruikelijk dan uitzonderlijk te noemen.

Zonder nader commentaar is het een ieder duidelijk, dat deze wijze van ontduiken der wet niet bepaald in het belang der volksgezondheid kan geacht worden. Zoolang het om eenvoudige middel-tjes gaat tegen de dagelijksche ongemakjes, die men niet direct ziekten kan noemen, kanniemand bezwaren tegen den verkoop heb-

ben. Anders wordt het echter indien er gesproken (lees „geschreven”) wordt over werkelijk belangrijke afwijkingen in de gezondheidstoestand. Men treft op dergelijke lijsten namen aan als: nierziekte, hartlijden, blaasklachten enz.

Jaren bestaat deze toestand reeds, jaren wordt er op verschillende plaatsen de aandacht op gevestigd, en in al die jaren is er nog nooit iets aan veranderd kunnen worden.

Wij probeeren het maar weer eens in de hoop, dat de eenigste reactie erop niet zal zijn: „o ja, dat weet ik ook. Daar kan ik je zelfs wel staaltjes van vertellen!”

Wij weten het wel, we bereiken met onze waarschuwing juist niet diegenen, voor wie ze bestemd is. Dat is jammer want het zou zoo nuttig zijn. Iets is er echter aan te doen en wel dit: Laat een ieder zich voornemen, om in al die gevallen waarbij hem iets ter oore komt van gemedicineer op deze wijze, de menschen opmerkzaam te maken, dat ze zeer waarschijnlijk kostelijke tijd verloren laten gaan door niet tijdig meer bij den arts te kunnen komen. Hun kwalen zijn intusschen dan dikwerf te ver voortgeschreden. Dit was nu over één wijze waarop een zeker soort kwakzalverij wordt uitgeoefend in de steden.

We komen nu tot een, feitelijk veel lager, soort, dat dan ook achter gesloten deuren tewerk gaat. Bedoeld wordt hiermede de „dames”, al of niet geassisteerd door

Mededeelingen van het Bestuur

CONTRIBUTIE'S EN ABONNEMENTSGELDEN

Ter vermindering van de inningskosten en ter vereenvoudiging van de administratie verzoekt ondergeteekende de voor 1939 bestemde contributie, abonnementsgeld of bijdrage te willen storten op een der girorekeningen der Vereeniging. Deze zijn:

Postrekening no 32237
Gemeente giro K-1672

NIEUWE LEDEN:

C. VROEGE, Arts te IJsselmonde.
H. J. A. TER WEE, Secr.

hun voortreffelijke echtelieden, die zich bezig houden met „Het geven van adviezen in alle zaken”.

Gewoonlijk is het een „Mevrouw Zoo en Zoo”. Dat geeft blijkbaar meer vertrouwen dan de naam van een Mijnheer. Het zou dan ook inderdaad vreemd klinken als er in een of ander achterbuurtje naast een deur een bordje zou hangen met: „Mijnheer Zoo en Zoo”.

Nee, dat „Mevrouw” is zoo gek nog niet bedacht.

Onlangs was ik getuige van een inval, die bij zoo'n dame gedaan werd, in verband met het feit, dat zij ervan verdacht werd wel eens iets meer te kunnen weten aangaande een abortuskwestie, welke het ongelukkige slachtoffer intusschen het leven kostte.

Men zou nu denken, dat het plotselinge verschijnen in haar huis van eenige leden van het parket mitsgaders de noodige recher-

Mevrouw A. geeft advies (vervolg)

cheurs etc., de familie en „Mevrouw” min of meer zou doen onthutsen.

Niets was echter minder waar. Integendeel. Men bleek te doen te hebben met, zooals men dat pleegt te noemen: „door de wol geverfde lieden”.

„Mevrouw” hood, zoover dat aan allen mogelijk was, stoelen aan, en 't leek wel of er een zeer vermoedelijk onderonsje zou plaats hebben in deze wanstaltig-weelderig ingerichte achterbuurtkamer. *Mijn oog en de kost gevende*, zag ik voor de gastvrouw op tafel eenige gedrukte bescheiden. Dat waren formulieren, welke men toestuurde aan de „klanten”, die „advies” vroegen over menstruatiedruppels! Een tiental onzinnige namen stonden onder elkaar afgedrukt van pillen, poeders en druppels. „Pilules du docteur M...” en dergelijke fraaie benamingen las ik. Er viel echter nog iets anders op te merken. De „geneesmiddelen” varieerden in prijs (allemaal even groote fleschjes) van f 6.— de bovenaan prijkkende, tot f 40.—, 't geen de prijs van de pilletjes bedroeg, die als lest (best) genoemd stonden.

„Da's makkelijk voor de mense,” zei „Mevrouw”. „Se kiese self „maar uit, een ieder is vrij in wat „ie nemen wil.”

Inderdaad liet men de menschen zelf kiezen en 't spreekt van zelf, dat ze beginnen met de goedkoopste van f 6.—, niet begrijpende, dat deze natuurlijk heelemaal niets helpen en dat ze via alle andere toch terecht komen bij de duurste van f 40.—.

Dat is psychologisch goed ingezien van „Mevrouw”!

„De duurste bevatten de sterkste middelen”.

Dit stond onder de lijst in duidelijke, vette letters afgedrukt. Het zou best mogelijk kunnen zijn nietwaar, dat er eens zulke „domme” menschen voorkwamen, die niet bekend waren met het: „alle waar naar zijn geld”.

Alweer goed gezien van „Mevrouw”, want in ieder geval zijn het steeds „domme” menschen, die zich tot haar wenden.

De kasten bleken winkeltjes in

„hygiënische artikelen” in het klein te zijn.

„Wij geefe alleenig maar raad bij „menstruatieklachten. Met abortuszaken wille wij niks te doen „hebbe. Me man en ik hebbe al „eens drie maande daarvoor moe- „te opknappe. Maar dat was een „leelijke vergissing, ja van de „rechter dan. Afijn, ik seg maar „soo, gedeelde smart is halleve „smart. Ja, segt U nou self!” Veel werd er door „U” niet „self” gezegd. Des te meer werd er gedacht.

Deze vrouw oefent een beroep uit, dat om zoo te zeggen, is gegroeid met de buurt waarin ze woont. De menschen brengen haar zelf op de gedachte om zoo'n zaakje te beginnen en 't bedrijf is al even gemotiveerd in de volksbuurt als de winkel van den groenteboer, den bakker, den slager etc.

Feitelijk is het dezen menschen niet eens ten volle aan te rekenen wat ze misdoen. In de eerste plaats is hun gedachtenleven zoo beperkt, dat ze niet tot dat rekenschap geven toe komen. Als ze flink wat bij elkaar hebben gespaard, gaan ze eens fijn uit of koopen wat „mooie” meubelen. — In 't onderhavige geval hing een foto in groot formaat van de familie in Zwitserland aan de wand! Ze zijn tenslotte maar tusschenhandelaartjes, detailverkoopers, van al die groote fabrieken, die zorgen, dat ze de „goeie geneesmiddelen”, keurig verpakt in gekleurde kartons met cellophaan erom, in huis krijgen. De vertegenwoordigers der fabrikanten komen ze bezoeken. Of 't verkocht mag worden? — Maar natuurlijk mag 't verkocht worden, als je maar weet hoe!

En nu komen we bij de bron van alle kwaad:

„Want de wet deugt niet!”

Dit is iets, ook in onzen tijd boven alle twijfel verheven.

Als er kort en bondig een verbod bestond — en waarom zou dat er niet kunnen zijn? — dat al dergelijke middelen niet vrijelijk verkocht mochten worden, dan was er tenminste een afbakening. Overtredingen zouden bedwongen, bestraft en beperkt kunnen worden. Veel tijd en geld kon bespaard worden voor langdurige onder-

INHOUD

	Blz.
Mevrouw A. geeft advies in alle zaken	C. 13
Mededeelingen van het Bestuur	13
Eenige Suikerziekte-Middelen	T. W. 15
Artistieke Wonderdokter weert zich	15
Rechtszaken	16
Vermomde Reclame	17
Koeienmiddel op zijn Brood gegeten	18
Onrechtmatige verkoop van slaapmiddelen	18
Onbevoegd de Geneeskunde uitgeoefend	19

zoekingen en . . . waar het ten slotte om gaat: men zou op doeltreffende wijze den menschen veel leed kunnen besparen!

Edoch, de wet van 1865 staat ons slechts ten dienste. „Slecht” ten dienste is het feitelijk.

Eenigszins wrang komen ons weer de woorden van den Vlaming in de gedachten, die wij hier reeds in ander verband weergaven: „D'r es n'n wet en d'r es gien wet, en toch es'ter n'n wet.”

We wachten maar af. Veel is er beloofd, en meer dan eens. Zeer zeker eischt de tijd ontzettend veel belangstelling van Kamers en Regeering aan andere zaken.

Dit mag echter niet vergeten worden! Voorloopig evenwel heeft het den schijn alsof dit wèl 't geval is. Intusschen zoeken dus velen nog de geneesmiddelen zelf maar uit tegen de zelf geconstateerde ziekten. Voorloopig zal men blijven lezen: „Mevrouw Zoo en Zoo, „geeft adviezen in alle zaken”. C.

Op de wonderverhalen van kwakzalversgeneezingenpassemen de volgende regelen van Anna Roemer Visser toe:
„'t Zijn sprookjes om daarmee [den tijd wat te verdrijven Van kinders, malle luy en suffice [oude wijven”.

Eenige Suikerziekte-Middelen

Kwakzalvers, verkoopers van „Patentmedicijnen” e.d. vinden hun meest vruchtbare terrein om te bearbeiten bij de lijders aan die ziekten, die een zeer langdurig verloop vertoonen en die althans in het beginstadium geen ernstig lichamelijk lijden veroorzaken. Het is een vaststaand feit, dat zelfs de meest verstokte twijfelbaar aan den wetenschappelijken arts, op een holletje naar het spreekuur van den medicus komt als hij een kwaal krijgt, die gepaard gaat met veel pijn. Geldt het echter een kwaal, die meestal, in het begin tenminste, niet gepaard gaat met pijn en waarbij de patient het vooruitzicht heeft zijn leefregels gedurende lange tijd te moeten wijzigen, dan komen de bovengenoemde heeren met hun praatjes en preparaten om de patient te verleiden. Zij komen met hun „afdoend genezende middelen”, meestal zonder toepassing van de door den medicus opgelegde en meestal als lastig beschouwde leefregels. Dit verklaart hun groote aantal b.v. op het gebied van tuberculose, nierziekten, suikerziekte, enz. Bij velen, ook onder de intellectuelen, heerscht de eeuwenoude

meening, dat voor elke kwaal een specifiek geneesmiddel is te vinden, liefst in het plantenrijk. En de moeilijkheid is alleen de vraag welk kruid dit is. Vandaar, dat elk met veel nadruk aangeprezen middel, hoe exotischer hoe liever, aangegrepen wordt. Tenslotte zal de patient na maanden van kostbare pogingen tot de slotsom komen, dat hetgeen als geneesmiddel aangekondigd was slechts een sterk overdreven voorgestelde waardelooze imitatie bleek te zijn. In het Juninummer 1937 van ons Orgaan besprak Dr. J. J. de Jong het onderzoek van Sascomint en laat ook daar een waarschuwend stem hooren tegen dit en andere waardelooze z.g. suikerziektedelen.

Wat op de suikerpatiënt de meeste indruk maakt is de suiker in de urine. Deze laat hij op gezette tijden controleeren, of hij controleert ze zelf. Hoe komt dit erin?

In het menschelijk lichaam zeten vele natuurlijke krachten om aan alle aangewende inbreuken op de normale gang het hoofd te bieden en zij zorgen tevens, dat het lichaam zich aanpast aan gewijzigde omstandigheden.

Wordt door onvoldoende werk-

zaamheid der pancreas het suikergehalte in het bloed te hoog, dan zorgt de nier, dat de overmaat suiker in de urine het lichaam verlaat. Verhooging van bloedsuikergehalte boven een bepaalde waarde heeft dus het optreden van suiker in de urine tengevolge; het lichaam verwijderd dan de schadelijke overmaat, het vloeit als 't ware over.

Sommige antidiabetesmiddelen (kortgeleden werden in Indië nog eenige gesignaleerd van onbekende herkomst) werken zoodanig, dat de zoogenaamde drempelwaarde der nier verhoogd wordt. Bij gebruik van suiker en meel-spijzen bemerkt de patient geen suiker meer in de urine (wat hij niet kan constateeren is een dan sterk verhoogd bloedsuikergehalte) en denkt op genezen te zijn, of tenminste op de goede weg te zijn. Niets is minder waar, hij heeft een der natuurlijke beschermende eigenschappen van het lichaam uitgeschakeld tot zijn eigen nadeel.

Geen suiker in de urine bij gebruik van een vreemd middel zegt dus *niets*.

Het eerste onderzochte middel is „Vin-Q-Lin”. In een onzer weekbladen, waarin men advertentie's over middelen en behandelingen

Artistieke Wonderdokter weert zich

„Genezing” door handlezing

Zeshonderd gulden boete

Wederom zag men op 30 Jan. een wonderdokter in de verdachtenbank, omdat hij in appèl is gekomen tegen een vonnis, waarbij de kantonrechter hem wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde had veroordeeld tot tweemaal driehonderd gulden boete of tweemaal twee maanden hechtenis.

Het is ditmaal de 52-jarige J. W. H. M., die zich homoeopaath, masseur en artiest noemt en reeds negentien vonnissen op zijn strafblad heeft staan; o.a. een veroordeeling wegens het veroorzaken van dood door schuld. „En dan zijn er nog een paar inbraken bij, maar dat is heel wat anders en daar zullen we het vandaag niet over hebben!” vermeldt de president.

Verdachte stelde zijn diagnose door de lijnen der handpalmen en de nagels der vingers van zijn patiënten te be-

studeeren! Hij schreef dan pillen, kruiden en poeders voor en masseerde de lijdenden, die tot hem kwamen. „Je hebt het aan je nieren en ik kan je genezen” had hij een vrouw verteld na haar handpalm te hebben bestudeerd en daarvoor f 1.50 te hebben ontvangen. De geheele behandeling had vijftig gulden gekost.

„Dat was voor het masseeren en daarvoor ben ik bevoegd. Het andere doe ik voor niets” beweert verdachte.

Een andere vrouw, die naar zij zegt al jaren lijdende was aan kanker en verscheidene malen zonder gunstige resultaat was geopereerd, had eenzelfde behandeling ondergaan en verklaart daardoor geheel genezen te zijn! Ook haar man is vol lof over den wonderdoener.

„Maar je hebt verdachte toch veertig gulden betaald,” merkt de president op.

„Ik heb hem niets betaald. Ik heb hem veertig gulden gegeven, want die behandeling was mij wel duizend gulden

waard!” is het geestdriftig getuigenis van den man.

„Meneer heeft gezien, in welke ellende ik verkeerde en dat mijn kinderen stierven van honger. Zóóveel verdiende ik met mijn „kwakzalverij!” verweert verdachte zich op de verklaring omtrent de betaling.

Mr J. C. V. Meischke eischt bevestiging van het kantonrechterlijk vonnis.

„Ik heb honderden menschen van ongeneeslijke ziekten afgeholpen, dat is toch geen misdaad!” heeft verdachte, die verklaart niet te begrijpen, waarom hij veroordeeld moet worden, op dezen eisch te zeggen. „Ik zou verplicht zijn iederen patiënt driehonderd gulden extra voor de boete in rekening te brengen en dan zou de staat mee profiteren van mijn zoogenaamde misdaad. En verder liegt de president dat van die inbraken! En de officier, dien ken ik ook! Ik heb . . .” maar dan verdwijnt verdachte, voortgestuwd door drie pootige veldwachters.

Telegraaf, Avondblad Dinsdag 31/1/39

Eenige Suikerziekte-Middelen (verv.)
tegen zelfs de ergste kwalen kan vinden komt regelmatig de volgende advertentie voor:

„Absolute genezing van suikerziekte is mogelijk met het beroemde Zuid-Afrikaansche plantaardige geneesmiddel „Vin-Q-Lin”. Vraagt gratis inlichting aan den agent voor Nederland & Kolonien van de Vin-Q-Lin Laboratories, Caernarvon, N. Wales.”

Deze inlichtingen werden aangevraagd en we ontvingen naast een drukwerkje met attesten de volgende beschrijving van de ontdekking.

„Een Afrikaansche Missionaris ontdekte het eerst de mogelijkheden van het plantaardig product, nu bekend als „Vin-Q-Lin” ter behandeling van suikerziekte. De samensteller van „Vin-Q-Lin”-tabletten verbleef meer dan 16 jaar in Zuid Afrika en gedurende een periode van meer dan 8 jaar heeft hij in samenwerking met de Geneeskundige nasporingen bij een

van de grootste Instituten op dit gebied in het Britsche Imperium, onderzoekingen verricht. Deze bevoorrechte positie bracht hem in aanraking met eminente onderzoekers, deskundigen en beroepsmensen, die medewerkten aan het bijeengaren van onschatbare kennis en bewijsgrond betreffende de „mysterieuze” en wonderbare kracht van deze unieke en zeldzame plant, die de „suikeroorzaak” wegneemt in diabetesgevallen.

Daar nu de onschatbare waarde van deze plant bekend was, wierp de groote vraag zich op: „Hoe verzekeren we ons den voorraad van een zoo zeldzaam plantaardig product, waarvoor men dagen en weken moet zoeken over honderden kilometers in de wildernis?” en: „Hoe prepareeren wij het voor algemeen gebruik?”

Ter oplossing van de laatste vraag bleek, dat de natuurlijke toestand de beste was. De plant werd dus niet gekookt, geëxtraheerd of afgetrokken en er werden geen chemicaliën toegevoegd, daar dan de buitengewone eigenschappen

zouden te lijden hebben. Het beste bleek te zijn een tablet te comprimeeren, dat 100 % plantaardig was. Door deze toepassing bleven de ongerepte eigenschappen van het plantenblad behouden en krijgt de diabetes-lijder zijn dooseering in den meest actieven en natuurlijken staat. Ter verklaring van het feit, dat een zoo schaarsche en „moeilijke” plant thans steeds voorradig is, vermelden we, dat na jaren volhardend Botanisch Research werk, dit „meest wonderlijke kruid ter wereld” nu speciaal gecultiveerd wordt op de eigen uitgestrekte plantages in Zuid-Afrika, in het voor de plant noodzakelijke klimaat en onder precies dezelfde omstandigheden, die de plant haar suprême en onweerstaanbare kracht ten opzichte van diabetes heeft gegeven en die haar vormde tot het verbaazingwekkendste tegengif, ooit aan de wetenschap geopenbaard.” Een Natuur-product voor 100 % zuiver en krachtig tot den hoogsten graad van accuratesse.”

Bij onderzoek van de tabletten

RECHTSZAKEN

INSTITUUT VOOR PHYSISCHE THERAPIE VEROORDEELD

ONDANKS CONTRÔLE VAN GENEESHEER

Voor den kantonrechter te 's-Gravenhage, mr Fontein, werd 21 Jan. j.l. de behandeling voortgezet van een zaak tegen den eigenaar van het „Instituut voor Physische Therapie”, den heer C. J. V., die in dat instituut patiënten met elektrische apparaten (hoogtezon en diathermie-toestellen) heeft behandeld.

Hij was vervolgd wegens overtreding van de wet op de geneeskunde en heeft deswege reeds in het begin van het vorige jaar terechtgestaan. De zaak werd toen evenwel uitgesteld om de uitspraak van het medisch tuchtcollege af te wachten, voor welk college de dokter, die contrôle op het instituut uitoefende, zich heeft moeten verantwoorden.

De uitspraak van het medisch tuchtcollege is geheim, doch ter terechtzitting bleek, dat het college het beneden de waardigheid van een arts bevond, dat deze een magnetiseur als broodheer had.

De ambtenaar van het O.M., mr. Gelinck, volhardde bij zijn requisitoir, waarbij hij indertijd een geldboete van f 100 subs. 30 dagen hechtenis had gevorderd. Spr. achtte de geheele contrôle van den dokter een wassen neus en zoo de kantonrechter dat niet met hem eens zou zijn, dan bleef nog het geval van een dame, die zonder eenige medische contrôle is behandeld.

Mr H. P. Marchant, de verdediging voor den niet verschenen verdachte voerend, zeide, dat men den tijd, met het uitstel gewonnen, goed besteed had. Het instituut was nu omgezet in een stichting met aan het hoofd een geneesheer, zoodat een regelmatige toestand was geschapen.

De kantonrechter deed daarna onmiddellijk uitspraak. In het geval, dat een patiënte zonder medisch onderzoek was behandeld, achtte hij de overtreding bewezen en in verband met het feit, dat nu een regulaire toestand is geschapen, legde hij een boete van f 25 op.

BOETE VOOR KWAKZALVER

Hierna werd een tweede geval van onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde voor den Haagschen kantonrechter behandeld.

De 54-jarige P. van S. had een ouden man behandeld, die reeds eenmaal door een beroerte was getroffen. Hij had dezen man gemagnetiseerd en hem pillen en druppels voorgeschreven. De behandeling had evenwel niet geholpen, want de man was eenigen tijd later gestorven.

Er werd op de terechtzitting een dochter van den ouden man gehoord. Uit dit verhoor bleek, dat de familie een gedeelte van het betaalde geld had teruggevorderd en toen daarbij geschillen rezen, gedreigd had, de zaak bij de Justitie aan te geven.

De ambtenaar van het O.M. laakte deze houding scherp. „Eerst hebt u,” aldus de ambtenaar, „eenige maanden lang gebruik gemaakt van de diensten van een man, die in overtreding is, en als het om geld gaat, geeft u hem aan. Dat is meer dan erg.”

De vertegenwoordiger van het O.M. noemde verdachte een kwakzalver en memoreerde voorts, dat deze al vijfmaal veroordeeld is.

De kantonrechter veroordeelde verdachte conform den eisch tot een geldboete van f 75.

Telegraaf 22 Jan. 1939

bleken deze geheel van plantaardige oorsprong te zijn en te bestaan uit een nog weinig beschreven plant, n.l. de *Vinca rosea*, een verwant van de inheemsche maagdepalm (*Vinca minor*). Dank zij de medewerking van Prof. Weevers was het mij mogelijk deze tabletten te vergelijken met versche bladeren van de *Vinca rosea*, die volledig identiek bleken te zijn.

Over de *Vinca rosea* vond ik het volgende:

De *Vinca rosea* wordt in de tropen dikwijls gekweekt als sierplant en groeit in Noord-Queensland, bovenal ook aan de kust in groote hoeveelheden in het wild. De dieren vermijden deze plant volgens C. T. White om haar smaak. In grotere hoeveelheden werkt ze giftig. Er wordt opgegeven dat het een op het hart werkend bestanddeel bevat.

Dit eerste kan de fabrikant misschien ten goede komen, dan behoeft hij geen honderden kilometers te zoeken in de wildernis. Tevens zou dan de prijs van het middel misschien verlaagd kunnen worden, als de hooge prijs juist niet een van de noodzakelijkheden was van de geneeskrachtige werking hiervan. Hoe duurder een middel is, hoe „kostbaarder” de inhoud, hoe

grooter de geneeskracht, denkt Jan Publiek, dat zich psychologisch laat beïnvloeden.

Men moet bewondering hebben voor de manier, waarop de heele wetenschap erbij gehaald wordt om duidelijk te maken, dat deze plant werkelijk kostbaar is en dat het kweken vreeselijk moeilijk is.

De hartwerking van het middel maakt het gebruik hiervan dubbel gevaarlijk.

Als oorsprong der naam zou ik nog willen suggereren:

„Vin-Q-Lin”, in het buitenland (uit de attesten gebleken) aangeduid als „Vinculin”, kan verondersteld worden te zijn samengetrokken uit *Vinca* en *Insuline*, zou dus een bevestiging zijn van de analyse.

Dat over dit „meest wonderlijke kruid” in de laatste 10 jaren niets in de literatuur te vinden is, niettegenstaande de bewering van den vinder, dat de bloem der der Engelsche wetenschap eraan gewerkt heeft, pleit niet ten voordeele van de geneeskracht, die het zou bezitten.

Het 2e middel is afkomstig van een zekeren Heer E. te Apeldoorn, die dit aan suikerzieken geeft naast het bekende dieet.

Het bleek hoofdzakelijk te bestaan uit: *biërgistpoeder* en *bosch-*

bessenbladeren. Dit eerste wordt algemeen erkend als te zijn nutteloos voor Diabetes. De *boschbessenbladeren* vormen een volksmiddel tegen suikerziekte.

In het algemeen kan men evenwel van plantaardige geneesmiddelen zeggen, dat deze waardeloos zijn voor een betrouwbare geneeskrachtige werking op suikerziekte. Men hoort dikwijls, dat Jantje of Pietje zulke goede resultaten gekregen heeft met een of ander kwakzalvermiddel. Het is voor den leek echter niet mogelijk objectief alle omstandigheden van een ziektegeval te overzien. Indien de leek al eenige werking van een plantaardig suikerziektmiddel bespeurd meent te hebben, dan is deze werking zoo zwak en ongelijkmatig, dat het gebruik ervan hoogst onzeker is, terwijl juist bij suikerziekte het parool is: alles precies gedoseerd en aangepast aan de toestand van de patiënt en de ernst van de kwaal. Deze exactheid mist men zeker in de bovengenoemde gevallen.

Moge dit artikel een waarschuwend voorbeeld vormen voor diegenen die, behept met een onaangename, of langdurige kwaal, willen ingaan op de verlokkingen van een met een handige reclame werkende fabrikant van kwakzalversmiddelen. T. W.

Vermomde Reclame

Dat de fabrikanten van specialité's enz. niet al te scrupuleus zijn in hun reclame of in het kiezen der middelen die den verkoop hunner producten moeten bevorderen, weten wij vanouds, en anders zouden wij deze conclusie hebben kunnen trekken uit het feit, dat zij zelve een commissie tot regeling van het advertentiewezen in het leven riepen, welke commissie tot taak kreeg althans de allerergste uitwassen af te snijden, en aldus een ingrijpen van den wetgever, waarvoor de heeren doodsbenauwd zijn, te voorkomen. Dat echter de redacties, althans de administraties, van te goeder naam en faam bekend staande bladen medewerken aan methoden, die niet door den beugel kunnen, komt gelukkig niet elken dag voor. Maar het leek mij toch goed,

enkele gevallen van den laatsten tijd, die alle dezelfde middelen betreffen, te signaleeren. Als eerste voorbeeld noem ik het z.g. „Receptenhoekje”, in Het Rijk der Vrouw van 5 Nov. j.l., waar een paar kwakzalversmiddelen aangeprijsd worden.

Elke aanduiding, dat hier een betaalde reclame geplaatst is, althans een reclame waartegenover een contraprestatie staat van den verkooper der aanbevolen middelen, is zorgvuldig achterwege gelaten. Elke lezer of lezeres, behalve dan de zeldzame die op deze verlakkerij getraind is, vliegt er in en leest dit hoekje, dat op huiselijke manier recepten geeft en artikelen aanbeveelt, in de overtuiging dat hier de redactie aan het woord is, die uit eigen ervaring en in het belang der huismoeders nuttige wenken verstrekt en bepaalde artikelen propageert, omdat ze toch

zoo best zijn.

Maar niet alleen in bovengenoemd blad, doch ook in het bij dezelfde uitgeversmaatschappij te Leiden verschijnende „Extra Magazine” van 22 Sept. komt hetzelfde stukje voor. Ook zonder eenige aanduiding dat dit reclame is.

Wat mij echter het meest verwonderde, was deze misleidende reclame nogmaals te ontmoeten, en nu niet in een of ander minder belangrijk blaadje, doch in „De Telegraaf” van 8 Jan. j.l. 5e blad, op de vrouwenpagina. Ook hier ontbreekt voor den niet ingewijde elke aanduiding dat het een advertentie is; wat het kleine nummertje rechts onderaan beteekent, weet immers vrijwel niemand van de gewone lezers.

Een derde zondaar is „Het Volk” in zijn avondblad van 14 December, waar ook alweer op de vrouwenpagina hetzelfde verhaaltje is

KOEIENMIDDEL OP ZIJN
BROOD GEGETEN

VERRASSENDE VERKLARING VAN
BOERENKNECHT

*Zijn baas verkocht middel tegen
Mond- en Klauwzeer
„'t Smaakte goed”*

Boete geëischt tegen den
dierenkwakzalver

Ook de kantonrechter te Haarlem heeft 5 Dec. een Sinterklaas-surprise gekregen en alle aanwezigen in de zaal hebben er van kunnen profiteren. Het is immers zoo, dat afwisseling doet eten en de man die zelfs in dezen tijd voor variatie weet te zorgen bij het besmeren van uw boterham moet met eere worden vermeld. Het moet iets heél lekkers zijn, die uitvinding van den kwakzalver en zijn knecht komt de eer toe, dit summum aller geleien, dat meer speciaal was vervaardigd voor koeien, die aanleg hebben voor mond- en klauwzeer, — dit heerlijke stroopje, van teer, suiker, anijs en wat het verder mag bevatten, als volksvoedsel te hebben ontdekt. Het is met die dingen altijd hetzelfde: — je moet den moed hebben er van te proeven. En dat had de knecht gedaan.

De zaak zelf ging tegen den baas, een handelaar in dier-medicamenten, een verdachte, die al meer terecht heeft gestaan wegens het onbevoegd uitoefenen van de veeartsenij-kunst. Hij is verscheiden malen veroordeeld en on-langs heeft de Hooze Raad nog een cassatieberoep verworpen, ingesteld na een veroordeeling door de Haarlemsche rechtbank. Uit elk vonnis putte de handelaar nieuwe kracht en leering, het een volgenden keer handiger klaar te spelen, maar jammer genoeg waren er steeds opsporingsambtenaren, die hem op de hielen zaten en het zooveelste proces-verbaal opmaakten.

Nu had hij weer een middel aan den man gebracht, dat uitstekende diensten zou kunnen bewijzen als anti-mond- en klauwzeermiddel. In Schalkwijk, Haarlemmerliede en Santpoort had hij een bezoek gebracht aan de boerderijen en men kende hem daar wel. De middel-tjes tegen harde uiers, zeere pooten en meer van dat naars had hij met succes verkocht en het is te hopen voor de arme beesten, dat zij met evenveel succes van hun kwalen zijn genezen. Wat die mond- en klauwzeer betreft, was het resultaat maar zeer matig geweest, voor de koeien althans. De handelaar had niet te klagen, zijn flesschen en bussen met de gebruiksaanwijzing werden gretig door de boeren gekocht, maar het lastige was, verdachte durfde zelf verder niets meer te doen. Hij mocht niet assisteeren, geen tekst en uitleg geven, niets van dat alles, want, zoo had hij onder-

vonden tot schade van zijn portemonnae, dan was hij strafbaar. Hij be-dacht dus wat anders.

Sinterklaas-verrassing.

En nu trad de knecht voor het ge-tuigenhekje. Op een dag rooide hij aardappelen bij verdachte. Toen deze in zijn auto stapte om den boer op te gaan, was hij „ongevraagd” meege-reden. De handelaar had hem niets gevraagd en dus „wist de knecht van niets”.

— Dat lijkt mij nogal onwaarschijn-lijk, maar vertel verder... moedigde de kantonrechter hem aan.

— Nou niks verder. Ik weet van niks en verdachte zei ook niks. Kwa-men wij bij een boer, dan verkocht hij het smeersel. Vijf en zeventig cent per koe bij de eerste behandeling. Dat deed ik. Een doek op een stok, in de bus met smeersel en dan in den bek van de koe. Voor elke koe kreeg ik een dubbeltje van den boer.

— Waarom van den boer? Je was toch de knecht van verdachte?

— De knecht, omdat ik wel eens aardappelen bij hem rooi? Niks hoor. En dat dubbeltje, nou dat had hij met den boer afgesproken. Hij hield alleen de bus vast als ik smeerde.

En toen kwam dan de Sinterklaas-verrassing...

— Wat was dat eigenlijk voor een soort goedje in die bus?

afgedrukt. Hier was men tenminste zoo eerlijk, er „Ingezonden mededeeling” boven te drukken, zoodat althans 1 % van de lezers begrepen zal hebben, dat deze aan-prijzing niet van de redactie af-komstig was.

De voor de plaatsing verantwoor-delijke personen schijnen niet te beseffen, dat kwakzalveren, het bevelen van middelen tegen hoest en rheumatiek, volkomen ontoe-laatbaar is voor een blad, dat zich-zelf nog eenigszins respecteert. Dat het wekken van den indruk, alsof deze aanbevelingen van re-dactioneële zijde komen, op zijn zachtst gezegd misleiding genoemd mag worden. En fatsoenlijke bla-den behooren daaraan niet mede te werken!

W. MULDER

ONRECHTMATIGE VERKOOP
VAN SLAAPMIDDELEN

Voor den kantonrechter te Am-sterdam stonden 1 Febr. j.l. 10

drogisten terecht, verdacht van overtreding van de wet op de uit-oefening der artseneijbereidkunst. Zij hadden n.l. slaapmiddelen verkocht, zooals adalin, pyrami-don en veramon.

Er zijn in deze dagen nog meer drogisten ter verantwoording ge-roepen voor dezelfde feiten. Al-len zijn tot een kleine boete ver-oordeeld.

Het is zeker een verheugend ver-schijnsel te noemen, dat er thans blijkbaar wat meer aandacht ge-schonken wordt aan het zonder beperking vrij-laten-verkopen van slaapmiddelen.

Laten we hopen, dat dit de in-leiding moge zijn van de totstand-koming eener wettelijke regeling.

C.

ABONNEERT U OP
DIT MAANDBLAD!

Administratie:
Keizersgracht 104 - A'dam

— *Nou een ruw soort stroop, teer en suiker en anijs en weet ik wat nog meer.*

Maar het spul was goed. Ik at er zelf ook wel van...

De monden in de zaal gingen open van verbazing alsof er plotseling een mond- en klauwzeer-epidemie gaande was. De rechterlijke macht, die als baby misschien wél met teerzeep is gewassen, had van dit nieuwe teerproduct voor de consumptie nog niet gehoord en zat nu recht overeind te staren naar dien wonderlijken getuige, die zóóiets lekker vond. Als er een kozak had gestaan, die met een stalen gezicht vetkaarsen had verorberd, dan zou de verbazing niet grooter zijn geweest.

— At u dat op uw brood? Had u misschien zelf symptomen van die dierenziekte?

— Nee, het brood in de polder is zoo droog...

Het slot van het verhaal was erg zakelijk. De koeien hadden tòch monden en klauwzeer gekregen. En dus kostte

het den boeren slechts f 2.50. Als de dieren gezond waren gebleven, had de handelaar vier gulden per koe ontvangen. Min of meer een loterij dus. De ambtenaar eischte zesmaal veertig gulden boete of zestig dagen hechtenis. Er zal schriftelijk vonnis worden gewezen.

Telegraaf.

De Fistelpot van Klaas Ursem

Enkele malen bereikt ons 't verzoek om inlichtingen over de samenstelling van bovenstaand brouwsel. Wij geven deze hieronder nog eens weer:

Poeder van Karweizaad	30 gram.
Poeder van Lavas	10 "
Laurierbessen	40 "
Wierook	10 "
Sevenboom	30 "
Poeder van Hertshoorn	10 "
Kruidnagelen	5 "
Witte Peper	5 "
Nootmuskaat	5 "
Kruipend Hondsdraf	5 "

Jeneverbessen 10 gram.

2 Eierdooiers en

1 Ko. versche Roomboter.

De patiënt mag geen koemelk drinken, maar wel geitenmelk van een geit zonder horens, verder geen sterke drank gebruiken en geen varkensvleesch. Visch mag hij eten, maar niet het gedeelte, dat dicht bij den kop zit. Twee uur vóór en twee uur na het gebruik van het middel, mag niets anders genuttigd worden.

De meeste stoffen in deze likpot voorkomend, zijn waterafdrijvend.

Mogelijk is er een andere keer ruimte wat over de werking te zeggen. C.

„Een paard achter de wagen spannen” heeft hetzelfde averchtsche gevolg als het consulteren van een kwakzalver. Het verschil is, dat in 't eerste geval een goede kracht verkeerd wordt aangewend, en in 't andere een vermeende hulp wordt ingeroepen.

Onbevoegd de Geneeskunde uitgeoefend

Tot de categorie van „beoefenaren van de geneeskunst” behoort de 64-jarige A. F., fabrieksarbeider te Bolsward. Hij is iemand, die niet op winstbejag uit is, maar enkel vergoeding vraagt voor de door hem geleverde medicijnen. Zoo had hij ook aan den veehouder J. S. te Koudum, die aan eczeem leed, na dezen te hebben onderzocht, medicijnen met gebruiksaanwijzing gegeven. En dit bracht F. 2 Jan. voor den kantonrechter te Sneek.

Uit de behandeling bleek o.m., dat F. in het bezit is van een flinke bibliotheek, voor het merendeel werken op geneeskundig gebied, waaruit hij zijn wijsheid put en waarin hij ook geregeld zou studeeren.

Uit het verhoor noteeren we het volgende.

F. vertelde aan den kantonrechter, dat de veehouder S. reeds langen tijd onder behandeling van den dokter stond, echter zonder eenig succes. Althans dit had S. hem medegedeeld.

Kantonrechter: „U heeft al meer patiënten behandeld, hè?”

F.: Ja, meneer. Ze moeten echter bij mij komen en ik heb eigenlijk liever dat ze niet komen.

K.: „Zoo, is u er niet op gesteld, dat ze bij u komen.”

F.: „Nee, meneer. Ik behandel ook alleen op dringend verzoek van de menschen.”

F. deelde verder mede, dat hij géén belooning ontvangt voor zijn onderzoek en advies. Wel echter laat hij voor de medicijnen betalen.

Het had den kantonrechter getroffen dat de medicijnen nogal duur waren. F. kon dat echter niet beamen.

K.: „Waar krijgt u die medicijnen vandaan?”

F.: „Van verschillende plaatsen, meneer. Hoofdzakelijk van...” Verdachte noemt een klein plaatsje, dat echter onverstaaenbaar is, maar vlak bij Zutphen moet liggen. „Een kleine vertakking van de natuurgeneeswijze” aldus verdachte.

De ambtenaar van het O.M., mr. J. Zaayer, requisitoir nemende, zeide, er in verband met de strafmaat rekening mee te willen houden, dat verdachte niet uit winstbejag maar met goede bedoelingen handelde. Het blijft echter een even groot gevaar voor de samenleving. Spreker wees op den veehouder S., die toen hij zich onder geneeskundige behandeling stelde, spoedig beter was, terwijl hij bij verdachte geen baat had gevonden. Spreker repuireerde f 25 boete, subsidair 15 dagen hechtenis.

F. wees erop, dat juist de symptomen,

die zich bij het geval van S. voordeden, erop wezen, dat spoedig herstel in aantocht was. Met een paar weken zou hij genezen zijn geweest. Voorts is volgens F. „de logica vaak in conflict met de wet.” Het is theoretisch wel heel gemakkelijk, iemand die om hulp bij je komt en die nergens kan vinden, weg te sturen, maar dat in werkelijkheid te doen is heel wat anders.

Kantonrechter: „Acht u zich verantwoord dergelijke patiënten onder behandeling te nemen?”

F.: „Ja, meneer. De preparaten zijn niet schadelijk en berusten op voedingszouten. Zij kunnen alleen in het voordeel van den patiënt werken.”

De kantonrechter wees F. erop, dat die zouten niet voor alle menschen geschikt zullen zijn. Er bestaat altijd gevaar, wat ook herhaaldelijk in de praktijk gebeurt, dat iemand er zoo toe komt niet naar een arts te gaan. Verdachte laadt een groote verantwoordelijkheid op zich om alleen op kennis uit boeken af te gaan.

F. deelde nog mede, de menschen in voorkomende gevallen ook wel naar den dokter te verwijzen.

De kantonrechter wilde in tegenstelling met wat gewoonlijk geschiedt een geringe boete opleggen en veroordeelde F. overeenkomstig den eisch tot f 25 boete, subs. 15 dagen hechtenis.

Leeuwarder Courant, 3/1/39

DELIUS AMSTERDAM

Benodigdheden voor:
 APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS

OPGELOST 1840

N.V. ORGANON OSS

strijdt mede tegen het
 misbruik van genees-
 middelen, doordat zij
 uitsluitend bij medici
 propaganda maakt
 voor haar preparaten.

<p>PILULAE JOD- OVI</p>	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-SO-VERWEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP. PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP</p>	<p>PILULAE KAJOETI</p>

N. VERWEY & Co. — TIEL
 Apotheek gevestigd in 1741, tevens
 fabriekmatig bereidend sinds 1818
Apotheker: J. J. VERMET
 Postgto 98061 — telefoon 79 — telegram: vermet

30 Pantonsiletten

3,6 DIAMINO, 10 METHYL-ACRIDINIUMCHLORIDE, 3 m GR. PER TABLET.

TEGEN VERKOUDHEID EN TER BESCHERM. V. DE MOND-EN KEELHOLTE

PRIJS F. 0.65

CHEMIFA-CHEM. FABRIEK-AMSTERDAM N.V.

De dokter zei:
 Borstvoeding

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

ZIEKENVERVOER
ONDERNEMING
HOLLAND

11220
ROTTERDAM
GLASHAVEN 37

CALMOBROM liq.

CALMOBROM bouillonblokjes

CALMOBROM tabletten

Voortreffelijk Nervinum en Sedativum in 3 verschillende samenstellingen en vormen

Voor Artsen Literatuur op aanvraag
N.V. Pharmaceutisch Chemische Industrie

Amsterdam „Phia”

Brouwersgracht 115 — Amsterdam C
Telef. 42131 — 42331

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE

Postbus 65 — Gevestigd 1889

Etiketten-, Papierwaren- en Cartonagefabriek

UW ADRES VOOR

VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN

Het beste adres voor mooi uitgevoerde

PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

De Kwakzalversmiddelen

HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

VEREENIGING TEGEN DE
KWAKZALVERIJ

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.
den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhel-
mina Gasthuis. POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

TONICUM „KATWIJK”

TONICUM „KATWIJK” ALCOHOLVRIJ

N. V. SOC. VOOR CHEM. INDUSTRIE „KATWIJK”

TE KATWIJK AAN ZEE

ig en daarna

Molenaar's Kindermeel

Voor 2 à 3 cents per dag
Uw kind kerngezond.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mej. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonnrechtler te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
 H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
 Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
 Lidmaatschap der Vereeniging . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p. bij vooruitbetaling f 2.—
 Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 - Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

KWAKZALVERIJ IN DE VEREENIGDE STATEN

Zoo nu en dan hebben wij ook in de kolommen van dit blad wel eens een inzicht gekregen van de bedragen, die er gemoeid zijn met kwakzalverij.

Niemand verwondert zich er dan ook meer over, dat kwakzalverszaakjes zoo goed kunnen blijven bestaan al worden er soms vrij hoge boetes tegen ze geëischt. Reclame is een machtig middel, maar dat kost nu eenmaal geld.

Hoe grooter de verslagen in de dagbladen zijn over rechtszaken op dit gebied, hoe meer er dus over een bepaalde kwakzalverij geschreven wordt, met des te meer voldoening zal hij of zij de guldentjes neertellen, die als „bestraffing” worden opgelegd.

Het gaat er hier te lande mede als overal elders, met dit verschil, dat de bedragen waarover het gaat niet steeds gelijk zijn.

In beginsel zijn de kwakzalvers overal dezelfde uitgeslepen oplichters. Er wordt met succes gespeculeerd op de onwetendheid en de domheid van Jan Publiek. Weliswaar zijn de menschen in de laatste jaren beter over het algemeen ingelicht omtrent vele medische kwesties dan voorheen het geval was. Dit neemt echter niet weg, dat de dokter toch nog maar steeds beschouwd wordt niet zoozeer als de man, die helpen kan met zijn kennis en kunde tot zoover als er menscheijkerwijs verwacht mag worden dat dit mogelijk is, neen, men gaat ver-

der. Men verwacht van hem, dat hij zonder meer alles verhelpt en heelt wat er aan de gezondheid tekort komt op zeker oogenblik. Hij is *de* man, die op dit gebied alles moet kunnen en kennen. Als men zijn horloge bij een goede reparateur brengt, dan kan men het na eenigen tijd weer volkomen in orde halen. Tenminste als het inderdaad een goede hersteller is. Een prutser brengt er niets van terecht. Maar als men dat dan ook weet gaat men niet meer naar zoo'n knoeier toe.

Tenslotte is een horloge nog maar een stom ding. Het kan zijn, dat er bijzondere waarde aan gehecht wordt omdat het een herinnering is aan de schenker in vroegere jaren. In een dergelijk geval is het heel spijtig als er aan geknoeid is geworden. Maar dan is er toch altijd nog wel weer een horlogemaker te vinden, die er wat goeds van terecht weet te brengen.

Met de gezondheid is het heel wat anders.

Natuurlijk er zijn goede artsen en er zijn er, die niet zoo goed op een gegeven moment op de hoogte zijn. Dat is iets waarover verder niet gesproken behoeft te worden. In alle ambten en vakken komt dit natuurlijk voor. Als het echter om de gezondheid van lichaam of geest gaat, dan is men daar zeer bezorgd over. Als zoo'n dokter dan eens niet goed is! Dat is dan toch maar leelijk. Die be-

Mededeelingen van het Bestuur

Tot 1 April bestaat nog gelegenheid contributie en abonnementsgeld per giro te voldoen. Gironummers der Vereeniging zijn:

Postgiro 32237 en Gemeente Giro K 1672

ten name van den Secretaris-Peningmeester der Vereeniging, Maasstraat 72a, Amsterdam (Zuid). Na 1 April wordt per kwitantie verhoogd met inningskosten gedisponeerd.

NIEUWE LEDEN:

Het GROENE KRUIS, afdeling *St. Anna Parochie*.
 Dr P. MUNTENDAM, Geneesk. Insp. v. d. Volksgezondh. te *Groningen*.
 H. J. A. TER WEE, *Secr.*

schikt op het juiste oogenblik niet over de noodige kennis om een mensch beter te maken! En daarvoor gaat men uiteindelijk toch naar den dokter toe. Hij moet net als de horlogemaker het zaakje weer opknappen. Tenminste, dat verwacht men van hem.

Die „men” nu daar kan eigenlijk een ieder onder verstaan worden.

Iedereen wil door den dokter weer beter gemaakt worden. *Hij moet* dat kunnen. Gebeurt dat niet, wel dan is het geen goeie dokter. Dat is nogal eenvoudig! Deze gedachte leeft meer of minder onder alle menschen. En juist omdat dat zoo bij vrijwel alle menschen in zekeren zin het geval is, is het begrijpelijk, dat er voor de kwakzalverij zoo'n eindeloos gebied is.

Elke kwakzalver begrijpt dat wel

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

Kwakzalverij in de Ver. Staten (verv.)
heel goed. Daar moet hij juist zijn kracht uit putten. Door alle eeuwen heen is dat zoo geweest, en het zal nog wel „eenige” tijd zoo blijven.

„Een omzet van een paar honderd miljoen per jaar”

Het spreekt vanzelf, dat er op het gebied der kwakzalverij in landen met een uitgebreide bevolking heel wat kan omgaan.

We weten ook allemaal, dat in de Vereenigde Staten van Amerika alles in het groot toegaat. Alles moet daar „the biggest of the world” zijn.

Natuurlijk is dit dan ook het geval met de kwakzalverij.

Wie zal er zich over verwonderen als hij hoort, dat er in Amerika jaarlijks voor 350,000,000 dollar omgezet wordt in patentgeneesmiddelen?

Merkwaardige staaltjes worden ons hieromtrent verteld door Arthur Kallet en F. J. Schlink in hun boek: 100,000,000 Guinea Pigs.

De vrije vertaling in het Nederlandsch zou moeten luiden: „100 miljoen Proefkonijnen”, aangezien we hier meer met het woord „proefkonijn” vertrouwd zijn dan met „marmotten”.

De 100,000,000 proefkonijnen stellen dan het Amerikaanse volk voor. Volgens de schrijvers is deze titel volkomen gemotiveerd. Er zouden op het gebied van wantoestanden bij den verkoop van dagelijks benodigde voedingsstoffen, geneesmiddelen en cosmetica knoeierijen voorkomen, die geen

Spiegeltje, Spiegeltje aan de Wand!

Een, in zekeren zin vermakelijk, geval van oplichterij is het volgende:

Het is bekend, dat vele dames de meest wonderlijke stoffen en producten op hun huid willen smeren als ze maar eenigszins het idee hebben, dat dit een verhooging van uiterlijk schoon ten gevolge kan hebben.

Nog kort geleden kon men in een onzer dagbladen een hoopvolle dame zien afgebeeld, die er niet tegenop zag haar gelaat geduren-

andere naam voor een boek, hierover handelende, toelaten.

De patentgeneesmiddelen-industrie maakt zich, volgens genoemde schrijvers, minstens schuldig aan de economische fraude, dat zij gewone geneesmiddelen in den handel brengen onder fantastische of onbeteekenende namen, voorgewende, dat zij van bijzondere waarde zijn, en... tegen prijzen, die van vijf tot duizend maal die der normale zijn.

In de ergste gevallen is deze industrie mede schuldig te noemen aan moord! Dit dan doordat geneesmiddelen verkocht worden, die zware vergiften bevatten, of doordat de onwetenden en armen opgedrongen wordt waardelooze kwakzalversmiddelen te gebruiken bij ernstige ziekten.

Welke straffen worden daar nu tegen gegeven?

Geen straffen, zeggen Kallet en Schlink, zelfs niet als de ernstigste bewijzen voorhanden zijn.

De „Federal Food and Drugs Act” kan desnoods een geringe straf eischen, indien een gevaarlijk kwakzalversmiddel verkeerd geëtiketteerd is; er kan echter geen strafrechterlijk ingrijpen volgen als het middel, dat de dood veroorzaakte wel voorzien was van een „goed” etiket!

Als voorbeeld van iets dergelijks diene het volgende:

Het gaat dan over een middel genaamd: Kopp's Baby's Friend. Tusschen Januari 1906 en Februari 1907 werd door het Journal of the American Medical Association bericht over het overlijden van negen kinderen. De meeste

de eenigen tijd per dag te bedekken met allerlei vruchtenschillen. Men moet er nu eenmaal iets voor voor over hebben, nietwaar?

Hieraan gedachtig kwam Walter Tell te Berlijn ertoe een huidverzorgingsmiddel te gaan verkopen. Het moest natuurlijk niet iets zijn, wat door vele anderen ook reeds verkocht werd.

Daarom kwam hij ertoe een „huidverjongingsmiddel” te gaan verkopen bestaande uit zeeslik. Waarom zou er in zeeslik niet eens een voor de huid bijzonder krachtige stof kunnen voorkomen? Je moet er maar op komen en... de dames er voor animeeren na-

INHOUD

	Blz.
Kwakzalverij in de Vereenigde Staten C.	21
Mededeeling van het Bestuur	21
Spiegeltje, Spiegeltje aan de Wand	22
Een Honderdprocentig Wondermiddel	23
Tampax Maandverband	24
Nog eens Smit's T.b.c. Geneesmiddel	24
Kwakzalver Smit moet reenschap afleggen	25
De verkoop van Pyramidon enz. door Drogisten	26
Cystex en Mendaco	27

waren slechts eenige maanden oud. Allen hadden van bovengenoemd kwakzalversmiddel gebruikt. Volgens een analyse, die men in die dagen van dit middel liet maken, bleek het morphine te bevatten.

Eenige jaren later (1915) werd een groote partij van dit middel in beslag genomen. Er volgde toen weliswaar een veroordeeling van de „Kop's Baby's Friend Company”, doch deze bedroeg 25 dollar en betaling der kosten, die in dergelijke gevallen wisselt tusschen 15 en 25 dollar!

Men kan zich hierover verwonderen, nog sterker spreekt het tot ons als we dan verder te lezen krijgen, dat niet alleen deze firma op de gewone wijze door kon gaan, maar zelfs, dat ze hetzelfde middel mochten blijven in den handel brengen... mits voorzien van een duidelijk sprekend etiket

tuurlijk. Dit laatste nu schijnt tegenwoordig niet zoo heel moeilijk te zijn. In ieder geval onze Tell scheen er nogal wat van te kunnen slijten. Hij vermeldde erbij, dat op dit middel patent was verleend.

Bij een daartoe ingesteld onderzoek kwam aan den dag, dat er in 1933 een patent verleend was, onder No. 647962 (het nummer dat Tell opgaf) en dat betrof „Een werkwijze tot bereiding van een strooibaar bodemverbeteringsmiddel”. Hierin was dan zeeslik verwerkt!! Commentaar achten hier overbodig.

waarop het morphinebestanddeel was aangegeven.

Het komt er dus absoluut niet op aan tegen welke kwalen of ziekten de middelen in den handel worden gebracht en wat er inzit, als op het etiket maar vermeld staat welke de bestanddeelen zijn. Dit zijn juist twee belangrijke punten, die ook hier te lande reeds meermalen onderwerp van de kwestie „bestrijding van adverteenten van z.g. geneesmiddelen” uitmaakten.

Vergiftiging met radiumhoudende middelen

Geneesmiddelen, die radiumhoudend zijn, worden in de Vereenigde Staten natuurlijk net zoo goed verkocht als in de oude wereld.

Niettegenstaande overal in de Staten in de couranten bekend was gemaakt, dat radiumhoudende stoffen zeer gevaarlijke inwerkingen kunnen hebben, indien zij zonder meer door ondeskundigen worden toegepast, blijkt het publiek in Amerika al even onverstandig als hier.

Vooraf over de ongelukkige afloop van vergiftigingen, die hebben plaats gehad in de fabrieken waar radiumhoudende stoffen op de wijzerplaten van uurwerken aangebracht worden, zijn heele kolommen in de dagbladen gewijd. Men kan dus veronderstellen, dat

er een algemeene erkenning zou bestaan omtrent het gevaar van een ongecontroleerde verkoop van radiumhoudende stoffen, in het bijzonder van „geneesmiddelen”, welke radiumhoudend zijn.

Niets is echter minder waar. Het is niet zoo heel lang geleden, dat een geval gepubliceerd werd in de „TIME” over een vreeselijk vergiftigingsgeval van iemand, die gedurende eenigen tijd het medicament Radithor had gebruikt.

Dit middel werd aanbevolen tegen verschillende kwalen. Nu zijn wij hier ook wel gewend om een belachelijk aantal afwijkingen en ziekte-toestanden te lezen op de reclamepapieren van kwakzalversmiddelen. Dit aantal wordt in ieder geval overtroffen door de hoeveelheid namen van kwalen waartegen dit Radithor zou helpen. Het zijn er n.l. maar liefst 160! Men zou dus ongeveer van een universeel geneesmiddel kunnen spreken.

Het slachtoffer in kwestie was dermate gehavend, dat medisch ingrijpen op geenerlei wijze meer kon baten. Door een arts van de Columbia Universiteit werd medegedeeld, dat na den dood een hoeveelheid radium aangetroffen werd, die hij schatte op ongeveer viermaal de hoeveelheid, welke doodelijk kan zijn.

Het bleek echter niet mogelijk een vervolging tegen den fabrikant in te stellen. Men maakte zich er af door te zeggen: Indien er geen radium in het geneesmiddel ware geweest, dan had een klacht ingediend kunnen worden wegens misleiding met een merkartikel. Nu er echter een volkomen juist etiket op voorkwam kon men niets doen!

Het gekke gevolg, dat hieruit is op te maken is dit:

Als het middel nu eens onschadelijke stoffen had bevat maar van een onjuist etiket voorzien was geweest... ja, dan was natuurlijk de fabrikant tegen de lamp geloopt, d.w.z. hij had de kans geloopt 25 dollar boete te moeten betalen.

Gevaarlijke verkoudheidsmiddelen

In de *Pittsburg Press* stond het volgende verhaal:

Bankiers vergiftigd.

Vier ziek geworden na innemen van verkoudheidsmiddel; Twee opgenomen in het ziekenhuis.

Twee chefs en twee bediendes van de American State Bank and Trust Company in de Grantstraat zijn ziek geworden na het innemen van een verkoudheidsmiddel. Twee van hen zijn in het Mercy Hospitaal opgenomen. De twee andere kunnen thuis opknappen.

Een Honderdprocentig Wondermiddel

De heer Ernst Jöker te Wuppertal-Hahnerberg brengt een „Levenskalk” in den handel: Jökers Levenskalk, een „Heilkräftswunder”!

Dit zou op zichzelf niet zoo iets opvallends zijn. Er worden duizende van dergelijke middeltjes verkocht. Het is haast onbegrijpelijk hoe het nog mogelijk is, dat er menschen rondloopen, die zulke krachtmedicijnen behoeven. Maar het schijnt toch nog wel noodig te zijn, dat ze verkrijgbaar worden gesteld en dus blijft het ook de moeite loonen ze te fabriceren. In de „Volks Gesundheits Wacht” van December 1938 wordt de analyse gepubliceerd van dit wondermiddel.

Deze is zóó interessant, dat we

het wel de moeite waard achten onze lezers ermede in kennis te stellen.

Hieronder volgt ze dan:

Analyse der vaste bestanddeelen, bepaald door den beëdigden handelschemicus Eduard Krüger te Wuppertal-Barmen. September 1936.

90,47 %	Koolzure kalk	CaCO ₃
9,85 %	Phosphorzure kalk	Ca ₃ (PO ₄) ₂
0,03 %	Kiezelzuur	SiO ₂
0,16 %	IJzeroxyde	Fe ₂ O ₃
0,30 %	Magnesia	MgO
7,88 %	Eiwitsubstantie	
	(Ruwe proteïne)	
	Rest verschillende organische stoffen (Koolhydraten, enz.)	

100 % tezamen.

Het merkwaardige van deze opsomming nu is dit, dat men na

telling der gegevens tot de conclusie komt van 108,69 %!

Die mijnheer Jöker geeft zijn afnemers dus meer dan het volle pond! In werkelijkheid zouden we tot nog hooger getal moeten komen, want de goede man geeft nog niet eens op hoeveel er wel van die verschillende organische stoffen in verwerkt zijn. Bovendien schijnt het mengsel volkomen droog te zijn, althans over een zeker vochtgehalte wordt niet eens gesproken.

Overigens is het waarschijnlijk een héél bijzonder soort krijt, dat het hoofdbestanddeel van dit „krachtmiddel” uitmaakt.

Het is een treurig teeken, zoo schrijft bovengenoemd blad erbij, te moeten ervaren, welke menschen er maar als geneesmiddelbereiders op mogen treden, en dan te zien wat voor analyses ze durven op te geven. C.

Kwakzalverij in de Ver. Staten (verv.)

Alle vier hadden zij ondragelijke buikklachten gekregen. Wat was er gebeurd?

Gedurende eenigen tijd was een fiksche reclamecampagne gehouden voor het verkoudheidsmiddel FC-100. Binnen enkele uren zouden alle klachten van een opkomende verkoudheid verdwenen zijn. Geen dagen of weken zou men ziek behoeven te zijn en zijn werk niet kunnen verrichten.

De president van de hierboven genoemde bank dacht hiermede zijn voordeel te kunnen doen. Dus geen personeel voor die vervelende verkoudheid meer dagen lang niet op kantoor! Prachtig! Gauw wat van die tubes gekocht om, in geval van ziekte, aan het personeel uit te kunnen delen.

En zoo geschiedde. Binnen enkele uren reeds trad de werking duidelijk in! Evenwel op eenigszins andere manier als men zich dat had voorgesteld.

Elke patiënt nam de inhoud van een buisje met wat water in. Binnen eenige uren waren zij zwaar ziek. Men meende uit de verschijnselen op te kunnen maken, dat hier sprake zou zijn van een arsenicvergiftiging.

Bij een onderzoek daarnaar ingesteld, kwam aan den dag, dat er inderdaad een hoeveelheid arse-

nicum in FC-100 voorkwam, overeenkomende met driemaal de gemiddelde dosis aangegeven in de Amerikaanse Pharmacopee.

Men zou kunnen verwachten, dat er hier gegronde redenen aanwezig waren om thans flink in te kunnen grijpen! Maar mis. Dat van die nauwkeurige omschrijving op de etiketten geldt slechts voor alcoholische stoffen en narcotica. Stoffen evenwel als arsenicum en strychnine kunnen zonder meer verkocht worden.

Men dient dit zoo te begrijpen, dat dergelijke stoffen dus in werkelijke patentgeneesmiddelen voor mogen komen. Ze zijn dan echter bij een officieel patent-bureau ingeschreven.

Niemand let daar natuurlijk op bij het koopen. Overigens kan men dat ook zoo maar niet zien of een geneesmiddel nu werkelijk gepatenteerd is of dat er maar wat over wordt voorgelogen. In ieder geval het publiek kan dat alles niet uit elkaar houden en probeert het ook niet eens.

De Food Chemistry Corporation of Pittsburgh ging dus in dezen geheel vrij uit!

Indien wij dus wel eens wat ongeduldig dreigen te worden door schijnbaar niet te veranderen wan-

toestanden op het gebied van liet, ja zelfs een circulaire van den importeur, als inlegblad, met een zijner nummers verzond, waarin deze zich richtte tot de artsen om te protesteeren tegen een in het R.C. Artsenblad opgenomen artikel, getiteld: „Waarschuwing tegen TAMPAX” en geschreven door een hoofdverbandmeester van een groote textiel-fabriek. De inzender had voornamelijk gewaarschuwd tegen het groote moreele gevaar, dat door het gebruik van het nieuwe verband kon optreden. Met een beroep op het feit, dat de advertentie wel geplaatst was in het Ned. T. v. Gen. bestreed de importeur de juistheid dezer argumenten.

Eenige vrouwenartsen hebben zich over het gebruik van TAMPAX uitgesproken. In een ingezonden stuk deed dit Mej. R. M. Wijnberg¹, vrouwenarts te Amsterdam, die tot de conclusie kwam,

kwakzalverij hier te lande, moeten we tegelijkertijd maar bedenken, dat het in de Nieuwe Wereld, waar sommigen zich op velerlei gebied van voorstellen, dat men ons zooveel vooruit is, lang niet rooskleurig is zonder meer. Een andere keer zullen wij dit nog met andere voorbeelden kunnen illustreeren. C.

Nog eens Smit's T.b.c. Geneesmiddel

(zie ook onder Rechtszaken)

In vervolg op de artikelen over dit middel verschenen in de Maandbladen van October en December van vorig jaar wil ik een en ander verhalen over het verloop van de gebeurtenissen, welke zich afgespeeld hebben om den persoon van den Heer Smit.

Het hoofdartikel in het Octobernummer, dat getiteld was: „Wettig Gedeponeerd” heeft de aandacht getrokken van de redactie van vele landelijke, zoowel als plaatselijke bladen. Hierin werd het meestal verkort met commentaar opgenomen, zoodat er wijd en zijd bekendheid aan gegeven werd, zij het niet in gunstigen zin voor den uitvinder.

Het gevolg van een en ander is geweest, dat de Heer Smit een zoo

dat het op den weg der artsen ligt, wanneer het oordeel over dit verband door patiënten wordt gevraagd, een waarschuwing daartegen te laten hooren. Dr. Wijnberg grondt deze uitspraak op medische- en moreele bezwaren. Om dit alles goed duidelijk te maken, zullen wij de vraag moeten beantwoorden:

WAT IS TAMPAX?

Het is een zeer sterk gevouwen en gecomprimeerde verbandrol (gaas, gevuld met celstofwatten), die zich in een dubbele kartonnen koker bevindt. De binnenste koker wordt in de scheede gebracht en op een bepaalde wijze weer teruggetrokken, zoodat de gaaswattenrol achterblijft met een buiten de scheede hangende lus. Al deze manipulatie's met de rol aan de geslachtsdeelen en het vestigen van de aandacht daarop achten wij voor meisjes medisch

TAMPAX MAANDVERBAND

EEN ERNSTIGE WAARSCHUWING

Het Dagelijksch Bestuur der Vereniging tegen de Kwakzalverij acht het noodig een ernstige waarschuwing te richten tot de Nederlandsche vrouwen om niet, zonder medisch advies, in te gaan op de advertenties, waarbij reclame gemaakt wordt voor het gebruik van

TAMPAX-MAANDVERBANDEN.

Dit verband heeft al vrij wat beroering gewekt; het R.C.-Artsenblad heeft geweigerd een advertentie voor TAMPAX op te nemen, in tegenstelling met het Ned. Tijdschrift v. Geneeskunde, dat een advertentie hiervoor wél toe-

¹ Ned. T. v. Gen. 24 Dec. 1938, pag. 6134.

te noemen „Protest-Vergadering” ging beleggen, omdat hij veronderstelde, dat wij onze kolommen niet zouden openstellen voor zijn verweer. De vorm, waarin deze vergadering werd aangekondigd, was een kwistig verspreide affiche van de volgende inhoud:

Aan het Volk van Nederland!

Openbare vergadering op Maandag 19 December 1938 te Zaandam, in Café-Restaurant „De Karseboom” op den Dam, (nabij de Bus-halte).

Spreker: de heer M. Smit Gz. te Zaandam. Onderwerp: Is Smit's T.B.C. geneesmiddel een middel waardoor Tuberculose radicaal geneest, of... is het kwakzalverij? Deze vergadering wordt gehouden als een antwoord op de funeste pers-campagne van de vorige maand, tegen den heer Smit en zijn uitvinding gevoerd. Gelegenheid tot het stellen van vragen. Entree vrij. Aanvang n.m. 8 uur (precies).

Door ons werden pogingen in het werk gesteld deze vergadering verboden te krijgen, als zijnde in strijd met het algemeen belang. Dit is echter alleen mogelijk, als de orde verstoord wordt, of als tijdens de vergadering strafbare handelingen gepleegd worden. Dit was niet het geval, zoodat de vergadering plaats vond, al was het onder zeer geringe belangstelling.

en geestelijk zéér nadeelig, daar zij b.v. zeer gemakkelijk tot ongewenschte handelingen kunnen leiden. Daarenboven is het feit van de noodzakelijke omwisseling der verbanden een vrij onfrisse geschiedenis. Natuurlijk is dat min of meer ook wel het geval met een gewoon maandverband, maar dat is heel wat anders dan de *inwendige* toepassing van deze tampon.

Medisch gesproken is het nadeelig, dat het menstrueele bloed niet behoorlijk kan afvloeien en voor de groote meerderheid der vrouwen is het inbrengen der tampon bedenkelijk, omdat zoo licht allerlei onreinheden uit de omgeving der scheede mee naar binnen worden gebracht, waar zij tot *ontsteking* aanleiding kunnen geven. Dat dit geen te ver gaande bezorgdheid is, is reeds bij enkele vrouwen gebleken, zooals verschillende vrouwenartsen hebben

(Er waren volgens opgave slechts elf bezoekers).

Indien het de bedoeling van den uitvinder geweest is door deze actie zijn middel aan een flinke reclame te helpen, dan kan hij thans wel constateeren, dat al te groote publiciteit ook niet goed is. Hij had kunnen bedenken, dat men nooit met boter op zijn hoofd in de zon moet gaan zitten. De gevolgen bleven dan ook niet uit. Deze dagen hoorde Smit als zijnde „kwakzalver van beroep” (zie het verslag elders in dit nummer) een boete van viermaal f 100.—

RECHTSZAKEN

KWALZALVER SMIT

MOET REKENSCHAP AFLEGGEN

Op 14 Maart j.l. had de heer M. Smit Cz. van Zaan dijk zich voor den Kantonnerechter te verantwoorden ter zake van het onbevoegd uitoefenen van geneeskunde door middel van zijn T.b.c.-bestijdings-paraaparaat.

De heer S. had reeds meer van zich doen hooren en nog in December l.l. zijn optreden in het openbaar verdedigd.

Intusschen had de Justitie aanleiding gevonden een onderzoek te doen instellen naar het plegen van kwakzalverij in onze streek, welk onderzoek

medegedeeld. Zij zagen reeds enkele gevallen van *infectie door het gebruik van TAMPAX*.

Wel heeft de importeur, de N.V. Drogerijen Maatschappij, in de meer genoemde circulaire geschreven, dat van bevoegde medische zijde duidelijk blijk gegeven is, dat men niet het minste bezwaar tegen propaganda voor TAMPAX had. Wij kennen de waarde dier bewering niet, doch hechten er weinig waarde aan, vooral omdat wij reeds verschillende uitspraken hoorden, die met onze opvatting instemden. Voor ons staat vast, dat *juist voor jonge vrouwen en meisjes*, die door het gebruik van TAMPAX zoo veel gemakkelijker hun sport zouden kunnen blijven beoefenen tijdens de periode, dit gebruik zeer groote gevaren voor de lichamelijke en moreele gezondheid meebrengt,

tegen zich eischen. Opmerkelijk is in dit verslag de uitlating van den verdediger, dat het iemand betref, wien winstbejag geheel vreemd was. De winst, die er gemaakt wordt op de door hem geproduceerde „geneesmiddelen” blijft dan waarschijnlijk buiten beschouwing, gezien de samenstelling.

Het is te hopen, dat deze vervolging een goede les voor den Heer Smit mag zijn en tevens het einde van zijn jarenlange, onverantwoordelijke productie van zijn „radicaal-geneesmiddel”. T. W.

werd opgedragen aan majoor A. de Groot, brigade-commandant der rijksveldwacht, die in samenwerking met de gemeentepolitie Sibesma van Zaan dijk en brigadier Wolters, de verrichtingen van den heer S. uitvoerig heeft nagegaan.

Diverse proces-verbalen waren tegen S. opgemaakt en terwijl 4 gevallen waren geconstateerd, waarbij S. zijn patiënten aan den lijve heeft onderzocht.

Een en ander was tot een omvangrijk dossier samengevoegd en in de betreffende dagvaarding werd aan S. thans te laste gelegd, dat hij zich schuldig had gemaakt aan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Verschillende documenten en „medicamenten” waren bij het omvangrijk

Misschien zal iemand vragen of dit nu tot de kwakzalverij en haar bestrijding moet worden gerekend. Wij meenen, dat dit inderdaad het geval is, omdat hier door een niet geneeskundige raad en bijstand wordt verleend omtrent de behandeling van eene functie van het vrouwelijk lichaam.

Wij hopen van harte, dat deze waarschuwing ertoe mag bijdragen, dat de reclame voor TAMPAX en soortgelijke artikelen wordt gestaakt, en dat het mag gelukken deze, ons Volk ontteerende, reclame uit de bladen te doen verdwijnen.

Het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging tegen de Kwakzalverij,

DR C. J. BRENKMAN, Voorzitter

MR. M. D. K. S. VAN LIER,

Onder-Voorzitter

H. J. A. TER WEE,

Secretaris-Penningmeester.

onderzoek ten huize van S. in beslag genomen en hebben als bewijsmateriaal voor de Justitie dienst gedaan.

Het onderzoek had zich zelfs buiten de Zaanstreek uitgestrekt, zoodat het een hoogst interessante zitting van het Kantongerecht is' geworden.

„De Zaanlander”

VERVOLG ZAAK SMIT

Behandeling met gesloten deuren

21 Maart werd de zaak tegen den 62-jarigen Maurits Smit Czn., van Zaan-dijk, kwakzalver van beroep, voortgezet.

De behandeling van deze zaak geschiedde met gesloten deuren. Na een week werd schriftelijk vonnis gewezen.

Smit werd veroordeeld tot f 100.— boete of twee maanden hechtenis voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar, en tweemaal f 20.— of tweemaal tien dagen en éénmaal f 10.— of vijf dagen onvoorwaardelijk, met bevel tot vernietiging van de in beslag genomen medicamenten. De eisch luidde viermaal vijftig dagen onvoorwaardelijk.

De Verkoop van Pyramidon enz. door Drogisten

EEN ADRES VAN DE VRIJPHARM
AAN DE REGEERING

Naar aanleiding van de berechting door den kantonrechter te Amsterdam van een aantal gevallen van overtreding van de lijst C van de wet op de artseneijbereiking van 1865, heeft de vereeniging van vrije handelaren in drogerijen, chemicaliën, pharmaceutische en aanverwante artikelen Vrijpharm, een adres gericht tot de ministers van sociale zaken en van justitie.

Hierin betoogt zij, dat weer toepassen van lijst C den drogistenstand heeft verontrust en in het algemeen het rechtsgevoel heeft aangetast. Adressante verzoekt beiden ministers te bevorderen, dat door de toepassing van deze lijst, die moreel heeft afgedaan, niet meer een groep neringdoenden op noodeloze wijze wordt gehinderd bij de uitoefening van hun bedrijf. De vereeniging vraagt daarbij evenwel, omdat zij de in het vak heerscheende anarchie evenmin als een ideale toestand beschouwt, zoo spoedig mogelijk te komen tot een algemeene herziening van de wettelijke regeling van den handel in drogerijen en chemicaliën (welke voor een deel als geneesmiddel worden gebruikt).

Mocht een dergelijke regeling niet op korten termijn tot stand kunnen komen, dan wordt een drastische herziening van lijst C verzoekt op zoodanige wijze, dat zij werkelijk het rechtsgevoel bevredigt en alleen den verkoop van werkelijk schadelijke middelen strafbaar stelt. Aan de andere drogistenbonden is adhaesie met dit adres verzoekt.

Aan dit bericht, overgenomen uit de N. Rott. Crt., voegt het Pharmaceutisch Weekblad o.a. het volgende toe:

Hoe weinig bevoegd tot oordeelen de stellers van dit adres zijn, blijkt wel uit het verdedigen van den verkoop van „pyramidon, enz.” door drogisten. Het behoort zeker tot de schadelijke middelen, waarvoor, als bij de onder de Opiumwet vallende geneesmiddelen, bepalingen in het leven geroepen moeten worden, waardoor het verkoopen en het ten verkoop in voorraad hebben zouden worden geregeld. Voor zeer onschuldige geneesmiddelen, al kan verreweg de meerderheid der niet-apothekers-geneesmiddelenverkoopers de qualiteit niet beoordeelen, zou men den verkoop vrij kunnen geven, terwijl voor het betrekkelijk klein aantal geneesmiddelen, die tevens voor andere doeleinden worden gebruikt, bijzondere bepalingen gemaakt zouden kunnen worden.

Tot zoover de opmerking van genoemd weekblad. Wij nemen deze opmerking daarom gaarne over, omdat we het in dezen volkomen met de redactie eens zijn. Een verheugend verschijnsel kan het reeds genoemd worden, dat de in Amsterdam voor den kantonrechter behandelde gevallen, o.a. tot gevolg hadden, dat men van de zijde van de drogisten een adres met bovengenoemd verzoek aan de betreffende ministers heeft gezonden.

Het is te hopen, dat dit het begin moge zijn van den goeden weg, dien we reeds lang ingeslagen hadden moeten hebben. Het is den drogisten feitelijk niet aan te rekenen, dat zij, blijkens b.v. de opnoeming van pyramidon in dit verband, geen goed oordeel kunnen vellen. Dit onderstreept evenwel de urgentie van het geval. De geneesmiddelenkoopers staan dus bloot aan gevaren, die niet te onderschatten zijn.

Aan ingewijden is het bekend, dat er den laatsten tijd geneesmiddelen op de markt gebracht worden, waarvan de herkomst reeds met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid doet vermoeden, dat ze van inferieure qualiteit zijn. Wij zien dus, dat de verkoop in handen is van menschen, die eenerzijds niet beoordeelen kunnen of iets tot de gevaarlijke geneesmiddelen gerekend moet worden, terwijl zij daarnaast volkomen oncompetent zijn om uit te maken of zij werkelijk de stoffen afleveren in een qualiteit zooals deze behoort te zijn. Hoe het dan ook nog mogelijk is, dat er artsen zijn, die de menschen „voor de goedkoopte” naar een drogist sturen met inplaats van een recept (want dat mogen o.a. drogisten niet gereed maken en afleveren) een briefje met alleen de stoffen in onvermengden toestand erop, zal een ieder, behalve deze artsen, wel een raadsel zijn. Het klaar maken van het eigenlijke recept doen de menschen dan feitelijk zelf.

Men kan dit nu niet bepaald medewerking noemen. Hoewel het niet als formeele tegenwerking bedoeld kan zijn, is er toch geen andere kwalificatie voor te vinden als: in hooge mate onverstandig, eigenlijk onverantwoordelijk. Hoe het overigens ook zij, er is een begin. Voorloopig zien wij met belangstelling uit naar het antwoord van den Haag op bovengenoemd adres. C.

AANVULLING

In 't volgend nummer van het Pharm. Weekblad (18 Maart '39) wordt bericht, dat de „Vrijpharm”, blijkens nadere mededeeling, geenszins beoogde juist den verkoop van „pyramidon, enz.” door onbevoegden te verdedigen. De nadruk dient gelegd op den wensch tot herziening van lijst C. Red.

CYSTEX EN MENDACO

door

F. G. E. OLSEN

Pharm. Tijdschr. Ned. Indië, 2 Febr. 39

Op p. 156-159 van jaargang 1936 van het Pharmaceutisch Tijdschrift waarschuwden wij tegen den verkoop van de z.g. Cystextabletten, o.a. op den grond dat de door den fabrikant opgegeven samenstelling niet overeenkwam met die, welke in het Pharmaceutisch Weekblad van 22 Febr. 1936 werd opgegeven. Daar wij mogen aannemen dat de opgave der samenstelling in de laatste publicatie geschiedde op grond van een deskundig analytisch onderzoek, gelooven wij, dat deze meer vertrouwen verdient. Verder toonden wij aan, dat de reclame een misleidende strekking bezat.

In den laatsten tijd wordt in de advertenties in de Nederlandsch Indische dagbladen weer een constante propaganda gemaakt voor het gebruik van dit middel Cystex en ook voor Mendaco. Beide middelen worden thans gepropageerd door de Knox Co., waarvan niemand weet wie er de verantwoordelijke leiders van zijn. Het is daarom van belang, nu wij omtrent deze Knox Co. een bericht vinden in het maandblad „Drug and Cosmetic Industry”, dat te New York verschijnt, dit ter kennis van het Nederlandsch-Indisch publiek te brengen. Men vindt het bericht op p. 459 van het Octobernummer 1938; het luidt als volgt (*de spatieeringen zijn van ons*):

Knox Co Cited by Federal Trade Commission.

„The Federal Trade Commission has issued a complaint against the Knox Co, Los Angeles, charging it with misleading advertisements in the sale of two of its products, Cystex and Mendaco.

The complaint alleges that Cystex is not as represented, an effective remedy and cure for various ailments, disorders and diseased conditions of the kidneys and bladder, irrespective of the causes or such ailments and disorders. The complaint alleges that

such disorders arise from many causes and that no remedy is effective for all of them.

The complaint also charges that the company's statement that the product is recommended and endorsed by competent medical authorities is false.

In advertising Mendaco, the company is alleged to represent falsely that the preparation is an effective remedy and cure for asthma, that it will „dissolve” the cause of asthma, thus permanently relieving the symptoms and that it will stimulate the blood and promote metabolism.”

Men ziet hieruit, dat wij met recht de juistheid van de voor deze middelen gevoerde reclame in twijfel trekken. Wie zijn de medische grootheden Dr. Rastelli en Dr. Ellis, die het middel zoo warm aanbevelen? De Federal Trade Commission zegt rondt, dat hunne getuigenissen valsch zijn.

Wij spreken den wensch uit dat geen enkele apotheek in Indië zich leent voor den invoer en den handel in deze preparaten, maar kunnen toch niet nalaten hier een beschouwing van wijdere strekking aan vast te knoopen.

Sinds de totstandkoming der Sterkwerkende Geneesmiddelen-ordonnantie hebben een viertal G-lijsten het licht gezien, waardoor de distributie dezer geneesmiddelen uitsluitend tot bevoegde handen beperkt wordt. (Men bedenke, dat deze regeling voor Ned. Oost-Indië geldt. - Red. Mndb.). Men meene niet, dat dit beteekent dat deze geneesmiddelen thans slechts op een paar plaatsen te krijgen zijn; er blijven altijd nog circa 800 distributiegelegenheden over. Het Hoofd van den Dienst der Volksgezondheid, dat deze lijsten vaststelt, wordt hierbij voorgelicht door de „geneesmiddelencommissie”, waarin het medische element in getalsterkte zeer sterk overheerscht, doch zich helaas te weinig doet gelden.

Wat helpt ons evenwel deze werkwijze, wanneer Nederlandsch-Indië overstromd blijft met buitenlandsche geneesmiddelen van onbekende samenstelling, die het lichtgeloovig publiek door misleidende advertenties het geld uit den zak kloppen, dat aan goede medische hulp zooveel beter besteed ware. Wij dringen er daarom op aan, dat de geneesmiddelencommissie haar taak zoodanig opvat, dat zij principieel *alle geneesmiddelen van onbekende samenstelling* op de G-lijst plaatst, tenzij de fabrikant of importeur te harer genoegen de onschadelijkheid der samenstelling bewijst en zich verbindt deze niet te veranderen. Wat kan er voor bezwaar tegen zijn langs dezen weg de toch zoo belangrijke contrôle op den import van geneesmiddelen aan te vatten. Dat handelsbelangen geschaad worden? Dit mag nimmer een factor van overweging zijn waar het de Volksgezondheid betreft. Een dergelijke maatregel zal de bonafide geneesmiddelen niet schaden, en de kwade van de markt drijven. Licht zou dan verspreid worden, wie nu eigenlijk wel de Knox Co. is, die thans zoo in het duister werkt.

Is deze eisch dat de samenstelling van de in den handel gebrachte geneesmiddelen tenminste ergens in Indië bekend is, niet volkomen logisch? Het Gouvernementschrijft thans reeds van tal van voedingsmiddelen voor, dat de samenstelling aan bepaalde eischen moet voldoen; dat de samenstelling van medicamenten tenminste *bekend* moet zijn (een eisch, die in tal van landen reeds jaren geleden uitvoering gekregen heeft) is voorloopig het minste wat wij kunnen verlangen in het belang der Volksgezondheid.

Soerabaia, Januari 1939

Op de wonderverhalen van kwakzalversgenezingen passe men de volgende regelen van Anna Roemer Visser toe:
„'t Zijn sprookjes om daarmee
[den tijd wat te verdrijven
Van kinders, malle luy en suffe
[oude wijven”.

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
 APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS

OPGELOST 1840

**N.V. ORGANON
OSS**

strijdt mede tegen het
 misbruik van genees-
 middelen, doordat zij
 uitsluitend bij medici
 propaganda maakt
 voor haar preparaten.

*In dit Blad worden uitsluitend annonces op-
 genomen, die door de Vereeniging Tegen
 Kwakzalverij zijn goedgekeurd*

CALMOBROM liq.
CALMOBROM bouillonblokjes
CALMOBROM tabletten

Voortreffelijk Nervinum en Sedativum in 3 verschillende
 samenstellingen en vormen

Voor Artsen Literatuur op aanvraag
 N.V. Pharmaceutisch Chemische Industrie
Amsterdam „Phia”
 Brouwersgracht 115 — Amsterdam C
 Telef. 42131 — 42331

<p>PILULAE JOD- OVI</p>	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-SO-VER-WEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP. PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP.</p>	<p>PILULAE KAJOETI</p>

De Kwakzalversmiddelen
 HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
 GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

**VEREENIGING TEGEN DE
 KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
 per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.,
 den Heer H. J. A. TERWEE, Apotheker Wilhel-
 mina Gasthuis, POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

U. A.

 UITSLUITEND
 IN
 APOTHEKEN

N. VERWEY & Co. — TIEL
 Apotheek gevestigd in 1741, tevens
 fabriekmatig bereidend sinds 1818
Apotheker: J. J. VERMET
 Postgto 98061 — telefoon 79 — telegram: vermet

NEDERLANDSCH

 FABRIKAAT
 EXPORT
 VERBODEN

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
 Postbus 65 — Gevestigd 1889
 Etiketten-, Papierwaren- en Cartonagefabriek
 UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN
 Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

De dokter zei:
Porstvoeding en daarna
Molenaar's Kindermeel

Voor 2 à 3 cents per dag
 Uw kind kerngezond.

ASCAL-CALQUINAL-HEPREX
 zijn GENEESmiddelen
 Fabrikanten: N. V. AMSTERDAMSCH E CHININEFABRIEK

700
440

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, *Arts* te 's Gravenhage, *Voorzitter*; MR M. D. K. S. VAN LIER, *Rechter* te Amsterdam, *Lid van het Dagelijksch bestuur*; MR H. B. DE BRUEYS TACK, *Ambtenaar O.M.* te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, *Apotheker* Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, *Arts* te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, *Substituut-Griffier* te Dordrecht; N. KEULEMANS, *Oud-Hoofd-Apotheker* Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, *Kantonrechter* te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, *Rechter* te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, *Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid* te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, *Arts* te Vaassen; H. J. A. TER WEE, *Apotheker* Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, *Secr.-Penningmeester*.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p. bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 - Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Verzoek aan de Leden!

Het komt meermalen voor, dat er bij den secretaris of bij de redactie geïnformeerd wordt naar gegevens omtrent kwakzalvers en feiten, die met de werkzaamheden van deze lieden ten nauwste verband houden. Deze verzoeken bereiken ons zoowel van de zijde van politie en justitie, als van min of meer officieele instanties en particulieren. Hoewel wij dit zeer op prijs stellen, is het ons niet altijd mogelijk steeds de gewenschte inlichtingen te kunnen geven in den vorm zooals dat in dergelijke gevallen wel wen-

schelijk zou zijn.

Het ligt in onze bedoeling te trachten hierin verbetering te brengen. Dit nu kan op verschillende manieren geschieden. Eén wijze van verbeteren kan tot stand komen door medewerking van leden, abonnés en andere lezers.

Namens het bestuur der Vereeniging Tegen de Kwakzalverij plaatsen wij daartoe de volgende oproep:

Zendt ons uitknipsels uit de bladen over verslagen van

rechtszaken, betrekking houdende met kwakzalverij. Ook andere berichten, die met dit onderwerp te maken hebben, zien wij gaarne van U tegevoet.

Op deze wijze hopen wij over wat meer gegevens te kunnen beschikken.

U steunt zodoende het streven der vereeniging.

Natuurlijk zal het ons niet mogelijk zijn in alle gevallen bericht van ontvangst en bedankjes te sturen.

Bij voorbaat zeggen wij U bij dezen namens het bestuur dank voor de te nemen moeite.

Red.

Kwakzalverij in de Vereenigde Staten

II

In het vorig artikel hebben wij den lezer een en ander verteld over kwakzalverij in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Het is ons daarbij duidelijk geworden, dat er op dit gebied ook in deze landen verschillende wan-toestanden heerschen. Als vanzelfsprekend zagen we bij het overzicht van de bedragen waar het daar in totaal over gaat, dat er met getallen gewerkt wordt, die „veelzeggend” zijn.

Vanzelfspreken is dit in de eerste plaats, omdat ze op een bevolking betrokken zijn, die rond honderd millioen bedraagt.

In beginsel zijn de manieren, die men er pleegt toe te passen, dezelfde als in onze landen. Ook dat is zonder meer begrijpelijk; im-

mers het: „de wereld wil bedrogen zijn” is een spreuk van alle tijden en geldt voor alle menschen. Men zou er nog achter kunnen voegen: „helaas”, maar daar is dan ook alles mee gezegd.

Het moge op deze plaats eenigszins eigenaardig aandoen, te lezen: kwakzalverij is er altijd geweest en zal ook wel altijd in bepaalde, soms wat varieerende, vormen blijven bestaan.

Het is o.a. het motief van veel menschen om zich niet als lid, of wilt U het noemen als medewerker, van onze vereeniging aan te sluiten.

„Het is toch onbegonnen werk”, zoo zeggen zij.

Bij eenig nadenken moet een ieder evenwel tot de conclusie komen, dat een dergelijk stand-

punt niet te verdedigen blijft, en dat het mogelijk is verschillende voorbeelden aan te halen waaruit dit ten duidelijkste blijkt.

Als we 's zomers geplaagd worden door vliegen of muggen, zal geen sterveling erover denken deze lastposten, die nog gevaarlijk kunnen worden ook, maar gewoonweg hun gang te laten gaan onder het motto: je krijgt ze im-

Mededeelingen van het Bestuur

NIEUWE LEDEN:

- J. F. KOK, *Apotheker te 's Gravenhage.*
- Ned. Genootschap voor Heilgymnastiek en Massage, *te 's Gravenhage.*
- G. H. ONSTEIN, *Tandarts te Heemstede.*

H. J. A. TER WEE, *Secr.*

Kwakzalverij i.d. V. S. (vervolg)
 mers toch nooit allemaal weg!
 De last en de dreigende gevaren, die we ervan ondervinden, zijn juist aansporingen om zooveel mogelijk hun hinderlijk gedrag tegen te gaan.
 Waar zou het naartoe gaan als we ze eens lustig bezig lieten? Het is maar een simpel voorbeeld. Elkeen zal er mogelijk nog heel wat meersprekend kunnen opsommen. Welnu, wie blijft er dan nog achter met zich aan te sluiten bij een instantie, die zich bezighoudt met te strijden tegen een euvel, dat een bedreiging van de volksgezondheid inhoudt?! Zou het zoo heelemaal zonder betekenis zijn, dat er getracht wordt zooveel mogelijk paal en perk te stellen aan het voortwoekeren van dit, voor veel menschen vaak zoo ongelukkige, kwaad?
 Het antwoord hierop zal eensluidend zijn, zonder twijfel!
 Maar... het is zoo makkelijk als anderen zich daar dan maar voorspannen, nietwaar? Inderdaad is dat gemakkelijk, maar men vergeet dan, dat het ook hier geldt: wat voor een enkeling zwaar of te zwaar valt, gaat heel wat beter als velen medewerken.
 Dit is zeker ook van toepassing voor het werk van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Zelfs al zouden we ons kunnen verheugen in het bestaan van een verbeterde wet, dan nog zal de noodzakelijkheid blijken de, wellicht op andere wijze dan tegenwoordig beoefende bedriegerij op geneeskundig gebied, te blijven bestrijden.
 Intusschen weten wij het allen: wat nu deze nieuwe wet betreft,

Correspondentie

Bergen op Zoomsche Courant. — Onze dank voor de toezending van het nummer van Uw weekblad waarin een artikel van ons is overgenomen. U kunt dergelijke dingen niet genoeg doen.

Apotheek A. J. v. H. te 's G. — Wij zijn U erkentelijk voor het toesturen van de Belgische courant met advertenties. Het heeft echter geen zin in ons blad Belgische aanprijzingen te bespreken.

daar zijn we nog lang niet aan toe. Het is te zeggen, aan de totstandkoming van deze wet dan. Laten we maar hopen... etc. Dat hebben we al zoo vaak gezegd, en dat doen we dan ook.
 Middelerwijl zullen we trachten waar het noodig is waarschuwend op te treden.

Het leeren van anderen.

Door goed rond te zien valt veel te leeren. Als men ziet, dat elders iets op een bepaalde wijze niet goed gaat, dan kan dat belangrijke aanwijzingen geven voor anderen om het zóó niet te doen.
 Een vorige keer werden enkele voorbeelden aangehaald van gevallen, die zich in Amerika afspeelden. De wijze waarop men daar tegen zulke zaken optrad, kon wel niemands goedkeuring met zich dragen.
 Ditmaal zullen we nog eenige staaltjes opdisschen.
 Meer dan een keer hebben we onze lezers attent gemaakt op aanprijzingen in dagbladen of andere periodieken, over „bijzondere” soorten ringen of armbanden, die in „hooge mate” geneeskrachtig zouden zijn.
 Natuurlijk kent men in Amerika dergelijke zaken ook. Zoo'n talisman heet dan b.v.: The Electro-Chemical Ring. Door middel van de hulp der postautoriteiten trachtte men gedaan te krijgen, dat er een einde kwam aan het minderwaardige werk van de Electro-Chemical Company. Het gaf echter weinig. Toen de heeren bemerkten, dat hun orders niet meer binnenkwamen, wisten zij al ras een andere methode te bedenken om het waardelooze ijzeren voorwerp à raison van twee dollar aan de man te brengen. Na eenigen tijd bleek het, dat de firma weer lustig van de diensten van tante Post gebruik maakte.
 Nog eens werd dezelfde methode van bestrijding toegepast. Ook deze bleek na een korten tijd weer te falen.
 Men zou nu denken, dat er wel iets anders op gevonden kon worden om een eind te maken aan den verkoop van deze waarde-looze prullen. Dat gebeurde echter niet. Nu eens werden ze verkocht als beschermend middel tegen reumatiek, andere keeren

INHOUD

	Blz.
Verzoek aan de Leden!	29
Kwakzalverij in de Vereenigde Staten (II)	C. 29
Mededeelingen van het Bestuur	29
Correspondentie	30
Mijn Vriend de Drogist	D. 31
Magische en Tooverachtige Geneeskrachten	C. 31
Het bewaren en afleveren van bepaalde vergiften in België	34
Rechtszaken	34

als „geneesmiddel” tegen diabetes, vallende ziekte of kanker. Het dwaze van 't verbod tegen het in den handel brengen van middelen, waar dan ook tegen, echter niet voorzien van een juist etiket, moge nog eens uit het volgende blijken.

De Myers Remedy Company maakte veel reclame voor het z.g. Dr Myers' Pneumonia Compound. Meer dan dertig jaar, zoo stond in een aanbeveling te lezen, heb ik dit middel gebruikt zonder ook maar ooit één geval van verlies bij longontsteking zonder complicaties (! Red.). Binnen drie dagen, soms in één dag, worden de aanvallen bedwongen. Bovendien is het preparaat van de grootste betekenis in alle gevallen van ziekten, die met hooge koorts gepaard plegen te gaan, zooals mazelen, pokken, etc. Bij een onderzoek naar de samenstelling van dit bijzondere middel, bleek, dat men te doen had met een mengsel van natrium-salicylaat, plantenaftreksels en wat suiker in water met alcohol.

Daar moest natuurlijk tegen worden opgetreden! Maar hoe? Bepaalde eischers kwamen niet opdagen. Het was hier alleen maar een geval van onjuiste etikettering. Dus werden de in beslag genomen flesschen vernietigd en daarmee basta!

De eenigste straf voor deze firma, die mogelijk verschillende gevallen met doodelijk verloop (ja, door de complicaties natuurlijk!) op haar geweten had, was het verlies van 5, zegge vijf, flesschen

vloeistof. Na verandering van het opschrift op het etiket kon rustig doorgedaan worden met den verkoop.

Zoo kunnen dan nog een groot aantal gevallen opgesomd worden, die alle op hetzelfde neerkomen.

Telkens "weer" een geweldige reclame, die meer dan misleidend is te noemen, dat kan nu eenmaal niet anders met zulke middelen, en ook elke keer weer een niet-noemenswaardige straf wegens onjuiste aanwijzingen op de etiketten.

Het is geen wonder, dat ingewijden in Amerika zich voortdurend ergeren aan een zoo weinig effectieve bescherming van ongelukkige zielen door de bestaande wetten.

Steeds blijkt het ook daar, evenals bij ons, dat het de eenvoudige lieden bij voorkeur zijn, die de dupe worden van dergelijke oplichterijen.

Het is al duur genoeg om ziek te zijn. Moet er dan nog een dokter komen, die mogelijk opname in een ziekenhuis zal adviseeren, wel dan wordt het nog zwaarder. Bovendien hebben vele menschen een soort angst voor een ziekenhuis. Dit alles wordt geaccentueerd door de geweldige reclames in dagbladen, enz. Radicale

genezingen worden in het vooruitzicht gesteld, geen groote kosten en geen ziekenhuizen komen erbij te pas. Zoo heet het ook in de reclames in Amerika, en de menschen vliegen er even hard in als bij ons.

Geen groote kosten, zeggen de advertenties. Veel goedkooper dan de doktersbehandeling.

Afgescheiden van de povere resultaten van deze misplaatste zuinigheid, wordt er volgens berekening jaarlijks voor ongeveer 350.000.000 dollar aan uitgegeven. Een voldoende hoeveelheid om iedere vrouw, man of kind in de Vereenigde Staten ruim drie flesschen van een of ander gevaarlijk knoeimiddel te verschaffen.

In verhouding zal dit met de toestanden bij ons niet zooveel verschillen. Trouwens al zou het in gunstigen zin er wel mee verschillen, dan nog dienen we ons er rekenschap van te geven, dat iedere gulden, ieder dubbeltje uitgegeven aan niet alleen waarde-looze maar zelfs gevaarlijke kwakzalversmiddelen, een onnut-tige uitgave is.

Elkeen, die maar eenigszins in staat is eraan mede te werken, dat deze uitgaven tot een minimum beperkt worden, is feitelijk verplicht zijn steun, in welken vorm dan ook, niet te onthouden. C.

MIJN VRIEND DE DROGIST

Vir amississime. Hartelijk bedankt, (natuurlijk ook namens mijn vrouw) voor de zending schoonmaakartikelen, waaraan tengevolge van haar vergeetachtigheid bij het bestellen helaas een pot boenwas ontbrak, die je bij gelegenheid wel even wilt laten aanreiken.

Me dunkt, ik zie je goeie ouwe tronie al samentrekken van verbazing, dat ik je een brief schrijf over den keukeninventaris. Wel, ik zou zeker naar de telefoon hebben gegrepen als ik je niets anders te vertellen had, maar ik gebruik dit boodschapje maar als een ongezochte aanleiding tot het ventileeren van een paar gedachten, die gisteren bij me opkwamen. Kijk, zoo in een verloren oogenblik wil je wel eens aan het piekeren slaan over menschen uit je omgeving, ze zoo op de geestelijke weegschaal zetten en vaststellen, wat ze waard zijn als deel van hun omgeving, als burger, als koopman, als huisvader en zoo meer. Dat geeft dikwijls stof tot leerzame bespiegeling en vruchtbare overlegging. En zoo was jij het toevallig, met wien ik me gisteren een half uurtje bezig hield

Magische en Tooverachtige Geneeskrachten

Telkens weer als we er ons toe zetten om eens uit te spinnen, welke nu toch eigenlijk de bijzondere invloed is, die er van vele kwakzalvers of zelfs reeds van kwakzalversmiddelen uitgaat, komen we tot de conclusie, dat daar een samengaan van verschillende factoren aan ten grondslag ligt. We kunnen dat b.v. zoo omschrijven: er is een zekere schroom, die bij velen bestaat om naar een dokter te gaan, die door zijn verschrikkelijke geleerdheid zoo ver boven de eenvoudigen uitsteekt. Die dokters zijn niet van hun „soort” denken de menschen. Het is zoo moeilijk om een vertrouwelijke conversatie met ze te voeren. Zulke geleerde menschen begrijpen de gedachten van „gewone” menschen niet licht. Ze vertellen elkaar wel eens, dat die of die

dokter ineens was gaan lachen toen ze met hun klachten voor den dag kwamen of dat hij plotseling boos was geworden omdat ze, volgens zijn zeggen, met hun beuzelarijen zijn kostbare tijd maar in beslag namen.

Nee, dan kun je beter naar die waterkijker gaan. Dat is zoo'n echte gewone man, een echt mensch zou je eigenlijk zeggen. Hij woont ook maar in een eenvoudige behuizing en je kan net zoo lang praten met hem als je maar wilt. Heelemaal geen akeelige instrumenten heeft hij bij de hand, die een mensch bij voorbaat het angstzweet al op zijn lijf jagen. Nee hoor! En dan dat griezelige onderzoek! Zoo'n waterkijker heeft dat er niet eens bij nodig. En even goed weet hij het toch maar. Je hoeft niet te den-

ken, dat hij je zonder pilletjes, poeders of kruiden naar huis stuurt!

Het is haast niet te gelooven maar hij heeft nou ook letterlijk overal iets tegen.

Zoo'n man moet toch wel een héél bijzonder mensch zijn. Zonder al die geleerdheid opgedaan te hebben, zooals die dokters, kan hij in een oogenblik je vertellen wat voor klachten je hebt en waar of dat allemaal van komt. Dat zijn dan zeker menschen, die onder een ander gesternte geboren zijn als gewone menschen. Het is net of ze zooals b.v. een postduif, over buitengewone gaven beschikken.

Dit is zoo ongeveer het bekende en gewone verhaal, dat men altijd te hooren krijgt. Het komt er dus op neer, dat er iets bij te pas

Mijn Vriend de Drogist (vervolg)

en wat er hier volgt moge van mijn beschouwingen de resultante zijn.

Zooiets zou ik natuurlijk niet aan iedereen kunnen of willen schrijven, maar, beste kerel, wij kennen elkander. Vijf jaar deelden we op de H.B.S. lief en leed en al stuurde het leven ons toen verschillende kanten op, we hielden elkaar in het oog. Een vluggerd als jij had met de voortgezette studie niet veel moeite. Met een jaar was je apothekers-assistent en twee maanden later stond je bij den ouden Van Klaveren achter de toonbank, waar je het vier jaar uithield, voordat je je als drogist in Den Vergulden Eenhoorn vestigde.

En dat ben je nu dus al zoo'n twintig jaar en ik mag er bij voegen, dat je een zeer gewaardeerd lid van je gilde bent, een knap zakenman, een voortreffelijk vakman en... de vraagbaak van de lijdende menscheit in je omgeving. Ziezoo, ik ben er. Over die laatste kwaliteit heb ik gisteren nogal zitten peinzen en al peinzende bedacht ik...

Dit in de eerste plaats: dat een drogist goed beschouwd toch een wel heel bijzonder vak bekleedt. In deze beteekenis, dat je winkel iederen dag het tafereel vertoont van klant nummer een, die een

zeemlap bij je komt halen, klant nummer twee, die informeert naar een middeltje om Paascheieren te kleuren en klantnummer drie, die, gedreven door onmiskenbare symptomen van blindedarmontsteking een purgatief verlangt om van zijn buikpijn af te komen. En die juffrouw krijgt haar zeemlap en nummer twee verlaat een oogenblik later met haar zakje rood en haar zakje blauw de zaak en tot nummer drie zeg je... maar daarover straks. Want je bent winkelier. Je hebt een winkel, waar honderd en een artikelen te koop zijn en je vak is, die dingen zoo voordeelg mogelijk van de hand te doen. Winkelier. En in dit opzicht sta je op één lijn met iederen anderen winkelier en zoomin als het den kruidenier aangaat, wat er straks met zijn stroop en zijn koffie gebeurt, zoomin behoef jij je te bekommeren om het gebruik, dat straks gemaakt zal worden van de waren, die uit jouw winkel komen.

Nu is dat niet erg ten aanzien van zeemlappen en eierkleursels. Maar als je zoo achter de toonbank staat heb je heel wat potjes en flesschen in den rug en in dat vitrinetje zit een verzameling specialité's en patentgeneesmiddelen, die iederen dag vermindert en iederen dagaangevuld wordt en ook die verlaten je win-

Met de gezondheid valt weinig te
[spotten,
Laat U niet door kwakzalverij
[bedotten.]

kel en wat er mee gebeurt behoort je niet te raken. Ik druk me voorzichtig uit. Ik weet, dat jij en vele andere drogisten hun klanten wel degelijk even op den korrel nemen, alvorens ze iets te verkoopen, waarvoor ze feitelijk eerst bij den dokter hadden moeten zijn, maar geen wet in Nederland verplicht je, den verkoop te weigeren van die artikelen, die toevallig niet tot de geheel of gedeeltelijk verboden geneesmiddelen behooren.

Ja... maar nu krijgt een drogist, die op zijn zaken past al gauw de prettige reputatie, een „halve dokter” of een „halve apotheker” te zijn, waaronder dan wordt verstaan, dat hij ten aanzien van zijn kennis der geneeskunde en der pharmacopee gerust als „heel” en op 't chapiter van zijn declaratie als „half” geldt. En men gaat nu eenmaal bij voorkeur daar waar het 't goedkoopst is... Nu zul je zelf de eerste zijn om te glimlachen, als de goe-gemeente je voor een heelen of halven dokter houdt, omdat men het geen drogist ter wereld euvel zou mogen duiden als hij geen long van een

komt, dat in de oogen van de menschen boven het normale uitgaat.

We zitten er dan alweer midden in nietwaar, er spelen krachten een rol, die niet meer tot de gewone menschenlijke gerekend kunnen worden.

Eigenlijk is dat dus nog precies hetzelfde als in oeroude tijden. Eenig ondergeschikt verschil is er weliswaar zeker vast te stellen maar het geloof in het bovennatuurlijke is in wezen niet verdwenen.

Aardige bijzonderheden troffen we onlangs over die oude denkbeelden aan in het „Ciba” Tijdschrift van April j.l. waarin door Dr Alfred Leix verteld wordt over Babylonische-Assyrische medische toovenarij.

Afgescheiden van het historisch merkwaardige van wat hij mededeelt, is in dit verband de ana-

logie opvallend, die uit alles naar voren treedt t.o.v. huidige staaltjes van bijgeloof in het bovenmenschenlijke en wonderlijke op medisch gebied.

Men moet daarbij niet uit het oog verliezen, dat tusschen de Babylonische en tegenwoordige verhalen een tijdsbestek ligt van eenige duizende jaren. We laten hier tusschendoor eenige bijzonderheden uit het artikel van Dr Leix volgen.

Om de oudste geschiedenis der geneeskunde te begrijpen, moet men inzien, dat in haar vroegste stadium overal de magische handeling ter genezing was, die door priesters, tovenaars of medicijnmannen werden verricht. Zelfs wanneer een volk geregeld planten en kruiden gebruikte om te genezen, had het toch nooit besef van den oorzakelijken samen-

hang en in de genezing zag men zonder voorbehoud iets tooverachtigs, iets bovennatuurlijks. Het heeft zeer lang geduurd, eer de mensch begreep, dat ziekten „natuurlijke” oorzaken hebben en de genezing op een „natuurlijke” wijze plaats heeft, zoo schrijft Dr Leix.

We zouden hieraan willen toevoegen, dat het ook tegenwoordig nog lang geen zeldzaamheid is, iets van die oude gedachten bij de menschen te kunnen waarnemen. Alleen was het in de heel vroegere tijden algemeen *de* opvatting, die er heerschte, ook bij de mannen van de „medische wetenschap” van die dagen. Op dit laatste punt is er inderdaad een héél groote en radicale verandering te constateeren.

Men was de gedachte toegedaan, dat verschijnselen, waarvan de oorzaak niet dadelijk was te her-

lever kon onderscheiden en wat het verschil is tusschen een apotheker en een apothekers-assistent weet je zelf het best. En toch... een „halve” dokter of een „halve” apotheker! Och, neem het den klantjes eens kwalijk! Een inrichting, waar je geneesmiddelen haalt is immers een apotheek en een man, tot wien je je wendt als je kiespijn of buikpijn of likdoorns hebt is immers een dokter! De armen van geest vormen nu eenmaal de meerderheid van het menschedom!

En die meerderheid weet niet — en wil het dikwijls niet weten bovendien — dat een ziek organisme maar alléén kan worden toevertrouwd aan iemand, die jarenlang de leer der ziekten bestudeerde. En die meerderheid weet niet, dat de apotheker persoonlijk verantwoordelijk is voor alles, ook het onschuldigste likkepote, dat zijn apotheek verlaat en dat de drogist met inachtneming van de wet in dat opzicht violen kan laten zorgen.

En nu zie ik je in gedachten verontwaardigd opspringen en ik hoor je vragen: Maar zou je werkelijk meenen, dat ik zoo maar iedereen de medicijnen verkoop, waarom hij me komt vragen? Neen, mijn waarde, dat geloof ik heusch niet. Maar je zoudt het tot op een vrij groote hoogte onge-

straff kunnen doen.

Omdat je er mee binnen de wet zou blijven.

Wij hebben in ons goede vaderland heel wat wetten, maar één wet ontbreekt en wel deze, die medicijnverkoop uitsluitend toestaat aan bevoegden en wat de gevaarlijke middelen betreft alleen op voorschrift van den medicus. En dan denk ik onwillekeurig aan dat glazen vitrinetje in je winkel met al die binnen- en buitenlandse praeparaten. Al wat aan eetbare waar over de grenzen binnenkomt ondervindt de speciale attentie van onze keuringsdiensten en dat is goed en mooi. Alleen de flaconnetjes en de tubetjes en de doosjes bij jou in het vitrinetje fladderen in overgroote meerderheid ongehinderd ons land binnen en vinden grif hun weg. Zeker, ook de apotheek stelt ze verkrijgbaar, maar de apotheker moet drommels goed weten, wat hij verkoopt. Voor de drogisterij is dat blijkbaar niet noodig.

Drie maanden geleden was een van mijn jongens op een avond geplaagd met erge kiespijn. Hij huilde, was stevig nerveus, enfin, narigheid. Ik schoot in mijn jas en wipte bij mijn apotheker aan en verzocht om een tubetje veramon.

„t Spijt me,” zei de man. „U heeft

zeker geen recept?”

„Toch niet.”

„Dan geef ik het U liever niet.”

„t Is toch geen vergif?” vroeg ik, wat geprikkeld.

„Ja,” zei hij rustig. „Dat is het wel. En al geloof ik het niet, ik heb niet de zekerheid, dat Uw jongen geen kwade gevolgen zou riskeeren. Met een recept gaarne. Zonder recept krijgt U het niet.” Toen ging ik naar jou en kreeg mijn veramon.

Een paar weken geleden heb ik in de krant gelezen, dat aan drogisten de verkoop van veramon is verboden. Maar wie waarborgt, dat straks hetzelfde goedje onder een anderen naam aan den man wordt gebracht? In de pharmacie. En in de drogisterij?

Zoeven zei ik, dat je er wel om zult glimlachen, als men je een halven dokter noemt.

Maar vertel me nu eens — of is het ambtsgeheim? — hoeveel menschen er wel op één dag met een benauwd gezicht bij je komen:

Meneer, heeft U iets voor de kiespijn?

Meneer, ik kan 's nachts niet slapen!

M'n eten bekomt me niet goed!

Ik heb zoo'n last van steenpuisten!

Enfin, ga maar door. Ad libitum.

kennen, bovennatuurlijke gronden moesten hebben. Men zag ze dus aan voor het werk van goden en demonen.

Zonder meer is het begrijpelijk, dat men trachtte van deze kwalen verlost te worden door een of andere overwinning op zulke goden of demonen. Geneesmiddelen werden niet beschouwd als werkelijke medicijnen, maar als hulpmiddelen bij de bezwering. Indien we nu voor dit laatste woord eens „genezing” schrijven, dan maakt de heele zin voor sommige gevallen in onzen tijd geen gek figuur!

De oud-Indische geneeskunde was een en al magie van deze soort, de Grieksche artsen gaven nog in den klassieken tijd hunne geneesmiddelen af onder het gemompel van tooverspreuken, en het is eenvoudig van zelf sprekend dat dit geloof in Babylon

bijzonder hardnekkig was ingeworteld. Zelfs de naam „magie” komt uit dit land, want „magiër” was de gebruikelijke naam voor de Perzische priesters.

Als we dit ten slotte ook nog eens bekijken bij onze huidige wonderdokters, waterkijkers, slaapsters en hoe ze al verder genoemd mogen worden, dan zijn er weinig woorden noodig om overeenkomst met de oude toestanden aan te toonen. Met wat vreemde attributen en spreuken wordt er niet gewerkt om indruk op de menschen te maken! Dat deze pogingen niet zonder succes zijn gewoonlijk, weten wij allen.

Veel is er veranderd, maar ook veel is er gebleven.

Een glimlach zal men niet kunnen onderdrukken bij het lezen der beschrijving, die Leix geeft,

van de wijze waarop de priesters, als demonen vermoemd, trachtten den demonischen tegenstander te overwinnen.

Niet minder op de lachspieren werkt echter de foto, die wij onlangs weer eens zagen, genomen bij een slapende „slaper” in huis. Weggedoken in een gemakkelijke stoel en omringd door een machtige kolom rook uit zijn sigaar, zit de man in „trance” terwijl de „patiënt” tegenover hem is gezeten.

Er is geen nieuws onder de zon, zoo geldt het hier ook.

C.

*Knollen voor citroenen te
[verkoopen
Staat in het vaan van charletans en
[medische beunhazen.*

Mijn Vriend de Drogist (vervolg)

Hoeveel kwalen en kwaaltjes worden je al voorgelegd! Zie, dan verwacht men — dat is: de klant in je winkel — dat je hun geval beoordeelt en naar bevind van zaken medicijn verstrekt.

En nu dokter je niet, o, ik neem het grif aan, maar toch, zeg je dan niet zoiets als: Dan zou ik dit of dan zou ik dat of: ik heb hier iets nieuws, dat goed schijnt te werken of: probeert u eens wat ik hier heb...

Ja...

Maar, mijn brave, als het met die kiespijn nu eens een veel ernstiger infectie was dan een doodgewone ontstoken kies of tand, als die gestoorde spijsvertering gevolg was van een ontsteking, waarbij het geen uur, geen half uur uitstel lijden kan, als die steenpuisten den patiënt al een flink eind op weg naar bloedvergiftiging hebben gebracht...

Dat alles beoordeel jij niet, kun je niet beoordeelen, al denkt je klant tienmaal dat je het wel kunt, 't Eehige wat er gebeurt is, dat je je klant het een of ander preparaat zult verkoopen en voor de rest van alles af bent. En dan zullen we maar hopen, dat het onschuldige middeljes zijn en niet het tegendeel uitwerken van wat er mee wordt beoogd. Weet jij wat ze hier of daar op dien pleister hebben gesmeerd, die je even vroolijk verkoopt aan den ruwen gast met zijn half gelooiden opperhuid als aan het juffer-tje met haar satijnen velletje? Weet jij, wat er in de pilltjes zit, die je bezoeker zullen moeten vermageren en het dikwijls doen óók, al gaat het wellicht veel radicaler dan verwacht werd?

Neen, natuurlijk, dat weet je niet en daar je natuurlijk over dit alles ook wel eens zult hebben nagedacht weet je wél, dat je toch eigenlijk in al die gevallen, die ik hierboven als mogelijk veronderstelde, moest zeggen: Waarde vriend of vriendin, met deze klachten behoort U niet bij mij te komen maar bij iemand, die er verstand van heeft... och ja, maar je bent immers winkelier en het zou allesbehalve prettig zijn, je debiet te zien slinken.

Laatst las ik in de krant het verslag van een kwakzalvers-rechts-

zaakje, waarbij het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst moest blijken uit een advies, dat de verdachte gegeven zou hebben tot het innemen van een of ander aftrekseltje. Natuurlijk ontkende de slimmerd volstandig, ook maar op een advies gezinspeeld te hebben. Ik moet daar nu aan denken, als ik de vrees voel rijzen, dat jij wel menigmaal een medisch advies in den zin der wet zult hebben verstrekt, o, natuurlijk volkomen te goeder trouw en met de beste bedoelingen en allicht met meer kijk op het geval dan het boertje van hier of het vrouwtje van daar, maar toch... hoe gevaarlijk glibberig is dit terrein voor den „halven” dokter... Wat ik maar zeggen wilde is dit: Drogisten vormen een achtbaren stand van zeer nuttige leden in de maatschappij, maar het komt me voor, dat ze nóg nuttiger konden zijn, als ze medehielpen, het publiek op te voeden tot een klaar begrip van verantwoordelijkheid voor zijn lichamelijk welzijn, het publiek te leeren, dat de goede raad van den medicus ruim zooveel waard is als het mooiste flaconnetje nierpillen of hoofdpijn-tabletten.

Want ééns zal er op dit gebied toch klaarheid moeten komen.

T. à v.,
Derks

Het bewaren en afleveren van bepaalde vergiften in België

De volgende stoffen vallen volgens Koninklijk besluit in België voortaan onder de stoffen, die maar niet zonder meer in den vrijen verkoop zijn:

Barbituurzuur, zijn zouten en verbindingen. Dit zijn dus de stoffen zooals luminal, veronal, propional, etc.

De dinitrophenolverbindingen en de verbindingen bij ons bekend als prontosil, dagenan, en andere derivaten.

ABONNEERT U OP

DIT MAANDBLAD!

Administratie:

— Keizersgracht 104 - A'dam

U I T D E P E R S

RECHTSZAKEN

ONBEVOEGD UITOEFENEN VAN DE GENEESKUNDE

KRUIDENHANDELAAR TOT f 100.—
BOETE VEROORDEELD

De kruidenhandelaar Van C., die een kruidenwinkel aan de Oostenburgergracht te Amsterdam drijft, heeft terecht gestaan, verdacht van onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Hij zou een aantal klanten kruiden voor hun kwalen hebben verkocht en afgeleverd. Verdachte ontkende. Hij had alleen maar kruiden verkocht, wanneer klanten een bepaalde kwaal noemden. Zelf stelde hij nooit een onderzoek in. En raad gaf hij nooit.

De ambtenaar van het O.M. beriep zich op het arrest van den Hoogen Raad. Verd. heeft de kruiden ter genezing voorgeschreven en verstrekt, bovendien gaf hij aanwijzingen over het gebruik der kruiden.

Spr. eischte f 200 boete, subs. 100 dagen hechtenis. De kantonrechter veroordeelde verdachte tot f 100 boete, subs. 25 dagen hechtenis.

N. R. C.

(Uitvoeriger verslag hiervan in de *Telegraaf* van 6 Mrt. '39. Avondb. - Red.

KWAKZALVER NOEMDE ALLES KANKER

Een pijnlijke behandeling
MAXIMUMSTRAF OPGELEGD

Een „wonderdokter”, de landbouwer P. B. te Opmeer, die beweert kanker te kunnen genezen met een geheim middel, had den landbouwer P. Sjerps te Wervershoof behandeld en wel op zulk een drastische wijze, dat de man twee groote brandwonden op den buik, benevens voortdurende pijn overhield. De „kankerdokter”, die goed in de klanten schijnt te zitten, had voor de kuur ongeveer f 25.— gekregen. Hij werd veroordeeld tot het maximumbedrag, dat de wet voor kwakzalvers kent, f 300.— of 100 dagen hechtenis. De patiënt vertelde, dat op een morgen van November 1937 de anti-kankerbehandeling begonnen was. Om negen uur werd een lap watten bevochtigd met het geheime middel, rui-kende naar knoflook en azijn. Ieder

*Veel beloven en weinig geven
Dat doet de kwakzalvers in
[welstand leven.]*

halfuur werd een frisch compres gemaakt en dat ging zoo door tot 's nachts 12 uur. Toen besloot de patiënt liever aan kanker te sterven, dan deze behandeling nog langer te dragen. De compressen bezorgden hem onduurbare pijnen, allemaal om het „kankervocht” er uit te trekken. Het resultaat was echter, dat slechts de huid deerlijk verbrand was.

Het wantrouwen van den man was opgewekt. Hij zond zijn schoonzoon naar den „dokter” toe met een praatje over buikpijn. Ook bij hem constateerde de pseudodokter onmiddellijk kanker.

De kankerlijder bezocht een specialist te Amsterdam, die de groote litteekens bij zijn patiënt ontdekte en wist gedaan te krijgen, dat aangifte volgde. Er was geen sprake geweest van kanker. De wonder-methode kon voor minder krachtige figuren dan de landbouwer levensgevaarlijk zijn. De specialist had niersteen geconstateerd en de man was van zijn kwaal afgeholpen. De kwakzalver schold getuige en zijn schoonzoon voor leugenaars, beweerde zelfs, dat zijn ondankbare patiënt hem geld wilde afpersen, maar klaagde na den eisch van f 300.— of 100 dagen, over den slechten tijd en zijn bedrijf dat achteruitboerde, terwijl hij aan zijn dokterspraktijk ook al niet veel zou verdienen.

De ambtenaar van het O.M., mr. De Brueys Tack, schetste verdachte als een zeer gevaarlijk mensch, die om zijn geldddorst te bevredigen nergens voor terugschrok en betreurde het, dat de maatschappij niet op drastischer wijze van de kwakzalversplaag verlost kon worden.

De kantonrechter, jhr. mr. dr. Van den Brandeler, wees vonnis conform den eisch.

Telegraaf

GENEZING DOOR HAND- OPLEGGING

Een maand hechtenis

In hooger beroep van een vonnis van den kantonrechter te Amersfoort, heeft voor de rechtbank te Utrecht terecht gestaan de 60-jarige veehandelaar D. K. uit Zeist, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

De man was in eerste instantie veroordeeld tot 2 maanden hechtenis, omdat hij een juffrouw uit Barneveld, die niet loopen kon, had behandeld door met zijn hand over haar voet en haar onderbeen te strijken onder het uitspreken van gebeden, voor welke behandeling hij honorarium in ontvangst had genomen.

Voor de rechtbank verklaarde hij het uit vriendschap te hebben gedaan, ofschoon hij de menschen te voren niet kende. De juffrouw, die zeer moeilijk liep, verklaarde als getuige, dat de „genezer” de behandeling wel 10 maal had herhaald en daar telkens f 2.50 voor had gekregen. De handoplegging had niet geholpen. Haar echtgenoot verklaarde in gelijken zin.

De officier van justitie, mr J. F. Camp-huis, herinnerde er in zijn requisitoir aan, dat verdachte reeds vele malen wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst was veroordeeld. Hij achtte de voor den kantonrechter opgelegde straf van 2 maanden hechtenis juist en vroeg bevestiging. Uitspraak over 14 dagen.

In hooger beroep heeft de rechtbank het vonnis van den kantonrechter te Utrecht, waarbij de 60-jarige veehouder D. K., uit Zeist, veroordeeld werd tot twee maanden principale hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, vernietigd en hem veroordeeld tot één maand principale hechtenis.

Verdachte had een vrouw te Barneveld, die moeilijk ter been was, behandeld door, onder het uitspreken van godsdienstige formules, over den voet en het onderbeen te strijken,

waarvoor hij telkens f 2.50 had ontvangen. In totaal was hij er tien maal geweest, doch de behandeling had niet geholpen.

De eisch was geweest bevestiging van het vonnis. *N.R.C.*

● Aan de Lezers ●

De redactie heeft er nog niet over te klagen, dat zij op overstelpende wijze voorzien wordt van mededeelingen.

Het blijft gewoonlijk bij de inzending van drukwerkjes, die zeer zeker in dankbaarheid in ontvangst worden genomen.

Velen Uwer zijn echter ongetwijfeld in staat zoo nu en dan een kleine beschrijving te geven van kwakzalvers-toestanden.

Bedenkt, dat dergelijke berichten voor anderen van groot nut kunnen zijn.

Zodoende kunt U velen met niet al te groote moeite van dienst zijn.

Het adres der redactie is:

BERGSCHELAAN 167a - ROTTERDAM

IN DIT BLAD
WORDEN UITSLUITEND
ANNONCES OPGENOMEN,
DIE DOOR DE
VEREENIGING TEGEN DE
KWAKZALVERIJ ZIJN
GOEDGEKEURD

9

De dokter zei:

Borstvoeding en daarna

Molenaar's Kindermeel

Voor 2 à 3 cents per dag
Uw kind kerngezond.

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
**APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS**

1840

**N.V. ORGANON
OSS**

strijdt mede tegen het
 misbruik van genees-
 middelen, doordat zij
 uitsluitend bij medici
 propaganda maakt
 voor haar preparaten.

**CALMOBROM liq.
 CALMOBROM bouillonblokjes
 CALMOBROM tabletten**

Voortreffelijk Nervinum en Sedativum in 3 verschillende
 samenstellingen en vormen

Voor Artsen Literatuur op aanvraag
 N.V. Pharmaceutisch Chemische Industrie
Amsterdam „Phia”
 Brouwersgracht 115 — Amsterdam C
 Telef. 42131 — 42331

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
 Postbus 65 — Gevestigd 1889
 Etiketten-, Papierwaren- en Cartonagefabriek
**UW ADRES VOOR
 VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN**
 Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

30 Pantonsiletten
 3,0 DIAMINO, 10 METHYL-ACRIDINIUMCHLORIDE, 3 mg. PER TABLET.
TEGEN VERKOUDHEID EN TER BESCHERM. V. DE MOND-EN KEELHOLTE
PRIJS F. 0.65
CHEMIFA-CHEM. FABRIEK-AMSTERDAM N.V.

De Kwakzalversmiddelen
 HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
 GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

**VEREENIGING TEGEN DE
 KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
 per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.,
 den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhel-
 mina Gasthuis, POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

<p>PILULAE JOD- OVI</p> 	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-50-VERWEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP</p> 	<p>PILULAE KAJOETI</p>

U. A. **N. VERWEY & Co. — TIEL**
 Apotheek gevestigd in 1741, tevens
 fabriekmatig bereidend sinds 1818
Apotheker: J. J. VERMET
 Postgto 98051 — telefoon 79 — telegram: vermet

NEDERLANDSCH **FABRIEK AAT
 SLODRI
 VERBODEN**

Dr C. BAKKER

VOLKSGENEESKUNDE IN WATERLAND

EEN VERGELIJKENDE STUDIE MET DE
 GENEESKUNDE DER GRIEKEN EN ROMEINEN

Vraagt Uw Boekhandelaar Ing. f 11.50 — Geb. f 12.50

UITG. H. J. PARIS

480
cd40

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p. bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 - Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Aardstralen en Kwakzalverij

● Aan de Lezers ●

Eenige jaren geleden vernamen wij uit verschillende deelen van ons land, dat ook hier getracht werd op allerlei wijze de aandacht te trekken voor de „bestrijding” van den verderfelijken invloed van aardstralen. Men trachtte door woord en geschrift de menschen een soort angst op het lijf te jagen. De meest wonderlijke en phantastische beschouwingen werden gegeven. Als een van de bronnen, van waaruit zulke theoriën de wereld ingeslingerd werden, wordt met name vermeld een zekere Lakhovsky, die te Parijs werkzaam was. Deze maakte of gaf een bijzondere voorstelling van het leven der organische cellen onder invloed van electricische eigen bewegingen. Zonder twijfel wordt hiermede een onderwerp aangesneden, dat zich niet bijster leent voor een populaire verhandeling. Dit gebeurde echter toch, en we begrijpen direct, dat de kwestie hierdoor een bedenkelijke zijde kreeg. De hoogtestraling, zoo kon men lezen, voor welker bestudeering de bekende stratospheervluchten van professor Piccard verricht werden, kan aanleiding zijn tot een disharmonisch samenvallen van haar electromagnetische trillingen met de trillingen der organische cellen. Vanuit dit gezichtspunt werden door Lakhovsky de oorzaken van vele ziekten ver-

klaard, in het bijzonder van kanker. Natuurlijk werd er gezocht naar beschermende middelen tegen de werking van deze hoogtestralen. Lakhovsky gebruikte een open metalen ring, waarmede het hem gelukt zou zijn kunstmatig verwekte kanker bij bepaalde planten te doen verdwijnen. Men kan zich voorstellen, dat deze mededeelingen door de wetenschappelijke wereld niet zonder meer geaccepteerd werden. Het lukte niemand deze proeven na te doen met eenzelfde gunstig verloop. Daarbij kwam, dat Lakhovsky in de medische wereld te Parijs niet onverdeeld bekend stond als een man wiens wetenschappelijke arbeid als ernstig beschouwd werd. Het gevolg van deze en dergelijke verhalen was intusschen, dat er in minder dan geen tijd een groot aantal anti-hoogtestraleninstrumenten door Jan en Alleman verkocht werd. Deze moesten als ringen of als kettingen gedragen worden. Door de universiteitskliniek te Halle a. d. S. werd een beoordeeling afgegeven over dit soort middelen. Hierin was o.a. het volgende te lezen:

Het is overbodig te bewijzen, dat deze kettingen niet de dragers van de kosmische stralen zijn; evenmin, dat zij, gesloten om den hals gedragen het karakter van een antenne heb-

ben, waardoor dergelijke stalen opgevangen worden en ze aan het lichaam kunnen mededeelen. Overbodig is het ook verder na te gaan of zij, evenals de kettingen van Heinrich Grothey uit Bremen, radioactief zijn of niet. De beoordeeling hunner medische beteekenis komt slechts daar op aan door vast te stellen, dat zulke kettingen in ieder geval geen rheuma, hoofdpijn, asthma, zenuwen, slapeeloosheid, hartlijden, kinkhoest, ischias, gal- en leverkwalen genezen kunnen daar zelfs een geringe hoeveelheid radioactieve stof aan zulke kettingen, volgens onze medische er-

De redactie heeft er nog niet over te klagen, dat zij op overstelpende wijze voorzien wordt van mededeelingen. Het blijft gewoonlijk bij de inzending van drukwerkjes, die zeer zeker in dankbaarheid in ontvangst worden genomen. Velen Uwer zijn echter ongetwijfeld in staat zoo nu en dan een kleine beschrijving te geven van kwakzalverstoelstanden. Bedenkt, dat dergelijke berichten voor anderen van groot nut kunnen zijn. Zoodoende kunt U velen met niet al te groote moeite van dienst zijn. Het adres der redactie is:
BERGSCHELAAN 167a - ROTTERDAM

Aardstralen en Kwakzalverij (vervolg)

varingen, nooit het karakter van een algemeen geneesmiddel kan schenken. Indien overigens het gehalte aan radioactieve stof wat grooter was, dan zou het dragen op den duur niet zonder gevaar zijn.

De naam en de reclame, die voor deze artikelen gemaakt wordt, zijn slechts dienstig om bij het publiek onjuiste voorstellingen te doen ontstaan over genezing of afweer van al of niet verderfelijke stralen.

Men kan uit het bovenstaande opmaken, dat er rijkelijk door de „fabrikanten” in hun reclames gewerkt werd met ophef te maken over de genezende of de beschermende werking van hun producten, en dat men vooral niet vergat te vermelden bij de meeste, dat ze nog radio-actieve stoffen bevatten ook. Dat sloeg nog meer in, hoopte men, dan de simpele vermelding, dat men te doen had met een ring of ketting „met reguleerbare condensator, systeem Lakhovsky”.

Intusschen zijn deze instrumenten er in ons land niet zoo bijzonder ingegaan. Maar de heeren zijn vindingrijk!

Het gaat toch maar niet aan om de menschen zoo onbeschermd tegen die aardstralen te laten. Men doet alle moeite om het publiek aan zijn verstand te brengen, dat er maatregelen genomen moeten worden om zich, eventueel noodig, te kunnen beschermen tegen gevaren, die uit de lucht kunnen tevoorschijn komen. En dat zou dan alleen nog maar in bijzondere tijden zijn, terwijl iedereen dagelijks, ja zelfs juist 's nachts, zich wellicht blootstelt aan die verderfelijke aardstralen!

Het zou te gek worden als daar niet beter voor gezorgd werd.

BESCHERMING TEGEN AARDSTRALEN IN HUIS

Welnu lezers, velen Uwer is het wellicht bekend, ook in ons land

*Veel beloven en weinig geven
Dat doet de kwakzalvers in
[welstand leven.]*

waren lieden rond, die, tegen een kleine „vergoeding” natuurlijk, bij U thuis eens komen kijken of alles wel op de goede manier is opgesteld.

Voor al op de slaappleatsen moet zoo nauwkeurig mogelijk gelet worden. Lang niet altijd vraagt men zich op de juiste wijze af, hoe het toch komt, dat een huisgenoot of misschien U zelf, altijd zoo akelig droomt en nooit eens goed slapen kan.

Luistert U nu maar eens wat de heeren Koch uit Zwönitz daarover weten te vertellen:

DE WERKING VAN AARDSTRALEN

Aardstralen openbaren zich o.a. door groote onrust der menschen in de nacht. Zware dromen, dikwijls wakker worden, vermoeidheid bij het opstaan en verergeren van bestaande kwalen zijn er het gevolg van.

U doet het beste Uw bed „af te schermen” met ons daarvoor speciaal geconstrueerde „Sendig”-beschermingstoestel. Nadere gegevens worden U gaarne verstrekt door „Sendig-Schutzplattenfabrik Gebr. Koch, Zwönitz i. Sa.

Het zou natuurlijk mogelijk kunnen zijn, zoo zult U zeggen, dat al dat gedroom heelemaal niet komt omdat het bed juist staat op een plaats, die t.o.v. de aardstralen misschien erg ongunstig is.

Neen, daarin hebt ge gelijk, maar U kunt daar toch zelf niet over oordeelen. Daar zal dan een „deskundige” bij te pas moeten komen. Waar haalt men die nu ineens vandaan?

Deze opgave lijkt moeilijker dan ze inderdaad is. Het kan n.l. heel best gebeuren, dat er reeds morgen of overmorgen iemand bij U komt informeren of hij de stand van zaken eens mag komen opnemen. Overigens zijn de heeren „aardstraalbeschermers” wel zoo vriendelijk om te zorgen, dat een bekende wichelroedelooper en „pendelaar” U eens komt bezoeken.

U zult er misschien verstand van staan te vernemen, dat Uw legerstede reeds jaren op zulk een ongunstige plaats is opgesteld.

Nog nooit eigenlijk zelf klachten gehad zei U? — Nou maar dan is het nog net intijds dat U maatregelen kunt treffen.

INHOUD

	Blz.
Aardstralen en Kwakzalverij C.	37
Baat het niet ... Derks	39
Een Kwakzalversverbod in Zuid-Italië in 1140 C.	39
Strijd tegen Kwakzalverij in Indië	40
Uit de Pers	41
Kwakzalversmiddelen en geheime, verpakte Middelen	41
Dure Schoonheidsmiddelen	42

U kunt natuurlijk niet alles zoo maar gaan verzetten. Misschien staat het heele huis wel op een allerongunstigste plaats? Wie weet?

De bezwaren, die U daardoor in gedachten reeds meent te moeten zien verrijzen kunnen gemakkelijk ondervangen worden. Dacht U, dat U verhuizen moest? Niet noodig hoor. U kunt rustig blijven wonen. Zelfs kunt U alles op dezelfde plaats laten staan.

Daar moeten natuurlijk kosten voor gemaakt worden. Maar die heeft U er wel voor over. Het is maar geen geruststellende gedachte om nu voor goed beschermd te zijn tegen die nare aardstralen! Je weet toch maar nooit wat voor ziekte of kwaal je er anders door krijgen kon.

Zoo redeneert U, of misschien U juist niet maar dan toch Uw buurman of een goede kennis van U.

Wat moet een mensch er al niet voor over hebben om zich veilig te stellen tegenwoordig!?

Lezers, wij kunnen U verklappen, dat er prijzen betaald werden in Duitschland van 130 tot 1200 mark om zijn bed of z'n woning of tuin „behoorlijk” beschermd te krijgen.

Een heel nummer van dit blad zou gevuld kunnen worden met beschrijvingen en afbeeldingen van allerhande toestellen en instrumentjes, die te koop worden aangeboden.

Het is allemaal heel interessant om dergelijke zaken eens te bekijken. Het heeft echter voor U niet veel nut om ze te zien. Neemt dit echter van ons aan: „LAAT U ER NIET MEE IN!” C.

Baat het niet....

Mijn kleine meid komt me te gemoet huppelen. Blijkbaar heeft ze iets op het hart, dat haar nogal hoog zit.

„Vader, de poes heeft gras gegeten!”

„’t Is toch niet waar?”

„Heusch waar. Hij was ziek en toen ging ie naar buiten en toen heeft hij een heelen tijd in den tuin hiernaast gras gehapt. En de werkster zegt, dat hij uit het gras allerlei plantjes zoekt, die hem beter maken.”

„Zoo, zoo,” zeg ik en pieker er even over, of ik mijn kindje zal vertellen, dat de werkster er met haar kruiden-zoekende, kruidkundige kat toch eigenlijk een klein beetje naast is. Maar haar hersentjes werken vlugger dan de mijne.

„Vader, kunnen menschen dat ook?”

„Wat?”

„Als ze ziek zijn plantjes zoeken, die hen genezen?”

Deksels, dat wordt even lastiger. Ik zou haar daar best heel wat over kunnen vertellen, maar ’t zou wat zware kost voor het zwakke maagje zijn. We zullen dus maar op de vlakte blijven.

„Nu, soms wel. Als iemand een beetje kiespijn heeft spoelt hij wel eens met kamillen. Dat zijn bloemetjes, die overal groeien. Of als je verkouden bent kun je om er

af te komen vlierthee drinken, en dat komt van den vlierboom, achter in den tuin. Of als de menschen geschrokken zijn nemen ze een paar druppeltjes valerian en dat is sap van een plant, die je ook al overal tegenkomt en zoo heb je allerlei planten, die de menschen gebruiken als geneesmiddel.”

„Kent U al die planten?”

„Lieve help, neen hoor! Daar moet je heel knap voor zijn en...”

„... en dat bent U zeker niet!” zegt ze met beminnelijke logica.

Een oogenblik later is de de poes, de werkster en de kamillen vergeten. Maar onwillekeurig denk ik nog even over ’t geval na. Hoe wonderlijk mooi is het toch, dat de levende natuur ons zoo heel veel middelen aan de hand heeft gedaan, om het ont-stelde menschelijke organisme te herstellen. Ik denk, dat wondbehandeling wel het allereerste begin van de medische wetenschap is geweest, het overleg, dat een geschaafd been met een pluk gras tegen verdere beschadiging vrijwaarde of een wond met water reinigde. Maar onze konijnenjagende en wortels-kluivende voorvaderen moeten toch al vrij vlug begrepen hebben, dat menig ongemak, speciaal van internen aard, met dit of dat kruid te cureeren viel. Zij leefden voor een goed deel van gewassen, geraakten — met

schade en schande — op de hoogte met vergiftige en onschadelijke planten en moeten al spoedig ervaren hebben, dat bepaalde planten een heilzame werking tegen diverse kwalen veroorzaakten. Die werking zal over het algemeen wel van verdoovenden of pijnstillenden aard zijn geweest. Mededeelingen uit de grijze oudheid gewagen van maankop en hennep en vijfduizend jaar geleden plombeerde men in Babyloonië reeds holle kiezen met een mengsel van hars (ter afsluiting) en belladonna.

En nu is het maar één stap verder en het geloof is geboren, dat er voor iedere ziekte een bepaald kruid gewassen is en nóg maar één stap verder en de lijdende menschheid aanvaardt het beginsel, dat er lieden zijn, die voor iedere kwaal bepaalde kruiden kunnen voorschrijven, die afdoende genezing garandeeren.

Dit is wondergeloof en we springen er mee uit voorhistorische tijden pardoos in onze dagen over. Want de primitieve mensch moet uit ervaring hebben geweten dat hij tegenover tal van organische defecten volkomen radeloos stond. De tegenwoordige mensch, — menigeen tenminste — gelooft, dat ervaring of intuïtie den wonderdokter in staat stelt, voor iedere kwaal het corresponderende likkepotje te brouwen.

Wondergeloof. Geloof aan het wonder. Geloof aan het on-rede-

EEN KWAKZALVERS- VERBOD IN ZUID-ITALIE IN 1140

In het jaar 1140 vaardigde koning Roger van Apulië en Sicilië het volgende besluit uit.

Ieder, die zich op het genezen van zieken wil toelagen moet zich bij onze ambtenaren en rechters aanmelden om hun toestemming te krijgen. Wie tegen dit verbod handelt zal voor zijn lichtzinnige handeling, na verbeurdverklaring van al zijn goederen, in den kerker geworpen worden. Dit besluit is ontstaan om onze onderdanen te beschermen voor de reeds vooraf te verwachten gevaren, waarin zij door onwetende medicasters zullen worden gestort.

In de dertiende eeuw werd dit be-

sluit door een kleinzoon van Roger, keizer Frederik II, vernieuwd en op enkele punten verscherpt. Dit gebeurde in 1231.

Het volgende werd in een ander hoofdstuk erbij bepaald:

Daar de onbekwaamheid van de medicasters de volksgezondheid zonder twijfel groote, ja ongeneeslijke wonden kan toebrengen, zoo bevelen wij, dat niemand in de toekomst zich de titel van arts mag aanmatigen of de geneeskunde mag uitoefenen, die niet vooraf te Salerno op grond van een openbaar examen voor een college van leeraren van de faculteit der medicijnen geschikt is bevonden, vervolgens in onze tegenwoordigheid of van een plaatsvervanger een getuigschrift ontvangen heeft van de eximina-

toren of onze ambtenaren over zijn voldoende kennis, en ten slotte van ons de bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunde heeft verkregen.

Degene, die in de toekomst den moed zou hebben, niettegenstaande dit verbod, de geneeskundige praktijk uit te oefenen zonder daartoe bevoegd te zijn, zal gestraft worden met een jaar kerkerstraf en verbeurdverklaring van zijn goederen.

Tal van Europeesche landen volgden in den loop der jaren dit Italiaansche voorbeeld. Het schijnt intusschen dat de renaissance, die toch ook uit Italië stamt, een „wedergeboorte” der kwakzalverij heeft medegebracht! C.

Baat het niet (vervolg)

lijke. Geloof aan iets, dat men als redelijk-denkend mensch niet kan aanvaarden. En nu zou ik U niet precies kunnen zeggen, wat de oorzaak is, maar de wondergeloo-vige zoekt voor zijn geloof een verontschuldiging. Is het per saldo tóch sluimerend ongelooft? Is het wat men in de psychologie „kosmisch schuldgevoel” noemt? We laten het daar. Vast staat, dat de man, die ter beschrijving van zijn wratten iederen morgen drie rauwe koffieboonen met een lepel slaolie doorspoelt, een nóg grooter dosis verontschuldigingen consumeert en er gemeenlijk de gebruikelijke formule bij zal lispelen: Baat het niet — het schaadt ook niet.

Willen we over deze twee, de bate en de schade, een klein boompje opzetten? De baat dus het eerst. Wat baat niet? Ja, dat omvat nogal zoo iets. Het kattenvel, op het bloote lichaam gedragen, — tegen maagpijn — hoort er toe zoogoed als het aardappeltje in den zak tegen reumatiek, mitsgaders het hondje in bed tegen dezelfde bezoeking. Het glaasje brandewijn met suiker en gaspote muskaatnoot tegen maagzuur (!) kunt ge er toe rekenen even als het zalfje van ongezoeten boter met bloem en suiker tegen hooze zweren. Allemaal baten, waarvan de patiënt naar eigen getuigenis toch eigenlijk weinig „baat” verwacht, doch wel een wonder.

Nu kunnen we, als we willen, wel tot een verdeling van deze „baten” komen. En dan liggen aan den eenen kant van de scheidingslijn die duizend en één middel-tjes, waar het boerenbedrog er dik op ligt. Spaar mij bijzonderheden. Iedereen kent ze. Iedereen weet, dat den wonderdokter in dit opzigt niets te dol is. Iedereen weet, dat geen sterfelijk wezen baat zal vinden bij het middel, ontsproten aan het hersenlooze brein van den eersten den besten knoeier.

Doch aan den anderen kant liggen de „huismiddeltjes”, de on-gevaarlijke poedertjes en drankjes, die „niets geen kwaad kunnen”. Het oudje hoest nogal leelijk . . . een hoestpoedertje. De kleine klaagt over buikpijn en is wat koortsig . . . een purgatief.

Strijd tegen kwakzalverij in Indië

NIEUWE RICHTLIJNEN

Batavia, 27 April. — Er zijn richtlijnen opgesteld voor de wijziging van het Reglement op den Dienst der Volksgezondheid met de bedoeling om dit ook toe te passen op Inlanders en op vreemde Oosterlingen en daardoor de uitoefening van de geneeskunst, tandheelkunst en artseneijbereidkunst door onbevoegden tegen te kunnen gaan.

(Bij de uitoefening van de geneeskunst, tandheelkunst en artseneijbereidkunst in Indië is de moeilijkheid, dat het overgroot

gedeelte van de inheemsche en daarmede gelijkstaande bevolking meer vertrouwen heeft in zijn eigen „geneeskundigen” enz., die naar onze opvatting kwakzalvers zijn, dan in onze doktoren, tandartsen en apothekers, die een wetenschappelijke opleiding hebben genoten. Daarom is het onmogelijk om de eerstbedoelde categorie geheel te weren en er zijn in Indië dan ook tal van Inlanders en Chineezers, die op hun manier aan de bevolking geneeskundigen bijstand verleen en medicijnen verkoopen, zonder door den Dienst der Volksgezondheid erkend te zijn of bevoegd te zijn verklaard. — Red.)

Telegraaf

Rugpijn, die maar niet beteren wil . . . rugpijnpijnenpillen. Spijvertering, die in de war is . . . versterkingspoeder. Ge kunt zoo nog wel een minuut of tien voortgaan.

Misschien kunnen deze huismiddeltjes inderdaad geen kwaad. In deze beteekenis, dat ze geen bestanddeelen bevatten, die voor het organisme rechtuit schadelijk zijn. Maar het is een knap man, die mij bewijst, dat eenig patiënt gebaat kan zijn door een geneesmiddel, dat slechts de negatieve waarde heeft, geen kwaad te kunnen.

Is de kortzichtigheid hier alleen aan den kant van den patiënt? Dat wordt een beetje gewetensvraag. Want de practijk is nu eenmaal dat als ik met een benauwd gezicht een apotheek of drogisterij binnenloop en klaag over zuur of gal of migraine of slapeloosheid of pijnlijken stoelgang . . . wel, dat het dan tien tegen één is, dat ik met een fleschje of een doosje den winkel verlaat, met de betuiging van den verkooper, dat het „niets geen kwaad” kan.

En toch weet die meneer achter de toonbank niets van mijn organisme af, nog minder dan ik zelf, en zoo hij al tot zekere hoogte kan getuigen, dat zijn huismiddeltje niets geen kwaad kan, — dat het de aangewezen medicijn is voor mijn maag of mijn hoofd of mijn ingewanden zou hij zeker niet kunnen beweren.

En hiermede komen wij als vanzelf van de baat tot de schade.

Want het moge waar zijn, dat de honderd en één huismiddeltjes u niet dadelijk den dood op het lijf zullen jagen, géén ziekte is zoo vriendelijk, even te pauseeren tot dat het den patiënt gelieft, ter afwisseling van het consult met den wonderdokter of het advies van den drogist den medicus te raadplegen. De ziekte schrijdt voort, meer dan eens met een snelheid, die in uren, ja, in minuten berekend wordt. Tegen de beginnende longontsteking van dat hoestende oudje helpt geen hoestpoedertje en de buikpijn, die het gevolg is van blindedarmontsteking met een leelijke kans op doorbreken, neemt ge werkelijk niet weg met een aspirientje of een paar sterke pepermunten. En in dit geval baat het poedertje of het aspirientje niet, maar schaden doen ze zeker.

Ik ken genoeg menschen, die zich voor geen wereldsch geld zouden toevertrouwen aan de duisterlingen, die zich dokter of helderziende of kruidkundige of hoe dan ook laten noemen, maar die zweren bij het huismiddeltje en bij de verzekering: „Baat het niet, het schaadt ook niet”. En al is het misschien een beetje hard om het te zeggen: werken zij met hun gevaarlijke naïviteit de kwakzalverij niet meer in de hand dan ze zelf wel vermoeden?

Baat het niet, het schaadt ook niet! Het is een uitdrukking, die zoo onschuldig klinkt, doch verdient met zwarten kool geteekend te worden. DERKS

UIT DE PERS

Geneesmiddelenwet voor de praktijk onvoldoende. Volksgezondheid door winstbejag benadeeld. Een lijdensgeschiedenis, die jaren lang voortduurt.

Onder bovenstaand opschrift kwam onlangs een artikel in „Het Volk” voor. Eenigszins verkort geven we de inhoud ervan hier weer.

De voorziening van ons volk met geneesmiddelen — middelen, bestemd om het lijden der menscheit te verzachten — maakt zelf een lijdensgeschiedenis door. Wij hebben een wet op de artseneijberekunst van den jare 1865 en we hebben ter uitvoering daarvan een aantal lijsten, waarop stoffen voorkomen, die en detail slechts door apothekers en apotheekhoudende geneeskundigen mogen worden verkocht. En aangezien dat alles al zoo oud is (en door de gewijzigde omstandigheden uit den tijd. Red. Mndbl.), wordt aan die wet in de praktijk de hand niet meer gehouden. Op deze wijze kweekt de overheid door haar nalatigheid een mentaliteit, die het overtreden van een bepaalde wet zoo erg niet vindt. Bovendien geeft de overheid, die in gebreke blijft, verouderde wetten door nieuwe te vervangen, maar al te gemakkelijk voedsel aan bepaalde critici.

Uit den treure hebben we gehoord, dat de oude wet van 1865 niet meer past op de fabriekmatige geneesmiddelen-productie van heden.

Er zijn enkele minder oude, telkens aangevulde, maar toch weer onvoldoende aangevulde lijsten van geneesmiddelen, waaraan vrijwel niemand zich stoort. Af en toe wordt het publiek opgeschrikt (we zouden hier beter kunnen lezen: een zekere soort geneesmiddelenverkoopers. Red. Mndbl.), door een „razzia”; verleden jaar was het er een onder bokserwinkels in parfumeriën en dergelijke, die bleken op groote schaal sterkwerkende geneesmiddelen te verkoopen. Er volgden een paar processen-verbaal en de „onbevoegde” verkoopers in een bepaalde plaats werden tot geldboeten veroordeeld. De boeten werden betaald en de wantoestand blijft bestaan. Onlangs heeft men te Amsterdam een aantal drogisten betrapt op het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen; ook tegen hen werd proces-verbaal opgemaakt en ook zij werden tot geldboeten veroordeeld.

Wij hebben ongeveer een jaar geleden, aldus „Het Volk”, naar aanleiding van de misstanden, die bij de „razzia” onder bokserwinkels te Amsterdam aan het licht waren gekomen, een kleine enquête gehouden; zelf stelden wij ons op de hoogte van het gemak, waar-

mee men bijvoorbeeld vrij sterkwerkende slaap- en pijnstillende middelen kan krijgen. Wij spraken met dokters, met apothekers, met de inspectie der Volksgezondheid. Eenparig was het oordeel der deskundigen: de anarchie op het gebied der geneesmiddelenvoorziening is een gevaar voor de volksgezondheid. Op het departement van Sociale Zaken werd dan ook — toen reeds! — hard gewerkt aan een nieuwe wet. Men kent deze lijdensgeschiedenis: na langdurige voorbereidingen en nadat men het kwaad van den ongebreidelde geneesmiddelenverkoop tientallen van jaren had laten voortwoekeren, is een vorige regeering in 1930 met een ontwerp-geneesmiddelenwet bij de Staten-Generaal gekomen. Dit ontwerp is echter gestrand op de bezwaren van bepaalde, bij de winst op geneesmiddelen belanghebbende, groepen. Sindsdien wordt gewerkt aan een nieuw ontwerp; en ondertusschen duurt de voor de volksgezondheid gevaarlijke anarchie voort.

„De wettelijke regeling op het gebied van de geneesmiddelenvoorziening is in voorbereiding”, zoo heeft minister Romme, op aandrang uit de Volksvertegenwoordiging, in zijn memorie van antwoord op 9 December 1938 opnieuw verklaard. En bij de behandeling van de begroting in de Tweede Kamer heeft ons kamerlid mevrouw de Vries-

Kwakzalversmiddelen en geheime, verpakte Middelen

ONDERZOCHEER DOOR DE CHEMISCH-PHARMACEUTISCHE AFDEELING VAN HET RIJKS INSTITUUT VOOR DE VOLKSGEZONDHEID TE UTRECHT IN 1938

In de „Verlagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid” No. 4, '39 komt een opgave van bovenstaande afdeeling voor waaraan wij het volgende ontleenen.

INJECTION ROUGE DU DR ANT. PIRÉ

De bestanddeelen hiervan bleken te zijn azijnzuur, een spoor mierenzuur en weinig phenolen.

MIGRENO NERVOSIN POEDERS

Deze bevatten: acidum acetylosalicylicum, phenacetinum, coffeinum, semen colae en pasta guarana.

COFSALINE

Bestanddeelen: acidum acetylosalicylicum en coffeinum.

Verder werd een onderzoek ingesteld naar de bestanddeelen van acht zoutmengsels (in verband met de gerechtelijke vervolging van een kwakzalver), somnifeen, diacid-tabletten (welke loco adalin bevatten), een hadzout, een middel tegen eelt en likdoornen, oogdruppels en twee monsters „pijlstaartolie” (waarschijnlijk zullen deze uit een of ander

traansoort hebben bestaan. Red. Mndbl.).

Op verzoek van de Justitie werd een onderzoek verricht van „Grain de vals”, waarvan in het verslag geen nadere mededeeling voorkomt, en een poeder. Ten behoeve van geneeskundigen werden analyses gemaakt van tabletten tegen zeeziekte, en van een poeder door een kwakzalver tegen diabetes gegeven, waarin niet nader beschreven zouten voorkwamen.

Het spijt ons, dat er redenen blijken te bestaan, die het noodzakelijk maken niet van alle onderzochte middelen (vooral van de kwakzalversmiddelen) de volledige gevonden samenstelling te vermelden.

Uit de Pers (vervolg)

Bruins opnieuw op spoed aangedrongen.

In een onderhoud, dat een vertegenwoordiger van „Het Volk” met mevrouw de Vries-Bruins had, verklaarde deze o.a.:

De moeilijkheid is, dat bij de voorziening van de bevolking met geneesmiddelen, de belangen van de volksgezondheid en die

van de productie dezer middelen veelal diametraal tegenover elkaar staan. Het gaat den geneesmiddelen-fabrikant in de eerste plaats om de winst; voor hem is het niet de vraag, of de bevolking behoefte heeft aan méér geneesmiddelen... maar hij wenscht groter omzet, méér winst. (Wij gelooven niet, dat op deze wijze de opinie van mevrouw de Vries-Bruins in haar algemeenheid juist

geformuleerd is weergegeven. Nochtans is er een zekere waarheid in besloten. Red. Mndbl.). De volksgezondheid eischt daarentegen deugdelijke geneesmiddelen, maar in niet grooter hoeveelheid dan strikt noodzakelijk is. En het zijn uiteraard de behoeften der volksgezondheid, waarnaar de wetgever zich in dezen heeft te richten.

U I T D E P E R S

Dure Schoonheidsmiddelen

In the American Mercury komt van de hand van Lois Mattox Miller een artikel voor, getiteld „Cosmetic Comedy”, waaruit de N.R.C. het volgende mededeelt.

Volgens de adverteerders is het de eigen schuld der vrouw als ze niet mooi is. Als haar huid niet is als een rozenblad, als haar handen niet de zachtheid hebben van streeling met engelvingers, als haar oogen niet glinsteren, dan is dat eenvoudig, omdat ze niet de juiste merken koopt voor beschilderen, poederen, parfumeeren, van lippenstift of voedsel voor de huid.

Als antwoord op deze verleiding legde de Amerikaansche vrouw het vorige jaar voor vierhonderd miljoen dollar neer aan cosmetische middelen, waarmee ze echter haar ijdelheid meer goed deed dan haar huid. Zij heeft daarmee een oneindige hoeveelheid beloften gekocht, waarvan maar weinige worden vervuld; twee en vijftig duizend ton reinigingscrème, zeven en twintig duizend ton lotion voor de huid, twintig duizend ton zeep, voor bijzondere doeleinden samengesteld.

Om na te gaan, wat de vrouw voor haar geld krijgt, vroeg Miller advies aan bekende huidspecialisten en zond hij een aantal veel gebruikte middelen ter on-

derzoeking naar een laboratorium.

De resultaten wezen uit, dat de beloften der adverteerders ten opzichte van de zorg voor de huid even weinig met de werkelijkheid overeenkwamen als de kindervertelsels over de groote kaas met de maan zelf.

De dermatologen waren in het geheel niet ingenomen met de cosmetische comédie. Zij beschouwden de meeste dezer middelen als onschadelijk, maar duur en met enkele uitzonderingen niet in staat de wonderen te bewerken, welke men er aan toeschreef. Zij verzetten zich tegen de onjuiste voorstelling, geschapen door de fabrikanten der cosmetische middelen, dat de vrouwelijke huid een teer weefsel is, dat met olie en vet moet worden onderhouden, om aantrekkelijk te blijven. De huid, zoo zeggen zij, is een merkwaardig waterproof, stevig, van groot weerstandsvermogen voorzien orgaan, in staat een groote hoeveelheid verkeerde dingen te verdragen. Maar ten spijt van alle advertenties neemt zij geen voedsel op. Zij kan alleen van binnenuit gevoed worden; of ze er grauw of goed uitziet, geeft alleen de innerlijke gezondheid weer. De honderden crèmes of lotions, die voorgeven de „vitaminen” of an-

dere kostbare bestanddeelen der huid te voeden, zijn nutteloos.

Dr Howard Fox, oud-professor in huidziekten aan de Medische Hoogeschool te New York, beweerde dat de fabrikanten van cosmetische middelen millioenen hebben verdiend met een fictie, gevormd op het kleine woord „porie”. Ontelbare vrouwen koopen samentrekkende middelen in de meening, dat de poriën der huid zich openen en sluiten als de bek van een visch. In werkelijkheid is daarvan niets waar, de poriën kunnen door geen enkele handelwijze worden gesloten.

Over „spieroliën” en „rimpelverrijvers” zeide dr Fox het volgende: Men wil U laten gelooven dat men de huidspieren kan oliën, alsof ge het met een oliekannetje deelt. Geen praeparaat, op de huidspieren gebracht, heeft enig effect op die huidspieren en geen enkele crème kan de rimpels wegwerken, die door het verdwijnen van het onderhuidse vet en verminderde spankracht der huid worden veroorzaakt”.

Hoewel er zoo millioenen verspild worden aan sommige cosmetieken, behooren ze toch onloochenbaar evenzeer bij de goedgekleede vrouw als haar zonderlinge hoedjes en haar hooggehakte schoentjes. Al krijgt ze dan niet de gezonde huid, waarvoor ze betaalt, met het juiste gebruik van rouge, poeder en lippenstift krijgt ze vrede voor haar geest en een geestelijke opwekking, als ze in den

spiegel kijkt. Daarom zijn dermatologen het geheel eens met deze verfraaiingen der vrouw. Maar, zoo voegen zij eraan toe, ze moeten er veel te veel voor betalen. Dit is gebleken bij onderzoekingen, welke op verzoek van Miller zijn gedaan. Daarvoor werden cosmetische middelen, die algemeen worden gebruikt, gekozen, zoowel die uit warenhuizen met een lagen eenheidsprijs, vijf en tien dollarcenten en die uit enkele schoonheids-salons. Ze werden onderzocht in een bekend laboratorium te New York. De resultaten wezen uit, dat er maar weinig verband bestond tusschen de kosten der cosmetica en den prijs.

Het voornaamste bestanddeel in de keuken der schoonheid van de vrouw is aangezichtspoeder. Goede poeder moet gemakkelijk verspreiden, goed blijven zitten; een klein weinigje er van moet genoeg zijn voor een groote oppervlakte en het moet niet spoedig vocht aantrekken. Onderzocht op deze en nog andere hoedanigheden, was een gemiddelde prijs van 47 centen per ons voldoende. Het duurste poeder echter, dat zeker niet beter was, kostte 61 cent per ons. Het bevatte bovendien zetmeel, dat het vocht aantrekt en waardoor het korrelig wordt. Er was niet veel verschil tusschen het goedkoopste fabrikaat van 18 cents en het duurste van 61 cents per ons.

Vier welbekende merken van vloeibare reinigings-cream bleken ongeveer dezelfde bestanddeelen te bevatten. Toch varieerden zij van 15 tot 58 cents per ons. Schakelt men het verschil in geur uit, dan hadden ze uit dezelfde hoeveelheid grondstof kunnen worden genomen. Misschien was het ook wel zoo; fabrikanten van paraffine en petroleummengsels maken de cream-grondstof bij de ton,

klaar om gearfumeerd en verpakt te worden onder iederen handelsnaam. De uitwerking van deze creams is louter machinaal, zij maken het vuil los, zoodat het kan worden afgeveegd.

Proeven met lippenstiften werden gemaakt met het oog op het smeltpunt, dat niet te ver boven de lichaamstemperatuur mag liggen, en of het afstrijksel ervan gemakkelijk kon verwijderd worden met een droog doekje, met zeep en water, dan op de duurzaamheid der kunstmatige kleur na koken in zeepwater en op de tintgelijkheid onder het microscoop. Van de vier onderzochte stiften was merk B. dat iets meer dan een dollar per ons kost, ongeveer gelijk aan merk C, van over de zeven dollar; merk D uit een schoonheidssalon was even slecht als merk A, uit een vijf- en tiencents-bazar, hoewel het tienmaal zoo veel kostte.

De „tonics” voor de huid bevatten voornamelijk water en alcohol. Hun uitwerking op de huid is opfrisschend, maar van tijdelijken aard; de dermatologen zeggen, dat dezelfde uitwerking bereikt kan worden met koud stroomend water. Alle merken, die onderzocht worden, bevatten ongeveer 23 pct. alcohol en alle waren ongeveer gelijk samengesteld, behalve wat kleur en parfum betreft. Er was geen enkele reden voor den dag gekomen, waardoor het prijsverschil van zes tot zeventwintig cents per ons zou gewettigd zijn.

De meeste cosmetische middelen zijn samengesteld naar een min of meer gestandaardiseerde formule, welke iederen fabrikant bekend is. Veel bekende firma's op dit gebied hebben zelfs geen enkele scheikundige onder hun personeel. Een verrassend aantal fabrikanten op dit gebied maakt hun producten niet eens zelf,

IN DIT BLAD
WORDEN UITSLUITEND
ANNONCES OPGENOMEN,
DIE DOOR DE
VEREENIGING TEGEN DE
KWAKZALVERIJ ZIJN
GOEDGEKEURD

maar krijgt ze kant en klaar van een scheikundige fabriek. Een was er, die dezelfde cream onder etiket verkocht aan een kwartjes bazar en aan een schoonheidssalon, die er eigen etiket op plakte en hetzelfde in eenigszins grooter en mooier potten verkocht tegen zes dollar per stuk.

Maar alle cosmetica hebben één bestanddeel, dat geen proef kan aantoonen, namelijk: hoop. Schoonheid is gedeeltelijk een zaak van zich schoon te gevoelen. Elegante potjes en hooge prijzen kunnen dit gevoel verhoogen.

Welke vrouw zou een stimulans krijgen, wanneer ze naar den winkel op den hoek ging en daar haar cosmetica kon krijgen met een schep, zooals ze vet koopt?

De intelligente vrouw echter wil geen te hoogen prijs betalen voor haar hoop. Ze zal voor oogen houden, dat de cosmetische reclame te uitbundig is om een goede gids te zijn. Wetende, dat de beste koopjes zelden komen in een fantasie-verpakking, zal ze een goede gelegenheid hebben het werk der natuur te bevorderen, met niet al te groote kosten.

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
APOTHEKEN
ZIEKENHUIZEN
LABORATORIA
DROGISTEN
ONDERWIJS

OPGELEIDT 1840

**N.V. ORGANON
OSS**

strijdt mede tegen het
misbruik van genees-
middelen, doordat zij
uitsluitend bij medici
propaganda maakt
voor haar preparaten.

*In dit Blad worden uitsluitend annonces op-
genomen, die door de Vereeniging Tegen
Kwakzalverij zijn goedgekeurd*

CALMOBROM liq.
CALMOBROM bouillonblokjes
CALMOBROM tabletten

Voortreffelijk Nervinum en Sedativum in 3 verschillende
samenstellingen en vormen

Voor Artsen Literatuur op aanvraag
N.V. Pharmaceutisch Chemische Industrie
Amsterdam „Phia”

Brouwersgracht 115 — Amsterdam C
Telef. 42131 — 42331

<p>PILULAE JOD- OVI</p> 	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-50-VERWEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP</p> 	<p>PILULAE KAJOETI</p>

De Kwakzalversmiddelen

HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
GEBBUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

**VEREENIGING TEGEN DE
KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.
den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhel-
mina Gasthuis. POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

U.A.
UITSLUITEND
IN
APOTHEKEN

N. VERWEY & Co. — TIEL
Apotheek gevestigd in 1741, tevens
fabriekmatig bereidend sinds 1818
Apotheker: J. J. VERMET
Postgto 98061 — telefoon 79 — telegram: vermet

**NEDERLANDSCH
FABRIKAAT
EXPORT
VERRODEN**

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
Postbus 65 — Gevestigd 1889
Etiketten-, Papierwaren- en Cartonnagefabriek
UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN
Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

ASCAL-CALQUINAL-HEPREX
zijn GENEESmiddelen

Fabrikanten: N. V. AMSTERDAMSCH E CHININEFABRIEK

 *De dokter zei:
Borstvoeding en daarna
Molenaar's Kindermeel*

Voor 2 à 3 cents per dag
Uw kind kergezond.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, *Voorzitter*; MR M. D. K. S. VAN LIER, *Rechter* te Amsterdam, *Lid van het Dagelijksch bestuur*; MR H. B. DE BRUEYS TACK, *Ambtenaar O.M.* te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, *Apotheker* Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, *Substituut-Griffier* te Dordrecht; N. KEULEMANS, *Oud-Hoofd-Apotheker* Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, *Kantonrechter* te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, *Rechter* te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, *Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid* te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, *Apotheker* Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, *Secr.-Peningmeester*.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonné's:
 H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
 Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
 Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p.
 bij vooruitbetaling f 2.—
 Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 - Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

JAARVERSLAG OVER HET JAAR 1938

Men kan niet zeggen, dat het jaar 1938 ongunstig is geweest voor onze Vereeniging. Volgens de bijgaande rekening en verantwoording sluiten wij het jaar met een voordeelig saldo van f 358.44, waardoor ons kapitaal groeide tot f 861.54. Dit staat in verband met de toename van ons ledental met ruim 60 leden, waardoor dit op 31 December 1938 kwam te staan op 739. Uitbreiding blijft echter gewenscht.

Mede als gevolg onzer gunstige financiële positie kon het aantal gratis verspreidingen uitgebreid worden, welk aantal ten gevolge van de reorganisatie van ons blad eenige jaren geleden nogal gerantsoeneerd was. Door langzame uitbreiding der oplaag hopen we een ruimer arbeidsveld te verkrijgen.

Mede in verband met onze gunstige balans konden wij ook het besluit nemen, geen enkele advertentie in ons orgaan meer op te nemen, die de aankondiging van een geneesmiddel bevat. De lopende contracten worden natuurlijk beëindigd.

Het afgelopen jaar ontvielen ons door den dood o.m. een tweetal oud-bestuursleden, n.l. Mr A. van der Elst en J. van Riel, twee veteranen, die elk meer dan 25 jaar in ons Bestuur zitting hebben gehad. In de ledenvergadering van 26 November 1938 mochten wij het genoegen smaken onzen Oud-secretaris-peningmeester, den

Heer N. Keulemans, tot Eerlid onzer Vereeniging benoemd te zien, een benoeming, die te meer vermeldenswaard is, daar er een tijdvak van ongeveer 40 jaar verliep sinds het vorige eerlid benoemd werd.

In ons Bestuur kwam dit jaar geen wijziging.

Op ons vorige jaar ingezonden request aan den Minister van Sociale Zaken mochten we een antwoord ontvangen, waarbij medegedeeld werd, dat de controle van de aanprijzing van geneesmiddelen in het nieuwe wetsvoorstel geregeld zou worden.

Dit beloofde wetsontwerp, waarop wij reeds tientallen jaren wachten, bevindt zich schijnbaar nog steeds in „statu nascendi”. Ofschoon wij niet willen ontkennen, dat er een zeer uitgebreide materie te bewerken is, maken verschillende misstanden, waarvan wij als zeer voorname willen noemen de bandelooze slaapmiddelverkoop, het vervangen van de oude wet van 1 Juni 1865 steeds urgenter. Het is te hopen, dat ze haar 75ste verjaardag niet zal halen.

Mededeelingen van het Bestuur

NIEUWE LEDEN:

A. IN 'T VELD, *Geneesk. Inspect. v. d. Volksgezondheid te den Haag.*

H. J. A. TER WEE, *Secr.*

Verder mocht het Dagelijksch Bestuur tot zijn voldoening met succes aandringen op het vervolgen van eenige kwakzalvers, die zich bezig hielden met het in den handel brengen van kruiden en andere geneesmiddelen.

Mogen we het oude jaar niet ongunstig noemen, toch zullen we ook in de toekomst trachten onze Vereeniging met de hulp van onze leden nog verder uit te breiden en zoo de goede zaak van de kwakzalverij-bestrijding te dienen. Een bestrijding, die nog steeds noodig is, in verband met de kapitalen, die jaarlijks nutteloos uitgegeven worden in de ijdele hoop op genezing.

De Secretaris-Peningmeester,
 H. J. A. TER WEE

Helpt mede
 aan de VERSPREIDING van dit
 Orgaan

Het Oordeel der Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging over „Tampax”

Door De Algemeene Vergadering van de Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging, gehouden op 12 Februari 1939 te Utrecht, werd aan ondergeteekenden opgedragen een rondvraag te richten tot de leden, teneinde het oordeel over „Tampax” te kunnen vaststellen. In dit rondschrjven werd gevraagd naar de moreele bezwaren, die men tegen het gebruik van Tampax had en naar de schadelijke gevolgen, die van het gebruik waren gezien. Terwijl om eventueel andere opmerkingen en tenslotte om het eindoordeel werd verzocht.

Uit de antwoorden, die van 40 gynaecologen werden ontvangen, bleek, dat algemeen het gebruik voor jonge meisjes om moreele redenen wordt verworpen, terwijl voor de helft der gynaecologen deze bezwaren ook gelden voor getrouwde vrouwen. Daarnaast werden tal van technische moeilijkheden genoemd, die het gebruik met zich meebracht.

15 Gynaecologen zagen in hun practijk min of meer ernstige gevallen van ontsteking van het inwendige geslachtsapparaat, het meest in den vorm van colpitis; enkele keeren zelfs een opstijgende infectie. 16 keer wordt vermeld, dat door niet gebruiken in de streek, waar het lid woont, hierover geen ervaring kon worden opgedaan; niettemin wordt hier nagenoeg steeds aan toegevoegd, dat uit theoretische overwegingen het ontstaan van een ontsteking wordt voorzien.

Het eindoordeel is, dat van de 40 leden 34 het gebruik van „Tampax” verwerpen. Slechts één lid meent het te kunnen aanbevelen, terwijl 3 keer in bijzondere omstandigheden, en dan nog alleen na medisch onderzoek, het gebruik wordt toegestaan. 2 Leden onthielden zich van het geven van een oordeel wegens gebrek aan ervaring.

Samenvattend meenen de rapporteurs te mogen vaststellen, dat de

INHOUD		Blz.
Jaarverslag over het jaar 1938		45
Mededeelingen van het Bestuur		45
Het oordeel der Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging over „Tampax”		46
Verzoek aan de leden		46
Een schandelijke Advertentie C.		47
Het liefste Kind	Derks	49
Rechtszaken		49
De strijd wordt zwaarder	S. Mozes	51
Rekening en Verantwoording over het jaar 1938		51

Nederlandsche gynaecologen het gebruik van Tampax voor jonge meisjes absoluut verwerpen, maar zich ook in overgrootere meerderheid uitspreken tegen het gebruik daarvan bij getrouwde vrouwen, door de moreele, technische en medische bezwaren, die hieraan zijn verbonden.

Amsterdam - 18 Mei 1939

ELISE SANDERS.

F. C. VAN TONGEREN.

Verzoek aan de Leden!

Het komt meermalen voor, dat er bij den secretaris of bij de redactie geïnformeerd wordt naar gegevens omtrent kwakzalvers en feiten, die met de werkzaamheden van deze lieden ten nauwste verband houden. Deze verzoeken bereiken ons zoowel van de zijde van politie en justitie, als van min of meer officieele instanties en particulieren. Hoewel wij dit zeer op prijs stellen, is het ons niet altijd mogelijk steeds de gewenschte inlichtingen te kunnen geven in den vorm zooals dat

in dergelijke gevallen wel wenschelijk zou zijn.

Het ligt in onze bedoeling te trachten hierin verbetering te brengen. Dit nu kan op verschillende manierengeschieden. Eén wijze van verbeteren kan tot stand komen door medewerking van leden, abonné's en andere lezers.

Namens het bestuur der Vereeniging Tegen de Kwakzalverij plaatsen wij daartoe de volgende oproep:

Zendt ons uitknipsels uit de bladen over verslagen van rechtszaken, betrekking houdende met kwakzalverij. Ook

andere berichten, die met dit onderwerp te maken hebben, zien wij gaarne van U tegevoet.

Op deze wijze hopen wij over wat meer gegevens te kunnen beschikken.

U steunt zodoende het streven der vereeniging.

Natuurlijk zal het ons niet mogelijk zijn in alle gevallen bericht van ontvangst en bedankjes te sturen.

Bij voorbaat zeggen wij U bij dezen namens het bestuur dank voor de te nemen moeite.

Red.

Een schandelijke Advertentie

Een onzer abonn es zond aan de redactie een nummer van „Het Zondagsblad H. Familie”, officieel orgaan van de Aartsbroederschap der H. Familie. Daarin komen eenige advertenties voor waarop wij wel het een en ander zouden willen aanmerken. Eén daarvan is evenwel dermate hinderlijk en... gevaarlijk, dat we haar ter beoordeeling aan de lezers hier in haar geheel afdrucken.

Deze advertentie is te beschouwen als een voorbeeld van de funeste wijze waarop in verschillende kleinere, locale blaadjes propaganda gemaakt wordt voor „geneesmiddelen en geneeswijzen”, zonder dat de redacties dezer periodieken ook maar de

Als zoovele bloemetjes in verschillende kleuren de zieken aangeboden

gelijken de fijn gekleurde tabletjes met zooveel zorg samengesteld door de Paters Benedictijnen van Buckfast Abbey.

DE HEMELBLAUWE zijn de soluric tabletten tegen chronisch rheumatisme, jicht, catarrh van de blaas, waterzucht enz. Prijs f 1,60 voor 40 stuks.

DE ROSE zijn de galtabletjes die zoo schitterend werken bij hardlijvigheid, slechte spijsvertering, duizeligheid, moeheid, gebrek aan eetlust, gal- en leverkwalen. Prijs f 1,50 voor 40 stuks.

DE GELE zijn de abdijs tabletten voor versterking, bij bloedarmoede, hoofdpijn, zwakte en alle zenuwongesteldheden van den tegenwoordigen tijd. Als gij ze gebruikt voelt ge U zelven sterker worden.

DE PAARSE zijn de gastralcine-tabletten voor de maag, zij zorgen voor een goede spijsvertering, zijn tegen 't zuur en maagpijn, in  en woord voor lijdens aan ongesteldheid van de maag.

DE LILA tabletjes zijn die waar ge overal tevergeefs naar zult zoeken. Alleen de Paters Benedictijnen maken ze. Ze zijn zuiver plantaardig samengesteld en oefenen een rechtstreeksche werking uit op de oorzaken van huidziekten. Het is voldoende bekend dat vele huidongesteldheden ontstaan uit onzuiverheid van het bloed. Deze tabletten nu zuiveren het bloed op een langzaam vooruitgaande wijze. Zelfs bij degenen die jaren aan huidziekten geleden hadden, brachten deze tabletten met tegelijkertijd de huidzalf toegepast, de zoo vurig begeerde beterschap. Prijs der tabletten f 1,60 per 40 stuks. Huidzalf f 1,35 per doosje.

minste moeite doen daar eenige aandacht aan te schenken.

Men geeft zich op niet te verantwoordwoorden wijze geen rekenschap ervan, dat juist het geadverteer in deze bladen, die gemeenlijk hoofdzakelijk onder oogen komen van kleine luiden, verderfelijks is te noemen en in hooge mate afkeurenswaardig.

Herhaaldelijk is daarop van hieruit gewezen. De brave, gewoonlijk niet bijzonder ontwikkelde lezers, zijn maar al te ontvankelijk voor alles wat gedrukt op hen wordt losgelaten. Dit wordt dan zeer

En dan die voortreffelijke roode wijn

waarvan de Abdijlikeur vervaardigd wordt, uit fijnste druiven geperst wordt zij in het wetenschappelijk laboratorium der Benedictijnen van Buckfast Abbey tot een eerste rangs tonic omgeschapen waarin de geneeskrachtige kruiden zoodanig worden verborgen dat de heerlijke smaak van den wijn niet wordt teniet gedaan. In tegenstelling met andere geneesmiddelen waarvoor de zieken met schrik den tijd van innemen zien naderen, verlangen zij naar het oogenblik dat de Benedictijner Abdijlikeur weer mag worden genoten. En niet alleen dat zij zoo heerlijk smaakt maar haar uitwerking is in vele gevallen even voortreffelijk.

Al ruim 8 maanden

zoo schreef de heer W. H... is mijn vrouw aan het sukkelen geweest, toen heeft zij bloedfluisen opgegeven en volgens den dokter kwam het van de borst en ook haar eene long was aangedaan. Nu spuwt zij nog gedurig bloedfluisen en verzoek ik U de Buckfaster geneesmiddelen te zenden.

Een maand later schrijft dezelfde: „Gelieve mij nog een flesch abdijslikeur en een flacon abdijs tabletten te zenden. Mijn vrouw wordt mooi beter, bloedfluisen geeft zij heel niet meer op.”

Buckfaster Abdijlikeur kost f 3,75 en is een uniek middel bij bloedarmoede, hardnekkigen hoest, maagongesteldheden, slechte spijsvertering, zwakte, vermoeidheid van lichaam en geest, overspanning, onzuiverheid van het bloed, influenza, slapeloosheid, verlies van eetlust en alle zenuwongesteldheden van den tegenwoordigen tijd.

Benedictijner geneesmiddelen zijn verkrijgbaar bij de bekende adressen. Waar niet in voorraad volgt franco toezending tegen Giro 269585 of postwissel aan de alleenverteenwoordiging der Abdij Fa. TIEMESSEN-VERKUIJL, Pontanusstraat 7, Nijmegen.

zeker nog versterkt als dergelijke aanprijzingen voorkomen in religieuze organen zooals het bovengenoemde.

Men leze thans zelf.

Met kerkelijke goedkeuring — Zonder vermelding van „H. Familie” is nadruk verboden.

Dit staat boven de advertenties. Het zal daar vermoedelijk wel niet op slaan, doch het staat er, en nogal in het oog loopend ook! Laten wij thans aannemen, dat Buckfast Abbey bestaat, en laten wij ook aannemen, dat daar door de Paters Benedictijnen in een wetenschappelijk laboratorium wordt gewerkt.

Was dit alles er niet (de kans is niet uitgesloten dat deze advertentie op schandelijke wijze misbruik maakt van de naam van een werkelijk bestaand laboratorium, hetgeen dan voor rekening van de redactie van het blaadje moet komen) dan hadden we hier dus te maken met een meer toegepast, doch daarom niet goed te keuren adverteerderstrucje.

We nemen echter aan, dat Buckfast Abbey, etc., er wel degelijk zijn. Dan wordt het echter ongrijpelijk, dat een „wetenschappelijk” laboratorium toe zou staan op zulk een, niet alleen onsmakelijke, doch tevens gevaarlijke wijze te trachten zijn producten aan de man te brengen. In een dergelijk blad voorkomend zijn zulke advertenties gevaarlijker dan de met de bekende bombast en geschreeuw op de markten vaak aangeprezen middelen.

Dit is boerenbedrog van de ergste soort. Speculerend op de godsdienstigheid der eenvoudige lezers, worden deze annonces in zulke bladen geplaatst. Wij meenen dan ook niet na te mogen laten daartegen ten sterkste te protesteeren.

Wij willen direct aannemen, dat de redactie van het Zondagsblad der H. Familie niet op de hoogte is van de inhoud der advertenties. Het is dan echter meer dan hoog tijd geworden, dat de Paters-Redacteuren zich daar eens mee gaan bemoeien. C.

(Volgens mededeelingen van het R.I.P.T.O. 1922, bevatten de rose tabletjes Aloë, en Buckfaster-siroop, suiker en honig in gearomatiseerde oplossingen).

HET LIEFSTE KIND

Laat ons vandaag een wat lastig onderwerp ter hand nemen en vergun mij, u ditmaal te onderhouden over wondergeloof. Inderdaad, een lastige kwestie. Kijk, ge kunt me er altijd voor vinden, het berispelijke in het licht te stellen van het bedrijf van den bedrieger, hetzij hij op de Zaterdagavondmarkt practiseert, hetzij hij er een huisknecht en een wachtkamer met eiken betimmering op na houdt, den bedrieger, die met zijn hocus pocus maar één ding beoogt: Zoo spoedig mogelijk van zijn rente te kunnen gaan leven. Dit slag van lieden op de schouwplaats van het gezond verstand aan den schandpaal te zetten, met een narrenkap met ezelseoren op het onwaardig hoofd, zal me nooit verdrieten.

Maar... wondergeloof... zie, daar is het even anders mee gesteld. Want dat is een geloof, dus een overtuiging, gebaseerd op een innerlijke beleving en iemands overtuiging, iemands geloof, daar moeten we afblijven.

Er is een wijs man geweest, die gezegd heeft, dat het wonder het liefste kind van het geloof is en in haar algemeenheid is er van deze uitspraak zeker veel waar. Wie gelooft en dit geloof niet laat varen, ziet er een macht in, die, om het schoone woord aan te halen, bergen kan verzetten. Dat behoeft geen religieuze beleving te zijn. Iedereen weet, om een voorbeeld te noemen, hoe waarachtig geloof aan een staatkundig ideaal allerlei wonderen mogelijk acht. Een definitie van het begrip „wonder” blijve hier achterwege. Iedereen moet maar voor zichzelf weten, welken omvang het wonder — in ons geval: het wonder der genezing — kan aannemen.

Als we bij dit alles nu maar één ding nooit vergeten: dat wat wonderlijk en wonderbaarlijk schijnt het heelemaal niet behoef te zijn, omdat de wetenschap bijna altijd een afdoende verklaring aan de hand doet van wat als een wonder moet gelden.

Als we het wondergeloof in zijn verschillende vormen observeren en de, toch altijd zeer zeldzame, gevallen, waarbij iedere verklaring faalt, dáárlaten, kun-

nen we over het algemeen tot drie soorten van wondergeloof komen, al naarmate zij berusten op suggestie, traditie dan wel domheid. Over die verschillen straks, want vóór alles dient gewezen op iets, dat we bij alle wondergeloof bespeuren en dat is de bedriegerij, die nooit aflaat, misbruik te maken van het geloof en al wat daarmee verband houdt. Een kwakzalver, die een dozijn bijbelteksten uit het hoofd heeft geleerd, een magnetiseur, die zijn visite begint en eindigt met gebed, een oliekoop, die werkt „in opdracht” van den een of anderen volksheilige weet nu eenmaal, dat een deel van het publiek toegankelijk is voor zijn vrome inleiding en dat de rest gemakkelijk zal vallen, zoo het vertrouwen maar eerst gewonnen is. Om van de diverse balsems, siropen en pillen, die in dit klooster of in die pastorie bereid heeten te zijn, maar te zwijgen.

Het wondergeloof, dat op suggestie berust, zal wel het meest verbreid zijn. Het gevaarlijkst is het traditioneele wondergeloof, dat eenvoudig spot met alle redelijk inzicht. Ik weet niet precies wat „Petruswater” is, maar ik weet wel, dat het nogal eens voorkomt, dat daar ontstoken oogen mee behandeld worden, wel te verstaan buiten medisch voorschrift. Waarom? Omdat hier een traditie van wie weet hoe langen tijd aan het woord is. Zoudt ge uw vertrouwen stellen in den man, die u adviseerde, een beklemd breuk te cureeren, door een heiligenprentje op de pijnlijke plaats te leggen? Och neen, lach er niet om! Zooiets komt vóór en wie zal de gevallen tellen, waarin het wondergeloof door den dood beschaamd werd?

De folklore kan U een boekje opendoen van den invloed, die de Christelijke feestdagen op het volksleven uitoefenen, en ten zegen strekt die invloed helaas niet altijd. Zoo bestaat er een volks-geloof in sommige streken, dat de gevaarlijke bloedingen, die het leven van een jonge moeder kunnen ondermijnen, verholpen kunnen worden door het nuttigen van

een ei, dat op Witten Donderdag is gelegd. Ja, als zoo'n ei als Paaschei geconsumeerd wordt zal het wel losloopen. Maar stel U voor, dat het Juli of Augustus wordt... zulke dingen komen vóór. Zand, uit de grot, waar de Heilige Familie op den tocht naar Egypte overnachtte, bevordert het zaachen en de stumpers slikken waarachtig zoo'n kluitje aarde. In dit alles overheerscht het traditioneele. Hier wordt het wondergeloof voortgedragen van ouder op kind. Geen theoloog zal er een goed woord voor hebben. Verstand en intuïtie wijzen het af. Niettemin houdt het stand. Hoe lang nog?

Suggestie in het wondergeloof! Wat zou daar veel over te vertellen zijn! Van den invloed, die het geloof aan een wonderdoener kan uitwerken, van de auto-suggestie ook, die allerlei ongemak kan doen verdwijnen „door het geloof alleen”. Het geloof, dat den wonderdoener niet dan als middel van hooger bestel aanvaardt. Hier denken wij onwillekeurig aan den befaamden Raspoetin, dien iedereen kende als een dommen, onbeschaafden, dweepzieken zoon van het platteland en die het niettemin tot den rang van ongekroonden heerscher in het tsaristisch Rusland bracht, wyl zijn „handoplegging” een paar geëxalteerde leden van de keizerlijke familie tot rust bracht. Zie, hier kan men toch bezwaarlijk van auto-suggestie spreken. Men moet aan het Russische hof dezen dronken moejik een op zichzelf weezinwekkend wezen hebben gevonden, maar even waar schijnt het te zijn, dat hij een sterk kalmere invloed op den ongelukkigen tsarewitsch uitoefende.

Intusschen wint bij het wondergeloof de auto-suggestie het met stukken. En dat is geen wonder. Want we weten nu langzamerhand wel, dat het overgrote deel dergenen, die door een wonder genezen zijn of genezen hééten te zijn, neurasthenici zijn, lieden met overprikkelde of zwakke zenuwen. Ja, 't is waar, ze moesten naar den dokter en niet naar den dominee of den pastoor gaan en heelemaal niet naar iemand, die er zoowel in theologicis als in medicis op los beunhaast, maar men

behoeft nu niet eens zoo'n groot psycholoog te zijn, om in te zien, dat zulk een van zijn ankers geslagene veel toegankelijker is voor een behandeling, waarbij ongenadig met „mysteries”, „verlossingen”, „uitbanningen” e.d. gewerkt wordt, dan voor een therapie, die het nut van een uur wandelen, vroeg naar bed gaan, sportbeoefening en dikke boterhammen eten in het licht stelt.

Liek-Danzig geeft in een zijner werken verslag van een „duivels-uitbanning”, zooals er jaarlijks in Noord-Bosnië plaats hebben. Een groot aantal personen komt op Johannesdag bijeen nabij een bedevaartkapel met het verlangen, dat de geestelijke hun den duivel zal uitdrijven. Onder het uitstooten van een eeuwenoude bezweringformule heeft deze uitdrijving plaats en dikwijls geschiedt het, dat patienten, die al de kenmerken van hysterici dragen, volkomen opgelucht en verlost van hun — dikwijls geestelijke — kwalen, huistoe gaan.

Dit is auto-suggestie. De schrijver verhaalt, hoe hij dan ook den autoriteiten adviseerde, tegen deze „uitbanningen” niet op te treden. Want inrichtingen voor zenuwlijders en zielszieken heeft men daar niet en het middel is in dit geval daarom nu eens minder erg dan de kwaal. Zoo moet er in een uithoek van Estland een predikant wonen, die allerlei wondergenezingen verricht, tegen zijn zin, onder herhaald waarschuwen, dat hij geen de minste medische kennis kan doen gelden en overtuigd, dat zijn patienten het in een ziekeninrichting heel wat beter zouden hebben dan in zijn tot barak ingerichte stal. Men dwingt hem echter, zijn patienten de handen op te leggen, te bestrijken enz. en althans een deel zijner patienten vindt baat.

Dit is auto-suggestie, maar een van bijzondere soort, want men suggereert zich hier het wonder, omdat men gelooft in een wonderkracht, in een wondervermogen, terwijl het toch eigenlijk alleen of grootendeels toch neerkomt op het kalmeeren van een nerveus mensch. En we behoeven daarvoor naar Bosnië noch naar Estland te gaan. Als ge met een zoen-tje de pijn wegneemt, die het ge-

stooten vingertje uw kleine meid berokkent, ziet ge immers hetzelfde?

En nu geloof ik wel, dat die Bosnische Paters en die Estlandsche dominee geen bedriegers zijn, maar ik weet, dat wij hier geen Bosnische bergbewoners en geen Estlandsche boeren zijn, anders gezegd, dat wij al deze dingen toch eenigermate kunnen beredeneeren en beoordeelen. En dan kunnen wij de oogen toch niet sluiten voor de natuurlijke middelen, die ons ten dienste staan wanneer ons lichaam ze behoeft en beseffen, dat wij ze behooren aan te wenden als ze noodig zijn. Vóór alles en zeker vóórdat we ons op het gebied van het „boven-natuurlijke” begeven.

Een enkel woord ten slotte over het geloof in de wondergenezing, dat we doodgewoon als „domheid” mogen aanmerken.

De onsterfelijke Schoolmeester heeft ons een gedichtje nagelaten, dat hierop neerkomt, dat een boer, die zijn schaatsen aanbindt, een jurk aantrekt en een koeienstaart in zijn nek plakt, door sommigen voor een Chinees zal worden gehouden. Op dezelfde wijze is er tegenwoordig niets anders noodig dan jezelf inplaats van Jan Jansen „Ali ben Omar” te noemen, je gezicht en handen bruin te verven en de menschen in een Aziatisch interieur te ontvangen, om binnen drie weken als „Indisch wonderdokter” bekend te staan.

Dat is overdreven. Ik weet het. Maar nog veel meer overdreven is de liefhebberij van sommige menschen, om iederen bedrieger, die een exotisch tintje aan zijn bestaan weet te geven, hun vertrouwen te schenken. De Javaan uit de dessa houdt zich bij zijn doekoen. Ik weet niet, of hij er verstandig aan doet, maar hij moet tenminste van een blanken dokter niets hebben. Vele blanken loopen den dokter voorbij en zoeken het bij . . . neen, niet bij een bruinen arts, maar bij een bruingeverfden bedrieger. Hoe is het in vredesnaam mogelijk! Hoe raken we dit wondergeloof, neen, deze domheidsmacht ooit kwijt?

Er is een ander wondergeloof. Het geloof, dat een slingertje, dat ge in de hand houdt, precies kan ver-

tellen, of het uw nieren dan wel uw longen zijn, die den dienst weigeren. Het geloof, dat iedere ziekte zich op uw netvlies manifesteert. Het geloof, dat een emeritus-boer uw pijnlijke knie kan genezen, door u tweemaal per week van den schedel tot de voet-zolen in de zoete olie te zetten (ik heb den smakker bezig gezien). Het geloof, dat het wonder, neen, het mirakel verwacht van een behandeling, waaraan een verstandig mensch zijn hond niet zou wagen . . .

„Waarom” — zoo vraagt de hierboven genoemde Liek-Danzig — „hebben wij, artsen, eigenlijk zes jaar gestudeerd? Waarom zijn wij nog verdere jaren assistent geweest en plagen we ons nog dagelijks met diagnose?”

De vraag stellen is haar beantwoorden: omdat, zeker op het terrein der geneeskunde, het wonder het liefste kind van het geloof is. Maar welbeschouwd is het een wanstaltig kleintje! DERKS

RECHTSZAKEN

RECHTBANK TE ALKMAAR KWAKZALVERIJ

Voor de rechtbank is een zaak behandeld tegen P. Br., die te Opmeer (een dorpje in Noordelijk Noord-Holland) de reputatie geniet van kanker te kunnen genezen. Hij had een dorpsgenoot op diens verzoek in behandeling genomen en had hem geneesmiddelen tegen genoemde ziekte voorgeschreven. Het middel bestond in dit geval uit het op den buik leggen van doeken, welke vooraf gedrenkt moesten zijn in sap van uien en in azijn. Een gevolg van het toepassen van dit middel was geweest, dat de huid van den patiënt deerlijk „verbrand” was, maar genezing van de ziekte was niet gevolgd. De lijder had zich toen vervoegd bij een erkend specialist te Amsterdam en die had na onderzoek verklaard, dat van kanker geen sprake was. De patiënt leed aan een niersteentje. Zooals begrijpelijk is, volgde een aanklacht tegen den kwakzalver, die dan ook door den kantonrechter te Hoorn wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst was veroordeeld tot f 300 boete of 100 dagen hechtenis.

In hooger beroep uitspraak doende, heeft de Alkmaarsche rechtbank hem tot dezelfde straf veroordeeld.

N.R.C., 17/5 Avondbl.

Het Oordeel der Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging over „Tampax”

Door De Algemeene Vergadering van de Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging, gehouden op 12 Februari 1939 te Utrecht, werd aan ondergeteekenden opgedragen een rondvraag te richten tot de leden, teneinde het oordeel over „Tampax” te kunnen vaststellen. In dit rondschrjven werd gevraagd naar de moreele bezwaren, die men tegen het gebruik van Tampax had en naar de schadelijke gevolgen, die van het gebruik waren gezien. Terwijl om eventueel andere opmerkingen en tenslotte om het eindoordeel werd verzocht.

Uit de antwoorden, die van 40 gynaecologen werden ontvangen, bleek, dat algemeen het gebruik voor jonge meisjes om moreele redenen wordt verworpen, terwijl voor de helft der gynaecologen deze bezwaren ook gelden voor getrouwde vrouwen. Daarnaast werden tal van technische moeilijkheden genoemd, die het gebruik met zich meebracht.

15 Gynaecologen zagen in hun practijk min of meer ernstige gevallen van ontsteking van het inwendige geslachtsapparaat, het meest in den vorm van colpitis; enkele keeren zelfs een opstijgende infectie. 16 keer wordt vermeld, dat door niet gebruiken in de streek, waar het lid woont, hierover geen ervaring kon worden opgedaan; niettemin wordt hier nagenoeg steeds aan toegevoegd, dat uit theoretische overwegingen het ontstaan van een ontsteking wordt voorzien.

Het eindoordeel is, dat van de 40 leden 34 het gebruik van „Tampax” verwerpen. Slechts één lid meent het te kunnen aanbevelen, terwijl 3 keer in bijzondere omstandigheden, en dan nog alleen na medisch onderzoek, het gebruik wordt toegestaan. 2 Leden onthielden zich van het geven van een oordeel wegens gebrek aan ervaring.

Samenvattend meenen de rapporteurs te mogen vaststellen, dat de

in dergelijke gevallen wel wenschelijk zou zijn.

Het ligt in onze bedoeling te trachten hierin verbetering te brengen. Dit nu kan op verschillende manieren geschieden.

Eén wijze van verbeteren kan tot stand komen door medewerking van leden, abonné's en andere lezers.

Namens het bestuur der Vereeniging Tegen de Kwakzalverij plaatsen wij daartoe de volgende oproep:

Zendt ons uitknipsels uit de bladen over verslagen van rechtszaken, betrekking houdende met kwakzalverij. Ook

INHOUD		Blz.
Jaarverslag over het jaar 1938		45
Mededeelingen van het Bestuur		45
Het oordeel der Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging over „Tampax”		46
Verzoek aan de leden		46
Een schandelijke Advertentie C.		47
Het liefste Kind	Derks	49
Rechtszaken		49
De strijd wordt zwaarder	S. Mozes	51
Rekening en Verantwoording over het jaar 1938		51

Nederlandsche gynaecologen het gebruik van Tampax voor jonge meisjes absoluut verwerpen, maar zich ook in overgrootemederheid uitspreken tegen het gebruik daarvan bij getrouwde vrouwen, door de moreele, technische en medische bezwaren, die hieraan zijn verbonden.

Amsterdam - 18 Mei 1939

ELISE SANDERS.

F. C. VAN TONGEREN.

Verzoek aan de Leden!

Het komt meermalen voor, dat er bij den secretaris of bij de redactie geïnformeerd wordt naar gegevens omtrent kwakzalvers en feiten, die met de werkzaamheden van deze lieden ten nauwste verband houden. Deze verzoeken bereiken ons zoowel van de zijde van politie en justitie, als van min of meer officieele instanties en particulieren. Hoewel wij dit zeer op prijs stellen, is het ons niet altijd mogelijk steeds de gewenschte inlichtingen te kunnen geven in den vorm zooals dat

andere berichten, die met dit onderwerp te maken hebben, zien wij gaarne van U tegevoet.

Op deze wijze hopen wij over wat meer gegevens te kunnen beschikken.

U steunt zoodoende het streven der vereeniging.

Natuurlijk zal het ons niet mogelijk zijn in alle gevallen bericht van ontvangst en bedankjes te sturen.

Bij voorbaat zeggen wij U bij dezen namens het bestuur dank voor de te nemen moeite.

Red.

Een schandelijke Advertentie

Een onzer abonn es zond aan de redactie een nummer van „Het Zondagsblad H. Familie”, officieel orgaan van de Aartsbroederschap der H. Familie. Daarin komen eenige advertenties voor waarop wij wel het een en ander zouden willen aanmerken. Eén daarvan is evenwel dermate hinderlijk en... gevaarlijk, dat we haar ter beoordeeling aan de lezers hier in haar geheel afdrukken.

Deze advertentie is te beschouwen als een voorbeeld van de funeste wijze waarop in verschillende kleinere, locale blaadjes propaganda gemaakt wordt voor „geneesmiddelen en geneeswijzen”, zonder dat de redacties dezer periodieken ook maar de

minste moeite doen daar eenige aandacht aan te schenken.

Men geeft zich op niet te verantwoordwoorden wijze geen rekenschap ervan, dat juist het geadvertenteer in deze bladen, die gemeenlijk hoofdzakelijk onder oogen komen van kleine luiden, verderfelijker is te noemen en in hooge mate afkeurenswaardig.

Herhaaldelijk is daarop van hieruit gewezen. De brave, gewoonlijk niet bijzonder ontwikkelde lezers, zijn maar al te ontvankelijk voor alles wat gedrukt op hen wordt losgelaten. Dit wordt dan zeer

zeker nog versterkt als dergelijke aanprijzingen voorkomen in religieuze organen zooals het bovengenoemde.

Men leze thans zelf.

Met kerkelijke goedkeuring — Zonder vermelding van „H. Familie” is nadruk verboden.

Dit staat boven de advertenties. Het zal daar vermoedelijk wel niet op slaan, doch het staat er, en nogal in het oog loopend ook! Laten wij thans aannemen, dat Buckfast Abbey bestaat, en laten wij ook aannemen, dat daar door de Paters Benedictijnen in een wetenschappelijk laboratorium wordt gewerkt.

Was dit alles er niet (de kans is niet uitgesloten dat deze advertentie op schandelijke wijze misbruik maakt van de naam van een werkelijk bestaand laboratorium, hetgeen dan voor rekening van de redactie van het blaadje moet komen) dan hadden we hier dus te maken met een meer toegepast, doch daarom niet goed te keuren adverteerderstrucje.

We nemen echter aan, dat Buckfast Abbey, etc., er wel degelijk zijn. Dan wordt het echter onbegrijpelijk, dat een „wetenschappelijk” laboratorium toe zou staan op zulk een, niet alleen onsmakelijke, doch tevens gevaarlijke wijze te trachten zijn producten aan de man te brengen. In een dergelijk blad voorkomend zijn zulke advertenties gevaarlijker dan de met de bekende bombast en geschreeuw op de markten vaak aangeprezen middelen.

Dit is boerenbedrog van de ergste soort. Speculeerend op de godsdienstigheid der eenvoudige lezers, worden deze annonces in zulke bladen geplaatst. Wij meenen dan ook niet na te mogen laten daartegen ten sterkste te protesteerden.

Wij willen direct aannemen, dat de redactie van het Zondagsblad der H. Familie niet op de hoogte is van de inhoud der advertenties. Het is dan echter meer dan hoog tijd geworden, dat de Paters-Redacteuren zich daar eens mee gaan bemoeien. C.

(Volgens mededeelingen van het R.I.P.T.O. 1922, bevatten de rose tabletjes Aloë, en Buckfaster-siroop, suiker en honig in gearomatiseerde oplossingen).

En dan die voortreffelijke roode wijn

waarvan de Abdijlikeur vervaardigd wordt, uit fijnste druiven geperst wordt zij in het wetenschappelijk laboratorium der Benedictijnen van Buckfast Abbey tot een eerste rangs tonic omgeschapen waarin de geneeskrachtige kruiden zoodanig worden verborgen dat de heerlijke smaak van den wijn niet wordt teniet gedaan. In tegenstelling met andere geneesmiddelen waarvoor de zieken met schrik den tijd van innemen zien naderen, verlangen zij naar het oogenblik dat de Benedictijner Abdijlikeur weer mag worden genoten. En niet alleen dat zij zoo heerlijk smaakt maar haar uitwerking is in vele gevallen even voortreffelijk.

Al ruim 8 maanden

zoo schreef de heer W. H... is mijn vrouw aan het sukkelen geweest, toen heeft zij bloedfluisen opgegeven en volgens den dokter kwam het van de borst en ook haar eene long was aangedaan. Nu spuwt zij nog gedurig bloedfluisen en verzoek ik U de Buckfaster geneesmiddelen te zenden.

Een maand later schrijft dezelfde: „Gelieve mij nog een flesch abdijlikeur en een flacon abdijtabletten te zenden. Mijn vrouw wordt mooi beter, bloedfluisen geeft zij heel niet meer op.”

Buckfaster Abdijlikeur kost f 3,75 en is een uniek middel bij bloedarmoede, hardnekkigen hoest, maagongesteldheden, slechte spijsvertering, zwakte, vermoeidheid van lichaam en geest, overspanning, onzuiverheid van het bloed, influenza, slapeloosheid, verlies van eetlust en alle zenuwongesteldheden van den tegenwoordigen tijd.

Benedictijner geneesmiddelen zijn verkrijgbaar bij de bekende adressen. Waar niet in voorraad volgt franco toezending tegen Giro 269585 of postwissel aan de alleenverteenwoordiging der Abdij Fa. TIEMESSEN-VERKUIJL, Pontanusstraat 7, Nijmegen.

Als zoovele bloemetjes in verschillende kleuren de zieken aangeboden

gelijken de fijn gekleurde tabletjes met zooveel zorg samengesteld door de Paters Benedictijnen van Buckfast Abbey.

DE HEMELSBLAUWE zijn de soluric tabletten tegen chronisch rheumatisme, jicht, catarrh van de blaas, waterzucht enz. Prijs f 1,60 voor 40 stuks.

DE ROSE zijn de galtablettes die zoo schitterend werken bij hardlijvigheid, slechte spijsvertering, duizeligheid, moeheid, gebrek aan eetlust, gal- en leverkwalen. Prijs f 1,50 voor 40 stuks.

DE GELE zijn de abdijtabletten voor versterking, bij bloedarmoede, hoofdpijn, zwakte en alle zenuwongesteldheden van den tegenwoordigen tijd. Als gij ze gebruikt voelt ge U zelve sterker worden.

DE PAARSE zijn de gastralcine-tabletten voor de maag, zij zorgen voor een goede spijsvertering, zijn tegen 't zuur en maagpijn, in  en woord voor lijders aan ongesteldheid van de maag.

DE LILA tablettes zijn die waar ge overal tevergeefs naar zult zoeken. Alleen de Paters Benedictijnen maken ze. Ze zijn zuiver plantaardig samengesteld en oefenen een rechtstreeksche werking uit op de oorzaken van huidziekten. Het is voldoende bekend dat vele huidongesteldheden ontstaan uit onzuiverheid van het bloed. Deze tabletten nu zuiveren het bloed op een langzaam vooruitgaande wijze. Zelfs bij degenen die jaren aan huidziekten geleden hadden, brachten deze tabletten met tegelijkertijd de huidzalf toegepast, de zoo vurig begeerde beterschap. Prijs der tabletten f 1,60 per 40 stuks. Huidzalf f 1,35 per doosje.

HET LIEFSTE KIND

Laat ons vandaag een wat lastig onderwerp ter hand nemen en vergun mij, u ditmaal te onderhouden over wondergeloof. Inderdaad, een lastige kwestie. Kijk, ge kunt me er altijd voor vinden, het berispelijke in het licht te stellen van het bedrijf van den bedrieger, hetzij hij op de Zaterdagavondmarkt practiseert, hetzij hij er een huisknecht en een wachtkamer met eiken betimmering op na houdt, den bedrieger, die met zijn hocus pocus maar één ding beoogt: Zoo spoedig mogelijk van zijn rente te kunnen gaan leven. Dit slag van lieden op de schouwplaats van het gezond verstand aan den schandpaal te zetten, met een narrenkap met ezelsoren op het onwaardig hoofd, zal me nooit verdrieten.

Maar... wondergeloof... zie, daar is het even anders mee gesteld. Want dat is een geloof, dus een overtuiging, gebaseerd op een innerlijke beleving en iemands overtuiging, iemands geloof, daar moeten we afblijven.

Er is een wijs man geweest, die gezegd heeft, dat het wonder het liefste kind van het geloof is en in haar algemeenheid is er van deze uitspraak zeker veel waar. Wie gelooft en dit geloof niet laat varen, ziet er een macht in, die, om het schoone woord aan te halen, bergen kan verzetten. Dat behoeft geen religieuze beleving te zijn. Iedereen weet, om een voorbeeld te noemen, hoe waarachtig geloof aan een staatkundig ideaal allerlei wonderen mogelijk acht.

Een definitie van het begrip „wonder” blijve hier achterwege. Iedereen moet maar voor zichzelf weten, welken omvang het wonder — in ons geval: het wonder der genezing — kan aannemen.

Als we bij dit alles nu maar één ding nooit vergeten: dat wat wonderlijk en wonderbaarlijk schijnt het heelemaal niet behoeft te zijn, omdat de wetenschap bijna altijd een afdoende verklaring aan de hand doet van wat als een wonder moet gelden.

Als we het wondergeloof in zijn verschillende vormen observeeren en de, toch altijd zeer zeldzame, gevallen, waarbij iedere verklaring faalt, dáárlaten, kun-

nen we over het algemeen tot drie soorten van wondergeloof komen, al naarmate zij berusten op suggestie, traditie dan wel domheid. Over die verschillen straks, want vóór alles dient gewezen op iets, dat we bij alle wondergeloof bespeuren en dat is de bedriegerij, die nooit aflat, misbruik te maken van het geloof en al wat daarmee verband houdt. Een kwakzalver, die een dozijn bijbelteksten uit het hoofd heeft geleerd, een magnetiseur, die zijn visite begint en eindigt met gebed, een oliekoop, die werkt „in opdracht” van den een of anderen volksheilige weet nu eenmaal, dat een deel van het publiek toegankelijk is voor zijn vrome inleiding en dat de rest gemakkelijk zal vallen, zoo het vertrouwen maar eerst gewonnen is. Om van de diverse balsems, siropen en pillen, die in dit klooster of in die pastorie bereid heeten te zijn, maar te zwijgen.

Het wondergeloof, dat op suggestie berust, zal wel het meest verbreid zijn. Het gevaarlijkst is het traditioneele wondergeloof, dat eenvoudig spot met alle redelijk inzicht. Ik weet niet precies wat „Petruswater” is, maar ik weet wel, dat het nogal eens voorkomt, dat daar ontstoken oogen mee behandeld worden, wel te verstaan buiten medisch voorschrift. Waarom? Omdat hier een traditie van wie weet hoe langen tijd aan het woord is. Zoudt ge uw vertrouwen stellen in den man, die u adviseerde, een bekleemde breuk te cureeren, door een heiligenprentje op de pijnlijke plaats te leggen? Och neen, lach er niet om! Zooiets komt vóór en wie zal de gevallen tellen, waarin het wondergeloof door den dood beschaamd werd?

De folklore kan U een boekje opendoen van den invloed, die de Christelijke feestdagen op het volksleven uitoefenen, en ten zegen strekt die invloed helaas niet altijd. Zoo bestaat er een volksgeloof in sommige streken, dat de gevaarlijke bloedingen, die het leven van een jonge moeder kunnen ondermijnen, verholpen kunnen worden door het nuttigen van

een ei, dat op Witten Donderdag is gelegd. Ja, als zoo'n ei als Paaschei geconsumeerd wordt zal het wel losloopen. Maar stel U voor, dat het Juli of Augustus wordt... zulke dingen komen vóór. Zand, uit de grot, waar de Heilige Familie op den tocht naar Egypte overnachtte, bevordert het zoogen en de stumpers slikken waarachtig zoo'n kluitje aarde.

In dit alles overheerscht het traditioneele. Hier wordt het wondergeloof voortgedragen van ouder op kind. Geen theoloog zal er een goed woord voor hebben. Verstand en intuïtie wijzen het af. Niettemin houdt het stand. Hoe lang nog?

Suggestie in het wondergeloof! Wat zou daar veel over te vertellen zijn! Van den invloed, die het geloof aan een wonderdoener kan uitwerken, van de auto-suggestie ook, die allerlei ongemak kan doen verdwijnen „door het geloof alleen”. Het geloof, dat den wonderdoener niet dan als middel van hooger bestel aanvaardt. Hier denken wij onwillekeurig aan den befaamden Raspoetin, dien iedereen kende als een dommen, onbeschaafden, dweepzieken zoon van het platteland en die het niettemin tot den rang van ongekroonden heerscher in het tsaristisch Rusland bracht, wyl zijn „handoplegging” een paar geëxalteerde leden van de keizerlijke familie tot rust bracht. Zie, hier kan men toch bezwaarlijk van auto-suggestie spreken. Men moet aan het Russische hof dezen dronken moejik een op zichzelf weerzinwekkend wezen hebben gevonden, maar even waar schijnt het te zijn, dat hij een sterk kalmceerenden invloed op den ongelukkigen tsarewitch uitoefende.

Intusschen wint bij het wondergeloof de auto-suggestie het met stukken. En dat is geen wonder. Want we weten nu langzamerhand wel, dat het overgrootste deel dergenen, die door een wonder genezen zijn of genezen héeten te zijn, neurasthenici zijn, lieden met overprikkelde of zwakke zenuwen. Ja, 't is waar, ze moesten naar den dokter en niet naar den dominee of den pastoor gaan en heelemaal niet naar iemand, die er zoowel in theologici als in medicis op los beunhaast, maar men

behoeft nu niet eens zoo'n groot psycholoog te zijn, om in te zien, dat zulk een van zijn ankers geslagene veel toegankelijker is voor een behandeling, waarbij ongenadig met „mysteries”, „verlossingen”, „uitbanningen” e.d. gewerkt wordt, dan voor een therapie, die het nut van een uur wandelen, vroeg naar bed gaan, sportbeoefening en dikke boterhammen eten in het licht stelt.

Liek-Danzig geeft in een zijner werken verslag van een „duivels-uitbanning”, zooals er jaarlijks in Noord-Bosnië plaats hebben. Een groot aantal personen komt op Johannesdag bijeen nabij een bedevaartkapel met het verlangen, dat de geestelijke hun den duivel zal uitdrijven. Onder het uitstooten van een eeuwenoude bezweringformule heeft deze uitdrijving plaats en dikwijls geschiedt het, dat patienten, die al de kenmerken van hysterici dragen, volkomen opgelucht en verlost van hun — dikwijls geestelijke — kwalen, huistoe gaan.

Dit is auto-suggestie. De schrijver verhaalt, hoe hij dan ook den autoriteiten adviseerde, tegen deze „uitbanningen” niet op te treden. Want inrichtingen voor zenuwlijders en zielszieken heeft men daar niet en het middel is in dit geval daarom nu eens minder erg dan de kwaal. Zoo moet er in een uithoek van Estland een predikant wonen, die allerlei wondergenezingen verricht, tegen zijn zin, onder herhaald waarschuwen, dat hij geen de minste medische kennis kan doen gelden en overtuigd, dat zijn patienten het in een ziekeninrichting heel wat beter zouden hebben dan in zijn tot barak ingerichte stal. Men dwingt hem echter, zijn patienten de handen op te leggen, te bestrijken enz. en althans een deel zijner patienten vindt baat.

Dit is auto-suggestie, maar een van bijzondere soort, want men suggereert zich hier het wonder, omdat men gelooft in een wonderkracht, in een wondervermogen, terwijl het toch eigenlijk alleen of grootendeels toch neerkomt op het kalmeeren van een nerveus mensch. En we behoeven daarvoor naar Bosnië noch naar Estland te gaan. Als ge met een zoentje de pijn wegneemt, die het ge-

stooten vingertje uw kleine meid berokkent, ziet ge immers hetzelfde?

En nu geloof ik wel, dat die Bosnische Paters en die Estlandsche dominee geen bedriegers zijn, maar ik weet, dat wij hier geen Bosnische bergbewoners en geen Estlandsche boeren zijn, anders gezegd, dat wij al deze dingen toch eenigermate kunnen beredeneeren en beoordeelen. En dan kunnen wij de oogen toch niet sluiten voor de natuurlijke middelen, die ons ten dienste staan wanneer ons lichaam ze behoeft en beseffen, dat wij ze behooren aan te wenden als ze noodig zijn. Vóór alles en zeker vóórdat we ons op het gebied van het „bovennatuurlijke” begeven.

Een enkel woord ten slotte over het geloof in de wondergenezing, dat we doodgegewoon als „domheid” mogen aanmerken.

De onsterfelijke Schoolmeester heeft ons een gedichtje nagelaten, dat hierop neerkomt, dat een boer, die zijn schaatsen aanbindt, een jurk aantrekt en een koeienstaart in zijn nek plakt, door sommigen voor een Chinees zal worden gehouden. Op dezelfde wijze is er tegenwoordig niets anders noodig dan jenzelf inplaats van Jan Jansen „Ali ben Omar” te noemen, je gezicht en handen bruin te verven en de menschen in een Aziatisch interieur te ontvangen, om binnen drie weken als „Indisch wonderdokter” bekend te staan.

Dat is overdreven. Ik weet het. Maar nog veel meer overdreven is de liefhebberij van sommige menschen, om iederen bedrieger, die een exotisch tintje aan zijn bestaan weet te geven, hun vrouwen te schenken. De Javaan uit de dessa houdt zich bij zijn doekoen. Ik weet niet, of hij er verstandig aan doet, maar hij moet tenminste van een blanken dokter niets hebben. Vele blanken loopen den dokter voorbij en zoeken het bij... neen, niet bij een bruinen arts, maar bij een bruingeverfden bedrieger. Hoe is het in vredesnaam mogelijk! Hoe raken we dit wondergeloof, neen, deze domheidsmacht ooit kwijt?

Er is een ander wondergeloof. Het geloof, dat een slingertje, dat ge in de hand houdt, precies kan ver-

tellen, of het uw nieren dan wel uw longen zijn, die den dienst weigeren. Het geloof, dat iedere ziekte zich op uw netvlies manifesteert. Het geloof, dat een emeritus-boer uw pijnlijke knie kan genezen, door u tweemaal per week van den schedel tot de voetzolen in de zoete olie te zetten (ik heb den smakker bezig gezien). Het geloof, dat het wonder, neen, het mirakel verwacht van een behandelingswaaraan een verstandig mensch zijn hond niet zou wagen...

„Waarom” — zoo vraagt de hierboven genoemde Liek-Danzig — „hebben wij, artsen, eigenlijk zes jaar gestudeerd? Waarom zijn wij nog verdere jaren assistent geweest en plagen we ons nog dagelijks met diagnose?”

De vraag stellen is haar beantwoorden: omdat, zeker op het terrein der geneeskunde, het wonder het liefste kind van het geloof is. Maar welbeschouwd is het een wanstaltig kleintje! DERKS

RECHTSZAKEN

RECHTBANK TE ALKMAAR KWAKZALVERIJ

Voor de rechtbank is een zaak behandeld tegen P. Br., die te Opmeer (een dorpje in Noordelijk Noord-Holland) de reputatie geniet van kanker te kunnen genezen. Hij had een dorpsgenoot op diens verzoek in behandeling genomen en had hem geneesmiddelen tegen genoemde ziekte voorgeschreven. Het middel bestond in dit geval uit het op den buik leggen van doeken, welke vooraf gedrenkt moesten zijn in sap van uien en in azijn. Een gevolg van het toepassen van dit middel was geweest, dat de huid van den patiënt deerlijk „verbrand” was, maar genezing van de ziekte was niet gevolgd. De lijder had zich toen vervoegd bij een erkend specialist te Amsterdam en die had na onderzoek verklaard, dat van kanker geen sprake was. De patiënt leed aan een niersteentje. Zooals begrijpelijk is, volgde een aanklacht tegen den kwakzalver, die dan ook door den kantonrechter te Hoorn wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst was veroordeeld tot f 300 boete of 100 dagen hechtenis.

In hooger beroep uitspraak doende, heeft de Alkmaarsche rechtbank hem tot dezelfde straf veroordeeld.

N.R.C., 17/5 Avondbl.

DE STRIJD WORDT ZWAARDER

Dat de heeren (en dames) kwakzalvers en kwakzalverijfabrikanten niet erg scrupuleus in de keuze hunner reclamemiddelen zijn, mag als bekend verondersteld worden. We hoeven slechts te herinneren aan de advertenties in sommige bladen, aan de mededeelingen op reclameborden, aan het verspreiden van boekjes met geneesmiddel-adviezen („Raadgevingen van Pastoor Heumann") en pamfletten met kruidenrecepten no 1, no 2 enz. voor elke ziekte een apart nummer („Natuur-geneeskundig-instituut-Jonker"). Maar wat ik dezer dagen ervoer, heb ik, in zulk een vorm, nog niet eerder meegemaakt: Het geneesmiddel hoefde ik niet eens vooraf te verzoeken, het werd mij *ongevraagd*, netjes-verpakt, thuis bezorgd!

Vóór eenige weken werd in mijn brievenbus gedeponeed een gele enveloppe, waarop suggestief gedrukt: „Gratis monster van het recept van een dokter. Gebruik het van avond". Zeer in mijn nopjes met dat gratis medisch advies plus gratis medicament opende ik het couvert en vond, allereerst, daarin een zakje met 8 pilletjes met de aanduiding „Carter's Leverpilletjes". „Zuiver plantaardig levertonicum voor volwassenden en kinderen. Tegen alle aandoeningen die het gevolg zijn van constipatie, leverstoornissen, slechte spijsvertering, hoofdpijn, onfrisse adem, reumatiek" enz. enz. (O, neen dat „enz. enz." stond er niet bij. Dat is een aanvulling van mijzelf; maar ik veronderstel dat de auteur of de drukker vergeten heeft het er bij te zetten. Immers wat weerhoudt den fabrikant om het symptomenbeeld te completeeren met „vale gelaatskleur, maagzuur, oprispingen, aambeien, hartkloppingen, spataderen, enz. enz.")

Maar behalve het medicament bevond zich in de enveloppe nog een boekje met „Interessante raadgevingen voor het verkrijgen van een stralende gezondheid". Ik heb dit boekje met meer dan gewone belangstelling gelezen en mijn kennis omtrent de buikanatomie en de physiologie der spijsver-

teringsorganen van den mensch er mee opgefrischt. De leek, die het boekje leest, zal zeker door het schijnwetenschappelijke cachet van de inleiding geïmponeerd worden. Dit is natuurlijk de bedoeling van den fabrikant, want het tweede deel van het geschrift, dat begint met de aanhef „Wek Uw gal op met plantaardige extracten", wordt dan, onder de suggestie van het voorafgaande, met grootere nieuwsgierigheid gelezen.

Dat de fabrikant dit goed aangevoeld heeft, ervoer ik eenige dagen geleden, toen een mijner kennissen mij mededeelde, dat hij eenzelfde couvert in zijn bus gevonden had, en het middel daarna probeerde. Hij was er over in de wolken. „Een prachtmiddel!" was zijn opinie. — Hoe weet je dat? was mijn vraag. — „Ik heb in geen maanden zoo goed ontlasting gehad" repliceerde hij. Het gevolg van deze ontboezeming was een geheide discussie tusschen ons, waaruit mij bleek dat zoo'n ordinaire kwakzalversreclame toch veel meer indruk op de menschen maakt, dan welk officieel advies ook van een ervaren arts.

Iemand, die zijn dokter raad vraagt voor hardlijvigheid, zal zeker in de eerste plaats een bepaald diëet en leefregel voorgeschreven krijgen. Maar dat is de meeste menschen te omslachtig en spoedig vragen ze om een pilletje of een drankje. Het medicament wordt dan gretig ingenomen, maar diëet en leefregel verwaarloost men al gauw. Vroeg of laat raakt de patiënt gewend aan de medicijnen, ze helpen niet meer en hij is ontevreden over de behandeling.

Het typische in het kwakzalverschrift is echter, dat daar het volle accent op het (laxeer-)middel gelegd wordt en men het diëet of de leefregel zoo terloops er bij vermeldt. In tegenstelling met het doktersadvies volgt de patiënt deze voorschriften van den kwakzalver wél op! Maar het dan volgend succes wordt geheel en al op rekening van het medicament geschreven. — Mijn kennis had de toegezonden pilletjes ingenomen,

maar... óók het advies gevolgd, dat in het boekje stond. En dat was een goed advies, doch geen patent op naam der heeren Carter c.s., maar een algemeen-bekende, hygiënische maatregel, die elke arts zijn patiënten zeker wel honderden malen voorgehouden en aangeraden zal hebben, n.l.: (ik citeer letterlijk het boekje) „In het algemeen wordt te veel gegeten, gedronken en gerookt, wordt te vlug gegeten en te weinig geslapen. Men is niet genoeg in beweging in de buitenlucht."

Niemand zal ontkennen, dat dit een werkelijk-wijze raad is! Dit, wanneer ze meer door het menschedom werd opgevolgd, het slikken van laxemiddelen in vele gevallen overbodig zou maken. Maar... dáárom is het den geneesmiddelenfabrikant juist *niet* te doen. Integendeel! Juist v é l slikken!! Alle aandacht vestigt hij in zijn reclamegeschrift op het medicament, de pilletjes, en het hygiënisch advies staat er zoo en-pas-sant maar bij. Maar die fabrikant is een goed menschenkenner en weet bij voorbaat, dat deze raadgevingen wel terdege worden opgevolgd, doch dat daarna de „domme mensch" het resultaat uitsluitend wijt aan het „voortreffelijke middel". Dat dan ook grif gekocht wordt... tegen niet al te lagen prijs. Mundus vult decipi!

De vraag rijst echter, of de „Wet op de uitoefening der geneeskunst" geen enkele bepaling bevat, die het *ongevraagd* toesturen van medicamenten en medische adviezen van leken strafbaar stelt. Zoo neen, wordt het dan niet hoog tijd, dat men deze wet gaat wijzigen, zoodat ze meer een krachtiger bestrijdingsmiddel wordt tegen de steeds brutaler en gevaarlijker wordende methodes van kwakzalvers en sommige geneesmiddelfabrikanten. Immers, het optreden van deze „weldoeners" der menscheit wordt steeds driester en onbeschaafder. Apotheker Müller („Pastoor Heumann") en Jonker stuurden de adviezen thuis. Carter gaat nog een stapje verder en werpt *ongevraagd* u de medicamenten in de bus. Welke etappe in de belaging van de volksgezondheid

zal nu betreden worden?

Het meest bedroevende vind ik echter, dat wetenschappelijk-geschoolde en officieel-gebreveteerde menschen als apothekers hun medewerking verleenende aan de bevordering van de kwakzalverij. Menschen, die uit hoofde van hun opleiding en standing in allereerste plaats de aangewezenen moesten zijn deze bedreigers van de volksgezondheid te helpen bestrijden, verleenende hun meest-mogelijke medewerking bij de propaganda voor en de verbreiding van deze kwakzalversmiddelen. De apotheker zal allicht tegenwerpen, dat, wanneer hij deze middelen niet meer verkoopt, de drogist dit toch wel blijft doen. Toegegeven! Maar hij bedenke, dat

dan deze kwakzalversmiddelen veel en veel minder gebruikt zouden worden, omdat zijn naam als apotheker een zeker cachet aan het fabrikaat geeft, waardoor de goê gemeente geneigd is het preparaat meer als een erkend geneesmiddel te beschouwen en minder als een kwakzalversproduct! De „verkoop-alleen-door-den-drogist” zal op het middel steeds het stempel doen drukken van een 2e-rangs artikel. De fabrikant vermeldt toch zeker niet zonder bedoeling in zijn advertenties en geschriften, dat zijn middel „alleen bij erkende apothekers en drogisten verkrijgbaar” is. Zou slechts de drogist zijn preparaten verkopen, dan zou zulk 'n bijzondere ver-

melding zeker achterwege blijven!

— De strijd tegen de kwakzalverij wordt steeds zwaarder! De fabrikant of groothandelaar schuwt geen middel om het debiet te doen vergrooten. Overal zal hij trachten zijn artikelen te laten verkopen. Het is hem onverschillig waar en hoe het verkocht wordt, als hij maar zooveel mogelijk van zijn product kwijt raakt.

Dit overwegende zal de apotheker zeker tot de erkenning moeten komen, dat dergelijke niet medisch-voorgescreven middelen uit zijn zaak geweerd moeten worden en dat zijn plaats in de rij van de *bestrijders* der kwakzalverij moet zijn. Noblesse oblige!
Tilburg, Mei '39 S. MOZES

REKENING EN VERANTWOORDING OVER HET JAAR 1938

ONTVANGSTEN		UITGAVEN	
Nederl. Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst	f 50.—	Redacteur	f 600.—
Nederl. Maatschappij ter Bevordering der Pharmacie	„ 25.—	Onkosten redactie	„ 10.40
Nederl. Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde	„ 25.—	Secretaris-Penningmeester	„ 250.—
Afdeelingen der Ned. Mij. t. Bev. d. Geneeskunst en Departementen der Ned. Mij. t. Bev. d. Pharmacie	„ 333.65	Onkosten Secretaris	„ 39.31
Contributie leden	„ 2187.45	Saldo uitgave Maandblad	„ 1155.81
Abonnementen	„ 192.10	Contributie Groene Kruis	„ 10.—
Verkocht 13 exemplaren „Kwakzalversmiddelen”	„ 18.39	Aankoop kwakzalversmiddelen	„ 5.25
Rente Gemeente Giro	„ 0.70	Onderzoek kwakzalversmiddelen	„ 30.—
	f 2832.29	Boeken, bind- en drukwerk	„ 43.40
		Onkosten Bestuurs- en ledenvergaderingen	„ 86.70
		Innen contributie's en abonnementsgelden	„ 83.58
		Propaganda	„ 124.35
		Diversen	„ 35.05
			f 2473.85
Het vorig voordeelig saldo op 31 Dec. 1937 was	f 503.10	Voordeelig saldo	f 358.44
Het voordeelig saldo over het jaar 1938 is	„ 358.44		f 2832.29
Blijft een voordeelig saldo	f 861.54		

Nagezien en accoord bevonden,

de Commissie tot nazien van de rekening

w.g. Dr J. W. BIRZA

w.g. Dr COENRAAD HIJMANS

Hel Dagelijksch Bestuur

w.g. Dr C. J. BRENKMAN, voorzitter.

w.g. Mr M. D. K. S. VAN LIER, onder-voorzitter

w.g. H. J. A. TER WEE, Secretaris-Penningmeester

Dr C. BAKKER

VOLKSGENEESKUNDE IN WATERLAND

EEN VERGELIJKENDE STUDIE MET DE
GENEESKUNDE DER GRIEKEN EN ROMEINEN

Vraagt Uw Boekhandelaar

Ing. f 11.50 — Geb. f 12.50

UITG. H. J. PARIS

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
 APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS

OPGELETTI 1840

**N.V. ORGANON
OSS**

strijdt mede tegen het
 misbruik van genees-
 middelen, doordat zij
 uitsluitend bij medici
 propaganda maakt
 voor haar preparaten.

30 Pantonsiletten

3,6 DIAMINO, 10 METHYL-ACRIDINIUMCHLORIDE, 3 mg. PER TABLET.

TEGEN VERKOUDHEID EN TER BESCHERM. V. DE MOND-EN KEELHOLTE

PRIJS F. 0.65

CHEMIFA-CHEM. FABRIEK-AMSTERDAM N.V.

De Kwakzalversmiddelen
 HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
 GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

**VEREENIGING TEGEN DE
 KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
 per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.
 den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhel-
 mina Gasthuis, POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

<p>PILULAE JOD- OVI</p> 	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL. FERRO-50-VERWEY PIL. ARSEN-FERROWEY-COMP PIL. ARSEN-FERROWEY PIL. FERROWEY-COMP</p> 	<p>PILULAE KAJOETI</p>

U.A.
 UITSLUITEND
 IN
 APOTHEKEN

N. VERWEY & Co. — TIEL
 Apotheek gevestigd in 1741, tevens
 fabriekmatig bereidend sinds 1818
Apotheker: J. J. VERMET
 Postgto 98061 — telefoon 79 — telegram: vermet

**NEERLANDSCH
 FABRIKAAT
 EIVORT
 VERBODEN**

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
 Postbus 65 — Gevestigd 1889
 Etiketten-, Papierwaren- en Cartonnagefabriek
 UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN
 Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

 B

*De dokter zei:
 Borstvoeding en daarna
 Molenaar's Kindermeel*

Voor 2 à 3 cents per dag
 Uw kind kerngezond.

In dit Blad worden uitsluitend annonces
 opgenomen, die door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij
 zijn goedgekeurd.

400
cd 40

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonné's:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p. bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 - Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Jan wordt niet rijk!

(een waar verhaal)

In het Vondelpark kwam ik hem tegen, en meteen schoot hij op mij af met de woorden: „Zeg, ik word schatrijk”.

Nu ben ik van Jan het een en ander gewend; een tweede optimist van zijn slag moet nog geboren worden, en daarom schijn ik nogal ongeloofig gekeken te hebben, tenminste, voor ik nog een woord had kunnen uitbrengen, bevestigde hij: „Nee, werkelijk, déze maal is 't écht! En niet alleen schatrijk, maar ook wereldberoemd. Hier, kijk maar.” En triomfantelijk haalde hij een brief uit zijn portefeuille, met het hoofd: „Bio Chemisch Laboratorium, Den Haag.” Hij sleurde mij mede naar een bank, waar ik op mijn gemak kennis kon nemen van den inhoud, de bron van Jans rijkdom en beroemdheid.

Interessant wás het, ongetwijfeld! Hem werd niet minder dan het aanbod gedaan, mede te werken aan de oprichting van een Bio Chemischen Bond. De steller van den brief bewoog zich, volgens zijn zeggen, sedert eenige jaren op biochemisch terrein, en hij was over de resultaten zéér tevreden. Natuurlijk zocht hij medewerkers, ten eerste om de heele menschheid gelukkig te maken, en ten tweede met de bedoeling „natuurlijk om het aardsche bestaan, waar voor velen tegenwoordig zeer harde kanten aan zijn, financieel en op elk ander gebied zooveel mogelijk te verbeteren.”

De bereidwilligheid van den afzender was inderdaad grenzeloos! Want niet alleen dat hij Jan's aardsche bestaan aanmerkelijk wilde verbeteren, (een verbetering, die werkelijk goed besteed zou zijn) maar bovendien schreef hij: „U zult misschien wel weten wat Bio Chemie is, en als U het niet weet wil ik er U wel mee op de hoogte brengen.”

Nu studeert Jan al een paar jaar pharmacie, zoodat ik dit aanbod nogal overbodig vond, maar dat kon de afzender niet weten, en bovendien, Jan was van een héél andere meening. „Biochemie,” zeide hij, „daar weet ik niets van. Ik weet niet ééns, wat het is. Natuurlijk, vóór ik dien prachtbrief kreeg had ik er wel zoo'n idee over, zooals wij allemaal op de Universiteit, maar sedert ik dien weldoener gesproken heb, zijn mij de schellen van de oogen gevallen. Ik wist er letterlijk niets van, maar nu! Nu ben ik al bijna ingewijd in de wonderlijke geheimen van deze nieuwe, schoone wetenschap. En eenvoudig dat het is! Belachelijk eenvoudig! Maar lees verder.

Je zult uit mijn antwoord op dit eerste epistel, dat er achter zit, vernemen dat ik al direct vermoeden had dat mijn weldoener iets anders bedoelde met biochemie dan wij, pharmaceuten, er gewoonlijk onder verstaan. En daarom vroeg ik hem ook beleefd mij uiteen te zetten, wat hij eigenlijk onder Bio Chemie, in twee stuk-

ken en met twee hoofdletters, bedoelde? Je weet, ik ben erg leergierig. En lees nu den volgende brief, nietswaardige academicus, en leer verstaan en begrijpen wat Bio Chemie eigenlijk is, en waarvan, wij, uilskuikens, tot heden geen flauw idee hadden.”

* * *

De Bio-Chemische brief

Met belangstelling bekeek ik den volgende brief van het Bio Chemisch Laboratorium, dat wel is waar op gespannen voet scheen te staan met de Nederlandsche taal, maar dat overigens wijsheden verkondigde, die geheel nieuwe perspectieven openden.

Bio Chemie dan is, althans volgens dit laboratorium, de leer van de chemische samenstelling van het weefsel van het menschelijk lichaam en de chemische gebeurtenissen daarin. Deze leer is opgebouwd door Dr W. Schuszler te Oldenburg en door de jaren bevestigd geworden door de meest vooraanstaande professoren in de verschillende landen.

De Bio Chemie gaat een stap verder dan de tegenwoordige natuurgeneeskunde. De natuurgeneeskunde tracht met heet water de mineraalstoffen uit de kruiden te halen, en dit gelukt hun maar voor een zeer gering deel.

De Bio Chemie haalt echter alle mineraalstoffen voor de aanhangers der natuurgeneeskunde uit de kruiden, en vandaar dat de resultaten enorm veel grooter zijn. Bovendien is het voor de patienten veel gemakkelijker.

Bio Chemie is daarom een volks-

Jan wordt niet rijk (vervolg)

geneeskunde bij uitnemendheid. Nu ga ik hier nog een stapje verder. Toen de Bio Chemische therapie opgebouwd werd was de vitamineleer nog niet bekend. Thans pas ik bij de mineraalstofleer de vitamineleer toe en de resultaten zijn inderdaad verbluffend. Ik sluit een prospectie hierover hierbij in. Voor een juist oordeel over een en ander te krijgen moet men natuurlijk de hierover bestaande literatuur (het staat er werkelijk zoo, en later nog eens, schr.) raadplegen.

Mijn bedoeling is nu om evenals in het buitenland hier een organisatie op te bouwen om de massa op de hoogte te brengen met de Bio Chemische therapie. Uit een kaufmannisch oogpunt biedt dit inderdaad een reusachtig perspectief. Ik heb reeds alles er voor klaar, maar zou graag in Amsterdam een medewerker hebben. Het hiervoor benodigde kapitaal is niet groot."

Tot zoover de brief.

* * *

Triomfantelijk keek Jan mij aan. „Zie je wel,” riep hij uit, „geen flauw idee hebben wij er van gehad. Wat ze ons op de universiteit leerden, was nonsens. Deze man weet het! Wat een vooruitzichten opent alleen al deze eene fraaie zin: „De Bio Chemie haalt echter alle mineraalstoffen voor de aanhangers der natuurgeneeskunde uit de kruiden.” Ben je geen aanhanger, dan blijven ze d'r in. Ben je wel aanhanger, dan komen ze d'r uit. Wat een wonder, dat al die chemici hun mineraalstoffen niet uit de kruiden halen! Zij zijn natuurlijk geen aanhangers. En ook geen wonder, dat de officieele genezers geen betere resultaten boeken. Die hangen ook niet aan, en nu doen die mineraalstoffen het lekker niet!

Intusschen, heelemaal duidelijk wat ik er nu eigenlijk bij moest doen, was het mij niet, en daarom heb ik nadere opheldering gevraagd, die prompt kwam. Ik moet het secretariaat voor Amsterdam voeren, en „propagandamiddelen toepassen, Bio Chemische praeparaten in voorraad houden, en menschen ontvangen die inlichtingen wenschen om-

trent Bio Chemie. „Nu, dat is belachelijk eenvoudig, zoo je gezien hebt. Verder een kaartsysteem bijhouden.

Eén ding is jammer, n.l. dat mijn weldoener schrijft „Salaris wordt natuurlijk niet betaald. De winsten komen uit de preparaten en de door U betoonde activiteit.

De voorraad propagandamateriaal evenals de preparaten moet U natuurlijk betalen onder voorwaarde dat ik Uw voorraad bij een eventueel eindigen van Uw secretariaat terug neem tegen denzelfden prijs die U er voor betaald heeft, mits in denzelfden toestand.” „Enfin, aan activiteit ontbreekt het mij niet,” vervolgde Jan. „En mijn vrouw kan er ook nog een aardig duitje bijverdienen. Lees maar, wat er verder staat: „Met den noodigen tact en serieus inwerken in de Bio Chemie is hiermede in Amsterdam een zeer behoorlijk burgerlijk bestaan te verdienen. Vooral wanneer Uw vrouw geschikt is om met dames te spreken omdat wij een middel hebben voor zwangere vrouwen waardoor deze tijdens en na de zwangerschap flink en fit blijven en het kind alle waarborgen gekregen heeft om zonder allerlei kinderziekten op te groeien. Dan hebben wij een preparaat voor getrouwde en ongetrouwde vrouwen voor versterking en frischhouding van de baarmoeder waardoor alle baarmoeder lijden voorkomen resp. genezen wordt. Over deze preparaten kan een vrouw beter praten dan een man. De advertenties in de courant worden door ons betaald en de reflectanten daarop moeten direct door U bewerkt worden d.w.z. op de hoogte gebracht worden met de Bio Chemische therapie.”

* * *

H e t B i o C h e m i s c h B i c o m p l e x o p O l i e b a s i s „Je begrijpt,” zei Jan, „dat ik direct nog méér bijzonderheden gevraagd heb. Want hoe kom ik in Amsterdam aan leden? En hoe groot is de winst op de praeparaten? En ik vroeg natuurlijk een monsterzending en prospecti. En dan die kwestie met zijn vrouw! Die is wel heelemaal niet medisch aangelegd, maar dat is haar

INHOUD

	Blz.
Jan wordt niet rijk	53
De Medische Trust Brenkman	56
Onderzoek van eenige Rheumatiek-Middelen H. T. W.	56
Iets over Attesten Derks	57
Rechtszaken	59

natuurlijk wel even te leeren! En dan nog die kwestie van die dokter die medische adviezen geeft. Natuurlijk vroeg ik, of dat wel een goede was, op de hoogte met de mineraalstoffen uit de kruiden en de Bio Chemie. Want dat leeren ze natuurlijk op de Universiteit niet in den geest van Den Haag! Maar dát bleek in orde te zijn! Er is een dokter, die zich „alle literatuur heeft aangeschaft” en „van principieel tegenstander nu warm voorstander is geworden”. O zoo! Ga heen, ongeloovige, schaf je eveneens de „literatuur” aan, en bekeer je! Hier, lees dit pamflet,” riep hij in extase. En voor mijn verbaasde oogen danste een papiertje op en neer, waarin den volke werd kond gedaan van het bestaan van „Sanolin”, dat helpt tegen „Hoest, griep, bronchitis, rachitis, maag en darmlijden, lever en nierlijden, rheumatiek, en al dergelijke ziektebeelden, die innerlijk bijna dezelfde oorzaak hebben”. „Je ziet,” vervolgde hij, „een prachtmiddel, waar alle doktoren tezamen niet tegenop kunnen. Maar, het is dan ook een Bio Chemisch bicomplex op oliebasis!” Nog nooit van gehoord hè? Jij, met je snert academische Bio Chemie als bijvak! Enfin, lees verder. Neem kennis van het feit, dat de propaganda al „in embreo” klaar is. Snap je het niet? Dat is natuurlijk een Bio Chemische uitdrukking, waar je geen verstand van hebt. Dat „embreo” moet natuurlijk worden uitgebreed, hetgeen geschieden zal door het te koesteren in Bio Chemische bicomplexen op oliebasis. Toch jammer, dat ik geen monsters kreeg! Maar dat hoeft ook niet, volgens den Haag. Het is

Jan wordt niet rijk (vervolg)

voldoende dat ik weet dat het mineraalstoffen zijn, behalve Sannolin: dat is „een concentratie van vitamine en mineraalstoffen”.

Toch mag ik ook mijn bescheiden aandeel nemen in het tot stand brengen van het schoonste, dat deze eeuw voortbrengen zal. Ik moet n.l. tabletjes persen van een stof, die „de eigenschap heeft de baarmoeder te versterken en te verfrisschen. Alzoo herstelt ze alle gebreken aan en om de baarmoeder”.

Is dat eventjes wat? Wèg met alle specialisten en klinieken; wij gaan op groote schaal baarmoeders verfrisschen, tot heil der menschheid! De verfrissing is op marsch, en niets zal haar tegenhouden!

* * *

Maar nu komt de klap op de vuurpijl. Mijn weldoener is bij mij op bezoek geweest, en sedert dien heb ik niets meer te leeren. Luister naar de wijsheden, die hij verkondigde: „Ten eerste: Er zijn twintig mineraalstoffen, meer bestaan er niet! Twaalf daarvan worden regelmatig gebruikt, meestal in bicomplexen op oliebasis.”

Jij en ik, met onze heele resp. halve academische opleiding, dachten dat er heel wat meer waren. Niks hoor. 20 stuks, en daarmee uit!

Dan is er een lijst van bicomplexen, en een lijst van ziekten, met nummers. Wie b.v. reumatiek heeft, of haarpijn, of iets anders, dat toch immers inwendig bijna dezelfde oorzaak heeft, zoekt het bijpassende nummer van bicomplexen uit, en geneest. Dat is natuurlijk voor de ongelooovigen, de niet-aanhangers. De aanhangers worden à raison van f 2.— per drie maanden lid van den biochemischen bond, krijgen vrij medisch advies, een tijdschrift, ter bevestiging des geloofs, brochures, en reductie op de prijzen der bicomplexen.

Niet, dat ze aan het laatste veel hebben! Want de Meester heeft mij verzekerd: „Een Bio Chemist wordt nooit meer ziek! Een gewoon mensch herstelt van een ziekte (of niet) en krijgt wat anders.” Niet alzoo de Bio Chemist!

In het begin, als hij pas lid is, mag het natuurlijk nog, maar dan is het ook onherroepelijk uit! Je ziet, ook de ziekenfondsen en verzekeringen gaan op de flesch.

En dat alles voor twee gulden per drie maanden! Het is te geef!

En dan al die gelukkige moeders die wij kweeken! Want dat baarmoederpoeder, leerde de Meester mij, houdt niet alleen de baarmoeder gezond en frisch, maar het bevordert ook de zogproductie, en de kinderen groeien er gezond en sterk door op. Dat is nog eens werking op een afstand! Laat ik je in vrouwen zeggen, dat dit volgens mij de grootste uitvinding is in de heele geschiedenis der menschheid! Als ik daarmee aan het werk ga . . .

Jan raakte in extase, verhief zijn stem, en alsof hij visioenen zag van ongekende zaligheid, klonk het plechtig: „Ik zie het al, de groote koppen in de kranten: „Dreigend zogtekort in Amsterdam, verheimelijkt door de officiele geneeskunde. Edele uitvinder helpt de aanhangers der Bio Chemie hun productie op te voeren. Men overweegt de oprichting van een standbeeld op den Dam en de doorbraak van de oude stad met een groote boulevard, die recht op dit standbeeld zal uitloopen.” En dit standbeeld stelt den Meester voor, aan wiens voeten ik gezeten ben om de woorden van wijsheid te drinken, die Zijn Mond spreekt.”

Jan's stem werd, al sprekend, luider en luider, zoodat de voorbijgangers bleven staan, en ik vond het meer dan tijd te trachten er tusschenuit te trekken, toen hij mij plotseling bij een knoop van mijn jas pakte, en heel nuchter vroeg: „Zeg, heb je soms toevallig driehonderd pop bij je? Want dat vraagt de Meester voor de bicomplexen en het propaganda-materiaal.”

Blijkbaar was hij naar de aarde teruggekeerd!

Gelukkig had ik ze toevallig niet, zoodat ik naar waarheid verklaren kon dat ik hem niet kon helpen, en daar de situatie, mede in verband met de aangroeiende schare van belangstellenden, vervelend begon te worden (Jan mocht het eens in zijn hoofd krijgen een propagandaspeech af te

steken over zijn baarmoederpoeder) wist ik van hem af te komen met de mededeeling, dat ik mijn best zou doen, en dat hij over een week of vier maar eens moest aankomen om verder verslag te doen.

* * *

De Ontknooping

Drie weken later kwam ik hem tegen. Een gebroken man. Op mijn belangstellende vraag, hoe het nu stond met de rijkdom en de beroemdheid, haalde hij een brief uit zijn zak, en sprak: „Hier, lees, alles is uit. De Meester wantrouwt mij.”

En ik las o.a. dat de Meester van meening was dat mijn vriend geen „oprechte bedoelingen had”. Hij had zelfs een informatie genomen en hij geloofde, dat die juist was. Hij schreef: „In den regel zet men dan een punt onder de besprekingen, en laat om booze geesten te wekken, de zaak verder maar rusten. Toch is dat aan de eene kant jammer. Want het onderling wantrouwen waardoor het menschedom elkaar verteert, wordt er nog meer mee gevoed.

Als alle menschen zoo verstandig waren om te erkennen dat oprechtheid de eenige weg is om voordeel te behalen dan zouden we het materieel en geestelijk veel verder brengen. Welnu, ik geloof niet dat U met mij wilt samenwerken. U heeft een betrekking en ik meen te mogen aannemen dat U er niet over denkt om die betrekking te verlaten.

Indien U mij dit eerlijk gezegd had dan hadden we misschien de gelegenheid in deze kunnen openen om U zelfstandig te maken. Ik meen mij in deze in U vergist te hebben. Voor mij is dit niet zoo erg. Als ik mij in U vergist heb dan ben U heusch de eerste niet en U zal wellicht de laatste ook niet zijn.

Indien U nu verstandig ben moet U over deze brief niet gepikeerd zijn, maar zet verder alle gochemheid ver van U. Men bereikt er in deze wereld van alles verwoesent wantrouwen, niets meer mee. Oprechtheid is ook zelfs voor een koopman van niet te onverschatte waarde, omdat er aan niets zoo veel gebrek is in de samenleving, als aan oprechtheid.

Jan wordt niet rijk (vervolg)

Mocht ik en mijn informateur ons vergissen in deze welnu dan biedt ik U bij voorbaat mijn welgemeend excuus aan.

Ik gaf Jan zijn brief terug met eenige welgemeende troostwoor-

De Medische Trust

Jaar in, jaar uit pogen de gebroeders v. d. Graaf wantrouwen te zaaien onder het daarvoor zoo vatbare publiek tegen de geneeskundigen. Circulaires met een gemaskerde Mephisto worden huis aan huis bezorgd; boven des duivelskop staat: *De Medische Trust*. En dan begint het:

„Het masker van opoffering en Christenliefde afgerukt!! Moet de sleutel van het vreeselijke geheim en het geweldig succes van den Antichrist worden gezocht in geheimmoord door medicijnvergif en injectiespuit? Is de *injectiespuit* een geneesinstrument of een verdelgingswapen? Hoeveel medische spionnen heeft de Antichrist in alle landen opgesteld...”

Onze ruimte laat niet toe meer over te nemen dan enkele regels van dit uitvoerige pamflet, dat weliswaar geen onderteekening draagt, doch duidelijk moet worden toegeschreven aan de bekende gebroeders v. d. Graaf, die — zooals wij verder lezen — in 1933 een Open Brief van 63 bladzijden uitgaven getiteld: *Wij beschuldigen de Medische Trust*. Volgens de circulaire bleef de „Open Brief” niet zonder uitwerking. „Van hooggeplaatste autoriteiten werden brieven ontvangen, die van instemming en medeleven getuigden”.

Hiervoor zou dan bewezen zijn, dat de *Allopathie* felle tegenstanders heeft „bij Regeering en Pers.” De circulaire gaat verder met termen als „Medische geheimmoorden”, aanhalingen uit het jaar 1489 (waar halen ze de wijsheid vandaan?) toen een „wijdvertakte organisatie van samenzweerders op den Balkan” o.a. aanried: „Laat uw kinderen geneesheeren en apothekers worden, opdat zij het leven aan de Christenen kunnen ontnemen”.

Den vindt men vet gedrukte woorden als: „*de moderne Arts zonder geweten*”, kan door middel

den, waarop hij, treurig en somber, antwoordde: „Géén rijkdom, géén beroemdheid, géén boulevard, géén standbeeld. Hij wantrouwt mij! En met gebogen hoofd verdween hij in de menigte.

Pharmaceut

van de injectiespuit zijn patiënt met den beminnelijksten glimlach plotseling of zeer langzaam het levenslicht uitblazen, zonder dat de verdenking op hem zal vallen”. „Medische doofpot”, „eigen rechtbank”, „vivisectoren” doen de rest; men haalt er zelfs Duitschland en Rusland bij.

De circulaire geeft dan nog een griezelig plaatje met als motto: „de injectiespuit, gevaarlijker dan 42 c.M. kanonnen!”

Alles is een z.g. propaganda voor een leerstoel aan een universiteit in „Biologische Volksgeneeswijze”. *Zoolang de mogelijkheid blijft bestaan om op deze en soortgelijke wijzen het volk te vergiften* is er iets in onze maatschappij niet in orde. Het publiek behoort in een goed geordende staat tegen dergelijke viezigheid te worden beschermd. Het gaat niet aan te zeggen, dat een verstandig mensch dergelijke dingen zelfs niet doorleest. Er zijn zooveel onverstandige menschen, die deze soort lectuur gaarne in zich opnemen en er hun gemoedsrust en moraliteit mee bederven. En dan dat woord „Antichrist”; is het niet heel bar? De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is er nog lang niet. De actie dier organisatie zal op heel wat krachtiger wijze moeten worden gevoerd en daartoe is het dringend noodig, dat de geleerden worden versterkt en dat de bestrijding der kwakzalverij iets meer gaat beteekenen voor artsen en apothekers. Zij behooren te begrijpen, dat zij, samen met de andere intellectueelen, het volk dienen te behoeden tegen schijngeleerdheid en zwendel. *In deze taak behoort de Regeering krachtadige steun te verleen.* Gelukkig is hiervoor geen geldelijke steun noodig, daarvoor zorgen de particulieren wel, maar een krachtig woord en een kloeke daad van de Regeering zouden de bevolking veel onnoodig leed besparen! (Dr Brenkman

in *Tijdschr. v. Soc. Gen.*)

Onderzoek van eenige Rheumatiek-Middelen

Gaf ik de vorige maal een omschrijving van eenige onderzochte suikerziekte-middelen, nu wil ik een drietal rheumatiek- en jicht-middelen onder de loupe nemen. Rheumatiek is evenals suikerziekte een chronische aandoening, die echter gepaard gaat met meer of minder pijn. Een direct afdoend geneesmiddel voor alle bestaande gevallen is moeilijk te geven, zoodat hiernaast meestal ook een sterk beperkend diëet een verbetering der kwaal zal moeten geven. De kwakzalversmiddelen, welke de rheumatiek heeten te bestrijden, oefenen in vele gevallen een laxeerende werking uit, waarbij de patiënt zich in 't eerst wel wat prettiger voelt. Een telkens gebruikt laxeermiddel kan het voedsel vlugger den darm laten passeeren en kan zodoende het nut beperken, dat het lichaam heeft van het tot zich genomen voedsel. Op ditzelfde principe berusten ook de vele *vermageringsmiddelen*, welke als vermageringsthee of -zout, enz. aangeboden worden en voornamelijk werken als laxans.

Men kan zelf wel begrijpen, wat er van het voedsel benut wordt als men tevens door een min of meer sterk laxeermiddel zorgt, dat dit voedsel het lichaam weer snel verlaat.

In dit verband wil ik nog weer eens wijzen op *Kruschen zout*. Dit alom in de dagbladen aangeprezen middel wordt hier te lande in de eerste plaats genoemd als een middel tegen *rheumatiek*, maar wat ons het meest treft is, dat *dezelfde fabrikant* het middel in *Amerika* in den handel brengt als *vermageringsmiddel*. In de dagbladen daar vindt men advertentie's met zeer sprekende opschriften, zooals b.v.:

VERLIEST 102 POND VET!

Zij is thans zeer populair
Een vrouw uit Pennsylvanië is dolblij,
voelt zich nu best. Ze lijkt jaren jonger
en is thans één van de bevalligste
vrouwen der stad, dank zij
Kruschen zout.

of
HOE EEN VROUW UIT ST LOUIS
20 POND VET KWIJTRAAKT
IN 4 WEKEN!

Ze verloor haar onderkin, haar uitstekende heupen en haar traagheid, terwijl zij won aan fysieke kracht en levendigheid en tevens een slank figuur kreeg.

Zoals men ziet, over Rheumatiek *geen woord*.

Reeds 10 jaren geleden werd dit middel door den Heer Keulemans onderzocht, die de aanwezigheid vaststelde van:

bitterzout, glauberzout, keukenzout, zwavel- en zoutzure kali, citroenzuur en zeer weinig joodkalium.

Er werd toen op gewezen, dat deze stoffen voornamelijk laxeerend werken, hetgeen door de aangehaalde tekst uit Amerikaanse kranten ook duidelijk naar voren komt, terwijl daar geen sprake is van gebruik tegen rheumatiek.

Laxeermiddelen kan men ongetwijfeld met precies dezelfde werking overal krijgen, maar dan zonder de overdreven, ophemelende en kostbare reclame en hierdoor ook veel goedkooper. Men zal ze U dan echter *niet* verkoopen als uitstekend middel tegen rheumatische pijnen en dergelijke.

Een tweede preparaat tegen rheumatiek en jicht werd ter onderzoek aangeboden en wel een reeds zeer oud middel n.l. *Gloria Tonic*. Vroeger (1906) werden in ons maandblad twee afwijkende samenstellingen gepubliceerd. Ook bij het thans verrichte onderzoek bleek de aanwezigheid van *joodkalium en quajachars*, in tabletvorm gebracht met o.a. zoethoutwortel, maiszetmeel, speksteenpoeder.

De samenstelling doet niet vermoeden, dat dit zulk een kostbaar middel is. Eén doosje kost niet minder dan f 4.—, terwijl op de in 't doosje aanwezige gebruiksaanwijzing de prijs van f 0.75 doorgeschrap is. Ook hier ziet men dus, gelijk bij zoovele kwakzalversmiddelen de verwachting, dat men eerder waarde hecht aan een duur middel dan aan één, dat goedkoop is. „*Alle waar naar zijn geld*” zegt het spreekwoord, maar dat *zeker niet van toepassing is in de kwakzalverij*. In de gebruiksaanwijzing staat o.m., dat een aanhoudend gebruik de ziekte vast en zeker geneest, zij het ook dat men soms meer dan 4 à 5

doozen noodig zal hebben”. De hieraan bestede f 20.— kan men wel aan minder gevaarlijke dingen uitgeven. De *Gloria-Tonic* tabletten immers bevatten, zooals opgegeven, joodkalium, een stof, die door vele menschen niet zonder schade voor het lichaam gebruikt kan worden. Een waarschuwing tegen het gebruik van dit middel is dus wel op zijn plaats, zooals ook vroeger reeds geschied is vanwege de Gezondheidsraad Karlsruhe.

Als laatste rheumatiekmiddel werd onderzocht het Belgische middel „*Jicht-Vrij*” van de „Apotheek van 't Museum”. Dit is volgens het opschrift „een eenig en onvergelykelyk geneesmiddel tegen rhumatisme onder al zijne vormen”.

Bij de gebruiksaanwijzing staat als zeer belangrijk genoemd, dat het volstrekt noodig is om eene blijvende genezing te bekomen 1 liter van het geneesmiddel te gebruiken. Het dagelijksch gebruik is in erge gevallen: alle 2 uren 1 soeplepel, d.i. $\pm 140 \text{ cM}^3$. per dag. Het is een zoetsmakende donkerbruine vloeistof met een ziltige, ijzerachtige nasmaak. Het *suikergehalte is $\pm 15 \%$* , terwijl verder aan de hand der analyse vermoedelyk aanwezig zijn: *appelzuur-ijzer-extract, salmiakzout en lithiumchloride*.

Hier is het laatstgenoemde bestanddeel datgene, waarvan men vroeger verwachtte, dat het een specifiek middel was tegen rheumatiek. De urinezuur-kristallen, waarvan men de afscheiding wel bij rheumatiek geconstateerd heeft, lossen bij proeven in een reageerbuis met lithiumverbindingen op tot oplosbaar lithiumuraat. Na het bekend worden hiervan, werd deze kennis toegepast op het in 't lichaam aanwezige urinezuur. Bij het klinisch gebruik bleek van de theorie niets uit te komen en had het lithium bij rheumatiek en jicht geen voordelen boven b.v. zuiveringszout, dat aanwezig is in vele bronwatern of -zouten. Vandaar dat de officieele geneeskunde het lithium nauwelijks meer gebruikt. Men vindt het tegenwoordig in allerlei specialité's, waarvan men evenwel geen specifieke werking te verwachten heeft. H. T.W.

Iets over Attesten

Ieder handelsman — en ieder onzer is op zijn beurt wel eens handelaar — weet, dat indirecte reclame de beste reclame is. Wie wat aan te bieden heeft mag al zijn welsprekendheid aanwenden en groote sommen besteden, om de voortreffelykheid van zijn artikel te betoogen, eerst als hij het zoover gebracht heeft, dat het publiek zelf de lof van zijn waar verkondigt, speelt hij gewonnen spel. „Een woord van u doet meer dan duizend van ons!” — in deze spulbazenwijsheid vernemen we de overweging van iedereen, die er op uit is, zijn debiet te vergrooten. De advertentie, de circulaire behoeft ge, — wilt ge niet dadelijk gelooven, maar wat buurman of neef u vertelt over de waarde van dit of dat, dat gelooft ge natuurlijk wel. Buurman of neef hebben immers geen enkele aanleiding om te jokken of te overdrijven!

Een beetje handig zakenman zal dan ook steeds trachten, het publiek voor zijn wagentje te spannen en aangezien de handel in kwakzalversmiddelen vele zéér pietere zakenlieden telt behoeft het geen betoog, dat sinds jaar en dag de leverancier van vaseline met een kleurtje of van terpentijn met raapolie alle middelen in het werk stelt om anderen te laten zeggen, hoeveel baat zij mochten ondervinden van zijn mixtuur-tjes.... ziehier het attest geboren. Attest beteekent getuigenis. De kwakzalver bedient zich dus gaarne van getuigenissen van anderen. En nu zou dat natuurlijk zijn goed recht zijn.... als er over het algemeen niet nogal wat af te dingen was op de getuigenissen, op de attesten van deze soort.

Wat voor attesten komen we zool tegen? Daar hebben we in de eerste plaats wat we het anonyme attest zouden kunnen noemen. Een „laboratorium” (dat is een prachtig woord voor wat we in 't Hollandsch werkplaats noemen) in Brussel biedt in de advertentie, die hier voor me ligt „een fraaie buste in 8 dagen” aan, en wijst terloops op de „duizenden dank-

Iets over Attesten (vervolg)

betuigingen, welke u op onze kantoren kunt zien". Ik ben nooit op deze „kantoren" geweest, maar ik geef een kwartje aan de Fransche armen als er een sikkepit waar is van die duizenden dankbetuigingen, die alleen maar in die advertentie zijn genoemd, om de noodige naïevelingen te bewegen, het ook eens te probeeren met een methode, die duizenden door de natuur karig bedeelde seksegenooten dan toch maar zoo prachtig geholpen heeft. Want ik ben in kwakzalversadvertenties nu al zóó vaak die honderden of duizenden of tienduizenden tegengekomen, dat de aardigheid er eigenlijk al lang af is. En toch schijnt deze zoo akelig doorschijnende humbug nog altijd opgeld te doen. Nog altijd betoovert het getal de menschen.

Tot dezelfde soort anonyme attesten kunnen we die rekenen, waarin met initialen gewerkt wordt. Dr A. van B., wonende te C. wordt voor het voetlicht gebracht als schrijver van een attest, overvloeiend van dankzegging, bijna zoo schoon als dat van Prof. D. van E., wonende te F. Vandaag nog kwam ik een advertentie van Sanatogeen tegen, die als Ingezonden Mededeeling een goed deel van de pagina der Courant besloeg. ('t Kan er blijkbaar nogal af, want Ingezonden Mededeelingen zijn een paar maal duurder dan gewone advertenties). Welnu, in een kadertje apart kunt ge het lezen: L. Ph. H., Arts te V. schrijft:wat hij schrijft schenkt ge me wel, 't Is natuurlijk een stevige aanbeveling. De waarde van dit attest zit in het wordeke „arts". Als L. Ph. H. notaris of bedrijfsleider was, zou zijn attest lang niet zooveel indruk maken. En nu doet Sanatogeen het nog rustig aan met zijn éénen arts. Ik meen dat het de fabrikant van het haarmiddel „Silvikrin" was, die me laatst in zijn advertentie wilde wijsmaken, dat niet minder dan drieduizend artsen zijn preparaat hadden aanbevolen.... tja, als dat niet helpt, helpt niemendal!

Maar over doktersattesten straks nog een enkel woord. Eerst nog iets over getuigenissen van het leekendom. Inderdaad komt men een enkelen keer nog wel eens

een attest tegen van iemand, die zijn verklaring voluit ondertee-kent en het ligt alweer voor de hand, dat de goe-gemeente daar huizen op bouwt. Verstandiger zou zij evenwel doen, eens bij zoo iemand te informeeren, wat er werkelijk waar is van hetgeen hij heeft geschreven. De uitkomst zou ongetwijfeld merkwaardige resultaten opleveren.

In het weliswaar sterk verouderde maar toch altijd zeer lezenswaardige werkje van Dr V. en G. W. Bruinsma: „De Kwakzalverij met geneesmiddelen" kan men hieromtrent frappante staaltjes vinden. Hier is er één: Een Deutsche kwakzalversfirma had een geheel boek met ondertekende attesten het licht doen zien en de schrijvers namen de moeite, aan honderd met name genoemde personen een briefje te schrijven met het verzoek, hun te willen melden, of zij het er bij gevoegde getuig-schrift werkelijk hadden afgegeven.

64 brieven bleven onbeantwoord. 14 bleken onbestelbaar. 6 personen berichtten, dat zij de verklaring inderdaad hadden afgegeven. 11 berichtten in gelijken geest, 1 verklaarde, dat attest nimmer te hebben verstrekt, 3 kwamen op hun verklaring terug en 1 bleek krankzinnig te zijn.

Een nadere beschouwing dezer cijfers wees het volgende uit. De 64 niet beantwoorde brieven waren grootendeels verzonden aan onderwijzers, pastoors en predikanten, in de veronderstelling, dat lieden van deze standing volkomen intègre zouden zijn. Het bleek den schrijvers evenwel, dat de kwakzalversfirma een extra rabat gaf aan onderwijzers en geestelijke heeren, zoodat het vermoeden voor de hand lag, dat hun brieven linea recta waren doorgezonden aan de kwakzalversfirma.

Nog duidelijker was het met de categorie van 11. De hoogdravende stijl der brieven wees er op, dat men hier met doodgewone depot-houders te doen had, van wie er o.m. één schreef, dat „half Coblenz" op het middel „loerde", zoodat er ongetwijfeld „kisten vol" noodig zouden zijn.

Aldus bleven er van de honderd attesten niet meer dan zes over, die men als volkomen te goeder

trouw kon beschouwen. Vers twee is, of deze lieden hun al of niet vermeende genezing inderdaad aan het kwakzalversmiddel te danken hadden. Men herstelt ook wel eens *in weerwil* van het kwakzalversmiddel.

Dit is een geschiedenis van jaren geleden en de tijd, waarin onderwijzers en geestelijken betaalde propagandisten waren voor de kwakzalverij ligt gelukkig achter ons. Maar de waarde van de attesten is dezelfde gebleven. Waar ge ze tegenkomt kunt ge er zeker van zijn, dat onverstand en kortzichtigheid ze hebben gedictieerd, voorzoover er geen leelijker drijfveer achter zit.

Nu ja, zal men zeggen, daar kan wat van aan zijn. Het zijn dan ook maar attesten van leeken en die kunnen er al gauw naast zijn. Maar als aan zoo'n specialité nu de naam van een medicus verbonden is? Dan sta je toch wel met je voeten op den rotsbodem van de wetenschap!

Er is hier maar één antwoord op: Er is geen geneesmiddel ter wereld, dat volkomen vertrouwen verdient, wanneer niet de medicus, die het voorschrijft, gelegenheid heeft gehad, het ziektebeeld te observeeren. Zulk een middel behoeft nog niet dadelijk schadelijke bestanddeelen te bevatten in de gangbare beteekenis van het woord.... door de wijze waarop en de kwalen waartegen ze worden aanbevolen zijn ze gevaarlijk.

Dr E. Hoekstra's bloedzuiverende gezondheidspillen — zoo lees ik in de advertentie in een blad met een zeer groote oplaag — bestrijden de ongemakken, ontstaan door onzuiver bloed, herstellen onvoldoende spijsvertering en bevorderen de natuurlijke verrichtingen. Ik weet niet, of er inderdaad een Dr E. Hoekstra bestaat en of de man medicus is, maar al zou dat zoo zijn, dan zal hij mij toch niet kunnen wijsmaken, dat zijn pilletjes de spijsvertering zullen herstellen van dien kennis van me, die tien sigaren per dag verdampt zoomin als die van diens vrouw, die met een maagabces sukkel. En toch lijden ze alle twee aan de kwalen, in de advertentie opgesomd en ik zie ze er best op aan, dat ze, als ze die advertentie lezen, voor een gul-

den of een paar gulden Gezondheidspillen inslaan. Misschien zouden ze het niet doen, als er in die advertentie stond, dat Jan Jansen of Piet Pietersen de pillen fabriceerde, maar met het attest van Dr E. Hoekstra...

Ik zeide U reeds, dat ik niet weet, of deze Gezondheidspillen-fabrikant bestaat. Maar ik weet wel, dat er heel wat kwakzalverij aan den man wordt gebracht die gemaakt of aanbevolen heet te zijn door eerwaarde of zeergeleerde of hooggeleerde heeren, die bij onderzoek maar één kleine tekortkoming vertoonen, namelijk dat ze nooit bestaan hebben. Iedereen heeft wel eens van het voltakruis gehoord, zijnde een plaatje koper en een plaatje zink met een lapje flanel er tusschen, een niemen-dalletje, waaraan men zijn kwartje of twee dubbeljes letterlijk weggooide. Het debiet slonk dan ook en de kwakzalverij vermomde het ding toen door den vorm een beetje te wijzigen en het in een doosje te pakken. Van toen af heette het een uitvinding van Professor de Heskier uit Kopenhagen. Er heeft nooit een hoogleeraar van dien naam in Kopenhagen gewoond. Maar nu het ding door een professor heet gemaakt te zijn, kost het twee gulden...

En nu is er nog een attest, dat eenvoudige lieden maar al te spoedig van de wijs brengt, juist omdat het volkomen in het kader van recht en wet blijft. Hier hebben we de advertentie van „Fermitan”, het „zeker werkend” middel tegen wormen. En kijk, daar staat het zinnetje: „Fermitan wordt door de Nederlandsche wet beschermd”.

In wat door de Nederlandsche wet beschermd wordt kan men gevoelig eenig vertrouwen stellen en dit vertrouwen zoekt de fabrikant dan ook te vestigen, door die mededeeling, dat zijn preparaat de speciale bescherming van de Nederlandsche Wet geniet.

Nu is die uitdrukking: „de Nederlandsche wet” een slag in de lucht als er niet bij wordt verteld, welke wet er wordt bedoeld. De Drankwet houdt zich nu eenmaal niet bezig met het keuren van fabrieksgebouwen en de Hinderwet gaat misbruik van spiritualiën niet tegen. Welnu, welke wet „be-

schermt” dit anti-wormenmiddel? Het is de Merkenwet, die hierin voorziet. De Merkenwet voorziet in het recht om een bepaald merk voor een bepaalde waar te gebruiken. Wanneer U, om een voorbeeld te noemen, een nieuw soort muizenval construeert en het ding: „Muizenangst” noemt en vervolgens dit merk tegen betaling van f 30.— laat inschrijven bij het Bureau van den Industri-eelen eigendom te Den Haag, dan kan een ander, practisch gesproken, dit merk niet voeren. Hetgeen natuurlijk een zakelijk voordeel is.

Welnu, op deze wijze is hoogstwaarschijnlijk ook „Fermitan” ingeschreven. Uit vrees, dat een ander hetzelfde merk zou gaan voeren? 't Kan zijn, maar als ik dat zinnetje lees: „Fermitan wordt door de Nederlandsche wet

RECHTSZAKEN

KWAKZALVER LEVERDE VLOT ADVIEZEN

Klanten waren goedgehoovig

„Wanneer ik mijn hand zóó houd, zie ik al uw organen liggen,” heeft de bij velen bekende Krommenieër kwakzalver K. tegen een van zijn patiënten gezegd. Wanneer de ambtenaar van het O.M. bij het kantongerecht te Zaandam, waarvoor deze K. zich te verantwoorden had, ter zake het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, niet zonder spot deze woorden herhaalt, houdt hij zijn hand boven zijn oogen. De ambtenaar vindt het diep zielig, dat zoovele eenvoudigen van geest zich zoo gemakkelijk laten bedriegen. De kwakzalverij vindt in mij, aldus de ambtenaar, een verbeterden tegenstander, ook al, omdat de menschen, die zich hieraan schuldig maken, dikwijls middelen voorschrijven zonder hun patiënten ooit gezien te hebben.

Zoo ook deze K. Een broer van een Zaandamschen maaglijder was op 18 Januari van dit jaar naar Krommenie getogen. De opdracht had hij op een papiertje staan. De politie van Krommenie hield den man echter aan, nog voor hij zich van zijn opdracht had kunnen kwijten en nam het papiertje in beslag. Toch had hij zijn boodschap gedaan en een pakje maagthee van K. meegekregen, nadat deze een fleschje urine bekeken had. De bezoeker had op de politie, zoowel als op K., een

*Knollen voor citroenen te
[verkoopen
Staat in het vaan van charletans en
[medische beunhazen.*

beschermd” dan kan ik er niet aan ontkomen, te denken, dat men zich hier voor dertig gulden een prachtige vlag heeft aangeschaft, die de ondeugdelijke lading moet dekken. Dan vrees ik, dat menig arme-van-geest die wettelijke bescherming zal aanmerken als een attest van deugdelijkheid en afgaat op een indruk, die een andere voorstelling suggereert dan er letterlijk staat.

Ziezoo, dit had ik U ditmaal over attesten omtrent kwakzalversmidelen te vertellen. Wees er voorzichtig mee. Altijd. Meestal zijn ze even ondeugdelijk als de waren, die ze aanprijzen. DERKS

nogal vreemden indruk gemaakt, hij was niet ten volle toerekeningsvatbaar. Een bonte rij van goedgeoovige lieden verschijnt achtereenvolgens voor de groene tafel. Allen zochten baat voor vermeende of wezenlijke kwalen. Allen betaalden, in ruil voor de kruiden plus advies, een bepaald bedrag, varieerend van f 1.50 tot f 2.75.

Verdachte kan niet anders dan de verschillende hem ten laste gelegde feiten toegeven. „Over het algemeen” vindt verdachte ze juist, maar hij is zich niet bewust onbevoegd de geneeskunst uitgeoefend te hebben. Hij zegt: „Ik gaf den menschen kruiden, die ook in mijn filialen te verkrijgen zijn, meer niet.”

Kantonrechter, mr H. C. Hooft Hasselaar: „Die kunstjes hebben al jaren afgedaan, al tientallen malen heeft de Hooge Raad uitspraak gedaan, dat men daarmee buiten zijn boekje gaat.” Nadat de ambtenaar van het O.M. viermaal vijf en zeventig gulden boete of viermaal vijf en twintig dagen geëischt heeft, zegt K. nog, dat het nimmer zijn bedoeling geweest is, zich aan kwakzalverij schuldig te maken. De kantonrechter wilde dit aanvaarden en zegt: „Dan zal ik het u gemakkelijk maken. Voor de eerste overtreding krijgt u een voorwaardelijke veroordeeling van honderd gulden, subs. twee maanden hechtenis, met een proeftijd van twee jaar en voor twee overtredingen onvoorwaardelijk tweemaal tien gulden, subs. tweemaal vijf dagen.

Telegraaf 28/6'39

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benoodigdheden voor:
**APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS**

**N.V. ORGANON
OSS**

strijdt mede tegen het misbruik van geneesmiddelen, doordat zij uitsluitend bij medici propaganda maakt voor haar preparaten.

In dit Blad worden uitsluitend annonces opgenomen, die door de Vereeniging Tegen Kwakzalverij zijn goedgekeurd

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
 Postbus 65 — Gevestigd 1889
 Etiketten-, Papierwaren- en Cartonagefabriek
 UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN
 Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

De Kwakzalversmiddelen
 HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
 GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

**VEREENIGING TEGEN DE
 KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm. den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis. Postgiro 32237 - AMSTERDAM

<p>PILULAE JOD- OVI</p>	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-50-VERWEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP</p>	<p>PILULAE KAJOETI</p>

<p>U.A. UITSLUITEND IN APOTHEKER</p>	<p>N. VERWEY & Co. — TIEL Apotheek gevestigd in 1741, tevens fabriekmatig bereidend sinds 1818 Apotheker: Dr. J. J. VERMET Postgiro 98061 — telef. 2181 — telegram: vermet</p>	<p>NEERLANDSCH FABRIKAAT EXPORT VERBODEN</p>
--	--	--

De dokter zei:
Borstvoeding en daarna
Molenaar's Kindermeel

Voor 2 à 3 cents per dag
 Uw kind kerngezond.

ASCAL-CALQUINAL-HEPREX
 zijn GENEESmiddelen

Fabrikanten: N. V. AMSTERDAMSCH E CHININEFABRIEK

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur: MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnè's: H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672 Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p. bij vooruitbetaling f 2.— Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 - Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Kwakzalverij in Klein Formaat

Er zijn verschillende vormen waarin bedriegerij en boerenbedrog onder het begrip Kwakzalverij vallen. Onder de meest ernstige behooren de gevallen waarbij op eenigerlei wijze de gezondheid en zelfs het leven van de ongelukkige slachtoffers in gevaar komen. Zonder meer is het begrijpelijk, dat uitingen daarvan onze grootste aandacht eischen en deze dan ook hebben. Hierover willen we deze keer niet spreken. In tegenstelling met de volgende categorie zouden we de zoojuist genoemde willen bestempelen als: Kwakzalverij in groot formaat. De „Kwakzalverij in klein formaat” omvat een gebied dat op zich zelf lang niet klein is te noemen. Men kan ertoe rekenen de z.g. schoonheidsmiddelen of althans al die middelen, welke moeten dienen ter verfraaiing van het uiterlijk. De meeste van deze middelen zijn gelukkig niet direct schadelijk voor de gezondheid, alhoewel men dit niet als algemeen geldend moet rekenen. Als een waarschuwend voorbeeld geven wij hieronder het volgende weer over een depilatorium of ontharingsmiddel.

* * *

Eenige jaren geleden werd veel reclame gemaakt in Amerika voor een „volkomen onschadelijk” haarverwijderingsmiddel, genaamd „Koremlu”. De onschuldig lijkende, nietszeggende naam was door de fabrikante eenvoudig bedacht, zooals het meer gaat, door afleiding van haar eigen naam: Kora M. Lublin.

We zullen beginnen met aan te nemen, dat ze er zich niet van bewust was welk een gevaarlijke stof in haar preparaat verwerkt werd. Dit doet aan het feit verder niets af, in zekeren zin zouden we moeten zeggen maakt het de zaak eerder nog erger dan beter. Als iemand een gevaarlijk middel voor een of ander doel bestemd in den handel gaat brengen en zelf onbekend is met de gevaren, die daardoor kunnen ontstaan, wordt de kans op ongelukken ver-groot.

Het middel nu bevatte Thallium-acetaat, een stof die een groote giftigheid bezit. Het is in zekeren zin toevallig, dat er juist in die dagen ten onzent van een vergiftigingsgeval ten gevolge van deze stof gewag werd gemaakt. Ook hier werd het toegepast als ontharingsmiddel. Verschillende patiëntjes werden hevig ziek. (Mededeelingen van het R.I.P.T.O. 1929, No. 18, pag. 395).

Het Koremlu vond echter via advertenties in verschillende modebladen e.d. zijn weg. Het duurde niet lang of gevallen van vergiftiging kwamen aan den dag. Een twintigtal kan men ervan vermeld vinden, doch zij komen slechts voor in medische tijdschriften, zoodat het te beschermen publiek nog eenigen tijd onkundig bleef. Een van deze gevallen zullen we hier vermelden. In het Journal of the American Medical Association van 30 Mei 1931, komt daaromtrent het volgende voor:

Een vrouw van 24 jaar werd in een kliniek opgenomen voor ernstige pij-

Mededeelingen van het Bestuur

NIEUWE LEDEN:

De Vereeniging tot Bevordering der belangen van T.B.C.-patienten in Nederland te Amsterdam, H. H. FUNKE, Arts te 's Gravenhage. H. J. A. TER WEE, Secr.

nen in voeten en enkels, zwakte in de beenen en sterk brandend gevoel in de ledematen. Deze verschijnselen waren aanvankelijk begonnen met allerlei buikklachten, gepaard met braken, gebrek aan eetlust en pijn in den rug. Na eenige weken in de kliniek geweest te zijn trad eenige verbetering in. Zij was echter sterk afgevallen en zeer nerveus. Er kwam aan het licht, dat zij gedurende veertien dagen 's avonds geregeld „Koremlu” had gebruikt.

Zooals uit het bovenstaande blijkt, is dit geval niet op zichzelf staand. Men kan nu momenteel in zoverre gerust zijn, dat Thallium-acetaat niet meer gebruikelijk is om te verwerken in ontharingsmiddelen. Dit neemt evenwel niet weg, dat het niet als uitgesloten moet worden geacht vandaag of morgen deze of een andere schadelijke stof in zulke een middel aan te kunnen treffen.

* * *

Het gevaar is dus daarin gelegen, dat men eenerzijds niet weet wat men VERkoopt en daarnaast, dat de argeloze koper geen flauw idee ervan heeft, dat in die smakelijk uitzierende potjes, welke met groote zwier in prachtige advertenties aanbevolen worden, gevaarlijke stoffen kunnen voorkomen.

Kwakzalverij in Klein Formaat (vervolg)
Alle middelen van Elizabeth Ardens, Dorothy Grays, Helena Rubensteins of hoe ze zich anders noemen mogen, zijn in ieder geval veel te duur. De ontzettende reclames moeten door het product zelf natuurlijk opgebracht worden, zoodat het publiek dit als extra kosten heeft te betalen. Dit laatste is overigens iets, wat

de menschen toch niet gelooven willen. Veeleer vallen zij in handen van het machtige wapen der reclame: de suggestie.

* * *

„Kwakzalverij in klein formaat” bestrijkt een uitgebreid gebied en kan soms groot gevaar opleveren. Regelende wetsbepalingen zijn in de toekomst zeer noodig. C.

Internationaal Comité tot Bestrijding der Kwakzalverij

Zitting van 1939

Het Congres van het Internationaal Comité tegen de Kwakzalverij en de Onwettige Beoefening van de Geneeskunde, vergaderd te Luik op 25 Juni 1939, ter gelegenheid van de *Journées Médicales Belges*, vestigt de aandacht van de Wetenschappelijke Geneeskundige Maatschappijen en Vereenigen op de groeiende uitbreiding der kwakzalverspraktijken op alle gebieden, zelfs de meest gespecialiseerde der Geneeskunst, en op de dringende noodzakelijkheid ze tegen te houden.

De bedrijvigheid van het Internationaal Comité is niet slechts van wetenschappelijken of beroepskundigen aard. Alle onwettige praktijk is een bedreiging voor de gezondheid der zieken en een hinderpaal op den weg van wetenschappelijken vooruitgang. Het Congres van 1939 drukt den wensch uit dat elke wetenschappelijke Vereeniging in zijn midden een Beroepscommissie oprichte voor de bestudeering van de onwettige praktijk, en de kwakzalverij van de verschillende hiervoren aangehaalde gezichtspunten uit.

Deze Commissies dienden voor hun eigen gebied de onwettige praktijk te omschrijven, er de misdrijven van aan te toonen, er de grenzen van te bepalen.

Zij worden verzocht zich met het Internationaal Comité in verbinding te stellen, te Antwerpen, Lange Leemstraat 232, of bij het Algemeen Belgisch Geneesheerenverbond.

De Voorzitter: Dr A. J. J. de Wilde, te Amsterdam; *de Bestuurder van het Secretariaat:* Dr Brand-

ligt, te Antwerpen; *de Secretaris-Schatbewaarder:* Dr E. Gildemyn, te Gent.

(De Belgische Geneesheer)

Verslagen en Mededeelingen

betreffende de
VOLKSGEZONDHEID
No 6 - 1939

Uit het beknopt verslag van de werkzaamheden van den Gezondheidsraad 1939

Uitoefening van de geneeskunst - Door den Minister van Sociale Zaken is een wetsontwerp ingediend, betreffende de werkzaamheid van opticiens en heilgymnasten en masseurs, bestaande in een toevoeging aan art. 1 van de wet op de geneeskunde, luidende: Onder het verlenen van raad of bijstand, in het vorig lid bedoeld, wordt begrepen zoowel het onderzoeken van een orgaan of een deel van het menselijk lichaam, welk orgaan of welk deel in zijn werking te kort schiet of een ander gebrek vertoont, als het aanraden van een middel om aan een zoodanig tekort of gebrek tegemoet te komen.

Het toepassen van heilgymnastiek en massage op aanwijzing van en in geregeld overleg met een geneeskundige wordt, voor zoover zulks volgens het eerste en tweede lid van dit artikel wél het geval zou zijn, niet geacht te behoo- ren tot de uitoefening der geneeskunst, evenmin als het verstrekken van brillen en brilleglazen uitsluitend hetzij op voorschrift van een geneeskundige, hetzij door het met behulp van letterproeven en brilledoos uitzoeken van de verlangde glazen.

Hiertegen rees van den kant der refractioneerende opticiens een sterk verzet. De Voorzitter heeft

INHOUD

	Blz.
Kwakzalverij in Klein Formaat	C. 61
Mededeelingen van het Bestuur	61
Internationaal Comité tot Bestrijding der Kwakzalverij	62
Verslagen en Mededeelingen	62
Tampax	62
Geneesmiddelen, Automaten en Volksgezondheid	63
Uit de Pers	64
Rechtzaken	66

de Minister van Sociale Zaken naar aanleiding van verzoekschriften eenige keeren van advies gediend o.a. zeer uitvoerig op een zeer lang en nog al scherp gesteld verzoekschrift van de groep refractionisten.

Hierboven is reeds het wetsontwerp aangeduid, dat door wijziging van artikel 1 van de Wet op de Geneeskunde den werkring van Opticiens, Heilgymnasten en Masseurs nader omschrijft. Een reeks van verzoeken van allerlei groepen voor en tegen dit ontwerp werd den Voorzitter om advies gezonden.

Van deze gelegenheid werd mede gebruik gemaakt door de leden van de Ned. Schoenmakersvereeniging om te verzoeken of het wetsontwerp in te trekken of ook haar vereeniging er bij te betrekken. De Voorzitter adviseerde den Minister bij schrijven van 29 Juli 1938 om dit verzoek af te wijzen, daar deze groep niet met de opticiens, heilgymnasten en masseurs kan worden vergeleken en hun beroep naar zijn meening door de nieuwe wetswijziging geenszins in het gedrang zal komen.

TAMPAX

De *Tampax (Continental) Limited* maakt ons erop opmerkzaam, dat in de door ons in het Maartnummer van ons Orgaan geplaatste waarschuwing *Tampax* beschreven wordt als: gaas, gevuld met celstofwatten, terwijl dit volgens den fabrikant uit prima verbandwatten bestaat.

Wij geven gaarne deze rectificatie, maar dit doet niets af aan de door ons gegeven waarschuwing, die later door de Gynaecologen vereeniging dik werd onderstreept. H. J. A. TER WEE, Secr.

Geneesmiddelen, Automaten en Volksgezondheid

(In de Geneeskundige Gids van 14 Juli is onder „Arts en Volk” een artikel opgenomen waaraan we enkele opmerkingen ontleenen).

Er is sprake geweest van het in gebruik nemen van automaten voor geneesmiddelen. De Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie heeft hiertegen haar veto uitgesproken. Wij (Ver. T. de Kw.) hadden niet anders verwacht. De schrijver van het artikel zegt hierover nu o.a.:

Er is al zooveel door middel van automaten verkrijgbaar; waarom ook niet het geneesmiddel. Waarom zou men in ons land wel automaten kennen voor sigaren, voor sigaretten, voor chocolade en voor croquetjes; er zijn tal van zaken per automaat en voor iedereen verkrijgbaar, waarom niet het aspirientje, het Akkertje, Mijnhardtje of pyramidonnetje?

Of zou het publiek zeggen: hoe nu, de apothekers al zoozeer „en décadence”, dat een verbod voor het gebruik van automaten noodig is?

De apothekers meenden dat de laatste reactie mogelijk zou zijn, en zij sloten daarom de discussie uit van publiciteit. De actie is ontketend als reactie op het bekronen van een prijsvraag — uitgeschreven door een fabriek van automaten —, waarbij, als eerstvolgend object voor automatisering, de geneesmiddelvoorziening van de Nederlandsche bevolking in het vooruitzicht werd gesteld.

Ziedaar dus, waar het om gaat. Daarmee was het probleem geboren.

Nieuw was het probleem voor Nederland; oud is het reeds voor onze Westelijke bureu. In Engeland werd namelijk in 1933 een nieuwe Pharmacy and Poisons Act uitgevaardigd, waarbij het in het algemeen verboden werd om vergiften door middel van automaten verkrijgbaar te stellen. Waarschijnlijk is dit artikel opgenomen, omdat de Pharmaceutical Society er indertijd door het voeren van een proces de aandacht op gevestigd heeft, dat Lysol door middel van automaten

werd verkocht. En men behoeft de statistieken voor Engeland maar te raadplegen om te zien dat het meerendeel der vergiftigingen door Lysol werd veroorzaakt.

Zóó wordt het in Nederland dus niet; de apothekers besloten om geen automaten te plaatsen en de drogisten hebben reeds eenzelfde besluit genomen. Het komt er nu op aan andere plaatsen te vinden. Ik zie al in gedachten het restaurant, waar men vermag alles te eten wat de tong streelt, en waar men vervolgens „naar de eischen der moderne wetenschap” een suppletie op het smakelijke kan verkrijgen door gebruik te maken van automaten, die het geheele gamma van vitamines in tabletvorm, tegen contante betaling te voorschijn tooveren. Nog een suggestie: Het Haagsche Scala worde tijdens den duur dat Buziau's revue optreedt, voorzien van automaten. Lieden, die zich „ziek” lachen, kunnen zich onmiddellijk hulp verschaffen. Wellicht schuilen er nog mogelijkheden in het combineeren van apparaten, om den bloeddruk te meten (zooals in Frankrijk in de apotheken al zijn opgesteld), met automaten die de bijpassende geneesmiddelen verstrekken.

Maar nu in ernst: hoever zijn we al in Nederland met het zelf-dokteren! De omzet aan hoofdpijn-, kiespijn- en buikpijnstillende middelen is veel grooter dan één onzer durft te schatten. Cachets A, B en C worden in Nederland bij duizenden verkocht; de kruideniers in de groote steden verkoopen de Witte-, Gele- en Groene Kruispoeders. Ten plattenlande leveren de garen- en bandwinkels tevens medicijnen. De dame met het verwrongen gezicht grijnst ons uit ieder tijdschrift aan omdat „die onaangename periode” weer gekomen is. Het spijt mij terloops te moeten constateeren, dat juist de modebladen het brandpunt vormen, waar alle kwakzalversadvertenties tezamen komen.

Zóó doktert Nederland en waartoe

leidt dit alles: tot schade aan de volksgezondheid en het volksvermogen. In een geneeskundig tijdschrift gevallen te citeeren, waarin ingrijpen zonder resultaat bleef, omdat de kwaal verwaarloosd was, is overbodig. Ieder arts ontmoet deze gevallen van dag tot dag.

Men vraagt zich af van waar deze lust om zelf te cureeren komt. Zonder twijfel draagt de propaganda, die door „chemisch-pharmaceutische” fabrieken gemaakt wordt, er toe bij, dat de menschen zich in hun kwaaltjes gaan verdiepen, of dat zij er toe komen, om bij zich zelf de symptomen waar te nemen, die in de propaganda worden afgeschilderd.

Tot zoover de schrijver van bovengenoemd artikel. Geneesmiddelautomaten zullen we dus voorlopig niet te bewonderen krijgen. Het kwaad van een niet juist geregelde geneesmiddelendistributie is op andere wijzen reeds erg genoeg voortgeschreden. De reclames in de door Schr. aangehaalde voorbeelden als modebladen o.a. zijn van grootere betekenis op het „medische” denken van velen dan men zou vermoeden. Wij weten daar alles van. (Red. Mndbl.)

● Aan de Lezers ●

De redactie heeft er nog niet over te klagen, dat zij op overstelpende wijze voorzien wordt van mededeelingen.

Het blijft gewoonlijk bij de inzending van drukwerkjes, die zeer zeker in dankbaarheid in ontvangst worden genomen.

Velen Uwer zijn echter ongetwijfeld in staat zoo nu en dan een kleine beschrijving te geven van kwakzalvers-toestanden.

Bedenkt, dat dergelijke berichten voor anderen van groot nut kunnen zijn.

Zoedoende kunt U velen met niet al te groote moeite van dienst zijn.

Het adres der redactie is:

BERGSCHELAAN 167a - ROTTERDAM

Uit de Pers

POLEN

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

De Poolse Regeering heeft een afdoend middel gevonden ter bestrijding van de propaganda voor de kwakzalverij. Men heeft kortweg iedereen, die geen houder is van een diploma in de geneeskunde, verboden in het openbaar te spreken over gezondheid of ziekte.

(*Revue Nationale de Médecine et de Pharmacie*, Maart 1939)

BELGIË

BESTRIJDING DER KWAKZALVERIJ

Een Ministeriële Omzendbrief vestigt de aandacht der Provinciale Geneeskundige Commissies op het houden van spreekuur door „chiropractors”, die geenszins bevoegd zijn tot het stellen eener diagnose en het instellen eener behandeling.

Mochten zulke spreekuren in hun gebied bestaan, dan dienen de Provinciale Geneeskundige Commissies de werkzaamheden van den overtreders na te gaan met het oog op het leveren van het bewijs van het onwettig uitoefenen der geneeskunde, en het indienen van klacht bij het parket.

(*Mededeelingen Alg. Vlaamsch Geneesh. Verbond*)

DUITSCHLAND

DE „KURIERFREIHEIT” AFGESCHAFT

De zooveel besprokene „Kurierfreihheit” in Duitschland, werd door eene wet van 17-2-1939 over de als beroep uitgeoefende geneeskunde zonder aanstelling, opgeheven. In de eerste helft der 19e eeuw was de uitoefening der geneeskunde in alle Deutsche staten ambtelijk slechts toegelaten aan hen, die daartoe de vereischte studies hadden gedaan. In 1869 waren het de artsen zelf, die de invoering van de „Kurierfreihheit” vorderden, o.m. in een verzoekschrift van de „Berliner Medizinische Gesellschaft”, tot behoud van de beroepsvrijheid, in 't gedrang gebracht door bepalingen van het Pruisisch Strafwetboek, die den arts zoo noodig tot hulpverleening dwingen kon.

Gedurende tientallen van jaren heeft dan in Duitschland de toestand bestaan, dat een ieder, zonder bijzondere opleiding en zonder eenig bekwaamheidsbewijs, het recht bezat de geneeskunde als beroep uit te oefenen, terwijl daarnaast de geneeskundige opleiding aan de artsen hooge eischen stelde, met al de kwade gevolgen als kwakzalverij, volksbedriegerij op groote schaal. Men probeerde dan door sommige maatregelen, als toezicht op die geneeskundigen, het niet toelaten van niet-artsen tot de sociale verzekeringen, tot het behandelen van geslachtsziekten, en dgl., het ergste kwaad te voorkomen. Dat die oplossingen onvoldoende bleven werd ook door niet-gediplomeerden toegegeven, die een beroepsgroep der „Heilpraktiker” oprichtten.

Alvorens hierin de vereischte veranderingen te brengen, dienden eerst de rechtspositie der artsen door de „Reichsärzteordnung” geregeld, en ook de betrekkingen tusschen de artsen en de dragers der sociale verzekeringen in orde gebracht. Daarbij kwam de Reichsärztesführer tot de overtuiging dat buiten het artsenkorps groepen van heilpraktiker waren, die naar beste kunnen en vermogen, ziektebehandelingsmethoden aanwendden, die door de wetenschappelijke geneeskunde, tot dusver niet naar waarde geschat werden. Hij stelde zich tot taak, door middel van artsenkursussen, door het oprichten van bijzondere opleidingsinstellingen, de biologische geneesmethoden bij het geneeskundig korps ingang te doen vinden, met het gevolg dat thans het grootste deel der Duitse artsen met de natuurgeneeskunde vertrouwd is en deze ook aanwendt.

Door de thans van kracht geworden wet, wordt het uitoefenen der geneeskunde, als beroep, verder toegestaan aan de tot dusver uitoefenende Heilpraktiker en de personen, die thans aan de opleidingsscholen van den Reichsheilpraktikerbund studeeren, na het verkrijgen eener toelating vanwege de overheden, in overeenstemming met den gezondheidsdienst; deze toelating wordt verleend mits zekere voorwaarden (minimumouderdom: 25 jaar,

rijksburger zijn; van Duitschen of aardverwanten bloede; volkschoolontwikkeling; burgerlijke eererechten bezitten; betrouwbaar zijn op zedelijk en politiek gebied; geestelijk en lichamelijk geschikt; uitsluitend dit beroep uitoefenen).

Voor het verleenen der toelating, dient de Reichsheilpraktikerbund gehoord; de aanvrager, de plaatselijke Aerztekammer, en de Reichsheilpraktikerbund kunnen tegen het verleenen of toestaan der toelating in beroep gaan. De toegelaten Heilpraktiker moeten deel uitmaken van den Reichsheilpraktikerbund.

De toelating kan door de hogere overheden weer worden ingetrokken. Volgens den Reichsheilpraktikerführer komen een 4 à 5.000 kandidaten in aanmerking.

Voor de oplossing van dit vraagstuk was er vroeger aan gedacht de bijzonder knappe Heilpraktiker gewoonweg tot arts te bevorderen; de voorkeur werd er aan gegeven, eene groep menschen, die zich jarenlang, op ernstige wijze en dikwijls met goed gevolg door het wedergezondmaken hunner medemenschen verdienstelijk hebben gemaakt, hunne broodwinning niet te ontnemen, doch ze, als *overgangsmaatregel*, naast de artsen, doch niet gelijkberechtigtd, het geneeskundig beroep te laten uitoefenen.

De wet laat den stand der Heilpraktiker echter uitsterven, daar de opleidingsscholen tot dit beroep afgeschaft worden.

Binnen enkele tientallen jaren zullen in Duitschland dus nog alleen de artsen gemachtigd zijn het geneeskundig beroep uit te oefenen, en wel, zooals tot nog toe, de gediplomeerde artsen die hunne aanstelling gekregen hebben, met daarnaast eene speciale artsen-groep, nl. de „*Aerzte für Naturheilkunde*”, wier oprichting ook door deze wet voorzien werd. Zij hoeven geene gewone medische studies te hebben gedaan om met dien titel het recht tot het uitoefenen der geneeskunde te verkrijgen en onder toepassing der „Reichsärzteordnung” te vallen. Dit voorrecht is slechts in gansch bijzondere uitzonderingsgevallen aan uitzonderlijk voor de geneeskunde begaafde mannen en vrou-

wen voorbehouden, die helaas steeds zeer zeldzaam zullen zijn. Alvorens dit recht te verwerven, moeten zij bewijzen leveren over hunne werkzaamheden op dit gebied en over hunne gunstige uitslagen gedurende de drie laatste jaren; en gedurende 6 maanden voor ieder geval speciaal aangeduid in een ziekenhuis, aldaar aan praktische proeven onderworpen zijn.

Deze wet voorziet ook eene *verlichting van de geneeskundige studies* voor hen, die eene bijzondere roeping voor de geneeskunde in zich voelen en blijken van bijzondere begaafdheid geven. Men kan hen het volgen van middelbaar onderwijs en dito eind-examen kwijtschelden; voor het overige hebben zij dezelfde geneeskundige studies, — examens, enz. als ieder ander arts door te maken.

Tot slot zij nog gezegd dat, van nu af, buiten den gediplomeerden arts, nog slechts de houder eener staatstoelating de geneeskunde als beroep mag uitoefenen, terwijl het een ieder *toegelaten* blijft zulks op onbaatzuchtige wijze te doen *zonder er zijn beroep van te maken*. Het uitoefenen der *tandheelkunde* valt niet onder de bepalingen dezer wet, daar zij binnen kort afzonderlijk zal geregeld worden, terwijl door den Reichsminister des Innern, in overeenstemming met den Stellvertreter des Führers, nog andere geneeskundige verrichtingen buiten de toepassing der wet kunnen verklaard worden, wat vermoedelijk het geval zal zijn met de meer technische en hand-verrichtingen, zooals het vaststellen der *gezichtsscherpte* door den optieker, het vervaardigen van orthopedische toestellen, enz.

(Naar: *Deutsches Aerzteblatt*)
uit *Med. Alg. Vlaamsch Geneesk. Verb.*

ZWITSERLAND

KURIERFREIHEIT

Sinds de wet van 1871 heerscht in het Kanton Appenzell A.Rh., de zgn. *Kurierfreiheit*, (waardoor elke inwoner, die niet van zijn burgerrechten beroofd is, het recht heeft het geneeskundig beroep uit te oefenen). Heelkunde, verloskunde, wetgeneeskunde, militaire en burgerlijke geneeskundige

ambten, evenals het afleveren van getuigschriften blijven nochtans aan de gediplomeerde dokters voorbehouden.

Door een groep natuurgeneeskundigen en tandtechnikers werd onlangs nochtans een „Initiativ” (wetsvoorstel door niet-parlementairen) ingediend, onderteekend door 270 handteekeningen, om deze *Kurierfreiheit* te beperken. Volgens dit wetsontwerp zou de uitoefening van het beroep (van natuurgeneeskundige of van tandtechniker) voortaan afhankelijk gesteld worden van een toelating door den „Regierungsrat” te verleenen. Deze toelating zou slechts kunnen verkregen worden na een bepaalden leertijd. Voor de natuurgeneeskunde: drie jaar in een ziekenhuis, (als verpleger) bij een natuurgeneeskundige, in een apotheek of in een „Medizinaldrogerie”; voor de tandtechniek: drie jaar als leerling met welslagen van de „leerlingenproef”, vier jaar als tandtechniker in binnen- of buitenland, en drie jaar als assistent.

De reeds gevestigde natuurgeneeskundigen en tandtechnikers zouden hun praktijk mogen voortzetten zonder toelating.

Het is klaarlijk dat dit wetsvoorstel als eenig doel heeft een numerus clausus in deze twee beroepen te vrijwaren. De eenige geneesheer, die in den Kantonsraad (een soort kantonaal parlement) zetelt, heeft zich tegen dit voorstel verzet. Hij wees er op, dat het geneeskundig korps als dusdanig niet bij het wetsvoorstel betrokken was, maar dat hij de zaak beschouwde uit het oogpunt der volksgezondheid en van de *zuivere verhoudingen* op geneeskundig gebied. De huidige toestand (voledige *Kurfreiheit*) is niet van dien aard om er zich over te verheugen, maar hij kon onmogelijk zijn goedkeuring hechten aan een wettelijke erkenning van onbevoegden. Daarom ook raadde hij ten zeerste af een tegenvoorstel in te dienen, omdat men daardoor den schijn zou verwekken op deze kwestie verder te willen ingaan, dan wanneer er met het oog op de volksgezondheid slechts één oplossing redelijk en aanvaardbaar is: de volledige afschaffing der *Kurierfreiheit*.

(Naar: *Schweiz. Aerztezeitung*)

ERKENNING

VAN DE CHIROPRAKTIKERS

In een vorige mededeeling hebben we melding gemaakt van de behandeling van het wetsvoorstel tot wettelijke erkenning der chiropraktikers in den Kantonalen Raad van Zürich. De zaak is tenslotte op 22 Januari door een volksstemming beslecht moeten worden. Met een meerderheid van 16.000 stemmen heeft de bevolking zich uitgesproken voor de chiropraktijk. (72.592 stemmen voor, 56.475 tegen). Een geweldige vloed van propaganda van buitenlandschen oorsprong, waarvan de kosten op 100.000 Zw. frank mogen geschat worden, overstroomde het kanton gedurende de laatste weken. Leugen, verdachtmaking, scheldpartij waren schering en inslag. De geneeskunde werd er afgeschilderd als een der stompzinnigste uitvindingen van den menschelijken geest, en de medici als een gebroed van het verderfelijkste allooi.

Al de moeite die ontelbare geneesheeren en professors zich hebben getroost om door het geschreven en het gesproken woord de goede zaak te verdedigen, is tenslotte nutteloos gebleken.

Zonder het vraagstuk volledig uit te diepen, kan men uit deze stemming enkele algemeene punten vaststellen.

1 - De algemeen verbreide onwetendheid, en de (door de propaganda nog versterkte) verkeerde denkbeelden over den aard van deze Amerikaansche behandelingsmethode.

2 - Het gevoel van zelfzekerheid, waardoor de menschen meenen: ik weet zelf wel best, wanneer ik een dokter of wanneer ik een chiropraktiker hoef te raadplegen.

3 - Een vaag opstandig gevoel tegen de wetenschappelijke geneeskunde, evenals tegenover elke andere wetenschap.

4 - De meening, dat de wetgeving nopens de geneeskunde opgesteld werd, niet ten bate van de volksgezondheid, maar wel om het monopolium der gediplomeerde geneesheeren te beschermen.

5 - Tenslotte, een verkeerd begrepen vrijheidsgevoel, dat men ten huidigegen dage ook op andere gebieden tegenkomt.

(Naar: *Schweiz. Aerztezeitung*)
(uit: *Med. Alg. Vlaamsch Gen. Verb.*)

RECHTSZAKEN

DROGIST GAF KOORTS- MIDDEL IN DOODELIJKE HOEVEELHEID

*Patiënt was op 't randje —
Helaas slechts lage straf mogelijk,
zegt ambtenaar O.M.*

Een ontstellend staaltje van levensgevaarlijke geneesmiddelenverkoop is voor de Amsterdamsche kantonrechter mr V. H. Krone, behandeld. Op het kantje af zou de dood voor den cliënt van den verkooper gevolgd zijn. Deze verdachte noemt zich drogist en biedt adviezen aan.

— Adviezen die den dood kunnen betekenen — riep de kantonrechter ontzet uit.

Het volgende is gebeurd. Een Amsterdamsche zakenman had koorts. Hij stuurde zijn bediende naar den „drogist” en liet hem een middel halen. De jongen kwam met poeders terug, die levensgevaarlijk waren in de afgegeven dosis.

Deze bediende getuigt nu tegen den man, die als verdachte is opgeroepen.

— Ik vroeg: hebt u iets voor mijn baas, die koorts heeft? Hij gaf mij vier poeders, in papiertjes verpakt. De patroon nam er direct een van in en werd onmiddellijk blauw in zijn gezicht.

Kantonrechter: Sloeg de angst u niet om het hart?

Getuige: Ja. Eerst dacht ik, dat het van de koorts kwam. Anderhalf uur later nam hij nog een poeder in.

Mr. Krone: Hoe was hij er toen aan toe?

Getuige: Toen werd hij paars. Zijn vingertoppen werden zwart.

Mr. Krone: Hij kon nog op eigen beenen naar huis gaan, hè? En toen is de dokter geroepen, niet waar? Nu, dat werd dan ook tijd. Als hij het derde poeder had ingenomen, zou uw patroon niet meer tot het rijk der levenden behoord hebben.

— De dokter heeft mij gefeliciteerd met het geluk, dat ik niet meer dan twee van de vier heb ingenomen, voegde de koopman, die eveneens als getuige gehoord werd, er aan toe.

Hel deskundigen-rapport

Welk een onbeschrijfelijke onverantwoordelijkheid in dit optreden van den verdachte gelegen is, blijkt uit het deskundigen-rapport.

Een dokter geeft van het betrokken geneesmiddel (acetanilidum, ook wel antifebrine genoemd) slechts hoeveel-

heden van 50 tot 100 milligram. Verdachte maakte poeders klaar van niet minder dan 1000 milligram. Hij kwam daardoor in overtreding met de wet op de artsijbereidkunst. De antifebrine komt namelijk voor op de lijst van geneesmiddelen, die niet door drogisten mogen worden aangegeven. De kantonrechter bekeek heel schamper een advertentie, waarin verdachte zijn gratis adviezen aanbiedt.

— Ik zie, verdachte, dat u zich assistent van dokter Mink noemt. Maar die dokter Mink heeft nooit bestaan, hè? Ik heb tot mijn verbazing gezien, dat de wetgever als maximum straf voor deze overtreding slechts f200 boete heeft vastgesteld. U staat nog voor den kantonrechter terecht, maar het had weinig gescheeld of u was bij de rechtbank gekomen. Het wordt hoog tijd dat het met die beunhazen maar eens uit is.

De ambtenaar van het O.M. hield een kort en fel requisitoir, waarin hij op de onverantwoordelijkheid van dit optreden wees. Met de punt van een mes nota bene, woog de man de hoeveelheden van het zware vergif af. Hij speelt met het leven van zijn klanten. Helaas kan ik niet meer dan de maximum-straf eischen, nl. f200 boete, subs. 3 maanden hechtenis.

— Laat dit geval, dat bijna afgelopen was met den dood van uw klant, u een waarschuwing zijn — voegde de kantonrechter er aan toe.

Het vonnis luidde overeenkomstig den eisch.

DE GENEESKUNST ONBEVOEGD UITOEFENEN

Een Haagsche magnetiseur heeft zich voor den kantonrechter te verantwoorden gehad terzake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. De man had een Duitse vrouw behandeld, die echter geen genezing bij hem had gevonden. Als getuige verklaarde zij, dat verd. haar driemaal gemagnetiseerd en haar daarenboven medicijnen had voorgeschreven.

De ambtenaar van het openbaar ministerie achtte bewezen, dat de magnetiseur de geneeskunde had uitgeoefend zonder daartoe wettelijk bevoegd te zijn. Verd. was daarenboven al eens veroordeeld en was zesmaal door de politie bekeurd. Het O.M. eischte een boete van f150, subsidiair een maand hechtenis.

De verdediger, mr Van Deventer, voerde in zijn uitvoerige pleidooi aan, dat een poging tot een handeling nooit het

uitoefenen van geneeskunde kan zijn. Magnetiseeren is volgens spr. geen strafbare handeling in den zin der wet. Er zijn voorts verschillende doktoren, die hun patiënten door verdachte laten behandelen. Spr. concludeerde tot ontslag van rechtsvervolging, subsidiair strafbaarstelling zonder toekenning van straf.

*

De kantonrechter heeft schriftelijk uitspraak gedaan in de zaak tegen den Haagschen magnetiseur St., die vervolgd werd terzake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. In zijn vonnis overweegt de kantonrechter, dat in deze materie de wettelijke regeling thans niet meer bevredigend kan heeten, speciaal omdat bij het totstandkomen van de wet van 1865 niet de noodige aandacht is besteed aan het magnetisme. De strekking van deze wet is echter duidelijk het verbieden van de uitoefening van geneeskunde door onbevoegden. Op grond van de thans geldende bepalingen is verdachte's handelwijze verboden, hoewel niet is gebleken, dat verd. een kwakzalver is.

De kantonrechter veroordeelde St. tot een geldboete van f6 subs. drie dagen hechtenis. De eisch was f150 subs. een maand.

N.R.C. 6/7'39

ONBEVOEGD UITOEFENEN VAN DE GENEESKUNST

ALS HELPSTER VAN EEN MEDICUS

Zie Maandbl. No 9, '38

Meer dan eens reeds hebben kantonrecht en rechtbank te Utrecht te maken gehad met de 33-jarige S. de G.-H. te Woerden, wier naam als geneeskundige telkens weer patiënten aantlokt, zonder dat zij medische bevoegdheid heeft. Na de laatste veroordeeling door de rechtbank had zij contact gezocht met een medicus en zij vond den 63-jarigen dokter S. te Woerden bereid, met haar samen te werken. Een contract werd opgemaakt, waartoe de hulp van een medicus en advocaat te Utrecht werd ingeroepen, en men dacht op die wijze alle moeilijkheden te omzeilen.

Het bleek echter al spoedig, dat zij niet de hulp was van den medicus, zooals het contract vermeldde, maar dat zij het belangrijke werk deed bij het stellen der diagnose en ook de medicamenten voorschreef, terwijl de medicus werkeloos toezag. Deswege werd opnieuw proces-verbaal tegen haar opgemaakt en de kantonrechter veroor-

deelde haar tot een voorwaardelijke straf van een maand hechtenis benevens een onvoorwaardelijke boete van f 500, subs. een maand hechtenis. Van dit vonnis kwam ze in beroep.

Voor de rechtbank werden verschillende getuigen gehoord, die vertelden, door verdachte te zijn behandeld. Verdachte had hen onderzocht en medicamenten voorgeschreven, waarvan het succes problematisch was gebleven. Een kindje van een der getuigen zou een navelbreuk hebben gehad, hetgeen later vastgesteld werd, in het geheel niet juist te zijn.

De subst. officier van justitie, mr. J. E. W. Twiss Quarles van Ufford, eischte bevestiging van het vonnis, ofschoon hij, naar hij zeide, aanvankelijk van plan was geweest een onvoorwaardelijke gevangenisstraf te eischen in verband met het feit, dat het proces-verbaal tegen verdachte was opgemaakt binnen twee jaar, nadat het vorige vonnis van de rechtbank was geweest. De verdediger, mr. H. J. M. Gerlings, beriep zich op het contract met dokter S., waarmee verdachte juist alle pogingen had gedaan om niet buiten de perken te gaan. Er was bij dit contract gestreefd naar een oplossing voor gevallen, waarbij een geneesheer geen hulp verlenen kon en waar wellicht de gave van verdachte uitkomst kon brengen. De getuigenverklaringen bewezen niet, dat ze haar bedrijf had voortgezet; ten hoogste waren het op zichzelf staande overtredingen van het contract. Pleiter achtte het ten laste gelegde niet bewezen en vroeg ook op andere gronden vrijspraak.

N.R.C., 29/6/39

ONBEDOELD SUCCES VAN
SCHEERZEEP — FABRIKANT WEET
VAN NIETS

In hooger beroep van een vonnis van

den kantonrechter te Zutphen, die hem veroordeelde tot f 25 boete of tien dagen hechtenis, stond voor de rechtbank terecht L. Th. van H., zeepfabrikant te Amersfoort. Hem was overtreding van de Warenwet ten laste gelegd, namelijk den verkoop van ondeugdelijke scheerzeep, die zijn zoon had afgeleverd in een vijftal proefpotjes. De samenstelling van de scheerzeep bleek volgens de dagvaarding van dien aard te zijn, dat bij gebruik de huid aan vertering werd blootgesteld. De scheerzeep bevatte namelijk voor 7½ % kalium hydroxide, een loog, die, wanneer zij in deze concentratie op de huid wordt gebracht, zoodanig werkt, dat daardoor de huid wordt verteerd en er wonden ontstaan.

De winkelier H. had eenige potjes als reclame gekregen en uitgedeeld aan klanten, en dezen hadden er gebruik van gemaakt. Het resultaat was zoo, dat niet alleen de baard, maar ook de geheele huid verdween. De klanten kregen zeer veel pijn, en het open- en dichtdoen van den mond werd door die pijn zeer bemoeilijkt.

De zoon van den verdachte, die aanvankelijk voor den kantonrechter terecht stond, zeide bij de behandeling van deze zaak, dat het mogelijk was, dat de potjes ten gevolge van het doorbranden van den uitlaat van den auto warm waren geworden, de inhoud van de potjes zich had ontbonden en de loog zich had afgescheiden.

Ir. De Kruyff, directeur van den Keuringsdienst, zeide, dat de zeep ontmengd was en dat een loog was ontstaan, een zeer gevaarlijke stof voor de huid. Indien de kalium-hydroxide goed vermengd was en in vasten vorm was geweest, zou het product onschadelijk geweest zijn.

Aanvankelijk was de zoon als verkoper vrijgesproken, doch later werd de

„Een paard achter de wagen spannen” heeft hetzelfde averechtsche gevolg als het consulteren van een kwakzalver. Het verschil is, dat in 't eerste geval een goede kracht verkeerd wordt aangewend, en in 't andere een vermeende hulp wordt ingeroepen.

vader als fabrikant van de zeep door den kantonrechter veroordeeld.

Alleen goede soorten

Verdachte zegt thans, dat hij niet begrijpt, dat die scheerzeep van hem afkomstig is. Zijn fabriek fabriceert alleen goede zeepsoorten, en hij heeft deze dan ook niet in den handel gebracht. Ir. De Kruyff bevestigt dan nog eens zijn deskundige verklaring en demonstreert met reageerbuisjes voor den rechter. Verdachte zegt daarop, dat de loog zich moet hebben afgescheiden van het vet. „Volkomen juist,” zegt de president, mr. Van der Giessens, „maar daar gaat het juist om!” De zoon, als getuige gehoord, verklaart, dat hij de reclamepotjes medenam uit de fabriek.

De getuigen verklaarden, dat zij hevige pijnen kregen en de huid losliet. Zij konden den mond niet open doen. Getuige Bresser verklaarde, zeer veel pijn te hebben gehad.

Mr Van der Giessens: „Ja man, je moet maar pech hebben!”

De officier van Justitie achtte het ten laste gelegde bewezen en vroeg bevestiging van het vonnis. Verdachte zeide nog, dat de zeep niet uit zijn fabriek afkomstig kan zijn, want misproducten bestaan er in zijn fabriek niet. Hij begrijpt er niets van.

Telegraaf 9/6/39

DR C. BAKKER

VOLKSGENEESKUNDE IN WATERLAND

EEN VERGELIJKENDE STUDIE MET DE
GENEESKUNDE DER GRIEKEN EN ROMEINEN

Vraagt Uw Boekhandelaar

Ing. f 11.50 — Geb. f 12.50

UITG. H. J. PARIS

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
 APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS

1840

N.V. ORGANON
 OSS

strijdt mede tegen het misbruik van geneesmiddelen, doordat zij uitsluitend bij medici propaganda maakt voor haar preparaten.

<p>PILULAE JOD- OVI</p> 	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-50-VERWEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP</p> 	<p>PILULAE KAJOETI</p>

30 Pantonsiletten
 30 DIAMINO, 10 METHYL-ACRIDINIUMCHLORIDE, 3 m. GR. PER TABLET.
 TEGEN VERKOUDHEID EN TER BESCHERM. V. DE MOND-EN KEELHOLTE
 PRIJS F. 0.65
 CHEMIFA-CHEM. FABRIEK-AMSTERDAM N.V.

De Kwakzalversmiddelen
 HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
 GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

**VEREENIGING TEGEN DE
 KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm. den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis. POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

U.A.
 UITSLUITEND IN APOTHEKEN

N. VERWEY & Co. — TIEL
 Apotheek gevestigd in 1741, tevens
 fabriekmatig bereidend sinds 1818
Apotheker: Dr. J. J. VERMET
 Postgiro 98051 — telef. 2181 — telegram: vermet

**NEDELANDSCH
 FABRIKAAT
 LEIPOST
 VERBODEN**

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
 Postbus 65 — Gevestigd 1889
 Etiketten-, Papierwaren- en Cartonnagefabriek
 UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN
 Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

 B

*De dokter zei:
 Borstvoeding en daarna
 Molenaar's Kindermeel*

Voor 2 à 3 cents per dag
 Uw kind kerngezond.

In dit Blad worden uitsluitend annonces opgenomen, die door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zijn goedgekeurd.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen
uit dit blad is niet alleen
geoorloofd doch wordt zelfs
dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p.
bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 -
Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

ONGEWENSCHTE GENEESMIDDELEN*

door

F. G. E. OLSEN

In de Nederlandsche Pharmacopee Vijfde Uitgave, in den Codex Medicamentorum Nederlandicus en nu ook in het Formularium Medicamentorum Indicum bezitten wij totaal ca. 3500 geneesmiddelen en combinaties van geneesmiddelen, terwijl ca. 20 fabrieken, die in Ned.-Indië vertegenwoordigd zijn, ongeveer 1500 verschillende specialité's in den handel brengen. Wel is waar schuilt er, wat deze laatste betreft, nog wel eenig kaf onder het koren, maar men mag aannemen, dat in het algemeen gesproken de groote pharmaceutische fabrieken, welke een goeden naam in de medische wereld bezitten, alles zullen doen om hun reputatie hoog te houden.

*

Met deze totaal 5000 geneesmiddelen, die praktisch gesproken in elke apotheek in Indië aanwezig zijn, kon in vrijwel iedere pharmaceutische behoefte voorzien worden. Zeer vele dezer geneesmiddelen worden sinds lange jaren constant voorgeschreven; andere, vooral onder de patent-geneesmiddelen zijn eendagsvliegen; zij hebben den „Reiz der Neuheit”, worden met veel recla-

* Lezing uitgesproken op de Algemeene Vergadering van den Bond van Apothekers in Ned.-Indië op 4 Juni 1939 te Bandoeng.

me aanbevolen, maar zijn volstrekt niet beter, vaak minder dan de bestaande. Zoolang de reclame aanhoudt, houdt ook hun gebruik aan, maar helaas al te spoedig komt het oogenblik, dat zij de goedangs der apotheken niet meer uitkomen; zij staan nog één, misschien twee jaren op den inventaris en gaan dan als beschimmeld, vervloeid, bedorven of simpel te oud den vuilnisbak in. Ofschoon dit den apothekersstand jaarlijks op groote verliezen te staan komt, klaagt hij daarover niet in de eerste plaats. Deze geneesmiddelen hebben kwaliteiten, en hun meerder of minder gebruik is dikwijls van omstandigheden afhankelijk, die met deze kwaliteiten niets te maken hebben.

*

Daarnaast staan preparaten, die den naam van geneesmiddelen niet verdienen; zij bestaan meestal uit volstrekt waardelooze, ja erger, soms schadelijke bestanddeelen en worden gefabriceerd door volkomen onbekende, obscure fabrieken, waarvan meestal niemand den naam weet, en door leeken, beunhazen en kwakzalvers, wier eenig doel is het publiek geld uit den zak te kloppen. Ik zeg met nadruk onbekende en obscure fabrieken; firma's met wereldnaam kan men bezoeken;

● Aan de Lezers ●

De redactie heeft er nog niet over te klagen, dat zij op overstelpende wijze voorzien wordt van mededeelingen.

Het blijft gewoonlijk bij de inzending van drukwerkjes, die zeer zeker in dankbaarheid in ontvangst worden genomen.

Velen Uwer zijn echter ongetwijfeld in staat zoo nu en dan een kleine beschrijving te geven van kwakzalverstoestanden.

Bedenkt, dat dergelijke berichten voor anderen van groot nut kunnen zijn.

Zoодоende kunt U velen met niet al te groote moeite van dienst zijn.

Het adres der Redactie is:

BERGSCHELAAN 167a - ROTTERDAM

zij toonen U met trots hun laboratoria; de chemici, pharmaceuten en medici in hun dienst hebben een naam te verliezen; zij geven wetenschappelijke publicaties uit, waarop zij fier kunnen zijn. Maar voor de zoo juist genoemde groep preparaten bestaan dergelijke welbekende adressen niet; de fabrikanten verschuilen zich in de anonymiteit; zij werken met fancynamen en met postbusadressen; wil men een enkel voorbeeld: *dr Nixon's Vitabs* heeft als adres *The Knox Company*, Batavia, maar *deze komt niet voor in den telefoongids*. Wil men meer voorbeelden, dan kunnen die gemakkelijk gegeven worden; er zijn er genoeg.

*

INHOUD

	Blz.
Ongewenschte Geneesmiddelen F. G. E. Olsen	69
Iedereen Kwakzalver!	71
Onderzochte Middelen W.	73
Kwakzalverij in het Verre Oosten Mulder	75

Ongewenschte Geneesmiddelen (vervolg)

Maak ik mij schuldig aan laster en verdachtmaking, als ik dit soort preparaten betitel als zwendelpreparaten? Ik meen van niet; laat ons een oogenblik zien, wat daaronder te verstaan zou vallen.

*

Zwendel is in de Nederlandsche taal een soort bedrieglijk handelen; meestal heeft men daarbij de gedachte, dat degeen, die den zwendel drijft, min of meer gebruik maakt van intellectueele middelen, voornamelijk van valsche voorstellingen.

*

Wanneer nu iemand aan zijn preparaten kwaliteiten toeschrijft, en deze publiekelijk adverteert, die kennelijk uit de lucht gegrepen zijn; wanneer hij namen van deskundigen citeert, die niet bestaan; wanneer hij genezing garandeert; dan zijn dat allemaal listige kunstgrepen om het publiek te overtuigen van iets, dat niet waar is. Men zou als leek meenen dat dit een strafbaar feit voorstelt, maar dat is meestal niet het geval. De vervolgingsambtenaar ziet hierin „handelsgebruik” en weigert een vervolging. Wij zullen evenwel in het belang van het publiek en van de pharmacie een vervolging wegens laster risqueren en deze soort zwendelpreparaten blijven noemen.

*

Ik zal thans trachten een aantal kenteekenen van het zwendelpreparaat op te noemen; zij zijn niet altijd alle aanwezig, en natuurlijk zijn er twijfelachtige gevallen; frappant is, dat men dikwijls het omgekeerde dezer kenteekenen juist vindt voor de goede geneesmiddelen.

Zwendelpreparaten

1. De samenstelling van het zwendelpreparaat is geheim.
2. Bij onderzoek door vakkundigen blijken de samenstellende bestanddeelen als regel zeer eenvoudig en meestal ook zeer goedkoop te zijn.
3. Zij worden steeds aanbevolen door buitenlandsche doktoren, die niemand kent; bij onderzoek blijken de dragers dier namen meestal niet te bestaan; een enkele maal zijn het weinig scrupuleuze medici, die in dienst der zwendelaren staan.
4. De fabrikant is meestal niet bekend en indien hij wel bekend is, slechts zelden vakkundig op pharmaceutisch of medisch gebied.
5. Er wordt een onbegrensde reclame gemaakt voor het preparaat, welke reclame zich over de hoofden van pharmaceuten en medici rechtstreeks tot het publiek richt.
6. De prijs is zeer hoog; de verhouding van den prijs tot de waarde van de samenstellende bestanddeelen is meestal tenminste 50 : 1.
7. Nimmer zal verwezen worden naar controleerbare wetenschappelijke publicaties; de fabrikanten schuwen de aanklaging met scheikundige en medische instituten.
8. De fabrikanten dreigen bij aan de kaakstelling hunner praktijken steeds met aanklachten en civiele processen, maar voeren hunne bedreigingen nimmer uit.
9. In de reclames worden steeds prompte resultaten beloofd; in de praktijk zijn de resultaten nihil, behalve bij een doodenkelen ingebeelden zieke.

Laat ons nu na deze theoretische inleiding uit de praktijk der laatste jaren eenige voorbeelden beschouwen om U te laten zien, waaraan het publiek in Indië blootgesteld is.

Goede geneesmiddelen

1. De samenstelling van het preparaat is bekend.
2. Bij onderzoek wordt de door den fabrikant opgegeven samenstelling bevestigd.
3. De fabrikant vestigt zelf de aandacht op wetenschappelijke publicaties van volkomen onafhankelijke medici, die hun klinisch onderzoek publiceeren.
4. De fabrikant is goed bekend en is meestal zelf vakkundig of heeft zeer goed vakkundig personeel in dienst.
5. Reclame beperkt zich tot reclame bij pharmaceuten en medici en richt zich slechts zelden rechtstreeks tot het publiek.
6. De prijs is meestal laag in verhouding tot de samenstellende bestanddeelen en tot de vaak hooge kosten van het laboratoriumwerk, welke aan het ter markt brengen van het middel voorafgaan.
7. De fabrikanten stellen aan alle bonafide instituten steeds gaarne gratis het preparaat voor onderzoeksdoeleinden ter beschikking; zij verleenen alle hulp en steun door verwijzing naar hun bekende literatuur.
8. De fabrikanten treden zonder aarzeling voor hunne goede rechten op en nemen als agenten of importeurs goedbekende firma's met vakkundig personeel.
9. De aanduiding van de resultaten is meestal zoo gesteld, dat slechts vakkundigen er den omvang van begrijpen. Het middel komt pas bij de medici in de groote praktijk, nadat het in de kliniek zijn waarde reeds empirisch bewezen heeft.

Als voorbeeld uit een iets langer geleden tijd van een dergelijk zwendelpreparaat wil ik hier noemen de serie z.g. *Elliotpreparaten*, die ongeveer 10 jaren geleden hier in Indië werden inge-

voerd; het waren o.a. de Elliot Cinnamon Compound, de Elliot Tabletten, de Elliot Ointment etc. Het gebruik duurde echter niet lang; weldra waren al deze preparaten weer uit de markt verdwenen, voornamelijk omdat er niet genoeg reclame voor werd gemaakt.

Van meer recenten tijd zijn de volgende voorbeelden.

Ongeveer twee jaar geleden kwam in mijn apotheek een werkloos buitenlandsch ingenieur met een paar bierflesschen waarin helder vocht, dat volgens hem bestraald water was. Hij had er lang mee geëxperimenteerd en was tot de ontdekking gekomen, dat dit water een uitstekend middel was tegen suikerziekte, indien het peroral toegediend werd, terwijl het als verbandwater een prachtmiddel was tegen allerlei huidaandoeningen. Hij wenschte gaarne de hulp van den BANI in te roepen bij den verkoop van zijn preparaat; de publieksprijs zou zijn f1.— per flesch; wederverkoopters zouden de gebruikelijke kortingen genieten.

Op mijn vraag waarom hij dit middel via de apotheken wenschte te verkoopen verklaarde hij, dat het publiek dan meer vertrouwen in zijn geneesmiddel zou hebben. Hij was zelf zeer enthousiast over zijn vinding en bereid tal van verklaringen en certificaten over te leggen van dankbare patiënten. Ik deelde hem mede, dat de apothekers eventueel bereid

zouden zijn om zijn geneesmiddel te verkoopen, indien hij een afdoende verklaring zou kunnen overleggen van een medicus te Soerabaja, waaronder wij verstaan, eene verklaring, die een analyse behelst afkomstig van een bekend onafhankelijk instituut en verwijzing naar gepubliceerd klinisch onderzoek. Ik ried hem verder aan een hoeveelheid van het middel ter beschikking te stellen van den Directeur der Centrale Burger Ziekeninrichting om het in dit hospitaal te laten „ausprobieren”, maar daar voelde deze ingenieur niet veel voor. Wij hebben verder niets meer van hem vernomen.

Een werklooze planter uit Paseroean kwam mij bezoeken met een smeersel, speciaal voor *alle* soorten excem. Volgens tal van atesten, die hij evenwel niet bij zich had, zou dit een prachtmiddel zijn. Op een vraag naar de samenstelling was deze planter direct bereid, onder belofte van geheimhouding mijnerzijds, de samenstelling te openbaren. Het recept luidde dan: Pix liquida, honig en verder een inlandsche obat — maar daar mocht ik den naam niet van weten, zoodat ook deze onderhandeling vruchteloos verliep.

In het Pharm. Tijdschrift 1938, p. 310 seq. kan men lezen, hoe het Bestuur van den Bond van Apothekers zijn toevlucht moest nemen tot openbaarheid om het publiek voor *No'squito*, een anti-

*Wie water schept al in een mand,
Die is niet recht bij zijn verstand.*
Jan Luyken

*Maar wie kwakzalverswijsheid
[slikt,
Is vast en zeker óók getikt!*
Pharmacéut

malariamiddel, te waarschuwen. De zwendel lag er hier wel zeer dik op. Hoewel de fabrikant „Broemmel Laboratory” te San Francisco beweerde leverancier te zijn van belangrijke firma's in Californië, gelukte het ons niet eenige inlichting omtrent deze firma te krijgen bij het Amerikaansche Consulaat te Soerabaja. Naam noch adres van genoemde firma was te vinden in eenig aan het Consulaat ter beschikking staand adresboek der U.S.A. En dat geeft wel te denken. Deze publicatie had trouwens nog een naspel. Ons werd het verzoek gedaan om verdere aanvallen op dit middel te staken, totdat de importeur (een kleine import-zaak van mode-artikelen te Batavia) de gelegenheid zou hebben om door toezending van materiaal uit Californië ons van ons ongelijk te overtuigen. Dit hebben wij toegezegd; het materiaal moet evenwel nog komen.

*

Niet altijd verloopt de strijd zoo glad. In den loop van 1938 kwam ter markt de *Victory-balsem*, een universeel middel tegen excema,

Iedereen Kwakzalver!

Menigeen zal den titel van dit stukje wat overdreven vinden, doch wie zijn oor te luisteren legt op plaatsen, waar veel menschen bijeen zijn, kan telkens opnieuw ervaren, dat er heel veel waars in schuilt.

In dokterswachtkamers, of in wachtkamers van poliklinieken hoort men veelal de afgrijpselijkste verhalen, en vast en zeker weten dan velen uit het gezelschap raad voor alle kwalen en ongemakken. Dat het bij al die „geleerdheid” die sommigen daar ten toon spreiden feitelijk een dwaasheid is, om zèlf naar den dokter te gaan, schijnt niet bij hen op te komen!

Een aardig verhaaltje mocht ik ontvangen op het strand te Bloemendaal. Wij lagen rustig te genieten van het zonnetje, zonder eenige gedachte aan zieken en kwakzalvers, toen het gesprek naast ons draaide in de richting van ongemakken. Eén van het gezelschap was geplaagd met „ringwurm”, maar gelukkig wist een der anderen prompt een onfeilbare methode, om er af te komen. „Ringwurm” klonk de uiteenzetting, „is een kleine wurm, die in de huid zit, en die moet er uit gehaald worden. Dat is heel eenvoudig. Je neemt hanekervel (*achillea millefolium*) een klein plantje, dat overal groeit, hakt dat fijn, als spinazie, en legt het haksel op de zieke plek. Dat hou je

een paar dagen vol, s morgens en 's avonds versch. En tegelijk drink je thee van jonge brandnetels.

Het gezelschap informeerde nog naar de grootte van den „wurm”. Het bleek gelukkig maar een kleine, maar toch lastig genoeg. De wurm kroop in de gehakte hanekervel, en was daarin te vinden. De heele beschrijving herinnerde mij levendig aan wijlen Jaap Hollander, die op de markten „wurmen” tooverde uit holle kiezen, welke wurmen hij vervaardigde uit gehakte prei of selderij, waarna ze eerst in, en dan weer uit de kies werden gegoocheld.

In elk geval, wij zijn weer een „geneesmethode” rijker. En dit college was nu eens geheel kosteloos!

Pharmacéut

Ongewenschte Geneesmiddelen (vervolg)

vervaardigd door een gepensionneerd douaneambtenaar, die naar eigen mededeeling van geneeskunde en artseneijbereidkunde minder dan niets weet. Dit middel werd en wordt nog steeds aanbevolen tegen allerlei excemen, zoowel tegen natte als droge, tegen Herpes zoster en roode hond. Het BANI Bestuur stelde zich op het normale standpunt, n.l. publieke bekendstelling van de samenstelling en klinisch onderzoek. Dit werd aanvankelijk geweigerd, maar — het moet vermeld — betrekkelijk onlangs werd ons door een medicus een vertrouwelijk schrijven (niet voor publicatie, doch slechts voor gebruik door onzen Bond) aangeboden, waarin deze medicus zich min of meer garant stelde voor de samenstelling van het middel en meedeelde dat het middel „door mij klinisch onderzocht en goed-bevonden is”. In het Bulletin van den Bond van Geneesheeren van April 1939, p. 94 vindt men een oordeel over dergelijke verklaringen door medici afgegeven. Thans dreigt ons de fabrikant met den Procureur Generaal en met een civiele actie. Wij wachten met gelatenheid af.

Dit was nu een inheemsch product, voortbrengsel der nationale industrie. Wat moet men zeggen van een asthmamiddel, een vinding van een Amerikaansch medicus, die evenwel zijn naam niet opgeeft, en dat pretendeert in zijn advertenties de „asthma-vergiften” in 3 minuten te doden. Wie evenwel dit middel koopt, leest tot zijn verwondering in de gebruiksaanwijzing:

„In ieder geval heeft de onderzinking geleerd, dat iedere asthmalijder er goed aan doet gedurende minstens 32 dagen Mendaco te gebruiken... terwijl in hardnekkige gevallen deze kuur van 32 dagen nog een of twee maal

*Het kind is met de leuren rijk.
Die leuren mind is 't kind gelijk.
Jan Luyken*

*Wie doet wat „wonderdokters”
[zeggen,
Laat zich óók in de luren leggen!
Pharmacéut*

harhaald moet worden”.

Volgens den fabrikant bestaat dit middel uit oude bekende medicijnen, die alle met meer of minder succes tegen asthma gebruikt worden, n.l. Joodkali, Extractum Grendelia en Extractum Euphorbia pilufera in doseeringen, die de homoeopathische naderen. Hier gaat ons bezwaar, aannemende, dat het middel op zich zelf onschadelijk is, wat wij niet weten, in de eerste plaats tegen de absoluut misleidende reclame. Met het oog daarop publiceerden wij in het Februari-nummer van het Pharm. Tijdschrift 1939 p. 67 een artikel betreffende de reclame voor Mendaco en Cystex. Naar aanleiding daarvan ontvingen wij bezoek van den verkoopagent dezer producten, die ons met een proces dreigde, maar ook o.a. deze merkwaardige uitspraak deed, dat n.l. de samenstelling der Cystex-tabletten reeds minstens 12 keer gewijzigd was. Toen wij opmerkten, dat de naam dan niet correspondeerde met den inhoud, verklaarde deze heer, dat wij ons bij deze opvatting, die nu eenmaal de Amerikaansche was, moesten neerleggen. Men beloofde ons wetenschappelijke literatuur en certificaten ter inzage; tot heden ontvingen wij niets.

Wij willen hier ook nog in herinnering brengen de zoo gevaarlijke Dinitra-tabletten. Toen er berichten binnenkwamen uit Europa en uit Amerika over de talrijke ongelukken met dit preparaat, was het voor den fabrikant natuurlijk moeilijk zijn ontvettingstabletten in die landen verder te verkoopen; zooals bekend is, is niet alleen blindheid geconstateerd, maar zijn ook sterfgevallen voorgekomen door het gebruik van deze tabletten. Indië zou evenwel een prachterrein zijn om ze te slijten. Door het publiek in de couranten te waarschuwen tegen deze tabletten is het ons gelukt, met medewerking van den importeur den handel hierin stop te zetten, hoewel de fabrikant dreigde met een proces, dat evenwel nimmer komt.

Een andere categorie van ongewenschte en tevens gevaarlijke geneesmiddelen zijn de verschillende soorten anthelmintica. Zoo werd eenige jaren geleden een

wormmiddel op de markt gebracht, dat gelijk zooveel van deze middelen een universeel middel tegen allerlei wormpjes in de ingewanden zou zijn en volgens opgave van den fabrikant bestond o.a. uit varenextract. Wij stelden ons in verbinding met den importeur, die absoluut onkundig was van de gevaren, die aan zulke middelen verbonden zijn en reeds eenige dozijnen dozen met capsules in de kamp verkocht had. Wij verzochten hem zoo spoedig mogelijk de capsules te achterhalen en niet meer te verkoopen en toen hij aarzelde dit advies op te volgen, dreigden wij hem met de politie en met waarschuwing in de couranten. De capsules werden n.l. aanbevolen als zeer werkzaam bij kinderen. Voor dit dreigement bezweek de importeur en van het middel werd verder niets meer vernomen.

Welke belangen der gemeenschap zijn nu met deze zwendelmiddelen gemoeid? In de eerste plaats hebben deze middelen economisch droevige gevolgen: onze maatschappij kan evengoed van jaar tot jaar haar geld in het water smijten (misschien nog beter) dan groote sommen voor volstrekt waardelooze geneesmiddelen uitgeven. Maar veel erger is, dat het publiek, dat op grond van een pakkende reclame zijn dure geld verdoet aan een zwendelmiddel, daardoor niet meer in staat is consult bij een medicus te betalen. Dit zelfde publiek, dat ach en wee klaagt over de dure doktersvisite, betaalt door de lokkende reclame met genoegen eenige guldens voor een preparaat, dat volkomen onwerkzaam blijkt te zijn. Dit ondergraaft het aanzien van den medischen stand, met het lot waarvan de stand der apothekers nauw verbonden is.

*

Voor de publieke voorlichting in dezen is de apotheker de aangevozen autoriteit; het is in strijd met een goede opvatting van ons beroep om onzen naam te leenen voor het pousseeren van zwendelartikelen, die gesteund door een misdadige reclame in den handel worden gebracht; daarvoor staat Nederlandsche apotheker met zijn zeer goede wetenschappelijke opleiding te hoog. Hij behoeft zich

niet te vernederen tot het standpunt van den kruidenier, die alles verkoopt met de opvatting: „Verkoop ik het niet, dan verkoopt mijn concurrent het”. Wanneer een apotheker zijn zaken op deze basis drijft, dan handelt hij als een kruidenier en dan wordt hij door het publiek zeer terecht als zoodanig behandeld en verdient ook niet beter. Indien hij echter weigert uitgesproken zwendelpreparaten te verkoopen, zal de achting voor hem stijgen en het publiek zal hem vertrouwen. De apotheker moet zijn vakkennis paren aan een *gezonde* koopmansgeest. Van pharmaceutisch standpunt is het volkomen laakbaar, en naar onze opvatting in strijd met den eed, bij de aanvaarding van zijn beroep afgelegd, waarin de apotheker gezworen heeft de pharmacie naar zijn beste weten uit te oefenen, om het publiek te bedriegen en erkende zwendelpreparaten te verkoopen.

*

Maar ook van koopmansstandpunt bezien, behoort de apotheker een hoog zedelijk niveau te handhaven.

De Rotary Club te Amsterdam zegt t.a.v. de eischen aan het koopmansberoep te stellen het volgende:

„De koopman behoort te zijn van goede moraliteit, rechtschapen, onkreukbaar, eerlijk en van goeden naam. Hij dient het uitoefenen van zijn beroep te beschouwen tevens als ten dienste van de gemeenschap en niet uitsluitend ter bereiking van materieel voordeel. Hij zal mede door samenwerking met anderen in zoowel als buiten zijn bedrijf streven naar gestadige verbetering van zijn beroep”.

„De koopman zal zijn afnemers geheel naar waarheid inlichten en nimmer voordeel trekken van iemands onwetendheid. Hij zal nauwkeurig zijn in zijn geschreven en gesproken woord en op geenerlei wijze opzettelijk den lezer of toehoorder gelegenheid geven verkeerde gevolgtrekking te maken”.

Wij mogen dus aan de beoefenaren van ons beroep dezen moreelen eisch stellen, dat zij steeds het publiek voorlichten omtrent deze groep van ongewenschte geneesmiddelen.

* * * * *

DE TROMMEL

*Daar is wel veeltijds veel geluid,
Maar meest, dat niet metal beduid.*

Jan Luyken

*Laat dus de charletans maar kletsen.
Al hun „geleerdheid” is maar*

[zwetsen.]

Pharmaceut

* * * * *

Toen in 1935 de Bond van Apothekers in Ned.-Indië werd opgericht, was een deel van ons programma het weren van dergelijke middelen. Het bleek al spoedig, dat wij op dat oogenblik nog niet in staat waren om die noot te kraken en dat op dit oogenblik nog niet zijn; onze geheele strijd op dit gebied heeft slechts de beteekenis van voorpostengevechten, van pogingen om te zien *hoe* wij het moeten doen; om het materiaal te verzamelen, dat noodig is voor een strijd van grooter allure. Het is voldoende gebleken dat in de eerste plaats een veel nauwer samenwerking noodig is met de medici en met de bonafide importeurs om met volkomen succes den stroom van zwendelpreparaten te kunnen

Onderzochte Middelen

C. R. TABLETTEN

Gelukkig zijn in deze benarde tijden de wonderen nog niet uitgeschakeld. Luister slechts naar de „De Gezondheidsboodschap aan Maaglijders”, waarin wij o.m. lezen:

„Deze tabletten zijn door H.H. Medici erkend als het meest afdoende middel tegen maagkwalen, *darm- en maagweer*. Het medicijn verlost van de folterende maagpijnen en verricht wonderen op medisch gebied, zelfs in zoóver gevorderde stadia, dat de lijders zich aan een operatie zouden moeten onderwerpen.” En verder:

„Vergeet niet, dat ze U aangeboden worden als hulp van de natuur.”

Per doos van 20 tabletten f 1.90 + 15 cent porto. Per doos van 60 tabletten f 5.50.

De importeur dezer tabletten is M. C. German, Havenstraat 99 te Rotterdam.

Eindelijk zou er dan weer eens iets nieuws zijn, waaraan de me-

dici nog niet gedacht zouden hebben en waarmee men operaties zou kunnen voorkomen.

Het onderzoek wees uit, dat de samenstelling der tabletten vermoedelijk is: *salpeterzure bismuth, magnesia, dubbelkoolzure soda, zetmeel, talk, pepermuntolie*.

Onbekend of nieuw zijn deze bestanddeelen zeker niet; vijftig jaar geleden werden ze ook reeds in allerlei waardeloze middelen door ons aangetoond. Ongetwijfeld zal ook de geneesheer, die door den maaglijder zeker wel eens geraadpleegd zal zijn, den lijder de bovengenoemde bestanddeelen in één of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij het noodig oordeelde, dat ze voor zijn ongesteldheid dienstig waren, want het zijn, om nog weer eens te herhalen, oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

MAAGPOEDER VAN ROOBOL UIT SCHAGEN

Ook bij dit poeder geldt hetzelfde,

wat hierboven gezegd is. Het onderzoek n.l. als samenstelling: *koolzure bismuth en magnesia*. Het gebruik van deze middelen geeft misschien in het begin wel verlichting van het lijden, maar door verwaarloozing van de kwaal kunnen complicaties optreden, die men kan voorkomen door een goed en deskundig onderzoek.

KANKERMIDDEL VAN BROEKEBOER

Met dit middel moesten doeken gedrenkt worden en dan gelegd op den buik van een bejaarden man om hem te genezen van „knobbelkanker”. (Zie ook onder rechtszaken in het maandblad van Juni '39). De sterk troebele vloeistof bleek te bestaan uit:

verdunde azijn ($\pm 0,8\%$ azijnzuur), waarin vele fragmenten van *uien* of *knoflook* rondreven. Het gevolg van de behandeling was, dat de buik van den patiënt, die in het geheel geen kanker had, heelemaal opentrok.

In den vorm van een boete van f 300.— of 100 dagen hechtenis ontvangt de „genezer” een welverdiende straf.

Ongewenschte Geneesmiddelen (vervolg)
 keeren. En wij verwachten dien steun ook wel te krijgen, wanneer wij aan die groepen slechts voldoende duidelijk gemaakt hebben, dat hun eigen belangen volkomen in dezelfde richting gaan als de onze. Voor de medici is dit geen vraagstuk; slechts zien hunne organisaties nog onvoldoende het gewicht dezer samenwerking in. Voor de importeurs ligt de zaak anders. Voor hen spelen dikwijls overwegingen van het oogenblik een rol; hun kortzichtigheid doet hen ongaarne naar een politiek van langeren adem grijpen, maar slechts naar het oogenblikkelijk voordeel zien. Maar een juist inzicht in de verhoudingen moet ook hen tot het besef brengen, dat in verband met de geringe koopkracht dezer landen, hun regelmatige en vaste omzet van de goede preparaten zeer ernstig geschaad wordt door den zwendel met geneesmiddelen in de eerste plaats, maar verder, dat het voor een bonafide importeur gevaarlijk is tegenover zijn geregelde afnemer om zijn naam te verbinden aan verkeerde preparaten. Nog

onlangs betuigde een importeur zijn spijt, dat hij jaren geleden een preparaat ingevoerd had, dat zijn naam niet waardig was. Zij gelieven te bedenken, dat zij toch „geteekend” worden, wanneer zij hun invloed niet rechtstreeks, maar door ondergeschikte grossiers en andere kanalen ten bate van dergelijke preparaten doen uitoefenen. Geheim blijft hier in Indië niets.

Maar ook dan nog, met volkomen medewerking van medici en importeurs wordt ons een taak op de schouders gelegd, die te zwaar voor ons is. Hier ligt een taak voor den staat. Hoe kan de gemeenschap, die streng waakt tegen verkeerde politieke of tegen pornografische lectuur, die zowel babyweegschalen controleert als azijnessence, de talrijke zwendelpreparaten laten tieren op den Indischen bodem, zonder in te grijpen?

Dat de noodzaak van zulk ingrijpen ook aan gouvernementsinstanties niet meer vreemd voorkomt, leid ik o.a. af uit het feit, dat de Inspecteur-Pharmaceut, Voorzitter der Geneesmiddelen-Commis-

sie, die het Hoofd van den Dienst der Volksgezondheid moet voorlichten terzake van de uitvoering der Sterkwerkende Geneesmiddelen Ordonnantie in zijn antwoord aan dit diensthoofd bij de installatie dezer commissie uitsprak, dat het probleem der reclame, der kwakzalverij en van den invoer aan de orde zullen moeten komen. Welken omvang een dergelijke overheidscontrole zal moeten hebben, valt thans niet vast te stellen. In diezelfde rede vermaande de Inspecteur-Pharmaceut niet te veel naar de strenge wetgevingen te kijken van de Scandinafsche landen, van Duitschland of Engeland, maar meer naar landen te zien, waar de omstandigheden op de onze gelijken. Het is moeilijk om van de wetgevingen in dergelijke landen op de hoogte te komen en wij zijn daarop thans nog niet ingericht. Maar wel kunnen wij nu reeds wijzen op de wetgeving van Argentinië, waar voor den invoer van verpakte geneesmiddelen een vergunning moet worden aangevraagd, die slechts verleend wordt onder beperkende voorwaarden; bovendien moet op

Onderzochte Middelen (vervolg)

POEDER VAN DE „GENEESKUNDIGE INRICHTING, SPECIAAL VOOR BLOED- EN URINE ONDERZOEK” TE ROTTERDAM

Het poeder is afkomstig van de „Geneeskundige Inrichting, Speciaal voor bloed- en urine onderzoek”, Haringvliet 49 te Rotterdam, waarvan als leider wordt opgegeven een arts J. M. Nijland. De patiënt werd door zijn huisarts behandeld wegens een nier-aandoening en is ruim 2 maanden na zijn bezoek aan het Instituut aan nierversgiftiging overleden.

De analyse van het poeder gaf: *poeder van rhabarberwortel, zuiveringszout, suiker, koolzure- of gebrande magnesia, koolzure bismuth en venkelolie.*

Gezien de bestanddeelen zou men vermoeden met een maagpoeder te doen te hebben en niet met iets voor een nierlijder. Juist nier-aandoeningen kunnen gewoonlijk zonder bezwaar bij het onderzoek van urine geconstateerd worden. Na het eerste bezoek aan het Instituut is nog eenige malen urine

opgezonden. Als antwoord ontving de patiënt een tweetal onderteekende briefjes, zonder datum met de volgende gedrukte teksten: 1e briefje:

M. Pat. gaat tamelijk goed voort. Voortgaan met de eventueel verstrekte voorschriften. Niet oververmoeien of overspannen. Trouw en op tijd de medicijnen gebruiken.

2e briefje:

M. De algemeene toestand is gunstig, ik ben over de werking der medicatie tevreden. Eventuele voorschriften blijven volgen.

Trouw innemen.

Jammer genoeg is het alléén de briefschrijver, die tevreden was over de toestand en de werking der medicijnen, terwijl de patiënt geen vooruitgang kon bespeuren en zelfs achteruitging.

Opmerkelijk is ook de stereotype uitdrukking „eventuele voorschriften”. Het drukwerkje moet immers passen voor elke patiënt, en wanneer er geen voorschriften gegeven zijn is het ook nog goed. Vele onzer lezers zullen niet direct uit den naam, maar misschien

wel uit de beschrijving, vermoeden dat op hetzelfde adres van deze „Geneeskundige Inrichting” vroeger het „*Instituut voor Uroscopie van Bijsterveld-Tuinstra*” gevestigd was.

Bij de naamsverandering en al of niet schijnbare verandering van eigenaars zijn de practijken gelijk gebleven, zelfs de inhoud van de briefjes is nog letterlijk gelijk aan die, welke jaren geleden door Bijsterveld verstrekt werden na het opsturen van urine naar dezen „waterkijker”.

HARO

Dit zou „het beste middel zijn tegen roos en haaruitval”.

Het is een gearomatiseerde, waterige vloeistof, aftreksel van plantaardigen oorsprong. In het bezinksel werden weefselfragmenten aangetroffen, welke van *klitwortel* afkomstig kunnen zijn.

Het gebruik van klitwortel tegen haaruitval berust hoofdzakelijk op de alcohol, welke in het aftreksel meestal aanwezig is. In het onderhavige geval zal wel niet veel resultaat verwacht kunnen worden.

H. T. W.

verpakte geneesmiddelen de samenstelling worden aangegeven¹. De wetgeving in Brazilië gaat nog een stap verder; geen specialité mag daar verkocht worden zonder toegelaten te zijn door een bijzonder daartoe aangewezen bu-

¹ Collega Winter maakt ons opmerkzaam, dat althans in vele opzichten Argentinië niet met Nederlandsch-Indië vergeleken mag worden, maar dat de toestanden daar te lande meer met Europeesche vergelijkbaar zijn. Verder deelt hij ons mede, dat ook de fabricatie van geneesmiddelen daar te lande aan strenge voorschriften gebonden is.

reau. Voor alle advertenties of openbare aankondiging is bovendien een vergunning noodig; geen enkele aankondiging mag het woord „genezing” bevatten. In Zuid-Afrika is het verboden geneesmiddelen te vervaardigen zonder direct toezicht van een apotheker; ieder middel moet ingeschreven zijn en bij die inschrijving moet worden overgelegd een nauwkeurige opgave der samenstelling, bereidingswijze, wijze van toepassing en gebruik. Iedere advertentie of aankondiging moet

van te voren goedgekeurd zijn. Dit zijn eenige landen, waarvan de toestanden min of meer te vergelijken zijn met die in dit land. Wanneer wij in afzienbaren tijd een deel dezer maatregelen tot werkelijkheid zien worden, zullen daarmee de volksgezondheid en de volkeconomie een belangrijke schrede vooruit gedaan hebben; de BANI zal trots zijn daartoe naar vermogen te hebben meegewerkt.

*Overdruk uit het
Pharmaceutisch Tijdschrift*

Kwakzalverij in het Verre Oosten

DE CHINEESCHE TANDARTS

Wij allen weten dat de kwakzalverij een verschijnsel is, dat welig tiert over de geheele wereld, doch de vormen waaronder dit kwaad zich presenteert verschillen natuurlijk sterk met den volksaard. Schrijver dezes, sedert geruimen tijd in China woonachtig, en met land, volk en taal vertrouwd, wil in onderstaand en volgende schetsjes een indruk geven van de methoden, waarvan sommige kwakzalvers zich in China bedienen. Het eerste schetsje behandelt den „tandarts”; het volgende: Op ziekenbezoek in China, terwijl daarna een en ander verteld zal worden over de rol, die ziekten en ongemakken veroorzakende geesten spelen in de gedachtenwereld der Chineezers, en de methoden, die men toepast om het kwaad te bezweren. Op dit bovennatuurlijke gebied tiert de kwakzalverij natuurlijk het weligst, en er zijn zelfs lieden die zich uitgeven voor „zaakgelastigden der onderwereld”. Tegen grof geld belasten zij zich met het gunstig stemmen der geesten, en beweren zij het tijdstip van overlijden te kunnen verschuiven naar de toekomst. Ook Chineesche huismiddeltjes en medicijnen willen wij nog even bekijken, om dan te eindigen met iets over de gebruiken bij den rouw.

Hieronder dan het eerste stukje.

De Chineesche tandarts heeft al heel weinig bedrijfsonkosten. Hij heeft geen huur te betalen en hij heeft geen dure assistenten, want hij werkt altijd alleen en het

trottoir van een drukke straat is zijn consultatiekamer. Een tafeltje en een stoel maken zijn heele meubilair uit. Op de tafel staat een presenteerblad vol tanden en kiezen, dienende om den patiënten te toonen dat de arts reeds lang praktiseert. —

Echter laten alleen de armere klassen zich door zulke openlucht tandartsen behandelen, daar de beter gesitueerden wel weten dat de medische kennis van dergelijke artisten nihil is. —

In China wordt over het algemeen kiespijn als niet ernstig beschouwd. Tenzij de pijn ondragelijk wordt, gaat men niet naar een tandarts. De openlucht tandartsen doen geen enkele poging om hun cliënten van het publiek af te zonderen. Integendeel, een patiënt op hun stoel is reclame voor hen. — Het trekken van tanden en kiezen is hun specialiteit. Ook zetten zij valsche tanden in, doch dit wordt nooit door hen aanbevolen, want zij weten wel dat een dergelijke operatie gewoonlijk geen langdurig succes is. De patiënt krijgt, zoodra hij neiging vertoont om zaken te doen, een kopje thee, een handdoek om zich gezicht en handen af te wisschen, en een sigaret. Dan moet hij zijn mond openen, en de tandarts drukt en bevoelt de zieke kies met zijn smerige vingers. Ook de andere kiezen krijgen een beurt, waarna de tandarts zijn oordeel uitsprekt over het aantal kiezen dat getrokken moet worden. —

Als het onderzoek over is, krijgt de patiënt weer de beschikking

over zijn mond, en wel om te onderhandelen over den te betalen prijs. Na een eindeloos gesjacher, waarbij de cliënt dikwijls wegloopt en weer terug komt, wordt men het over het dokters honorarium eens, en de tandarts begint zijn toebereidselen. Een oude tang, die er uitziet als een museumstuk, roestig en verbogen, wordt tevoorschijn gehaald, en allerlei praeparaten, vloeibaar en in poedervorm, worden gemengd en onder het tandvleesch geschoven. Als men vraagt welke medicijnen de dokter gebruikt wordt onveranderlijk geantwoord, dat het geheime middelen zijn, volgens recepten die langs een lange rij van voorouders op vader en zoon zijn overgegaan. —

Nadat de „injectie” gegeven is, komt de tang aan de beurt. De patiënt moet hoesten, zegt de dokter. Hun slagwoord is: „Als je hoest, valt de kies eruit”. In werkelijkheid heeft de dokter gewoonlijk heel wat kracht noodig om de tand eruit te krijgen. —

In theorie krijgt de patiënt zijn uitgetrokken tanden mee, doch de dokter vraagt hem gewoonlijk deze te mogen behouden als „souvenirs”. Daarna begint de arts zijn kundigheden op algemeen medisch gebied aan te prijzen, waarbij gebruik gemaakt wordt van een pop die het menschelijk lichaam voorstelt. Een geliefkoosde „genees”methode van rheumatiek en dergelijke kwalen is het doorsteken van gewrichten en spieren met lange, fijne naalden, een voor onze ideeën barbaarsche methode, doch door de Chineezers reeds eeuwen toegepast en naar zij zeggen, met goede resultaten.

MULDER

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
 APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS

1840

**N.V. ORGANON
OSS**

strijdt mede tegen het
 misbruik van genees-
 middelen, doordat zij
 uitsluitend bij medici
 propaganda maakt
 voor haar preparaten.

*In dit Blad worden uitsluitend annonces op-
 genomen, die door de Vereeniging Tegen
 Kwakzalverij zijn goedgekeurd*

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
 Postbus 65 — Gevestigd 1889
 Etiketten-, Papierwaren- en Cartonagefabriek
 UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN
 Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

De Kwakzalversmiddelen
 HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
 GEBRUIK DREIGEN
 Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de
**VEREENIGING TEGEN DE
 KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
 per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.
 den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhel-
 mina Gasthuis, Postgiro 32237 - AMSTERDAM

<p>PILULAE JOD- OVI</p> 	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-50-VERWEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP</p> 	<p>PILULAE KAJOETI</p>

<p>U. A. UITSLUITEND IN APOTHEKEN</p>	<p>N. VERWEY & Co. — TIEL Apotheek gevestigd in 1741, tevens fabriekmatig bereidend sinds 1818 Apotheker: Dr. J. J. VERMET Postgiro 98061 — telef. 2181 — telegram: vermet</p>	<p>NEDERLANDSCH FABRIKAAT EXPORT VERBODEN</p>
--	--	--

 B

*De dokter zei:
 Borstvoeding en daarna
 Molenaar's Kindermeel*

Voor 2 à 3 cents per dag
 Uw kind kerngezond.

ASCAL-CALQUINAL-HEPREX
 zijn GENEESmiddelen
 Fabrikanten: N. V. AMSTERDAMSCH E CHININEFABRIEK

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen
uit dit blad is niet alleen
geoorloofd doch wordt zelfs
dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p.
bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 -
Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Domheidsmacht

EEN KWAKZALVER ROEPT OM BESTRIJDING DER
KWAKZALVERIJ DOOR DE OVERHEID

door

Dr C. J. BRENKMAN

W. Stad, zich noemende „Raad-gever natuurgeneeswijze” heeft dit jaar een boekje doen verschijnen dat tegen den prijs van f 2.— in den handel is; het is getiteld: *Mijn ervaringen in dertig jaar*. Om zijn standpunt te verduidelijken schrijft hij op de titelpagina:

BEVOEGD TOT GENEESKUNDIGE
HULP IS IEDER, DIE BEWIJST
WAT HIJ BEWEERT!
KWAKZALVER IS HIJ, DIE NIET
TOONT WAT HIJ BEWEERT!

Het is voor W. Stad alleen nog maar jammer dat de Wet er anders over denkt en de „bevoegdheid” nog maar alleen aan artsen toekent.

Laat ons echter eens zien of deze eenvoudige Zaankanter in de 130 bladzijden innemende „ervaringen” aannemelijk maakt dat hij eigenlijk ook onder de „bevoegden” diende te worden opgenomen.

*

In een *voorwoord* meent de auteur dat ingrijpen van de overheid tegen de kwakzalverij — die hij een „vorm van banditisme” noemt — een gebiedende eisch is. Deze strijd, aldus Stad, is een mooie strijd. Echter hij ziet er voor een groot deel in: „een strijd van de

officieele tegen de niet door de wet erkende kwakzalverij”. Met die officieele kwakzalverij schijnt dan bedoeld te worden de zondvloed van advertenties voor z.g. geneesmiddelen in de pers, als ik tenminste de niet altijd even heldere taal van dit boekje goed begrepen heb.

Stad insinueert dan dat de dokterswereld, uit zelfbehoud, niet tegen genoemde kwakzalverij protesteert en concludeert dat hij zelf dus *heel alleen* den strijd tegen beide vormen van kwakzalverij zal hebben te strijden.

Als een moderne Don Quichotte? Als een man die zijn capaciteiten verre overschat?

Als iemand die, anderen als kwakzalvers aanduidende, zelf als kwakzalver zijn diensten aan de bevolking aanbiedt?

Ik meende goed te doen het boekje op den voet te volgen en enkele deelen ervan te bespreken. Aan het slot kan dan de lezer beoordeelen of mijn zienswijze niet juist moet worden geacht, dat dergelijke boekjes niet behoorden verkrijgbaar te worden gesteld en dat de auteur diende te worden vervolgd op verscheidene gronden.

*

Mededeelingen van het Bestuur

NIEUWE LEDEN:

H. KARSSSEN, Med. Student, te Amsterdam.

LEDENVERGADERING

De ledenvergadering zal gehouden worden op Zaterdag 25 November a.s. te 3 uur in het American Hotel, Leidscheplein te Amsterdam.

Agenda:

- 1 - Opening.
- 2 - Notulen.
- 3 - Verslag over het jaar 1938 (Zie het Maandblad van Juni 1939).
- 4 - Rekening en verantwoording over 1938 (gepubliceerd in het Maandblad van Juni 1939), voorzien van het Rapport van de Commissie tot het nazien der rekening.
- 5 - Verkiezing van 3 Bestuursleden wegens periodieke aftreding:
 - a - MR G. VAN ITALLIE te Dordrecht (Aftr.).
 -
 - b - MR M. D. K. S. VAN LIER te Amsterdam (Aftr.).
 -
 - c - H. J. A. TER WEE te Amsterdam (Aftr.).
 -

6 - Rondvraag.

7 - Sluiting.

H. J. A. TER WEE, Secr.

Den 21sten Januari 1936 schrijft „W. Stad, Natuurgeneeskundige” aan den Hoogen Raad der Nederlanden een brief waarbij hij een gedeelte kopij van het boek insloot. Hij schrijft dat hij zijn „roeping” zal trachten te verwezenlijken en het is blijkbaar zijn bedoe-

Domheidsmacht (vervolg)

ling dat de Hooge Raad zijn boek zal lezen en dat het zal worden gewaardeerd. Hij oppert de mogelijkheid dat hij zal worden veroordeeld tot gevangenisstraf, maar dan zal de schande op de wetgeving terugvallen. Ten slotte vraagt hij om terugzending der stukken. Brief en kopij kreeg hij enkele weken later teruggestuurd, geadresseerd aan den Heer W. Stad, *Natuur-Geneeskundige* te Koog a.d. Zaan.

De auteur vindt dit, naar het lijkt, reeds ongeveer een erkenning van zijn capaciteiten en van zijn standje.

Of degene die de stukken voor ons hoogste rechtscollege verstuurt verstandig deed den man aldus te betiteln, lijkt mij zeer twijfelachtig. Zulk een couvert wordt nog lange jaren uitgebuit — zooals ook hier blijkt.

*

En nu beginnen de „Ervaringen”. Eerst komt een verhaal over een eigen kind dat op voorschrift van een Amsterdamschen arts, die het kindje *niet* zag, werd behandeld in afwijking van de behandeling door den huisarts; het kind genas door de *natuurlijke* geneeswijze. De huisarts, de historie vernemende, liep boos weg, doch stak zijn honorarium „ondanks het feit dat hij aan de genezing van mijn kind op geenerlei wijze had medegewerkt, zonder het minste gewetensbezwaar op.”

Stad ging toen een boek over natuurgeneeswijze koopen, *waarin hij steeds maar zat te lezen*. Aldus leerde hij — volgens zijn opvatting — het ontstaan en de bestrijding van velerlei ziekten. We zullen straks zien met welk schitterend resultaat.

Omtrent dat studeeren vertelt hij wel eens anders dan op deze plaats, immers verderop staat: „Nee, lezen deed ik haast nooit, want daar heb ik een hekel aan” en hij zegt dan alleen te lezen in de *Natuur*.

Enfin, met of zonder boek, al *spoedig begint Stad zieken te behandelen* en wordt van timmerman tot wonderdokter.

Een Amsterdamsch hoogleeraar, wiens naam niet, maar wiens specialisme wel wordt genoemd — waardoor de aanduiding zeer

scherp is — wilde een kind van een ambtenaar niet behandelen, hoewel deze er reeds f 3000.- voor had uitgegeven, omdat de man geen geld had. „Het kind is toen aan mijn *behandeling* begonnen”. „Mijn *behandeling* had tot gevolg...” Het slot was natuurlijk dat deze huidziekte onder Stad's behandeling genas. Het meisje was veertien jaar lang met zweeren overdekt geweest en hij maakte het geheel normaal.

Volgt een kind met dauwworm, wiens armpjes in kokertjes waren gestoken. Stad liet deze verwijderen, daar het beter was dat het kind zich krabde omdat „de bedorven lucht er des te beter uit kon.”

Een jonge man in Koog was *geheel rauw* en zijn hoofd één en al etter. Dit geval gaf Stad moed om naar Amsterdam te gaan, naar het Binnen-Gasthuis om den, zoo straks aangeduiden, professor te spreken. Hij bood zijn hulp aan den hoogleeraar aan, die hem ten antwoord gaf: „het interesseert mij niet”. Toen werd Stad boos en zei: „Professor, dat antwoord heb ik u willen ontlokken en het is mij gelukt. Dat er een middel is om patiënten te genezen interesseert u niet, want jullie moeten leven van zieke menschen. Waren er geen zieken meer, dan zouden jullie moeten stempelen.” Deze zinsnede is waarschijnlijk voldoende om den man te vervolgen wegens smaad.

*

Gelukkig voor Stad dat niet alle doktoren zoo slecht over zijn kennis te spreken waren; zoo ontmoette hij eens den dokter van de Arbeidsinspectie te Zaandam, die zich in hooge mate voor zijn uiteenzettingen (over reumatiek en huidziekten) interesseerde en die hem per slot de hand reikte en sprak: „Stad, wat u bezit kunnen wij aan de hoogeschool niet leeren en is voor geen goud te koop. Hierbij wees hij met den vinger op de plaats waar de hersens zitten.” Wat zou de arts bedoeld hebben?

*

Bij een volgende gelegenheid bezocht hij, nu wijlen, prof. Storm van Leeuwen. De onbeschoftheden, die hij dien hoogleeraar toevoegde, blijven hier beter achter-

INHOUD

	Blz.
Domheidsmacht	
Dr C. J. Brenkman	77
Over en tegen de Kwakzalverij	
G. H. Wallagh	81
Kwakzalverij een Misdaad, geen Ongevaarlijke Overtreding	82

wege; alleen worde vermeld dat Stad constateerde dat de professor ziek was vanwege zijn kaalhoofdigheid. Onze genezer weet n.l. te vertellen dat de ziekten ontstaan door rotting, waardoor weer gas ontstaat, dat naar de hoogste plekken van het lichaam trekt, dus naar den schedel. Het hoofdhaar bederft en gaat uitvallen en zoo zijn kaalhoofdige menschen al een heel eind op weg. Als de menschen maar een luikje konden openzetten in hun schedeldak, dan was alles in orde. Is het niet een aardige theorie?

*

Een andere geschiedenis betreft een dokter te Zaandam die als getuige optrad voor de Rechtbank te Haarlem, waar Stad in hooger beroep terechtstond wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Deze arts moest verklaren dat hij de vrouw, waar het om ging, 20 jaren had behandeld. De rechter vroeg: „En wat was uw behandeling?”, waarop de dokter antwoordde: „Ik deed maar wat, want ik wist het niet.”

Natuurgeneeskundige Stad kreeg een compliment van den Officier van Justitie voor de knappe prestatie, doch moest *volgens de wet veroordeeld worden*. Dit alles natuurlijk volgens de lezing van den auteur.

*

Zijn *practijk schijnt zich aan de Zaan vlot uit te breiden*; hij heeft zelfs reeds een dokterskind onder behandeling en wel voor de „nogal vrij gevaarlijke” *maden*. Over deze ziekte kwam de dokter zelfs bij Stad om hem raad te vragen (pag. 32): „Stad, wat moet ik daaraan doen?” Deze verklaarde zich bereid de zaak uit te leggen, doch in presentie van Mevrouw, omdat „vrouwen meestal vlugger

begrijpen, vooral als het lot van haar kind er bij is betrokken." Op een avond had het privaatstimum plaats. „Ik heb haar uitgelegd hoe maden ontstonden door verstopping". Het lichaam wordt te heet... natte stoffen verdampen — — rottingsproces — — nieuw leven — — en zóó worden de maden geboren! Iedere lezer zal nu wel begrijpen dat het doktersgezin verrukt was over zooveel kennis en wijsheid.

*

Een andere Zaankanter bracht hem in contact met een jonge specialist. Bij het binnenkomen zei de heer Stad: „Dat valt me mee"; op de vraag wat meviel antwoordde hij: „Dat u nog jong bent, Dokter, want jonge dokters zijn meestal niet zoo eigenwijs als oude dokters". De niet-eigenwijze specialist vraagt dan (althans volgens het boek!): „Stad weet u ook nog raad voor t.b.c.?", waarop prompt: „Ik wel dokter, maar u niet, want u weet niet wat t.b.c. is". De arts vroeg toen bedremmeld: „Dat zijn toch die bacillen?", waarop de natuurgenezer hem doceert: dat het dan zoo erg niet zou zijn. Bacillen gaan toch dood als ze geen eten krijgen, evenals konijnen. Die „beestjes" (de bacillen) leven van bedorven stoffen in het lichaam en doen dus feitelijk nuttig werk door deze op te ruimen. Als men het verrottingsproces niet wegneemt, vermeerderen zich de bacillen en gaat het lichaam te gronde. Het is, volgens Stad, met de bacillen al net als met de malaria-koorts: „De mug krijgt de schuld, terwijl hij toch dood-onschuldig is". De fout is dat den malaria-lijder kinine wordt gegeven.

*

Aardig is ook dat hij zijn eigen dochter geneest van *scheelzien*, nadat een oogarts verklaard had dit niet te kunnen. Het kwam er slechts op aan de ziektestoffen uit het hoofd te verwijderen. Dokters weten geen raad voor slechte oogen en toch zou men — aldus Stad — beter mogen verwachten en hij ontziet zich niet te schrijven: „Van hen, welke aan honorarium duizenden guldens per jaar ontvangen, mag de menschheid m.i. met recht eischen, dat ten aanzien van dit vraagstuk

nieuwe wegen worden ingeslagen. Overigens onnoodig: men ga in de leer bij Stad, verwijdere de zieke stoffen en werpe de brillen in het vuilnisvat!

Zelfs een kind met één blind en één scheel oog weet hij te genezen. In zijn boek op pag. 39 staat te lezen dat hij voor deze afwijkingen raad en behandeling verstrekte.

Leuk is dat de moeder van het kind door hem gesignaleerd wordt als wanbetaalster: ook de kwakzalver moet leven, Mevrouw!

*

Een vrouw met reumatiek was ernstig ziek; haar man wilde niet, dat Stad haar behandelde, doch ging er toe over *op advies van zijn huisarts*. Helaas, kwam „mensschelijke hulp hier te laat". Naar zijn vaste overtuiging had de vrouw voor het leven gespaard gebleven indien de betrokken arts enkele jaren eerder aangeraden had Stad er bij te halen. Och, zoo iets slaat bij de goêgemeente toch wel in; het is zoo melodramatisch.

*

Een kindje van 9 jaar had *ischias*, (niet zeer waarschijnlijk, B.) en wel reeds 6 jaren. Nu stond de professor voor de moeilijkheid dat hij het kind zijn ziekte moeilijk kon uitleggen, wat noodig is voor Stad's behandeling; doch het gelukte. Na veel verzet van den vader, doch medewerking van de moeder, werden de stoombaden van Stad gegeven, voorts zijn diët en ten slotte brak de ziekte er uit middels een groot gewel in de lies. Ook in dit geval staat het voor den genezer vast: „dat zoo de vader het kind aan de zorgen van de medici had blijven toevertrouwen, de jongen nu reeds lang een plaats had gevonden tusschen die Westzaners, welke door hun nabestaanden zoo diep worden betreurd". Dit geval is gemakkelijk terug te vinden; behandeling door den onbevoegde staat vast; vervolging is dus eenvoudig en dient te geschieden.

*

Een vrouw, die erg benauwd was en veel pijn had ging hij 's nachts helpen. Hij handelt daarbij precies alsof dit alles heel gewoon is voor een timmerman en hij

* * * * *

DE TROMMEL

*Daar is wel veeltijds veel geluid,
Maar meest, dat niet metal beduid.*

Jan Luyken

*Laat dus de charletans maar kletsen.
Al hun „geleerdheid" is maar*

[zwetsen.

Pharmaceut

* * * * *

schrijft het neer met een onbeperkte brutaliteit.

De vrouw werd maar direct weer in een teil met water gezet, om haar van de gassen te bevrijden. Zooals deze juffrouw behandelt hij er velen en telkens zijn het weer de gassen die niet goed ontwijken. Zoo verklaart hij ziekten in het oor, doordat het trommelvlies door de gassen ziek en dus slap wordt. Zoo wordt een meisje van haar „pleuris" genezen doordat het zitbad de gassen losmaakte. Zij „loosde een zes à zevental flinke winden". Stad zeide: „Hooft u, mijnheer, daar gaat nu de droge pleuris." Het meisje bevestigde de uitspraak en genas.

Over deze laatste behandeling is hij zelf zóó in de wolken dat hij zegt: „Is het geen zegen, als men de bewerker is van een dergelijk groot geluk?" Natuurlijk begreep de behandelende (?) geneesheer er niets van. Ook in dit geval staat vast dat Stad goed betaald wordt voor zijn hulp.

*

Het publiek dat in menschen als Stad gelooft, neemt graag alles aan; zoo mag het ons dan ook niet verwonderen dat hij rustig neerschrijft: „Toen het kind geheel genezen was, waren de oude kronen van de tanden en kiezen er afgevallen en waren er nieuwe kronen opgegroeid."

Een ander wonder-geval had, toen de behandeling begon, „geen huid meer over".

En al deze nonsens wordt voor zoete koek opgegeten.

*

Dr van Bremen wordt door hem opgezocht, na een visite bij J. van Zutphen (oome Jan). De laatste had geen tijd hem aan te hooren, wat te begrijpen is. Dr v. Bremen ontving hem „in de lange, traditioneele witte jas". Stad vertelde

Domheidsmacht (vervolg)

den reuma-specialist wat reumatisch is, hoe het ontstaat en hoe men het kan genezen. Toen dr v. B. wat ongeduldig werd en hem zei dat Stad toch geen menschen mocht behandelen kwam hij voor den dag met: „Oh... mag ik dat niet doen van de wet, dan mag ik het ook zeker niet weten van de wet.”

„v. Bremen” (het woord Dr liet Stad opzettelijk achterwege) „talrijke menschen heb ik reeds van die verschrikkelijke ziekte genezen. Ik wil u de namen en adressen van die menschen geven en dan zal ik het met mijn naam onderteekenen en dan kunt u er werk van maken. Als u dat doet (en dat verwacht ik) dan zal ik u voor de rechtbank in uw hemd laten staan en u qualificeeren als een groote prutser.”

*

De redactie van een „arbeidersdagblad” krijgt een beurt, evenals zijn „medische medewerker”. Hij leert ons wat *pokken* zijn, dat vaccinatie slechts geldklopperij is („een van de vele door de wet beschermde misdaden”). Kan dit maar zoo, heeren rechtsgeleerden?

Hij adviseert bij *koorts*, bij *malaria*, nooit medicijnen in te nemen, doch citroenen zonder suiker; hij leert ons dat *hoofdpijn* alleen van de gassen komt; koude zitbaden trekken de gassen naar beneden. „Zoo de mensch een luikje had in zijn schedel, hetwelk hij dagelijks een uurtje open kon zetten om te luchten, zou van *haaruitval* geen sprake zijn.” Stad heeft wel eens een klokje hooren luiden en zegt dus dat mazelen nu geen besmettelijke ziekte meer is. In dat verband noemt hij roodvonk een „zwaardere editie van mazelen”.

Hij verklaart dat hij twee gevallen van kinderverlamming heeft behandeld, ook deze ziekte is slechts gasophooping in het lichaam. Zijn *anatomische kennis* heeft hij vergaard doordat hij enkele kalveren en varkens geheel ontleed heeft.

Pleuris krijgt men nooit in de zijde waarop men gewoonlijk slaapt. *Longontsteking* krijgt men nooit

als men eerst geen pleuris heeft gehad.

*

Al lezende zullen misschien eeni- gen zich afgevraagd hebben, of Stad's boek ook genezingen van *tuberculose-lijders* vermeldt, en zeker zij worden er in genoemd. Een eigenaar van een radio-centrale te Zaandam zou zich tot Stad hebben gewend, nadat een kuur in het sanatorium Hoog-Laren niet het gewenschte resultaat had gebracht. Gedurende zes weken werd hij door den kwakzalver behandeld, waarop het consultatiebureau hem geheel genezen verklaarde.

Zijn broer, die uit Hoog-Laren als ongeneeslijk was ontslagen werd in een droevige toestand (p. 75) door Stad behandeld met zitbaden e.d., natuurlijk met goed succes. Er kwam echter een kink in den kabel: men had geen geld om Stad te betalen en „toen hij mijn steun moest ontberen, is hij denzelfden weg weer opgegaan”. Hij overleed op 20-jarigen leeftijd. „Zoo werd een jong leven afgesneden, terwille van een paar onnoozele guldens, waarvan de Vader er toch zoovele had.”

Platter kan het bijna niet!

Is het verhaal overigens waar? Ik heb hiernaar een onderzoek ingesteld en het volgende is gebleken: De radioman werd van Juli 1927 tot April 1928 in Hoog-Laren verpleegd. Zijn kuur heeft hem zeer veel verbeterd, hij werd genezen uit H.-L. ontslagen, zoodat hij weer aan het werk mocht gaan. Hij is steeds goed gebleven en kan tot nu toe zijn werkzaamheden zonder bezwaar verrichten.

Zijn broer werd in 1927 op het C.B. onderzocht, hij weigerde de noodzakelijk geachte sanatoriumkuur. De toestand werd ernstiger, zoodat hij in 1930 in een opname toestemde. Na 8 maanden verpleging was hij niet verbeterd, doch werd ontslagen op verzoek van de familie; 1½ jaar later is hij thuis overleden. Deze jongen is waarschijnlijk te laat onder strenge behandeling gekomen.

*

Deze wonderdokter of natuurgenezer durft veel, zelfs leest men in zijn boek dat hij raad geeft aan zwangeren, ten einde een gemakkelijke bevalling door te maken.

En dit alles staat er alsof het volkomen in orde is en alsof het in het belang is der volksgezondheid. De doktoren noemt hij eigenlijk als zijnde voor niets goed, aangezien ze niets weten, niets kennen, niets genezen kunnen, óók zich zelf niet.

Hij die werkelijk *geneeskundige* is, zal nooit een kwaal krijgen, daar hij, zoo zich ziekteverschijnselen voordoen, de middelen zal weten om te voorkomen, dat deze ziekte een kwaal wordt — aldus Stad.

„Waar weten zij, die van den Nederlandschen Staat het brevet van bekwaamheid hebben gekregen, nu eigenlijk wel raad voor?” Stad echter weet raad voor alles. „Jarenlange studie” heeft hem veel geleerd; op andere plaatsen zegt hij „nooit iets te lezen”. Consultatiebureau's voor zuigelingen acht hij ongewenscht; adviezen worden daar vaak gegeven door menschen, die zelf geen kinderen hebben. Daar wordt gewoonlijk als menu voor het kind voorgeschreven iets „precies tegenovergesteld aan datgene wat voor het kind absoluut onontbeerlijk is”. Hij insinueert dat de C.B.'s de borstvoeding tegenwerken.

*

Maar genoeg van dit boek. Stad zegt dat hij door het schrijven „een daad heeft verricht, welke voor de lijdende menschheid van de *allergrootste beteekenis kan zijn*.”

De enige ware geneeskunde: de Natuur-geneeskunde moet hier dan ook volgens hem uit voortkomen.

Ik meende dit alles zoo uitvoerig te moeten publiceeren, omdat ik het gevaar, dat zulk een onontwikkelde man voor zijn omgeving is, zeer groot acht. Talrijken worden in de benauwenissen der ziekten tot den wonderdokter getrokken, talrijken laten zich door dergelijke onverantwoordelijke menschen, die aan een groote zelfoverschatting lijden, begoochelen. Het is broodnoodig dat hier wordt ingegrepen, want *domheidsmacht is van een niet te onderschatten beteekenis*.

Over en Tegen de Kwakzalverij

In „Het Hollandsche Weekblad” van 23 Sept. '39 komt onder bovenstaand hoofd een artikel voor van den redacteur G. H. Wallagh, dat onze lezers zeker interesseeren zal. Met toestemming van de redactie nemen wij dit hier over. De bedoeling van het weekblad was een enquête in te stellen inzake de kwakzalverij in Nederland. De resultaten hiervan, die ook reeds in de kolommen van bovengenoemd blad verschenen, zullen wij t.z.t. hier memoreeren. Het is voor ons verheugend de belangstelling voor strijd tegen de kwakzalverij in de pers te kunnen waarnemen. Ook elders in dit nummer blijkt het, dat deze belangstelling bestaat.

Red. Mndbl.

Het is altoos een ietwat pijnlijke geschiedenis wanneer iemand met naam en toenaam, zóó zorgvuldig dat ook het geringste sprankje twijfel omtrent zijn identiteit wordt weggenomen, voor het forum der openbare tribune wordt geslept op een wijze die doet denken aan de manoeuvre met het schandblok dezer voorouders. Het aan de kaak stellen van wie iets op zijn kerfstok heeft, gedooft nu eenmaal geen gevoelsmotieven en geen clementie. Ook en nog steeds niet in dezen tijd, waarin het, naar bij voortdurend blijkt, dringend geboden is met alle ten dienste staande middelen de strijd aan te binden tegen een groep nietsontziende fraseurs en looze bedriegers, die tot geldelijk gewin en met een verbluffend gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef met het kostbaarste bezit van den burger balanceeren: diens gezondheid.

Wij spreken van de kwakzalvers binnen onze grenzen, wier schandelijk en schadelijk bedrijf, alle hardnekkige strijd van gerechtere instanties en wetenschappelijke kringen ten spijt, nog welig tiert als een voortwoekerend en naar het schijnt vooralsnog onuitroeibaar kwaad.

Het Amsterdamsche dagblad „Het Volk”, publiceerde dezer dagen een reeks voortreffelijke artikelen, als resultaat van een speurtocht die een der redacteurs in de omgeving van een beruchten

kwakzalver ondernomen had. In genoemd dagblad trok o.m. nu wijlen dr L. Heijermans, de vroegere directeur van de Gem. Geneeskundige en Gezondheidsdienst in de hoofdstad, reeds geruime tijd geleden in een hecht geargumenteed artikel op felle wijze tegen de kwakzalverij van leer en in verschillende andere dagbladen, („De Telegraaf”, „De Tijd” e.a.) verschenen eveneens in de loop der jaren talloze publicaties tegen het kwaad der kwakzalvers, telkens naar aanleiding van regelmatig terugkeerende gevallen, die de justitie tot ingrijpen in staat stelden, omdat overtreding van de wet op het uitoefenen der geneeskunde kon worden vastgesteld. Dit alles is een voortborduren op het oude stramien, het doorhameren op een zelfde aambeeld, het voortstrijden tegen een misdadig handwerk.

* * *

„De politie is erin geslaagd de hand te leggen op den beruchten kwakzalver X. te IJ., aan wiens verderfelijke practijken voorloopig een einde is gemaakt.” Het is de periodiek zich herhalende cliché-zin, die het verhaal inleidt, dat eentonig dreigde te worden indien het niet telkenmale opnieuw zoo alarmeerend ware. En men vraagt zich af, wat de grootste verbazing moet wekken: de ongelooftelijke brutaliteit die bij het plegen van het kwakzalversbedrijf aan de dag treedt, of de verontwaardigende onmogelijkheid om dit kwaad de kop in te drukken.

Een bekend geneesheer in de stad mijner inwoning, sedert tientallen jaren als arts praktizeerend en van wiens hand meerdere publicaties tegen de kwakzalverij in medische tijdschriften verschenen, bracht dezer dagen tijdens een gesprek naar aanleiding van enkele recente gevallen, de kwakzalverij op het tapijt.

„Het is nu eenmaal duizendmaal gemakkelijker,” aldus deze arts, „om een openlijken tegenstander te bestrijden dan een onbekenden. En wie de kwakzalverij bestrijdt, die stuit nu eenmaal steevast op een soort latent verzet van een

zeker getal menschen — en een omvangrijk aantal helaas bovendien! — ten bate van wie die strijd juist wordt gevoerd. Dat is natuurlijk hoogst zonderling, maar het is helaas waar.

Geen mensch zal er aan denken om een defect rijwiel ter reparatie bij een loodgieter te brengen of een horloge dat verstek laat gaan bij een hoefsmid. Maar wanneer er aan dat andere mechanisme iets hapert, dat nog een zorgvuldiger vakmanschap vereischt, wanneer de gezondheid van den mensch op het spel staat, dan kun je in talloze gevallen een verbluffende onverschilligheid vaststellen, dan wordt de arts zonder eenig gewetensbezwaar gepasseerd en dan vertrouwt zoo'n patiënt zijn lichaam en zijn geld aan een wonderdoener toe, aan een kwakzalver. Merkwaardig wat?

Totdat het mis gaat, niet zelden natuurlijk wanneer het eenmaal of bijkans te laat is en de dokter gehaald wordt. Wij kennen natuurlijk allemaal wel de bekende gevallen van wonderbaarlijke genezingen of wat daarvoor door gaat, die door kwakzalvers bewerkstelligd heetten en er is in vele gevallen geen enkele reden om aan de oprechtheid van de vertellers te twifelen, onder voorbehoud dan van eenige reserve ten aanzien van de al te naieve conclusies die daaraan nopens de „geneeskunst” van den bewusten kwakzalver worden vastgeknoopt. Maar vergeet niet: wanneer een kwakzalver negen van zijn klanten bedot, — je weet, het woord „patiënten” komt bij voorbaat niet over zijn lippen! — en er één helpt, althans de suggestie bijbrengt dat hij geholpen is, dan zullen de eerste negen over zijn mislukken en hun desillusie zwijgen als het graf en de tiende gaat wonderlijke verhalen doen en maakt dus propaganda voor het geval. Maar wanneer een arts negen patiënten geneest en één niet helpen kan, dan zijn er weer negen die zwijgen, n.l. diegenen die hun genezing als de gewoonte zaak van de wereld aanvaardden en die er dus niet aan denken om daarvan te reppen, terwijl de tiende den arts openlijk hard valt en afbreekt om diens falen. Dat is een ten hemel schreiende tegen-

Over en tegen de Kwakzalverij (vervolg)

stelling, die, schoon zoo oud als de wereld, nog strijk en zet is vast te stellen. En het is terzelfdertijd een der oorzaken van het succes der meeste kwakzalvers, het succes van hun klandizie wel te verstaan.

Men vergeet nog altijd met te groot gemak dat de geneeskunde zelf niet door de kwakzalverij gedeerd wordt, maar dat haar strijd het welzijn van de menschen, dat is dus de *volksgezondheid* geldt. De kwakzalverij bestrijkt een terrein dat voor iedereen braak ligt en dat dus door iedereen zonder verantwoordelijkheidsbesef betreden wordt. Ditmaal was het een expeditieknecht die er zich, zooals we gelezen hebben, aan schuldig maakte, een ander maal een klokkenmaker, een gewezen kantoorbediende of welke andere ambachtsman ook. En aan zulke

charlatans en beunhazen — stel je voor: beunhazerij in de geneeskunde! — wordt maar klakkeloos een heilloos vertrouwen geschonken, iedere kwakzalver is nu eenmaal een overtuigende mooi-prater, en de arts, wiens studie jarenlang aan de geneeskundige grondwetenschappen gewijd was, wordt gepasseerd. Met als gevolg dat de affaire schaamteloos geraffineerd voortwoekert en de bestrijding steeds moeilijker wordt....”

De verontwaardiging van dezen arts mag evenmin nieuw heeten als de opmerkingen die hij aan de schande van de kwakzalverij besteedde, maar zij zijn oprecht en de vrucht van een bittere ervaring. En wat op deze en soortgelijke wijze over dit euvel wordt gezegd, kan niet vaak genoeg herhaald en niet wijd genoeg verbreid worden. Wij hebben het nog immer niet verleerd ons over de sterkste en ergerlijkste staaltjes

van kwakzalverij te verbazen, omdat zij in aantal nog te groot en als voorbeeld nog te veront-rustend zijn.

Bij de chaos die op dit gebied ook ten onzent heerscht, (want het euvel der kwakzalverij draagt een internationaal karakter), waarbij een zoo primair belang als dat der volksgezondheid op het spel staat, zinken spelling-, kunst- en tientallen andere op zichzelf belangrijke kwesties in het niet.

En iedere mogelijkheid om de kwakzalverij te keeren en te bestrijden, bij gemis aan de macht om ze in de wortel uit te roeien, dient met zorg te worden onderzocht en a priori te worden toegejuicht.

Wij hopen hierop eerlang aan de hand van het inzicht van een aantal medici en andere bevoegde beoordeelaars terug te komen.

Kwakzalverij een Misdaad - geen Ongevaarlijke Overtreding

DE WET BEHANDELT DEN KWAKZALVER
VEEL TE GOEDMOEDIG

Onze aandacht wordt gevestigd op onderstaand artikel uit „Het Volk” van 1 September 1939, dat wij met toestemming van de Redactie en onder dankbetuiging voor haar welwillendheid hier laten volgen. *Redactie*

Werkelijke voortlichting dringende behoefte

Wij hebben gezien, hoe in Ginneken bij Breda een ex-kappersbediende brutaalweg „dr” voor zijn naam zet en mensen, die met hun kwalen bij hem komen, onderzocht en in behandeling neemt. Wij hebben ons ietwat verwonderd over de brutaliteit, waarmee hij zijn praktijken bedrijft; hij neemt niet de minste moeite bij de samenstelling van zijn „medicijn”; hij verkoopt brutaalweg suiker.... „tegen de zware hoofdpijn”. Hij kan in zijn optreden slechts zo onbeschaamd zijn, omdat hij er van overtuigd is: „ze maken me toch niets”. Blijkbaar voelen de plaatselijke autoriteiten er voor, dezen man aan te pakken; en even klaarblijkelijk is de

Inspectie van de Volksgezondheid in deze ook al machteloos. Begrijpen doen wij dit alles geenszins.

Intussen: als de autoriteiten wél zouden ingrijpen wat zou dan het gevolg zijn? Proces-verbaal wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst — boete; nóg eens proces-verbaal — weer boete; nóg eens proces-verbaal — weer boete, misschien hechtenis. Toegegeven: het kan den kwakzalver op deze wijze vrij onaangenaam worden gemaakt, misschien wel zó onaangenaam, dat hij zijn bedrijf staakt. En daarmee ware al veel gewonnen.

Echter: een der oorzaken van het op onrustbarende wijze voortwoekeren van de kwakzalverij ligt in die tamme wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij stempelen tot een overtreding. Dat is iets niet zo heel ergs; iets, waarvoor je in eerste instantie voor den kantonrechter komt en pas in appèl voor de rechtbank en nooit voor het gerechtshof. En dat is iets, waar je maximaal driehonderd gulden boete voor kunt krij-

gen en, pas bij herhaling van misdrijf (o nee: van de overtreding) binnen twee maanden na de vorige veroordeeling, hoogstens twee maanden hechtenis.

Een paar vergelijkingen

Diefstal wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste zestig gulden. Een grens voor de waarde van het gestolene is niet gesteld: diefstal is diefstal; of ik brood steel of tienduizend gulden... voor mij geldt in principe dezelfde bepaling, al geeft de strafrechter tegenwoordig den brooddief overeenkomstig moderner opvattingen geen vier jaar — veelal zelfs helemaal geen onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Maar het principe blijft: „Hij, die enig goed, dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort, wegneemt, met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen, wordt als schuldig aan diefstal gestraft.” En het hoge strafmaximum, al wordt het weinig toegepast, heeft nog steeds die grote betekenis: het tekent de ernst, waarmee de wetgever dit feit heeft beschouwd; het markeert de afkeuring, waarmee het de wetten nalevende publiek het feit beziet.

„Hij, die, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk

te bevoordelen, hetzij door het aannemen van een valse naam of van een valse hoedanigheid, hetzij door listige kunstgrepen, hetzij door een samenweefsel van verdichtfels, iemand beweegt tot afgifte van enig goed.... wordt, als schuldig aan oplichting, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren." Vandaar alweer — zie boven — dat „oplichting” als iets ergs wordt beschouwd. Flessentrekkerij — in de wet genaamd het „een beroep of gewoonte maken van het kopen van goederen met het oogmerk om zonder volledige betaling zich of een ander de beschikking over die goederen te verzekeren” — wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Bescherming van de eigendom

Genoeg voorbeelden om aan te tonen, hoezeer onze Strafwet is ingesteld op de bescherming van de eigendom. Het is niet alleen de kwakzalverij, die daartegen als zo goedmoediglijk beoordeeld afsteekt; men zie eens naar de straffen, die de naleving onzer sociale wetten zouden moeten waarborgen. Wie een kind beneden de veertien jaar laat werken, wie mannen en vrouwen buiten de wettelijk vastgestelde tijden aan de arbeid houdt kan, als het de eerste keer is, ten hoogste tot één maand hechtenis (geen, zoveel oneervoller, gevangenisstraf), of maximaal honderd gulden boete worden veroordeeld. Bij spoedige herhaling van deze overtreding der Arbeidswet worden die maxima verdubbeld en: „bij tweede of volgende herhaling, telkens binnen twee jaren” wordt slechts hechtenis (dus niet meer: geldboete) opgelegd.” En dat, terwijl het motief voor de Arbeidswet-overtreding precies hetzelfde is als het motief voor diefstal, namelijk om in wetstermen te spreken: „het oogmerk, zichzelf wederrechtelijk te bevoordelen”!

Keren wij tot de kwakzalverij terug. Toen in 1886 ons wetboek van strafrecht, ter vervanging van de Franse strafwet, waaronder wij nog steeds leefden, tot stand kwam, besloot men alle onbevoegd uitoefenen van beroepen in één en het zelfde artikel strafbaar

te stellen. Vóórdien was de strafbedreiging tot het onbevoegdlijk uitoefenen van de geneeskunst vervat in de wet op de uitoefening van dit beroep zelf; en zo waren er over allerlei wetten verspreid strafbepalingen tegen lieden, die zonder daartoe de bevoegdheid te hebben, een beroep uitoefenden, waarvoor toelating nodig was. Dat moest, zo meende men, nu maar uniform in het wetboek worden geregeld en hoe weinig ernstig men dat nam, blijkt uit de Memorie van Toelichting tot het desbetreffende strafwetsartikel... wij waren toen immers in de liberale hoogtij: „Dat de beide overtredingen (namelijk: ten eerste het onbevoegd uitoefenen van een beroep en in de tweede plaats de overschrijding van de bevoegdheid) niet als misdrijven zijn te beschouwen, is duidelijk. Indien de wet het niet verbood, zou uitoefening van enig beroep geen onrecht zijn, en zouden er geen grenzen van bevoegdheid bestaan.”

Bescherming van de gezondheid!

Onder die milde beschouwingswijze heeft de kwakzalverij zich in ons land ontwikkeld tot een euvel, dat wij niet aarzelen een vorm van beroepsmisdadigheid te noemen. Alle elementen daarvoor zijn aanwezig: het winstbejag; de opzet tot bedrog; in vele gevallen ook nog het aannemen van een valse hoedanigheid. En het gevaarlijke is, dat dit bedrog niet slechts de slachtoffers ervan geld kost — iets wat in andere strafbepalingen als zo iets ernstigs wordt beschouwd en bestraft — maar dat het ook des mensen gezondheid in gevaar kan brengen en dikwijls brengt!

De zwaarte van de tegen een feit bedreigde straf markeert de afkeuring waarmee het publiek dat feit beziet. Welnu: parallel met de ongelooflijk en langzamerhand onverklaarbaar geworden zachtzinnigheid van den wetgever tegenover de kwakzalverij gaat de zachtmoedigheid, waarmee de openbare mening deze vorm van bedrog begroet.

„Men” vindt dit zo erg niet en „men” heeft nog altijd een soort mystiek geloof, dat een heleboel „wonderdokters” het toch veel

beter weten dan de echte, de „officiële” medici. Wij hebben in ons blad herhaaldelijk op deze ondergrond van de kwakzalverij gewezen; wijlen onze medische medewerker Heijermans heeft in zijn onvermoeide strijd tegen dit volksbedrog telkens weer de oorzaken van het geloof in de kwakzalverij blootgelegd: de onwetendheid; de hang naar het irrationele, het niet-verstandelijke; de ongebondenheid van den kwakzalver aan enige beroepsmoraal: hij kan maar raak beloven; de ingebeelde kwalen, die „genezen” (omdat ze er nooit zijn geweest) wanneer de lijder zich onder suggestie laat brengen...

Wij willen, tot slot, dit keer in het bijzonder wijzen op die in de eerste plaats genoemde factor: de onwetendheid van het publiek.

Wij leren op de lagere school wat natuurlijke historie en wij leren dat tussen zoveel andere dingen, die we óók niet onthouden, in, dat wij als volwassenen van de eenvoudigste functies van het menselijk lichaam niets meer af weten. Wij leren op de lagere en op de middelbare scholen vrijwel niets van hygiëne. Kortom, wij zijn als volwassen mensen, die geen bijzondere studie van het onderwerp hebben gemaakt, even zoveel dankbare voorwerpen voor het in ons opnemen van al die medische nonsens, die kwakzalvers ons in woord en geschrift wensen wijs te maken. Het is niet onze bedoeling een pleidooi te leveren voor een medische voorlichting, die de mensen in staat zou stellen, te gaan „méédokteren”. Integendeel: wanneer ons van jongsaf aan op school en later in cursussen voor volwassenen, begrip wordt bijgebracht van de functies van het normale organisme en wanneer wij dan worden gewaarschuwd voor de stoornissen, die kunnen optreden en waarvoor wij direct medische hulp moeten inroepen, dan zullen de mensen eens immuun zijn geworden voor het vergif van de kwakzalvers-propaganda. Dan zal een machtig wapen zijn gesmeed tegen de kwakzalverij.

Hier ligt een grootse taak voor den wetgever enerzijds, voor de dienst van de Volksgezondheid anderzijds!

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
APOTHEKEN
ZIEKENHUIZEN
LABORATORIA
DROGISTEN
ONDERWIJS

1840

N.V. ORGANON
OSS

strijdt mede tegen het misbruik van geneesmiddelen, doordat zij uitsluitend bij medici propaganda maakt voor haar preparaten.

30 Pantonsiletten

3,6 DIAMINO, 10 METHYL-ACRIDINIUMCHLORIDE, 3 mg. PER TABLET.

TEGEN VERKOUDHEID EN TER BESCHERM. V. DE MOND-EN KEELHOLTE

PRIJS F. 0.65

CHEMIFA-CHEM. FABRIEK-AMSTERDAM N.V.

De Kwakzalversmiddelen

HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm. den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis, Postgiro 32237 - AMSTERDAM

<p>PILULAE JOD-OVI</p> 	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-50-VERWEY</p> <p>PIL. ARSEN-FERROWEY-COMP</p> <p>PIL. ARSEN-FERROWEY</p> <p>PIL. FERROWEY-COMP</p> 	<p>PILULAE KAJOETI</p>

U.A.
UITSLUITEND IN APOTHEKEN

N. VERWEY & Co. — TIEL

Apotheek gevestigd in 1741, tevens fabriekmatig bereidend sinds 1818

Apotheker: Dr. J. J. VERMET

Postgiro 98061 — telef. 2181 — telegram: vermet

NEDERLANDSCH
FABRIKAAT
EXPORT
VERBODEN

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE

Postbus 65 — Gevestigd 1889

Etiketten-, Papierwaren- en Cartonnagefabriek

UW ADRES VOOR

VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN

Het beste adres voor mooi uitgevoerde

PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

*De dokter zei:
Borstvoeding en daarna
Molenaar's Kindermeel*

Voor 2 à 3 cents per dag
Uw kind kerngezond.

In dit Blad worden uitsluitend annonces opgenomen, die door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zijn goedgekeurd.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR G. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; MEJ. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Penningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonnés:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen
uit dit blad is niet alleen
geoorloofd doch wordt zelfs
dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p.
bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 -
Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

Aardstralen

door

G. J. FORTUIN - arts

De kwakzalverij heeft zich ook meester gemaakt van de aardstralen op grond van de meening, dat deze stralen ziekten zouden verwekken. Welk standpunt heeft de arts hiertegenover in te nemen? Kan hij met volkomen negatie van alle successen, waarop door wichelroedeloopers en overtuigde patienten wordt gewezen, een en ander zonder meer als toeval of bedrog brandmerken?

Bij kwakzalvers-medicamenten geeft de analyse veelal voldoende grond voor een kort en krachtig oordeel. De „analyse” van de verschillende apparaten tot bescherming tegen aardstralen geeft zeer zeker aanleiding tot een soortgelijke opinie. Maar daarmee is dit probleem niet opgelost. Het gaat hier niet in de eerste plaats om de samenstelling van zoo'n apparaat, maar om den invloed van dat apparaat op de aardstralen. Daartoe moeten we dus eerst het wezen van de aardstralen en hun eigenschappen kennen. Met een *ongemotiveerd* oordeel inzake de beschermingsapparaten doen we de zaak der bestrijding van de kwakzalverij meer kwaad dan goed.

Door de vele publicaties der roedeloopers alsmede door het persoonlijk contact tusschen de roedeloopers en hun klanten (een bekend Nederlandsch roedelooper schrijft zelfs over zijn „praktijk”) is het publiek bevreesd geworden voor den ziekteverwekkenden invloed der aardstralen.

Hier valt de analogie op met het geloof in booze geesten van vroegere dagen. De mensch verklaart zijn klachten nu eenmaal graag door aan te nemen, dat hij zelf eigenlijk wel gezond is, doch ten gevolge van een kwaden invloed van buiten af voor korteren of langeren tijd lasten heeft. Het gaat er bij hem dus om zich tegen dien kwaden invloed te beschermen; in dit geval dus tegen de aardstralen.

Wat zijn aardstralen en welke zijn hun eigenschappen? Op de eerste vraag hebben de physici slechts negatieve antwoorden kunnen geven: de aardstralen behooren niet tot een der thans bekende stralensoorten. Ze zijn niet afkomstig van radio-actieve elementen, het zijn geen corpusculaire stralingen, het zijn geen ultrakorte golven. De roedeloopers beschouwen ze als een „magnetoïde straling”, die door een groot aantal stoffen wordt uitgezonden. Het adjectief „magnetoïde” geeft evenwel nog geen nader inzicht in het wezen der aardstralen.

Als eigenschappen van aardstralen noemen de roedeloopers: 1e ze stijgen op bepaalde plaatsen loodrecht uit de aarde op; 2e ze dringen door muren, door beton, ijzer en hout heen; 3e ze beïnvloeden zoowel menschen als planten en dieren. Bij de menschen wor-

Mededeelingen van het Bestuur

NIEUWE LEDEN:

MR G. H. E. NORD THOMSON, *Jurid. adviseur v. d. Ned. Mij t. bev. der Tandheelkunde te Leiden.*
MR C. M. J. DE JONGH, *Substituut Griffier te Haarlem.*
E. J. RONDEEL te Amsterdam.

De agenda van de Ledenvergadering, welke in het Octobernummer gepubliceerd is, kan nog worden aangevuld met het volgende:

ad punt 5 zijn nog de volgende kandidaten op te geven:

a - Mej. MR R. VAN DER HEIDE te Amsterdam.
b - MR P. 's JACOB te Amsterdam.
c - DR J. W. BIRZA te Amsterdam.

Bij de rondvraag zal het Bestuur eenige mededeelingen doen.

H. J. A. TER WEE, Secr.

den slapeloosheid, nervositeit, neurasthenie, rheuma, diabetes, nier-, blaas- en galblaasziekten, asthma, maag- en hartkwalen, thrombose, epilepsie, zwakzinnigheid, zielsziekten en met name kanker aan de pathogene werking van aardstralen toegeschreven. Van de dieren zouden katten en mieren zich bij voorkeur in bestraalde gebieden ophouden, terwijl paarden en honden deze zouden vermijden. Bij de planten zouden vooral komkommers in bestraalde gebieden slecht gedijen. Al deze waarnemingen konden echter niet steeds bevestigd worden.

Tot nu toe is de eenige methode om aardstralen aan te toonen het loopen met de wichelroede.

Aardstralen (vervolg)

Waardoor vertoont de wichelroede bij het zoeken naar water, ertsen, verborgen schatten, aardstralen etc. op een gegeven moment een uitslag? We veronderstellen, dat de roedlooper volkomen te goeder trouw is. Het is niet aan te nemen, dat een onbekende kracht rechtstreeks op de roede zou werken. Een kracht van een dergelijke grootte zou fysisch gemakkelijk aantoonbaar zijn. We moeten wel aannemen, dat de wichelroede volkomen passief is en slechts uitslaat als gevolg van onbewuste en onwillekeurige bewegingen van den roedlooper. Deze ongewilde bewegingen zouden uitingen zijn van het onderbewustzijn buiten controle van het verstand om. Er moet dan „iets” in het onderbewustzijn van den roedlooper aanwezig zijn, dat zich door middel van de wichelroede uit. De aanwezigheid van dat „iets” kan op verschillende wijzen verklaard worden:

A - Het was reeds korteren of langeren tijd in het onderbewustzijn van den roedlooper aanwezig als rest van bewuste en onbewuste waarnemingen.

B - Het is afkomstig van onbewuste waarneming van onbewuste uitingen van begeleidende personen of omstanders, die met de gezochte situatie op de hoogte zijn; deze mogelijkheid komt uiteraard alleen bij proeven in aanmerking, doch hieraan wordt vrijwel steeds onvoldoende aandacht geschonken, zoodat bij de

verklaring van de resultaten van dergelijke proeven steeds met de mogelijkheid van „gedachtenlezen” rekening gehouden moet worden.

C - Het is afkomstig van onbewuste waarneming van uitingen van het gezochte object.

I - doordat aan de oppervlakte der aarde minimale verschijnselen de aanwezigheid van het gezochte object in de diepte verraden, welke verschijnselen door den roedlooper onbewust worden waargenomen door middel van zijn zintuigen.

II - doordat de aanwezigheid van het gezochte object zich langs een onbekenden weg buiten de zintuigen om in het onderbewustzijn kenbaar maakt.

Alleen wanneer de uitslag van de wichelroede het gevolg is van onbewuste waarneming van uitingen van het gezochte object zelf (C I of II), kunnen door de roedloopers nog onbekende feiten aan het licht worden gebracht.

In het kader van dit artikel is het vooral van belang, of de wichelroede in staat is betrouwbare gegevens te verschaffen omtrent het al of niet aanwezig zijn van aardstralen in een bepaald gebied. Het is echter meermalen gebleken, dat de aanwijzingen van verschillende roedloopers over de plaats van aardstralen in een bepaald terrein niet met elkaar overeenstemmen, en ook, dat de zelfde roedlooper niet steeds dezelfde resultaten vindt. Uit deze en andere proefnemingen mag de con-

INHOUD

	Blz.
Aardstralen	85
Een handig Boertje	86
Tegen de Kwakzalverij en daarom vóór doelmatige levering van Geneesmiddelen	88
Uit de Mededeelingen van het Rijks Instituut voor Pharmaco-Therapeutische onderzoek (Reeks 32)	89
Op Ziekenbezoek in China	91

clusie worden getrokken, dat de wichelroede geen betrouwbare indicator is om de aanwezigheid van aardstralen aan te toonen. En waar de wichelroede daartoe tot heden het eenige instrument was, is met het blijken van haar onbetrouwbaarheid in dezen ook het bestaan van aardstralen twijfelachtig geworden. Ook de bepaling van de golflengte en andere proeven met betrekking tot de aardstralen, waarbij de wichelroede een zeer belangrijke rol speelt, zijn hiermede vrijwel waardeloos geworden.

Met het ontbreken van elke betrouwbare aanwijzing omtrent het bestaan van aardstralen is nog geenszins bewezen, dat ze *niet* bestaan. Het blijft mogelijk, dat de aardstralen hun aanwezigheid door het verwekken van bepaalde ziekten, met name kanker, documenteeren. Er zijn ook in ons land in die richting proeven genomen, waarbij door een roede-

Een Handig Boertje

Op een Dinsdagmorgen stapt een schrandere uitzienende boertje de apotheek binnen.

Op onze vraag wat er van zijn verlangen is, zegt hij: „Een fleschje cajuputi pillen.”

Wij begrijpen niet wat hij hiermede bedoelt en om hem eenigszins uit de war te helpen, vragen wij hem waarvoor deze zonderlinge pillen moeten dienen.

Hij kijkt eenigszins teleurgesteld omdat hij het geleerde, moeilijke woord zoo goed had uitgesproken en dan nog niet eens werd begrepen.

Wel, zegt hij dan, om mijn bloeddruk te verlagen.

Het verwondert ons dan zulk een eenvoudig boerke over bloeddrukverlaging te hooren spreken alsof hij dagelijks tientallen gevallen krijgt te beoordeelen.

Aan de uitdrukking van zijn gezicht zou men zeggen dat door omdraaien van een knop deze druk eenvoudig hooger en lager gesteld kan worden.

Bij nadenken gaat ons een licht op.

Bedoelt U misschien „Kajoeti pillen”? vragen wij hem.

Ja juist, zegt hij, stralend dat wij er toch eindelijk achter zijn.

Dat heeft U dan toch zeker op recept gehad? vragen wij hem

nog even ter contrôle.

Wel neen, zegt hij: Het is mij „angerecommandeerd” door iemand die er totaal van is genezen.

Op onze vraag, hoe hij dan wist dat zijn bloeddruk te hoog was, antwoordde hij dat hij wel bij den dokter was geweest en van dezen medicijnen had gekregen, doch dat die hem niet vlug genoeg hielpen. Vandaar dat hij overgegaan was tot zijn „angerecommandeerde” pillen. Deze pillen slikte hij nu al eenige maanden en naar hij vertelde deden zij hem geen kwaad. Toen hij tusschentijds een bezoek aan den dokter had gebracht, zeide deze dat het zoo goed ging op de ingeslagen weg. Ons slimme boertje nu, zeide hem

looper in een dorp de bestraalde terreinstrooken werden aangegeven. Er bleken dan in de op deze strooken staande woningen vele kankergevallen te zijn voorgekomen. Vooral de kruisingen van deze terreinstrooken bleken in dit opzicht bijzonder gevaarlijk. Bij deze proeven voldeden begeleiders en omstanders echter niet aan de voorwaarde van absolute onwetendheid. Bovendien wordt in de publicatie niet aangegeven, hoeveel kankergevallen *buiten* de bestraalde gebieden voorkwamen. Slechts wanneer bij juist opgezette proeven zou blijken, dat de kankerfrequentie in de door de roedeloopers aangegeven gebieden beduidend grooter is dan elders, zou het bestaan van ziekteverwekkende aardstralen aannemelijk zijn. Een dergelijk bewijs, dat de toets der objectieve kritiek kan doorstaan, is echter nog niet gegeven en is op grond van de onbetrouwbaarheid van de wichelroede als indicator voorloepig ook niet te verwachten.

Ten einde dit artikel in omvang te beperken zijn geen bepaalde proeven of bepaalde publicaties uitvoerig beschreven. Wie daarin meer belang stelt, moge ik verwijzen naar een samenvattend literatuur-overzicht van de hand van coll. H. D. Bouman (N.T.v.G. 1939. I. 1), waaraan een uitvoerige lijst van publicaties is toegevoegd. Ik citeer hier zijn conclusie „dat men onder de zeer uitgebreide literatuur... eigenlijk geen

niets van wat hij feitelijk zelf aan het medicineeren was. Zoo leidde hij zijn dokter om den tuin die natuurlijk „op” geheel andere medicijnen werkte.

Wij zeiden hem nu dat wij deze pillen zonder medisch voorschrift niet aan hem afleverden en dat hij zijn medicus rechtuit moest zeggen wat hem door onbevoegden was voorgeschreven.

Misschien was het voor hem ook wel weer eens goed wanneer de dokter controleerde of de pillen inderdaad wel voldoende effect hadden gehad den laatsten tijd; want ons manneke zag er, al was het niet stralend zomerweer op het moment, verbazend verhit uit. Hij beloofde ons te zullen gaan,

enkele behoorlijk gefundeerde mededeeling kan vinden, die het bestaan van aardstralen en haar schadelijke werking onomstootelijk vaststelt zóó, dat de waarnemingen tegen kritiek bestand zijn.”

En wat nu nog te zeggen van de beschermingsapparaten, die in meerdere vormen verkrijgbaar zijn? Het een bestaat uit een in beton gevatte koperen bus met olijfolie, het andere is opgebouwd uit spoelen, condensatoren etc. Een bepaalde grondgedachte is niet te ontdekken. De fabrikanten verklaren dit door de onthulling, dat deze toestellen zuiver empirisch zijn geconstrueerd, m.a.w. ook al is de werkingswijze niet duidelijk, tóch succes verzekerd. Een ander constructieprincipe is bij het ontbreken van elk inzicht omtrent aard en eigenschappen der aardstralen ook niet toe te passen. De empirie berust hierbij echter weer op het aantoonen van aardstralen met de wichelroede; de betrouwbaarheid der beschermingstoestellen kan dus niet grooter zijn dan die van de wichelroede als indicator voor aardstralen. Het vermoeden, dat men van dergelijke apparaten niet te veel mag verwachten, wordt bevestigd door het feit, dat soms door een roedelooper aardstralen werden geconstateerd in een woning, die (buiten zijn weten) van een beschermingsapparaat was voorzien. Aan het plaatsen van dergelijke toestellen moet dan ook elke waarde worden ontzegd, al

maar ging toch schoorvoetend de apotheek uit, niet begrijpend, dat wanneer je aan iemand verdienen kunt, je hem zonder pardon weigert het gevraagde te zullen afleveren.

Het is niet te hopen voor hem dat hij een volgende apotheek, waar hij het misschien zal probeeren, de naam juist weet uit te spreken van „zijn eigen medicijn” en het hem wél zou afgeleverd worden alsof hij het op recept had gehad. Hopelijk was het nog niet te laat dat zijn arts indien dit nodig in zou kunnen grijpen. Doch een boertje is en blijft nu eenmaal stijfhoofdig.

R'dam

J. C. G.

blijkt van tijd tot tijd, dat ook algemeen ontwikkelde menschen zich tot aankoop laten verleiden. Zooals ook in de kwakzalverij gebruikelijk is, wordt het uitblijven van succes graag bedekt met de mantel der... schaamte, terwijl het optreden van de gewenschte uitwerking (genezing van ziekte, verdwijnen van mieren e.d.) na de plaatsing van het toestel regelmatig via de publicaties van de fabrikanten aan het groote publiek wordt verkondigd, waarbij

Doet U ook mee?

Het kwaad der kwakzalverij woekert voort.

Er komen steeds nieuwe slachtoffers.

Onze actie voorkomt veel, maar er kan nog oneindig meer gebeuren.

Ons orgaan mag feitelijk op geen enkele publieke leestafel ontbreken. Dit is nog lang niet bereikt.

En toch is

Voorlichting van het Publiek

zeer noodzakelijk.

U kunt helpen!

Werft Nieuwe Leden!

Het lidmaatschap kost slechts f 3.— per jaar; men ontvangt dan tevens ons orgaan. Abonnementen kosten f 2.— p. j. Iedere verdere bijdrage tot steun is hartelijk welkom!

Secr.-Penningm.
Maasstr. 72A - Amsterdam Z.
Postgiro 32237

Aardstralen (vervolg)

niet het „post” doch steeds het „propter” op den voorgrond wordt geplaatst! Men zij op zijn hoede!

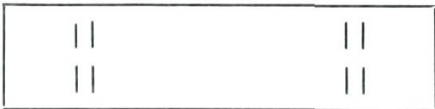
Naschrift.

Dezer dagen kreeg ik weer een „ontstralingsapparaat” in handen, geplaatst door een wichelroede-looper uit Groningen. Het was een platte doos van ongeveer 21 × 38 × 12 cm, die aan een flinke naaidoos deed denken. Het uiterlijk was keurig verzorgd, mooi glanzend gelakt hout. Aan de onderzijde waren de volgende gegevens gestempeld:

„P O V E R N I”
WETTIG GEDEP. No. 71163

EERSTE NED. BUR. V. WICHELROEDE BODEMONDERZOEK
J. G. MIEREMET - WASSENAAR
Type A 1 Actier. 20 M.
Serienummer 1085

Het geheel was in elkaar gelijmd, zoodat het moeilijk was zonder „braak” een blik in het inwendige te slaan. Gelukkig bevonden zich in elke der beide lange opstaande zijden twee spleetvormige openingen, zoodat met behulp van een keelspiegel de nieuwsgierigheid toch bevredigd kon worden. De eerste blik in het interieur was een verrassing: de doos scheen geheel leeg. Na eenig speuren werden 8 metalen staafjes gevonden, vermoedelijk van blik, ter grootte van ongeveer 7 × 1/2 cm. Deze staafjes waren horizontaal geplaatst evenwijdig aan de korte zijden, zooals hieronder is aangegeven.

Ze waren met lijm in vurenhouten blokjes bevestigd. Een metalen verbinding tusschen de staafjes kon niet worden gevonden. Meer bijzonders werd in het inwendige van de doos niet gezien. Dit apparaat werd op proef geplaatst. Ingeval het gewenschte resultaat (verbetering in den toestand van een patient) optrad, moest dit instrument f 125.— (een honderd vijf en twintig gulden) kosten! *Munnekeburen, Fr.*

Tegen de Kwakzalverij

en daarom:

Vóór Doelmatige levering van Geneesmiddelen

In het Juni-nummer van het Maandblad heeft de Heer S. Mozes een belangwekkend artikel geschreven, waarin hij op wettelijke maatregelen aandringt tegen het ongevraagde toesturen van medicamenten en medische adviezen. Inderdaad, wij hebben hier niet te maken met weldoeners der menschheid, die op eigen kosten geneesmiddelen en adviezen aan de zieken willen verstrekken, maar met het zuivere zakeninzicht, dat de kost voor den baat moet uitgaan. Heeft men op deze manier eenmaal klanten gemaakt, dan komt de winst wel uit de nabestellingen!

Duidelijk zien wij hieruit, dat de bestrijding van de kwakzalverij en met de wet regelende de uitoefening der *geneeskunst* en met de wet op de *arsenijbereidkunst* te maken heeft. Medici en apothekers hebben hier te samen een taak in het belang van de volksgezondheid. Hierop te hebben gewezen is een van de verdiensten van het artikel van den Heer Mozes.

Nu ligt hier zeker niet alleen een taak voor de apothekers, maar ook voor de artsen. Zij hebben een zeker intiem contact met de bevolking en kunnen er regelmatig op wijzen, dat geneesmiddelen uit een apotheek betrokken behooren te worden.

De Heer Mozes wijst op een andere ongewenschte toestand. Vele prullaria, om van erger dingen maar te zwijgen, worden in reclame aanbevolen met de woorden: „alleen bij erkende apothekers en drogisten verkrijgbaar”. Volgens den schrijver krijgen deze artikelen daardoor een cachet van deugdelijkheid, die zij zouden missen, indien de verkoop alleen door drogisten zou geschieden. Wij willen hier iets langer bij stilstaan, omdat de schrijver hier een weg aanwijst, die tot een bestrijding van de kwakzalverij zou kunnen leiden.

Laten wij beginnen met het *vaststellen van de feiten*, daarna zullen wij deze *feiten moeten verkla-*

ren, en ten slotte kunnen wij naar middelen zoeken om het optreden van *ongewenschte feiten te bestrijden*.

Met het vaststellen van de feiten kunnen wij spoedig klaar zijn. Zonder twijfel vindt men wel in apotheken (maar gelukkig niet in alle) artikelen, die eigenlijk niet thuis behooren. Wij kunnen wel zeggen, dat de apothekers dit ernstig betreuren en dat zij geen bruikbaar middel zullen verzuiemen om hieraan een einde te maken. Als het alleen van den goeden wil van de apothekers zou (af alle) artikelen, die er eigenlijk niet bestaan. Daarom is het noodzakelijk, de *oorzaken* op te sporen. Een van de oorzaken is de fabrieksmatige bereiding van geneesmiddelen. In het laatst van de vorige eeuw werd de wereld overstroomd met allerlei specialité's. Zonder twijfel waren hierbij zeer nuttige. Er valt dan ook eenvoudig niet aan te denken, om alle fabriekmatige geneesmiddelenproductie of alle specialité's te verbieden.

Daarnaast zijn er enkele preparaten, die in het groot veel economischer kunnen worden voortgebracht dan in het klein, *ook in dat geval kan de fabriekmatige productie een voordeel zijn voor de volksgezondheid*. Tegenover deze zeer te waardeeren voordeelen van de fabriekmatige productie, staan evenwel enkele schaduwzijden. In de eerste plaats zijn zeer vele specialité's veel en veel te duur in verhouding tot den kostprijs. Verder is lang niet alles dat aangeboden wordt een aanwinst voor de therapie. Er zijn specialité's, die in geen enkel opzicht beter of goedkooper zijn dan de artsenijen, die op recept gemaakt worden. Door zulke specialité's voor te schrijven (tenzij bijzondere medische overwegingen hierbij gelden) dreigt het gevaar, dat de artsen worden uitgeschakeld. Meent de patient later, dat hij weer aan dezelfde ziekte lijdt, dan komt hij er toe zelf dat specialité te gaan koopen, zonder

medisch advies. Misschien strekt hij zelfs zijn „zorgende hand” uit over kennissen en familieleden. Dat is een vorm van kwakzalverij, die thans moeilijk door de wet te bestrijden is. De artsen kunnen er evenwel veel aan doen door stelselmatig de origineele verpakking niet voor te schrijven. Vele tradities hebben hun goeden zin. Het „geheim-schrift” op de recepten, dat practisch alleen te lezen was door hen, voor wie het bestemd was, is geen noodlooze mystiek, maar wel degelijk een middel om de patienten tegen zichzelf te beschermen. Welnu, deze belangrijke kant van het traditioneele recept gaat verloren, indien men zonder meer specialité's gaat voorschrijven. Dan meent de patient te weten wat hij krijgt en het kwakzalveren kan gaan beginnen. *Laten we ons bewust blijven van den rationeelen zin van het recept in „geheim-schrift”.*

Erger nog dan de specialité's, die beter door receptuur vervangen

kunnen worden, zijn de tallooze echte kwakzalversmiddelen. Waardeloos en werkloos in het gunstigste geval, positief nadeelig voor de gezondheid in vele andere. Schadelijk voor de volksgezondheid bijna zonder uitzondering. Zij doen een bezoek aan den geneesheer uitstellen en tijd... kost menschenlevens! *De fabrikanten zijn er zich van bewust, dat vele van hun specialité's tot uitschakeling van den geneesheer moeten leiden.* Zij richten zich met hunne reclame rechtstreeks tot het groote publiek! Zij geven zelfs de doseering op de verpakkingen aan (volwassenen 3 × daags een eetlepel, kinderen 3 × daags een papelepel, tenzij de dokter anders voorschrijft)! Dat laatste dient natuurlijk slechts om het eigen geweten in slaap te sussen, of aan het geval een wetenschappelijk tintje te geven. Want van twee een: of men neemt het middel op advies van een medicus, en dan is het aangeven van de dosis totaal overbodig, of men neemt

het zonder advies, en dan is de waarschuwing zonder zin.

Wie de economie van de merk-artikelen in het algemeen kent, verwondert er zich niet over dat de fabrikanten vaak over de hoofden van geneesheer en pharmacent heen, het publiek bewerken. Wij hebben hier slechts een bijzonder geval van een algemeen verschijnsel. Het is evenwel voor geen bestrijding vatbaar, dat juist bij geneesmiddelen deze uitschakeling van de deskundigen een groot gevaar voor de volksgezondheid kan opleveren. Het publiek komt er te gemakkelijk toe iets te gaan slikken. Dat dit ook uit het oogpunt van een rationeële besteding van het inkomen economische nadeelen heeft, laten wij hier nu maar buiten beschouwing. Samenvattend kunnen wij zeggen, dat onder de specialité's vele nuttige zijn, maar dat zij het zeer ernstige nadeel hebben een onjuist gebruik van geneesmiddelen in de hand te werken. Wij vermoeden, dat de heer Mozes het in

Uit de „MEDEDEELINGEN” van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch Onderzoek (Reeks 32).

Hier op deze plaats zal wederom een uittreksel gegeven worden van de onderzoeken, welke in de 32ste mededeeling van het Instituut gepubliceerd zijn, eventueel voorzien van eenig commentaar. Als eerste kunnen wij noemen:

ANDITA-TABLETEN, *een Diabetesmiddel*

Deze tabletten zouden een aantal extracten bevatten van lichaams-sappen, zooals die van de lever, alvleeschklier, gal en ingewanden. Door het gebruik van deze tabletten zouden suikerzieken, zelfs in een vergevorderd stadium, zonder gebruik van injectie's, een gewone gemengde voeding kunnen verdragen, terwijl de urine suikervrij of zwak positief op suiker zou worden.

In een Nederlandsche kliniek heeft men de proef genomen bij een suikerzieke-patient. Werkelijk bleek de afscheiding van suiker in de urine sterk terug te loo-

pen, maar het belangrijkste, het bloedsuikergehalte, bleef onveranderd gevaarlijk hoog, zoodat de onderzoekers tot de conclusie komen, dat deze behandeling tot een ongewenschte toestand leidt. Bij vroegere analyses van suikerziekemiddelen hebben wij ook reeds gewezen op de gevaarlijke misleiding, welke er voor den leek schuilt in het constateeren van de vermindering van het suikergehalte der urine, terwijl het bloedsuikergehalte nagenoeg gelijk kan blijven.

ANTI-BRONCHIAL-OZON.

Dit middel is voor onze Vereeniging door den heer Keulemans reeds in 1930 onderzocht. De samenstelling, die thans werd gevonden, is dezelfde als vroeger, n.l. een vloeistof met ongeveer 85,6 % mierenzuur.

In een reclame-geschrift wordt Anti-Bronchial-Ozon aanbevolen ten gebruike voor elken ouderdom en beide geslachten en als algemeen onschadelijk voor alle organen.

Het preparaat moet in diepe soepborden of schalen in slaapkamers en ook in andere vertrekken worden neergezet. De reclame voor-

ziet, dat zich bij menigen patient prikkelingen en afzonderingen van slijm kunnen voordoen. Er had bij kunnen staan, dat er nog meer patienten zullen zijn, waarvan de zieke slijmvliezen een ongunstigen invloed van de mierenzuur-dampen zullen ondervinden. De prijs van het middel (f 8.50 per kilogram) is exorbitant hoog. De naam is misleidend, daar het middel geen ozon bevat, noch tot vorming daarvan aanleiding geeft.

GENEESMIDDELEN VAN HET NEDERLANDSCH INSTITUUT VOOR DIAETIEK EN BIOLOGIE

Indien men ons blad regelmatig leest, zal men weten, dat dit Instituut met zijn directeuren *de Graaf*, herhaaldelijk besproken is, terwijl de practijken van het Instituut als gevaarlijk voor de volksgezondheid gebrandmerkt zijn.

Van de vele „kuren”, welke in den handel gebracht worden, werd thans de „subtropische” onderzocht. Deze kuur bestaat uit: 1e kruiden: hierin werden aangetroffen: oranjeschillen, goudsbloemen, kamillen, lavendel, bladeren van de oranjeboom en pe-

Tegen de Kwakzalverij (vervolg)

dit opzicht volkomen met ons eens is.

Nu staat het historisch vast, dat de apothekers dit gevaar al heel vroeg in zijn vollen omvang hebben gezien.

Zij hebben dan ook in het begin uit ethisch pharmaceutische overwegingen geweigerd deze preparaten te verkoopen. Zij werden zelfs deswege door den heer Marchant „reactionair” genoemd. De fabrikanten hebben de drogisterij in den arm genomen. Wat bij de apothekers niet lukte, ging daar van een leien dakje. Dat waren nog eens zakenlui, die begrepen, dat een economisch maximum soms bereikt kan worden met een ethisch minimum. De reclame van de fabrikanten en de actieve steun van de drogisten hebben allerlei middelen aan den man (aan de vrouw!) gebracht, terwijl de apotheker moest ervaren, dat het publiek er meer en meer aan gewend raakte de apotheek te passeeren en heul te zoeken bij de

drogisten.

De apothekers hebben geweigerd allerlei specialité's te verkoopen, totdat dit hun economischen ondergang dreigde te worden. Het is jammer, dat de heer Mozes op dezen kant van de zaak niet gewezen heeft. Wanneer wij er wel op letten, dan blijkt ook, dat men er alleen met een beroep op de ethiek van de pharmacie niet komt en tevens blijkt, dat het niet te verwachten is, zooals de heer Mozes doet, dat de verkoop alleen door drogisten op het middel steeds het stempel zal drukken van een tweederangs artikel. De ervaring heeft helaas bewezen, dat de verkoop alleen door drogisten geen rem is tegen het gebruik. Integendeel. *De opkomst van de specialité's valt in een tijd toen deze niet door de apothekers, maar wel door de drogisten verkocht werden.*

Met hun economischen ondergang voor oogen, door het publiek als achterlijke stumperds beschouwd, die niet met den modernen tijd

mededingen, bestreden door fabrikanten en drogisten tezamen, konden tenslotte de apothekers hun ethisch standpunt niet meer handhaven. Zij moesten wel meedoen. Al te sterke economische krachten stonden hier tegenover de pharmaceutische ethiek.

Maar het *verklaren* van een historisch proces is geen *goedkeuring!* Wij zijn het volkomen met den heer Mozes eens, dat hier een toestand is ontstaan, die vanuit het standpunt van de volksgezondheid een gevaar is te achten. Terecht merkt hij op: „De fabrikant of groothandelaar schuwt geen middel om het debiet te doen vergrooten”.

Duidelijk is nu ook waarom destijds bij het ontwerp-geneesmiddelenwet 1931 de fabrikanten het voor de drogisten opnamen. Indien het alleen maar een vraag zou zijn, *wie* verkoopen zou, drogisten of apothekers, dan kon dit aan de fabrikanten onverschillig zijn. Maar de fabrikanten zagen zeer goed in, dat uitschakeling

Mededeelingen (vervolg)

permunt, heemstkruid, paardestaart, duizendblad, driekleurig viooltje, valerianawortel.

2e poeder: bevattend o.m. fijnge-
maakte bladeren van de oranjeboom en melisse, kaneel, stukjes van sennebladeren en duizendblad.

3e poeder: vermoedelijk een mengsel van melkpoeder met aardappelmeel.

4e poeder: onderscheidde zich van het vorige alleen hierdoor, dat er nog cacao-poeder aanwezig was en bananenmeel in plaats van aardappelmeel.

Het is jammer, dat er niets vermeld staat over het doel van deze kuur en over de prijs ervan.

SPALT-TABLETEN

In deze tabletten bleek een aanzienlijke hoeveelheid *dimethyl-amidoantipyryne* (Pyramidon) aanwezig te zijn, naast geringere hoeveelheden *phenacetine*, *caffeine* en wellicht *benzylsuccinaat*. De aanwezigheid van de eerst genoemde stof maakt, dat deze tabletten bij daarvoor gevoelige personen aanleiding kunnen geven tot het optreden van agranulo cytose, een meestal snelverlopende ernstige ziekte. Vele art-

sen vermijden daarom liever dit geneesmiddel.

In de mededeelingen staat bij deze bespreking, dat de verkoop der tabletten buiten de apotheken niet is toegestaan. Het ware te wenschen, dat het werkelijk zoo zou zijn, maar tot onze groote teleurstelling moeten wij dit tegenspreken. Vele malen reeds is er in ons blad, en ook op tallooze andere plaatsen gewezen op het gevaar, dat er schuilt in de vrije verkoop van stoffen als Pyramidon en overeenkomstige stoffen in de drogisterijen, parfumeriezaken enz. Al kan een deel van het publiek misschien wel de gevaren kennen van Pyramidon, het is niet bekend met de adders, die er onder het gras schuilen in de nietszeggende namen van diverse verpakte geneesmiddelen, zooals b.v. Spalt-tabletten, Gardan-tabletten, enz., waarvan de genoemde stof in belangrijke hoeveelheden deel uitmaakt.

A.DE.CE.KA-TABLETTEN

Deze tabletten worden als vitamine- en calcium bevattend voedingsmiddel aanbevolen.

De vertaling van enkele zinnen van de reclame luidt:

„Lees hier wat de bekende voe-

dingsfysioloog Prof. G. v. Wendt zegt omtrent A-DE-CE-KA”

„Ieder doosje heeft ongeveer het vitaminegehalte van de volgende voedingsmiddelen:

Vitamine A van 100 g beste boter,
Vitamine D van 3-6 zomereieren,
Vitamine C van 3-5 tomaten uit de maand Augustus”.

Berekent men het gehalte dezer voedingsmiddelen aan vitamine, dan vindt men per doosje 3000-4000 eenheden vitamine A en 27-45 mg vitamine C. In werkelijkheid bevatte één doosje ongeveer 1000 eenheden vitamine A en ongeveer 5 mg vitamine C, gevonden door de analyse.

Deze waarden komen in het geheel niet met de opgave overeen. In verband met deze uitkomst loonde het voor het Instituut niet de kosten aan tijd en geld, om ook nog het gehalte aan vitamine D te bepalen.

ZEGENWATER

Het middel werd voorgeschreven door een Rotterdamsche somnabule.

Uitkomsten van het onderzoek: Geneeskrachtig werkzame bestanddeelen konden in dit water niet worden aangetoond, zoodat men het water eerder *regen-* dan *zegewater* zou kunnen noemen.

van de drogisten niet zoo zeer een verplaatsing maar een *vermindering* van hun debiet zou beteekenen. Hieruit volgt dus dat nog steeds de apothekers remmende factoren vormen tegen een overdadig gebruik, (dus misbruik) van verpakte geneesmiddelen! Zij zouden deze remmende functie in het belang van de volksgezondheid (en tegen hun economisch eigenbelang in) nog beter kunnen uitoefenen, indien zij niet onder den druk van de concurrentie met de drogisten stonden. Hiervoor is evenwel een wijziging van de wet van 1865 noodig. Alleen zoo kan de groote aandrang om steeds meer geneesmiddelen te gebruiken, buiten doktersadvies om, die van fabrikanten en drogisten uitgaat, worden tegengegaan. Want, dit moeten wij helder inzien, *de reclame voor specialite's schakelt niet alleen den apotheker uit, maar evenzeer den geneesheer*; zij drijft niet alleen tot misbruik van geneesmiddelen, maar bevoor-

dert tevens de kwakzalverij in den heusch niet onschadelijken vorm van adviezen aan vrienden en familieleden.

Hoewel wij op het standpunt staan, dat een afdoende bestrijding van het euvel, waar de heer Mozes terecht op gewezen heeft, alleen maar door wetswijziging te bereiken is, wil dit nog niet zeggen, dat wij, zoolang de wet ongewijzigd en ongehandhaafd blijft bestaan, werkeloos moeten blijven.

Opvoeding van het publiek, waarschuwing tegen alle vormen van kwakzalverij, zijn belangrijke middelen. Een enkel woord van een huisarts, op het juiste moment gesproken, kan hier al een belangrijke preventieve werking uitoefenen. *En tenslotte meenen wij, dat er een volkomen rationeele grond is voor de medische traditie, dat de patienten niet behooren te weten welke middelen de arts in hun belang voorschrijft.*
W. J. VAN DE WOESTIJNE, Ec. drs.

Op Ziekenbezoek in China

Ik heb vandaag een Chineeschen vriend bezocht die met zware influenza te bed ligt. Nu schrijft de Chineesche etiquette een geheel andere gedragslijn bij ziekenbezoeken voor dan de Westersche, evenals trouwens de Chineesche begrippen omtrent de behandeling van zieken totaal verschillend zijn van de onze.

Om te beginnen heb ik de Chineesche almanak geraadpleegd om te zien of het vandaag geen ongunstige dag was voor ziekenbezoek, want wec zoowel den patiënt als den bezoeker als men op een verkeerden dag zou komen! De kwade geesten zouden ongetwijfeld daarvan gebruik maken om hun invloed op beiden te laten gelden. Maar neen, heden is ziekenbezoek niet verboden, en ik ben daarom vanmorgen om negen uur op weg gegaan. Waarom niet liever in de middaguren? De reden hiervan is dat de booze geesten het felle zonlicht vreezen, en als men vroeg op pad gaat bestaat er dus geen gevaar dat een booze geest zich bij U zal aansluiten om langs U heen de ziekenkamer binnen te glippen. Ook loopt men minder kans dat een eventueel reeds in het ziekenvertrek aanwezige kwade geest zich aan Uw persoon zal hechten als U weer naar huis

gaat, want overdag blijven zij liever binnenshuis.

Onderweg heb ik eenige versnaperingen voor mijn vriend gekocht, namelijk ham, gedroogd vleesch en biscuits. Dit zijn de traditioneele geschenken voor zieken. Vruchten zijn verboden, want die heeten laxeerend te werken.

Met mijn pakjes, alle gewikkeld in rood papier versierd met gouden letters die den ontvanger lang leven, geluk, voorspoed, rijkdom en vijf zonen toewensen, ben ik bij het huis van mijn vriend aangekomen, waar mijn eerste schreden naar de keuken geweest zijn. Ja heusch, naar de keuken, want daar troont op een plankje tegen de wand boven het fornuis de keukengod, die de taak heeft alle booze geesten die zich aan mijn persoon gehecht mochten hebben, op de vlucht te jagen. Gelukkig is het geen Chineesch Nieuwjaar, want dan is de keukengod drie dagen lang afwezig om bij den Hemelschen Keizer rapport uit te brengen omtrent wat er in het afgelopen jaar in huis gebeurd is, en ziekenbezoek is in die drie dagen dus onmogelijk. U zoudt denken dat de Chineezzen zich door het feit dat de keukengod alles rapporteert wat er in huis voorvalt laten weerhouden

van de kleine dagelijksche zonden? Neen, daar weet men wel raad op, voordat de keukengod op reis gaat plakt men hem zijn mond dicht met een stuk papier, zoodat hij niets kan vertellen als hij boven aangekomen is. Om deze vernedering te verzoeten (in letterlijken zin!) neemt men keukenstroop als plakmiddel.

Nadat ik door den keukengod ontgaan ben van mogelijke kwaadwillige volgelingen uit de geestenwereld, ben ik het vertrek binnengegaan waar mijn vriend te bed lag. Daar was ook zijn vrouw, zijn drie kinderen, zijn vader, twee van zijn ooms en nog drie andere personen, ook tot de familie behoorend, ik weet echter niet in welke hoedanigheid. In China namelijk gaat men graag op ziekenbezoek; men is er zeker van verscheidene andere familieleden aan te treffen en dus slaat men twee vliegen in één klap: men toont zijn sympathie voor den zieke en men hoort het laatste familienieuws. Het komt bij niemand op dat de patiënt het lawaai (en Chineezzen zijn geboren lawaaimakers) om hem heen mischien niet aangenaam vindt; hij zal er ook niet over durven klagen, want hij wil niet aangezien worden voor iemand die met de oude gebruiken wil breken. Na alle aanwezigen begroet te hebben, leg ik mijn hand op het voorhoofd van den zieke en voel zijn pols, waarna ik een gesprek met hem begin. Dit behoort men te doen, en wel in de beschreven volgorde, de etiquette wil het zoo. Hij heeft hooge koorts, en ik zal het dus niet lang maken, maar minder dan een half uur mag het niet zijn, anders ziet men mij voor onbeleefd aan.

Als ik het ziekenvertrek verlaat geloof ik dat ik het zelf te pakken heb, wat geen wonder zou zijn. Al dien tijd in een kleine bedompte kamer met een zieke en twaalf tot vijftien andere personen, alle deuren en ramen hermetisch gesloten, en daarbij een leven als een oordeel! Maar de wandeling naar huis doet mij goed, en als ik nu maar niet vergeet eerst naar de keuken te gaan, zoodat de keukengod alle booze geesten kan tegenhouden die ik misschien uit de ziekenkamer heb meegebracht, dan is er weinig kans op dat ik ook ziek word.

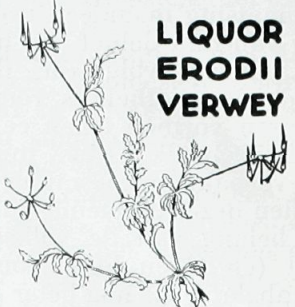

W. MULDER

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benoodigdheden voor:
APOTHEKEN
ZIEKENHUIZEN
LABORATORIA
DROGISTEN
ONDERWIJS

OPGELOST 1840

*Gereserveerd
voor*
N.V. ORGANON
OSS

 <p>PILULAE JOD- OVI</p>	 <p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
 <p>PIL FERRO-50-VERWEY PIL ARSEN-FERROWEY-COMP PIL ARSEN-FERROWEY PIL FERROWEY-COMP</p>	 <p>PILULAE KAJOETI</p>

De Kwakzalversmiddelen
HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
GEBRUIK DREIGEN
Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de
**VEREENIGING TEGEN DE
KWAKZALVERIJ**
Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.
den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhel-
mina Gasthuis, POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

BESCHIKBAAR

 <p>U.A. UITSLUITEND IN APOTHEKEN</p>	<p>N. VERWEY & Co. — TIEL Apotheek gevestigd in 1741, tevens fabriekmatig bereidend sinds 1818 Apotheker: Dr. J. J. VERMET Postgiro 98051 — telef. 2181 — telegram: vermet</p>	 <p>NIEDERLANDSCH FABRIKAAT EXPORT VERBODEN</p>
---	--	---

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE
Postbus 65 — Gevestigd 1889
Etiketten-, Papierwaren- en Cartonagefabriek
UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN
Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

ASCAL-CALQUINAL-HEPREX
zijn GENEESmiddelen

Fabrikanten: N. V. AMSTERDAMSCH E CHININEFABRIEK

	<p><i>De dokter zei: Borstvoeding en daarna Molenaar's Kindermeel</i></p>
<p>Voor 2 à 3 cents per dag Uw kind kerngezond.</p>	

In dit Blad worden uitsluitend annonces
opgenomen, die door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij
zijn goedgekeurd.

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE: DR PH. A. COPPENS - Bergschelaan 167a - Rotterdam

Bestuur der Vereeniging: DR C. J. BRENKMAN, Arts te 's Gravenhage, Voorzitter; MR M. D. K. S. VAN LIER, Rechter te Amsterdam, Lid van het Dagelijksch bestuur; MR H. B. DE BRUEYS TACK, Ambtenaar O.M. te Alkmaar; DR PH. A. COPPENS, Apotheker Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam; Mej. E. H. HENGEVELD, Arts te Zwolle; MR G. VAN ITALLIE, Substituut-Griffier te Dordrecht; N. KEULEMANS, Oud-Hoofd-Apotheker Binnengasthuis Amsterdam, te Hilversum; MR J. MOOLENBURGH, Kantonrechter te Middelburg; MR J. J. PLUGGE, Rechter te Utrecht; A. H. v. d. VELDE, Hoofdinspecteur v. d. Volksgezondheid te 's Gravenhage; G. E. WINDEMÜLLER, Arts te Vaassen; H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam, Secr.-Peningmeester.

Adres voor het opgeven v. Leden en Abonné's:
H. J. A. TER WEE - Maasstr. 72a - Amsterdam
Postgiro der Verg. 32237 - Gem. Giro K. 1672
Lidmaatschap der Vereeniging . . . f 3.—

Het nadrukken van artikelen
uit dit blad is niet alleen
geoorloofd doch wordt zelfs
dringend verzocht.

Abonnement per jaar fr. p. p.
bij vooruitbetaling f 2.—
Administratie Maandblad: Keizersgracht 104 -
Amsterdam C. - Telef. 49122 - Postgiro 78536

BIJ DE WELDOENERS DER MENSCHHEID

door

HUGO A. VAN DUIJN

(I)

De in- en uitgeslagen zenuwen.

Aqua pompa.

*Een „patiente” als reclame-
materiaal.*

Mijn journalistieke neus had het geroken en mijn dito-oor gehoord en dus stapte uw medewerker op een gezegenden morgen naar één der would-be-deftige duurten in den Haag, alwaar een, ik moet het eerlijk getuigen, goed gepoetst naambordje mij verkondigde, dat de man wien ik met een bezoek ging vereeren oogenkijker en magnetiseur was. Ik belde aan, even later ging de deur open en een ietwat groezelig gekleed dienstmeisje vroeg mij wat ik wilde. Ik mompelde zoiets als voor de praktijk te komen, waarop het Deutsche dienstmeisje allerminzaamst (alle Gretchen zijn minzaam) met een goedig lachje mij uitnoodigde binnen te komen — „ah, Sie kommen für Herr Doktor, ja wissen Sie, dann sollen Sie 'n Moment warten, es ist momentan jemand da.” Ik was er in mijn diepste binnenste van overtuigd, dat er niemand „da” was, maar ik liet mij naar een soort wachtkamer geleiden. Ik had ruimschoots gelegenheid den inventaris op te nemen. Een vrij groote tafel, waarop, schrikt u

niet lezer, enkele medische tijdschriften lagen, zeker om in de juiste stemming te komen, dan zes gaatjes-stoelen, hieronder versta ik stoelen met rietmatten, een kastje waar gelukkig de sleutel vanaf was, omdat ik er anders in gekeken had en voor de rest een pendeltje voor electrisch licht, een lancaster rolgordijn, groen, merk „Holland” en zietdaar dan de wachtkamer. Ik zat even, toen er werd getikt en een dame binnentrad... ook een patiënte. Maar het ontging mij niet, hoe deze dame terstond met mij een praatje maakte en vol lof was over den „dokter” daarbinnen. Die dame begon ik meer en meer als reclame-materiaal te bezien. Ik moedigde de conversatie niet aan en eindelijk verscheen weder Gretchen, Hanny of Metha, of hoe dat Germaansche kind mocht heten: of ik „so freundlich” wilde zijn? Ik was „so freundlich” en bereikte, voorafgegaan door de gediensstige des „dokters” spreekkamer, waar een geraamte mij verwelkomde en mij als 't ware verkondigde, dat Herr Dokter en hij goede vrienden waren. Precies zooals een echt arts dat kan doen, nam hij een dik foliant en vroeg mij gewichtig mijn naam en woonplaats. Dat was van dezen overigens tamelijk sjofel geklee-

*Men zie elders de
Mededeelingen van
het Bestuur*

den man goed gezien. Dat was juist, want daar had ik niet op gerekend. Brutaal als de beul, zooals men nu eenmaal aan de groote dagbladpers wordt, fantaseerde ik spoedig een naam, een beroep en een woonplaats, waarna Herr „Dokter” mij verzocht naar het licht te kijken. Daarop haalde hij een horlogemakers-instrument in den vorm van een loupe te voorschijn, plantte die op een mijner oogen, om vervolgens onaangenaam dicht met zijn ongeschoren gelaat bij mij te komen. De man zuchtte ook al onaangenaam, kuchte eens, waarbij hij helaas zijn ongeschoren gelaat niet omdraaide, nam toen het instrument weg en zeide: „Toht U wel eens met uw maag?” „Ja dokter!” (U had eens moeten zien hoe de man gevleid was). „Ja dokter, ik heb een eigenaardige maag, ik kan er niets inhouden.” Het ontging den man, dat een behoorlijke maag nimmer „er iets inhoudt” doch volgens de regelen der kunst het voedsel binnen den daarvoor bestemden tijd verder verwerkt, en dat het zeer onaangenaam voor den betrokkene zou zijn, als de maag er wel „alles inhield”. „Dacht ik wel,” zeide de man der „wetenschap”. Ik waagde de vraag, wat ik eigenlijk zou mankeeren, waarop de man mij vroeg: „Bent u al onder behande-

Bij de Weldoeners (vervolg)

ling van een dokter geweest?" Ik gaf een bevestigend antwoord, waarop de man vervolgde: „Dacht ik wel, allemaal prutsers al die academische wetenschap is niets." Gezond maken is een gave mijnheer, een gaaave! Kijk u eens aan, uw maag-zenuwen zijn in uw hoofd geslagen, (ik maakte een buiging en probeerde een ontsteld gezicht te trekken, wat mij inderdaad lukte), dat is niet erg, want ik zal ze (er weer uitslaan dacht ik, maar zoo erg werd het niet), ik zal ze er wel uitkrijgen." U neemt gemagnetiseerd water, dat u à raison van f 3.— per fleschje in mijn apotheek kunt krijgen." Ik nam het water, gebruiksaanwijzing stond

er op, dus nogal gemakkelijk, de dosis was aqua pompa, of zoo ge wilt gemeentepils. „Wanneer ik terug moest komen?" vroeg ik den man, waarop hij mij zeide: „Over vijf dagen, want dan is het water op." Ik maakte een buiging, betaalde en verliet met het water (in het fleschje dan wel te verstaan) des weldoeners spreekkamer. Inmiddels, hij wacht nog op mijn bezoek! Deze geschiedenis, welke door en door echt is, vormt het begin van een serie artikelen, welke alle zullen handelen over de kwakzalverij en het boerenbedrog, dat welig tiert en waaraan de pers in het algemeen te weinig aandacht besteedt. De volgende historie zal handelen over de slapende dame en de aangedane „vliezen".

VERSLAG

van de leden-vergadering op 25 November 1939 in American-Hotel te Amsterdam

Zoals in de laatste jaren steeds het geval was, kan ook deze jaarvergadering niet bogen op een groote opkomst van leden. Desalniettemin zijn er door het bestuur eenige principiele aangelegenheden naar voren gebracht, welke van grooten invloed kunnen zijn op onze activiteit inzake de bestrijding der kwakzalverij in de komende jaren. Na de opening worden de notulen der vorige vergadering voorgelezen en goedgekeurd, hetgeen eveneens het geval is met het jaarverslag en de rekening en verantwoording over 1938. Bij de daarop volgende verkiezing van de bestuursleden worden de aftreden leden, de heeren Mr G. van Itallie, Mr M. D. K. S. van Lier en H. J. A. Ter Wee, herkozen, die allen hun herbenoeming aanvaardden. De secretaris-penningmeester deelt mede, dat, dank zij een actie in deze maand, het ledental der vereeniging ondanks de ongunstige tijdsomstandigheden toch nog vooruitgegaan is.

De voorzitter, Dr C. J. Brenkman, geeft daarna een uiteenzetting van de verschillende wijzen, waarop het mogelijk zal zijn de activiteit van onze vereeniging te vergrooten. Langzamerhand is het element strijd van de eerste plaats, min of meer naar den achtergrond gekomen. Telken jare was er weer kans

op de komst van een nieuw wetsvoorstel betreffende de uitoefening der geneeskunst en artsenijsbereidkunst, waarbij dan wellicht effectiever wegen ter bestrijding mogelijk zouden zijn; maar evenzoo vele malen is nog niets van de wetswijziging gekomen. Thans zal het Bestuur o.m. door b.v. aan te dringen op vervolging door de justitie, zooals wij in de laatste jaren reeds eenige malen met succes hebben gedaan, trachten aan te toonen, welke leemten zich in de huidige wet bevinden, waardoor kwakzalvers, kruidenverzendhuizen, Instituten van verschillende aard, enz. door de mazen der wet kunnen heenglijpen.

Hieraan kan ieder lid medewerken, door opgave van gevallen van kwakzalverij bij het bestuur, en ook door het opzenden van drukwerkjes, advertentie's, uitknipsels uit dag- of weekbladen, kwakzalversmiddelen ter onderzoek, enz. aan den secretaris. Bij de rondvraag wordt nog ons standpunt besproken ten opzichte van de z.g. biologische preparaten, waartoe ook behooren dingen als complexen, bi-complexen, biomineraal-preparaten, dynamische oligoplexen en nog veel meer fraais op het gebied der Biochemie. Veel hiervan zal men tot de kwakzalverij moeten rekenen, daar bekend is, dat deze zich bij voorkeur werpt op nieuwe ontdekkingen, vooral als het een gemakkelijk toegankelijk terrein blijkt te zijn.

Nadat nog de wensch geuit is, de analyses van de Vereeniging en van het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapieu-

Mededeelingen van het Bestuur

NIEUWE LEDEN:

- L. BEER, *Arts te Hillegersberg.*
- DR P. BELGRAVER, *Arts te Gouda.*
- M. R. BRAUN, *Arts te Achterveld.*
- I. BROEKENS, *Arts te Winkel.*
- G. H. COUVREUR, *Arts te Enschede.*
- MEVR. C. A. C. VAN EIZENGA-DEKKER, *arts te 's Gravenhage.*
- R. N. VAN DER ELST, *Arts te Nijmegen.*
- J. EXALTO, *Arts te 's Gravenhage.*
- DR H. J. FLIERINGA, *Arts te Rotterdam.*
- U. V. GRÜNBERG, *Arts te Groningen.*
- A. HIDDEMA, *Arts te Hellum.*
- H. HOFSTEE, *Arts te Biervliet.*
- J. K. HOOGENBOEZEM, *Arts te Lekkerkerk.*
- DR J. JAGER, *Arts te Stadskanaal.*
- C. DE JONG, *Arts te Westzaan.*
- W. G. KAN, *Arts te Bennekom.*
- P. A. KROESEN, *Arts te Oud-Beyerland.*
- L. E. LOTH, *Arts te Woubrugge.*
- J. J. MAATS, *Arts te Arnhem.*
- L. MENDES, *Arts te 's Gravenhage.*
- J. H. M. MEUWISSEN, *Arts te St. Odtiënberg.*
- D. MOOLHUYZEN, *Arts te Papendrecht.*
- M. VAN MUISWINKEL, *Arts te Zwartsluis.*
- C. J. POORTVLIET, *Arts te Poortvliet.*
- MR B. H. ROUFFAER, *Subst. Off. v. Justitie te 's Gravenhage.*
- H. H. SANTMAN, *Arts te Hillegersberg.*
- H. J. J. SCHAARS, *Arts te Akersloot.*
- IGN. SCHEFFERS, *Arts te Millingen a/R.*
- J. C. B. SIMONS, *Arts te Middelburg.*
- W. VAN SLOOTEN, *Arts te St. Maartensbrug.*
- A. H. TIERIE, *Arts te Amsterdam.*
- J. F. TIJKS, *Arts te Steenwijk.*
- TJOA SIK IEN, *Arts te Soerabaja (Java).*

Zij, die zich met ingang van de maand November of December opgeven of opgegeven hebben, als lid der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, ontvangen de nog verschijnende nummers van het Orgaan der Vereeniging tot 1 Januari 1940 gratis. Hetzelfde is van toepassing op de abonnementen over hetzelfde tijdvak. Nieuwe leden kunnen zich bij ondergeteekende opgeven.

H. J. A. TER WEE, *Secr.*

tisch Onderzoek met uitgebreider commentaar op te nemen in het maandblad, sluit de voorzitter deze algemeene vergadering.

De Secretaris-Penningmeester
H. J. A. TER WEE

VENECIN

de Gezondheidsbron voor Jong en Oud

Aanleiding tot dit artikel is een bericht in de Deutsche Apotheker-Zeitung, dat de agent van de VENECIN-fabriek in Berlijn terecht heeft gestaan wegens *bedrog en oneerlijke concurrentie*.

Reeds sinds eenige jaren wordt dit duitse preparaat ook in Holland geïmporteerd en in den handel gebracht door „TERRA BRANCA” te Bentveld. Volgens de beschrijving in de prospecti is het een „hoog geconcentreerd Balneopatisch mineraalwater op biologischen grondslag”.

In de laatste jaren blijkt uit dit soort beschrijvingen, dat de fabrikanten zeer veel moeite doen, allerlei mooi klinkende uitdrukkingen te bedenken voor de werking of de eigenschappen hunner preparaten. Deze termen, waarin biologisch of biochemisch schering en inslag zijn, maken op den leek grooten indruk, maar zijn voor den ingewijde slechts weinig zeggende uitdrukkingen. Hoe verhevener, hoe meer doorspekt met allerlei onzin, des te aantrekkelijker schijnt het te zijn. In de reclame voor VENECIN leest men b.v.

„V. is het natuurlijk gevormde

concentraat van biogene stofcomplexen van de kool of eventueel haar oxydatietrappen”, of:

„V. bevat de plastische en catalytische elementen voor de opbouw, afbraak en levenskrachtige vernieuwing van het protoplasma en de cellen.”

*

Een ieder weet wel, dat het noodzakelijk is regelmatig het lichaam de voor het bestaan nuttige zouten toe te voeren, mede in verband met hetgeen door de uitscheiding voor het lichaam verloren gaat. Deze zouten treft men steeds aan in meestal voldoende hoeveelheid in een goede alzijdige voeding, zoodat men niet te veel waarde moet hechten aan dergelijke extra voedingszouten.

Als bestanddeelen worden in de literatuur genoemd een aantal zouten, waarvan gips en kiezelzuur de voornaamste plaatsen innemen. Standovsky noemde het middel een *0,5 %ige gipsoplossing met geringe verontreinigingen en sporen radioactieve bestanddeelen*. Voor één liter van dit „*unicum in originaliteit*”, zooals het genoemd wordt door den importeur, betaalt men *slechts* de somma van *f 15*.—

„ZALF voor KNIEËN”

Sinds jaar en dag wordt te Werkhoven (U.) een zalf verkocht welke genezend heet te zijn voor alle mogelijke ziekten van het kniegewricht. Er is al meer dan eens geschreven over deze stinkende, hoofdzakelijk uit viskuit bestaande zalf, maar er is blijkbaar nimmer tegen de verkoop ervan met succes opgetreden. Tenminste 20 jaar geleden werd deze zalf aan de onontwikkelde Utrechtse plattelandsbevolking verkocht, en na den dood van den kwakzalver werd de zaak door een vrouwelijk familielid voortgezet.

Speciaal in gevallen van „leewater” zou de zalf onfeilbaar helpen, geen wonder trouwens, waar elk geval van gewoon „leewater” met een paar dagen rust als spoedig „vanzelf” verbetert of geneest. Dit ware nog niet van veel belang,

indien niet ook in zeer ernstige ziekten van het kniegewricht met bovengenoemde zalf werd gesmeerd inplaats van deskundige hulp in te roepen.

Zo kwam kortgeleden op mijn spreekuur een moeder met aan de hand een kind, dat nog slechts strompelen kon tengevolge van een geheel misvormd knietje. Een paar maanden te voren had het kind geklaagd over 'n beetje pijn in de knie, die ook een weinig gezwollen was („net als bij leewater”) en men was naar de Werkhovense kwakzalfster gegaan, die onmiddellijk een pot zalf meegaf. Na twee maanden smeren was de knie dan ook zover verwoest, dat een operatie en een ligkuur van minstens een jaar mischien nog een dragelijk resultaat van deze tuberculeuze gewrichtsontsteking zal opleveren.

INHOUD

	Blz.
Bij de weldoeners der menscheid v. Duijn	93
Verslag van de leden-vergadering op 25 November 1939 in American-Hotel te A'dam	94
Mededeelingen van het Bestuur	94
Venecin	95
Zalf voor knieën	95
Gediplomeerd pédicure	96
Laatste oogst	97
Inhoud	99

waarvoor men den 6-8 weken kan kuren.

Het aanwendingsgebied van VENECIN — gaat het prospectus verder — is tengevolge van zijn wonderbaarlijken invloed op de geheele constitutie zeer omvangrijk. Goede resultaten zijn bereikt bij:

maag- en darmziekten,
ziekten van de galwegen,
leverziekte,
aambeien,
ziekten van de ademhalingswegen,
asthma,
longontsteking,
nier- en blaasziekten,
rheumatiek,
jicht,
basedow-ziekte,
alkohol- en nicotinevergiftiging,

Ik bracht het geval ter kennis van de Rijksveldwacht in de hoop, helaas echter niet met de zekerheid, dat er een eind gemaakt zal worden aan dit gevaarlijke bedrijf te Werkhoven.

DR G. J. VAN DEN BOVENKAMP,
Arts, Langbroek.

Wij danken Dr van den Bovenkamp voor bovenstaande mededeeling en teekenen onzerzijds daarbij aan: Dit voorbeeld illustreert een der talloze gevallen van kwakzalverij, ten platte lande. De wijze echter waarop Dr v. d. B. deze kwestie ter afdoening heeft gegeven is echter niet van dien aard, dat het beoogde doel bereikt zal worden. Dergelijke gevallen brenge men ter kennis van de Inspectie Volksgezondheid of zende men aan onzen secretaris in met verzoek hoe in dezen te handelen. Wij zouden in het onderhavige geval minstens de „heilzame” zalf kunnen onderzoeken en mogelijk naar aanleiding daarvan een actie in kunnen leiden. Red. Mndb.

Venecin (vervolg)

bloedarmoede,
aderverkalking,
exceem,
steenpuisten,
beenzweren,
huidjeuk,
verder nog bij allerlei soorten van:
vrouwenziekten,
zenuwziekten,
kinderziekten,
oogziekten,
tandvleeschziekten, enz.

Doet U ook mee?

Het kwaad der kwakzalverij woekert voort.

Er komen steeds nieuwe slachtoffers.

Onze actie voorkomt veel, maar er kan nog oneindig meer gebeuren.

Ons orgaan mag feitelijk op geen enkele publieke leestafel ontbreken. Dit is nog lang niet bereikt.

En toch is

**Voorlichting
van het Publiek**

zeer noodzakelijk.

U kunt helpen!

Werft Nieuwe Leden!

Het lidmaatschap kost slechts f 3.— per jaar; men ontvangt dan tevens ons orgaan. Abonnementen kosten f 2.— p. j. Iedere verdere bijdrage tot steun is hartelijk welkom!

Secr.-Penningm.
Maasstr. 72A - Amsterdam Z.
Postgiro 32237

Dit is slechts een bloemlezing uit de indicatie's, waaruit het kwakzalverachtige van dit middel duidelijk naar voren komt, meer er is nog meer. Denkt U maar niet, dat U ontkomt aan de aanschaffing van zoo'n Universeel-middel, want wat leest U verder?

„VENECIN werkt ook prophylactisch.

„Iedere toekomstige moeder moet „het drinken.

„V. is goed voor ieder mensch, in „het bijzonder voor hen die geestelijke arbeid verrichten.

„Arbeids- en sportprestaties worden door het gebruik van V. verhoogd.

„Menschen die in het voorjaar en „de herfst een bloedzuiverende „en bloedopbouwende V.-kuur „doen, worden voor veel onaangenaamheden en ziekten bespaard en houden hun levenskracht en levenslust hierdoor op „peil.”

*

U ziet het. Er bestaat geen enkele mogelijkheid, dat U kunt zeggen: „Dat slaat niet op mij”. Er is werkelijk geen ontkomen aan.

Hoe is het mogelijk, dat men in Duitschland is gaan twifelen aan een dergelijk middel, dat men eerder als het kalf met de vijf pooten had moeten bejubelen, afgaand op de opgegeven eigenschappen.

Toch heeft het *Ministerie van Volksgezondheid in de N.S.D.A.P.* de opgegeven meeningen over VENECIN en het middel zelf onder de loupe genomen en vastgesteld: *dat het hier om een gewoon kwakzalversmiddel gaat, ook wat de prijs betreft.* De kosten voor de bereiding van dit „wonderwater” bedragen voor één liter *hoogstens 1 Mark*, terwijl deze hoeveelheid voor *12,75 Mark*, vroeger *20.— Mark*, verkocht wordt.

Voor het gerecht werd bewezen, dat VENECIN *volslagen onwerkzaam* is, maar, daar niet bewezen kon worden, dat de aangeklaagde op de hoogte was van het waarde-looze van dit preparaat, moest deze, zij het ook wegens persoonlijke motieven, vrijgesproken worden. Ondanks deze vrijspraak blijft het vernietigend oordeel over VENECIN bestaan.

H. T. W.

**GEDIPLOMEERD
PEDICURE!**

Ja, er zijn nu eenmaal van die vreemde, of raadselachtige zaken, die men niet goed begrijpt, niet weet thuis te brengen, terwijl men er toch wel eens graag kennis mee wil maken.

Zoo trof het mij, dat een dame, die ik reeds jaren kende, ineens Gedipl. Pedicure was geworden! Ik kwam dikwijls bij haar in den winkel, zoodat wij geen vreemden tegenover elkaar waren, maar ik stond wel een beetje vreemd te kijken, toen ik het mooie naam-bord zag, met de nog veel mooiere benaming van de bezigheden der dame, waarmede anderen zich moeten laten behandelen.

„Nu Mevrouw, U heeft het er zeker goed afgebracht, hè? Want het zal wel een zwaar examen zijn, om een diploma machtig te worden, met recht op likdoornbehandeling.”

„Ja, mijnheer, er komt veel bij kijken, want men moet van alles weten, in 't kort, men moet Voetkundige zijn!”

„U bedoelt dat U bij het examen tracht Voetkundige te worden, of Pedicure = Likdoornsnijder. Sniijdt U nu de likdoorns met een mes, mesje, of heeft U een machine, zooals er ook wel bij tandartsen gebruikt worden?”

„Juist, ik heb zoo'n machine als U daar zegt, maar ik snij ook wel met een mesje. Ik neem een likdoorn direct weg, zonder dat er een druppel bloed tevoorschijn komt.”

„We zullen er maar niet lang over praten, Mevrouw; ik zeg alleen, dat U staat op te scheppen, omdat ik niet wil zeggen, dat U liegt!”

„Maar Mijnheer! Mag ik Uw likdoorns eens behandelen en wegnemen? U heeft toch óók wel een likdoorn? Dan zult U zien wat mij mogelijk is! U behoeft niets te betalen. Ik wil U alleen het bewijs leveren van hetgeen ik beweerde, ik wil U overtuigen!”

„Ik vind Uw voorstel heel mooi, Mevrouw, en ben ook dadelijk er voor bereid mijn voet ter Uwer beschikking te stellen, zonder iets te betalen! Maar als U mijn likdoortje wegneemt, zonder daardoor een druppel bloed tevoorschijn te roepen, moet U mij toe-

staan twee rijksdaalders of vijf guldens aan U te geven, zoo U wilt voor een liefdadig doel!"

Even later zat ik op een gemakkelijken stoel en had Mevrouw de Pedicure mijn voet, met onder den bal een likdoorn, te pakken. Eerst even bekijken en bevoelen om de juiste plaats van het reeds vele jaren oude likdoortje precies te weten, dan de machine met de snaartjes waaraan een fraisje zit, in werking gesteld en het schrapen begon. Schaven of snijden kan men dat werk niet noemen. In het vak van hout- of ijzerbewerking heet het fraisen.

Mevrouw vond mijn voet goed gevormd (voetkunde) en mijn likdoorn benevens het eelt daar in den omtrek, heel mooi en goed gesneden (Pedicure!)

Ik voelde het natuurlijk wèl, als het fraisje vlak bij of op het pitje werkte, wat door een trek van mijn geheele been ter kennis van mijn Pedicure werd gebracht.

„Ja, ik weet nu waar ik wezen moet, maar U moet niet zoo met Uw been schokken, want dan schrik ik en zou er insnijden, wat nu niet zoo erg prettig is.”

Ik zat ruim een half uur onder de bewerking der Pedicure met hulp van mesjes en fraisjes. Mevrouw zat te zweeten en vroeg mij niet meer te praten, want zij had haar aandacht teveel nodig voor de beheersching der instrumenten!

Plotselingschrikte mijn Pedicure: „Voelt U het?”

„Nou, ik voel wel iets, een prik of sneedje. Toch niet er door?”

„Nee, nu juist niet kapot, maar er komt toch bloed tevoorschijn.” De fraismachine werd stil gezet en een dotje watten nam het werk over. Dat duurde een poos eer het bloeden bedaarde. Dan werd er wat verdunde formaline opgesmeerd, even blijven zitten, waarna mijn likdoortje, dat nog steeds aanwezig was, met een stukje Hansaplast werd bedekt, een dun laagje watten er overheen en dan alles met Leukoplast vast gezet. Toen mocht ik mijn sok weer aantrekken, want de Pedicure kon er verder niets aan doen!

„Heeft U nu nog pijn? Als U nu over veertien dagen eens terug wil komen, zal ik er nog eens naar kijken!”

„Och, er naar „kijken” geeft nog

LAATSTE OOGST

(met een naschrift)

Ieder eerbaar handwerk verdient respect. Zoo dat in het algemeen waar moge zijn, ik wil er wel voor uit komen, dat het vak van horlogemaken bij mij een schreefje voor heeft. Ik heb eens ergens gelezen, dat bijna niemand, die 's avonds zijn horloge opwindt, er begrip van heeft, hoeveel wonderen der techniek op dat oogenblik in zijn handpalm rusten en dat is zoo. Slechts als je zoo bij toeval de kast van het uurwerk openklapt en een paar minuten besteedt aan de bewondering van dat schitterende samenstel van de allerfijnste radertjes en veertjes ga je iets begrijpen hoeveel bekwaamheid en energie er in den loop der tijden nodig moeten geweest zijn om de menschheid te voorzien van een instrument, waarop wij veel, veel meer vertrouwen dan op onze eigen zintuigen.

Deze mijn bewondering strekt zich rechtstreeks uit tot de horlogemakers, de knappe vaklui, die je zoo precies weten te vertellen, welk palletje of welk tandje of welk spilletje het ongerief van vijf minuten achterloopen veroorzaakt, en het zal dan ook ver met me moeten komen, aler ik mijn horloge ooit zal toevertrouwen anders dan aan een gebrevetteerden horlogemaker, omdat het kortweg dwaasheid zou zijn, te verwachten, dat iemand, die geen verstand en ervaring heeft van de horlogemakerij, bekwaam zou zijn tot het moeilijke werk. En het spreekt van zelf, dat iedere rechtgeaarde horlogemaker dit inzicht zal deelen.

minder dan snijden of fraisen, vindt U ook niet?”

Nog dikwijls kwam ik in den winkel, werd aan mijn bestelling geholpen, maar nooit sprak de Pedicure over mijn likdoortje!

Zij begreep zeker heel goed dat haar Voetkunde en Pedicurerij van nul en geener waarde is, want zij moest mij wel gelijk geven, maar deed dat niet uit angst, dat zij daardoor ook andere klanten zou verliezen. Er zijn immers veel

Maar wat kan dan in vredesnaam meneer Althusius bewogen hebben de horlogemakerij er aan te geven om zich voortaan met de verspreiding van kruidenboekjes en het samenstellen van kruidenpakketten bezig te houden? Meneer Althusius woonde in Ede en Ede is een welvarend dorp en als hij een behoorlijk vakman is, wat ik gaarne wil aannemen, moet hij er toch zijn boterham hebben kunnen verdienen. En zie hem nu op een kwaden dag naar den drukker loopen met een bundeltje kopij voor zijn pamfletjes, waarin ge kunt lezen, dat kruidenpakket A u van uw hoofdpijn en pakket B u van dien ongeregelden stoelgang zal afhellen. De pamfletjes fladderen het land door en de kruidenpakketjes volgen... stilaan wordt meneer Althusius de „Edesche wonderdokter”, hij rolt zijn matten en vestigt zich te Lunteren, waar hij prompt de „Lunterische wonderdokter” wordt... het slot van dit alles diende half September voor de Rechtbank te Arnhem.

Meneer Althusius, ik zou aan uw geval niet zooveel aandacht besteden als gij voordezen niet de man van de loupe en het rondsel waart geweest. Als juist u, meneer Althusius, niet de man waart, die beter dan wie ook weet, dat onbekwame handen een defect uurwerk zoo goed als altijd bederven...niettemin hebt ge u opgeworpen tot reparateur van defecte uurwerken, pardon, tot genezer van zieke lichamen, uurwerken, die duizendmaal meer waard zijn dan het mooiste knolletje.

Als destijds iemand bij u in de zaak kwam met de boodschap: mijn friesche klok is van slag af, dan hebt ge vast en zeker nooit

menschen die denken dat iemand, die zich Pedicure belijft te noemen, liefst Gediplomeerd Pedicure, zoo maar even een likdoorn wegneemt, zonder bloedverlies of een infectie.

Eelt wegsnijden kan men zelf ook heel goed. Laat nooit een ander aan de voeten knoeien. De naam zegt wel iets, doch de likdoorns zeggen meer, maar dan in soms zeer pijnlijke woorden!!

W. H. BOOMGAARD

Laatste Oogst (vervolg)

gezegd: „Por maar eens in de raderen met een kromme spijker” — dan zult ge altijd gevraagd hebben, de zaak eens rustig te mogen bekijken, om u een denkbeeld van het mankement te vormen. Nú laat ge u briefjes schrijven door lieden, die met een vaag aanduiden u een inzicht in hun ongesteldheid moeten verschaffen — arme halzen, wat vliegen ze er toch altijd weer in — en ge leest het briefje (misschien leest ge het zelfs niet eens) en het antwoord komt per keerende post: „Gebruik de kruiden uit pakket A of B of C en succes is gegarandeerd”.

Wat schrijft men U? De krant citeerde een dier schrifturen en ik schrijf het hier over: „Ik heb,” zoo schreef die relatie uit Putten — „het erg in de beenen, transpireer veel, heb een zwaar hoofd en roode wangen, dan weet u wel, wat voor kruiden ik noodig heb.” Ja, dat schreef hij. Als mij in dit geval advies was gevraagd en ik verkeerde in een opgewekte stemming, dan zou ik zeggen: „Voortaan alleen maar karnemelk drinken, want je kunt er blijkbaar niet te best tegen!” In het andere geval zou ik hem nog beteren raad raad hebben gegeven en gezegd: „Goede vriend, kijk straks eens na, wanneer je dokter spreekuur heeft en bepraat het geval liever vandaag dan morgen!”

Dat deed u, meneer Althusius, niet. Of laat ik het juist zeggen: U schreef, dat u nooit onderzoekt en dat u den raad gaf, een arts te raadplegen. Ja, ja, maar tevens berichtte u uw correspondent, dat u voor zijn kwalen wel een speciaal kruidenpakket kon samenstellen. Omdat u bij ervaring wel wist, dat de man *niet* naar den arts zou gaan en dat de bestelling zou volgen.

Juist, we zijn er. Het gaat bij u niet om den patiënt en — het zijn uw eigen woorden voor de Rechtbank — als ge kruiden verkoopt kan het u niet schelen wat er mee gebeurt, het gaat bij u om het postwisseltje, dat de bestelling vergezelt omdat het onvakkundig cureeren van menschen blijkbaar voordeliger uitkomt dan het vakkundig repareren van kapotte horloges.

*

Het verhaal gaat, dat de hofnar van den een of anderen Franschen koning beweerde, dat geen vak zoo druk beoefend wordt als dat van geneesheer. Gevraagd om deze stelling te bewijzen bond hij zich den volgenden dag een kiespijndoek om de kaken en maakte zijn morgenwandelingetje. Ge raadt het vervolg: dat begon met den bedelaar aan de poort van het paleis, het vervolgde met den schildwacht, den tuinman en alle mogelijke kennissen en eindigde met den hofmaarschalk. Allemaal hadden ze een probaat middeltje en zelfs de koning kwam met een of anderen goeden raad. Zooveel kennissen zooveel dokters. De nar wist het wel.

Waarom zou een expeditieknecht dan ook niet eens een kansje wagen? Ziehier het verhaal: In de Kinkerbuurt heeft eenige jaren achtereen een jongeman vertoefd, die door zijn buurtbewoners getrouwelijk voor geneesheer is versleten, vertrouwen genoot en een reputatie verkreeg. Nu, dat was te begrijpen. Hij kwam, zag, informeerde vaderlijk en schreef met eigen, weldoende hand een recept op een blanco velletje, declareerde een daaldertje, bleek ook toegankelijk voor een gulden stelde zich zelfs met twee kwartjes tevreden als 't niet meer kon lijden. In een actetasch sleepte hij zijn vakbibliotheek, zijnde een paar prijscouranten van homoeopatische geneesmiddelen en den inhoud van zijn instrumentenkast, i.e. een stethoscoop mede. Iemands borst en rug bekloppen vormde om zoo te zeggen den grondslag van zijn methode.

De Kinkerbuurt is het centrum van een aantal straten in Amsterdam, waar men een slag van menschen pleegt aan te treffen, dat zich nu niet zoo héél gauw knollen voor citroenen laat verkoopen. Het is dan ook volmaakt onbegrijpelijk, dat dit jongmensch een paar jaar de Amsterdamsche etagewoningen heeft kunnen binnendartelen, zonder dat iemand in hem den expeditieknecht heeft ontdekt, die van affaire veranderd was en voortaan zijn diensten niet aan de verhuizende maar aan de lijdende menschheid bewees. Totdat een paar handige rechercheurs den knaap op den korrel namen en hem arresteerden vijf minuten

nadat hij een juffrouw met reumatische aandoeningen aan een receptje had geholpen.

Laten we beginnen met de humor van het geval in te zien. Het is dus mogelijk, dat in het hartje van Amsterdam een jeugdig kruier op een goeden dag een medische praktijk opent, daaldertjes en guldentjes opstrijkt, doktertje speelt en iemands body betimmer, het air aanneemt, diagnose te stellen en recepten schrijft. En dat alles onder het waakzaam oog van wie weet hoeveel instanties en terwijl zijn pad dagelijks gekruist moet zijn door tientallen medici van professie. Het is toch maar een waar woord, dat een brutaal mensch de halve wereld heeft.

Maar nu de keerzijde. Hier heeft de kwakzalverij haar grens bereikt. Wie de „hulp” van een onbevoegde inroept is kortzichtig, dom, onlogisch, wat ge maar wilt, maar hij weet, dat hij zich overgeeft aan iemand, die weinig of geen medische kennis kan doen gelden. Dat is hier anders. Dit is oplichting in het kwadraat, dit is, de rechtstermen te gebruiken, zich geld of goederen verschaffen door het aanwenden van listige kunstgrepen, valsche voorwendzelen of een samenweefsel van verdichtzelen. De aanklacht wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde kan hier gevoegelijk achterwege worden gelaten, waar het zuivere oplichterij betreft.

Maar... zijn er zoo meer? Loopen er meer van die verlopen kruiers rond, die zich dokter laten noemen, tongen kijken en recepten schrijven en de hemel, neen, de duivel weet welke schade veroorzaken, juist daar, waar schade aan de gezondheid zoo verschrikkelijk zwaar kan wegen? En wat te denken van die „recepten”, die toch hier en daar moeten zijn gereed gemaakt? Kan iedereen maar zoo op een blanco velletje een recept krabbelen en informeert men bij de aflevering niet eens, of deze koffie wel heelemaal zuiver is? Bijvoorbeeld, als, zooals de man deed, hij Arsenicum D 6 voorschreef?

We weten het nu: Er heeft in Amsterdam een paar jaar lang een „dokter” gepractiseerd, wiens wetenschappelijke vorming niet verder ging dan de lagere school. Is

hij de eenige geweest? Of loopen er nog meer rond? In Amsterdam, in Rotterdam, in Den Haag? En zoo ja, wie brouwt hun „recepten?”

*

En nu mijn epiloog. Ik las het geval van meneer Althusius in een groote krant en twee dagen later vermeldde diezelfde krant dat zaakje van den dokterenden expeditieknecht en beide artikelen stelden het berispelijke van een en ander in het licht.
Ja....

Maar vanmorgen lag die groote krant weer naast mijn ontbijtbordje en ik keek haar in en las:

- 1° - Een advertentie met een aanbeveling van D.D.D. tegen eczeem.
- 2° - De mededeeling, dat Wrigley's kauwgom de zenuwen zoo versterkt.
- 3° - Den goeden raad, „Joline” te gebruiken tegen de gevolgen van influenza.
- 4° - Een annonce ter animeering van het gebruik van Richter's Kruidenthee tegen vetaanzetting.

- 5° - Een gratis aanbod van Mevrouw Wedona tot het verkrijgen van „een goed figuur”.
- 6° - De befaamde advertentie van Brooks breukbehandeling.
- 7° - Zeventien advertenties van „helderzienden”.

Dat alles in één nummer. In dezelfde krant, die de verderfelijke kwakzalverij veroordeelt. Ja, ja... Non olet....

Derks

INHOUD

van den

Negen en Vijftigsten Jaargang

	No. Mndbl.
Aardstralen (Fortuin)	11
Aardstralen en Kwakzalverij (Coppens)	5
A.De.Ce.Ka-tabletten	11
Advertentie, Een schandelijke (Coppens)	6
Afleveren vergiften in België	4
Andita-tabletten	11
Anti-Bronchial-Ozon	11
Attesten (Derks)	7
Baat het niet (Derks)	5
België, Bestrijding Kwakzalverij	8
Biergist en boschbessen tegen suikerziekte	2
Bruine suiker tegen suikerziekte	1
Bij de Weldoeners der menschheid (van Duijn)	12
Cachets-Mijnhardt	1
Chizo practicus	8
Cofsaline	5
C. R. tabletten (Terwee)	9
Cystex en Mendaco (Olsen)	3, 9
De strijd wordt zwaarder (Mozes)	6
Doelmatige levering van geneesmiddelen (v. d. Woestijne)	11
Domheidsmacht (Brenkman)	10
Duitschland, Kurierfreiheit afgeschafft	8
Fistelpot van Klaas Ursem (C.)	2
Gediplomeerd pedicure! (Boomgaard)	12
Geneesmiddelen, Automaten, Volksgezondheid	8
Geneesmiddelenwet	5
Gloria Tonic	7
Graaf, Geneesmiddelen van de	11
Handig Boekje (J. C. Ganderheyden)	11
Haro (Terwee)	9
Het liefste kind (Derks)	6
Iedereen kwakzalver (Mulder)	9
Injection Rouge du Dr Piré	5
Internationaal Comité Bestrijding Kwakzalverij	8
Jaarverslag	6
Jan wordt niet rijk (Mulder)	7
Je zoudt het niet gelooven (Derks)	1
Jicht-vrij, reumatiekmiddel	7
Kankermiddel van Broekeboer (Terwee)	9
Kruiden in het oude Egypte (de Groot)	1
Kruschen zout	7
Kwakzalversverbod Zd. Italië 1140 (Coppens)	5
Kwakzalverij een misdaad	10
Kwakzalverij in klein formaat (Coppens)	8
Kwakzalverij in Verre Oosten (Mulder)	9
Kwakzalverij in de Ver. Staten (Coppens)	3, 4
Laatste Oogst (Derks)	12
Levenskalk van Jöker (Coppens)	3

	No. Mndbl.
Luntersche Wonderdokter	1
Maagpoeder van Roobol (Terwee)	9
Magische en Tooverachtige geneeskrachten (Coppens)	4
Medische Trust (Brenkman)	7
Mevrouw A. geeft advies (Coppens)	1
Migreno Nervosin	5
Mijn vriend de drogist (Derks)	4
Naamlijst Ite ged. leden Ver. Tegen de Kwakzalverij	1
Ongewenschte geneesmiddelen (Olsen)	9
Over en Tegen de Kwakzalverij (Wallagh)	10
Poeder v. Bijsterveld (Terwee)	9
Polen, Bestrijding Kwakzalverij	8
Pyramidon, De verkoop van (Coppens)	3
Rechtszaken	
P. B. te Opmeer veroordeeld (Alkmaar)	6
Kwakzalfster te IJmuiden terecht (Haarlem)	1
Kwakzalver klaagt opvolger aan (Rotterdam)	1
Veehandelaar D. K. uit Zeist gevonnisd (Utrecht)	4
S. de G.-H. voor den rechter (Utrecht)	8
Natuurkundige veroordeeld (Zutphen)	1
Drogist voor verkoop antifebrinum veroordeeld (A'dam)	8
Kruidenhandelaar-kwakzalver veroordeeld (A'dam)	1
Homoeopaath, masseur veroordeeld (A'dam)	1
Veroordeeling verkoopers van slaapmiddelen (A'dam)	2
Kruidenhandelaar veroordeeld (A'dam)	4
Wonderdokter P. B. te Opmeer veroordeeld (Alkmaar)	4
Instituut voor Psychische Therapie beboet ('s-Gravenhage)	2
Magnetiseur beboet ('s-Gravenhage)	2
Magnetiseur St. veroordeeld ('s-Gravenhage)	8
Handelaar in dier-medicamenten veroordeeld (Haarlem)	2
Kwakzalver te Bolsward veroordeeld (Sneek)	2
Althusius uit Lunteren veroordeeld (Wageningen)	1
Smit veroordeeld (Zaandam)	3
K. uit Krommenie beboet (Zaandam)	7
Zeepfabrikant te Amersfoort beboet (Zutphen)	8
Rekening en Verantwoording	6
Rheumamiddelen (Terwee)	7
Rozenkransen, Zwendel met	1
Schoonheidsmiddelen	5
Smit's T.b.c. middel (Terwee)	3
Spalt-tabletten	11
Spiegeltje, spiegeltje aan de wand (Coppens)	3
Strijd tegen kwakzalverij in Indië	5
Suikerziekte-middelen (Terwee)	2
Tampax	3, 6, 8
Venecin (Ter Wee)	12
Vermomde reclame (Mulder)	2
Verslag van de Ledenvergadering	12
Vin-Q-Lin	2
Zalf voor Knieën (v. d. Bovenkamp)	12
Zegenwater	11
Ziekenbezoek in China (Mulder)	11
Zwitserland, Kurierfreiheit	8

**DELIUS
AMSTERDAM**

Benodigdheden voor:
 APOTHEKEN
 ZIEKENHUIZEN
 LABORATORIA
 DROGISTEN
 ONDERWIJS

OPGELOST 1840

**N.V. ORGANON
OSS**

De Nederlandsche
 fabriek van
 geneesmiddelen
 onder
 medische leiding

<p>PILULAE JOD- OVI</p>	<p>LIQUOR ERODII VERWEY</p>
<p>PIL FERRO-50-VER-WEY PIL. ARSEN-FERROWEY-COMP. PIL. ARSEN-FERROWEY PIL. FERROWEY-COMP.</p>	<p>PILULAE KAJOETI</p>

30 Pantonsiletten

3,5 DIAMIND, 10 METHYL-ACRIDINIUMCHLORIDE, 3 mg GR. PER TABLET.

TEGEN VERKOUDHEID EN TER BESCHERM. V. DE MOND-EN KEELHOLTE

PRIJS F. 0.65

CHEMIFA-CHEM. FABRIEK-AMSTERDAM N.V.

De Kwakzalversmiddelen

HUNNE INHOUD EN GEVAREN DIE BIJ HET
 GEBRUIK DREIGEN

Volgens analyses, gedurende 50 jaar gemaakt door de

**VEREENIGING TEGEN DE
 KWAKZALVERIJ**

Prijs voor leden f 1.37, voor niet-leden f 1.64 franco
 per post. — Aan te vragen b. d. Secr. Penningm.
 den Heer H. J. A. TER WEE, Apotheker Wilhel-
 mina Gasthuis. POSTGIRO 32237 - AMSTERDAM

U.A.
 UITSLUITEND
 IN
 APOTHEKEN

N. VERWEY & Co. — TIEL

Apotheek gevestigd in 1741, tevens
 fabriekmatig bereidend sinds 1818

Apotheker: Dr. J. J. VERMET

Postgiro 98061 — telef. 2181 — telegram: vermet

**NEDELANDSCH
 FABRIKAAT
 EXPORT
 VERBODEN**

FIRMA P. L. STRAATMAN — ENSCHEDE

Postbus 65 — Gevestigd 1889

Etiketten-, Papierwaren- en Cartonagefabriek

UW ADRES VOOR
VOUWDOOZEN EN FONDSETIKETTEN

Het beste adres voor mooi uitgevoerde
PARTICULIERE DOOZEN EN ETIKETTEN

BESCHIKBAAR

B

*De dokter zei:
 Borstvoeding en daarna
 Molenaar's Kindermeel*

Voor 2 à 3 cents per dag
 Uw kind kerngezond.

In dit Blad worden uitsluitend annonces
 opgenomen, die door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij
 zijn goedgekeurd.